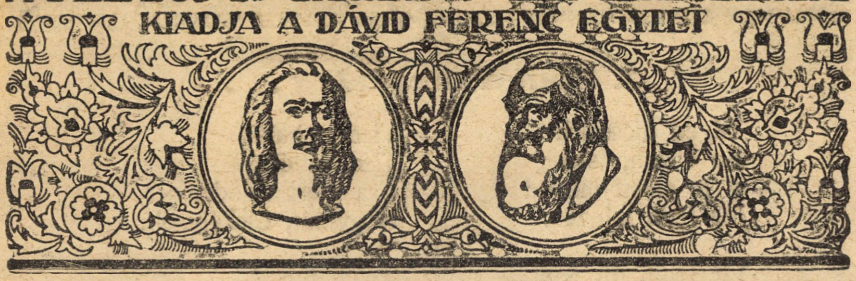
XL. évf. Cluj-Kolozsvár, 1930 január 1. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

XXXX = 40.

Tapsoljatok örömben és vigságban ifjak és öregek! Ti mind valakik látjátok azt a sokat mondó számot e betük homlokán, örvendezzetek, mert az Ur, ami egy igaz Istenünk megmutatta atyai jóságát, hosszu türő és megtartó kegyelmét minekünk. Felhozott minket negyven esztendő Sion hegyére. Kiáltsátok: áldott vagy égi Atya, aki gondot viselsz a tieidre! Világosságot terjesztesz előttük, hogy a sötétség mélységeibe ne essenek. Jó tanácsot osztogatva közöttük, hogy a te törvényeid tiszteletében el ne lankadjanak. Bátoritod, hogy a te szent fiad Jézus Krisztus aranyszabályát: a szeretetet, hirdessék és gyakorolják.

Köszönet örök jóságu Atya, hogy megdicsőitetted magadat általunk ezekben az apró, kicsiny betükben e lap hasábjain. Mi szerény közlője az unitárius élet igaz cselekedeteinek, mi alázatos hirdetője a nagy Dávid Ferenc hitének, ime a 40-ik esztendő küszöbén állva kiáltjuk: Hozsánna neked teremtő és megtartó Istenünk! Dicsértessék szent neved most és mindörökké, mig ember lesz az ember!

Ti pedig *Unitárius Közlönyünk* olvasói, kik velünk voltatok, mióta 1887-ben fölvettük szerény nevünket! Ti, kik azóta e zászló alá sorakoztatok, örvendezzetek, hogy ha voltak olykor nehéz napjaink, mégis velünk maradtatok. Köszönet minden hű olvasónak. Köszönet minden jóakarónak! Induljunk a jubiláris esztendőbe reménységgel, bizalommal. Jöjjetek és hozzatok magatokkal uj társakat. Tovább, tovább csak előre!

Dr. B.

TŰZHELY MELLETT

1. Téged dicsérlek . . .

Téged dicsérlek
Én Uram, Isten;
A te szent műved
Ide lenn minden.

Ide lenn, ott fenn,
A merre látok:
Harmatcsepp, porszem,
Napok, világok.

Tied a halál,
Tied az élet,
Ura vagy minden
Nagynak, csekélynek.

Sietek hozzád
Az ima szárnyán,
Atyám, fogadd el
Gyermeki hálám.

Endrődi S.

A sátán a templomban.

Egy szorgalmas templomlátogató, amint egy nyári vasárnap délelőtt a templombavezető uton haladt, találkozott a sátánnal. Mit keresel te itt? — kérdezte a keresztény. Oh, felelt a sátán, miért ne mehetnék én oda, ahol az emberek imádkoznak és ahol ellenem prédikálnak? Ki védelmez meg engem, ha én magam meg nem védelmezem?

De hogyan csinálod? — kérdezte a keresztény. — Oh kedvesem, ezer módja van ennek, — ismételte a sátán. Vasárnap reggel legelőször olyan házakhoz megyek, honnan templomba készülnek s első dolgom, hogy egy kis haragot, bosszuságot csináljak egy-egy leszakadt gomb, szoros inggallér vagy más sürgős varrnivaló miatt. Ezek az embereket már olyan hangulatra serkentik, ami kedvez nekem.

Akik békességben, harag nélkül fel tudnak jönni a templomba, azokkal szemben is használom az én módszereimet. Ott van egy ifju leány, elég, ha felhivom figyelmét arra a másik leány szép diszes kalapjára, fejkendőjére vagy ruhájára s már vége, hogy a prédikációra figyeljen. Vagy ott az a két ifjuember, ki most lép be a templomba, minden figyelmüket ugy a hallgatóságra irányitom, hogy a prédikációból csak egyes elejtett szavakat hallanak meg s azzal a felfogással távoznak a templomból, hogy ezért a prédikációért nem volt érdemes idejönni!

Most lép be egy halványarcu nő, ki borzasztóan fél a légzattól és a megfázástól. Ezt az aggodalmat ugy a fejébe verem, az egész templomozás ideje alatt csak e felett tépelődik. A

hátulsó padban ül egy édesanya, akit azzal nyugtalanitok fel, hogy otthon hagyott kis gyermeke kiesik a bölcsőből, mert elfelejtette a szolgálóra rábizni az ügyeletet.

Két kereskedő jön, kik egész templomozás ideje alatt azt a jó üzleti hirt forgatják elméjükben, amit templomba jövet olvastak a friss ujságban. Azzal a két polgáremberrel szemben könnyü az én feladatom. Elhitetem velük, hogy az a sok bün és vétek, melyet a pap felsorol, nem talál reájuk, sokkal inkább barátjukra, szomszédjukra s igy ők azzal a nyugodt tudattal távoznak a templomból, hogy bennük hiba nincs.

Ha vannak olyanok, akikkel a templomban nem érek célt, templomból kijövetkor arra törekszem, hogy a beszélgetést valami olyan érdekes tárgyra tereljem, mely a prédikációt elfeledtté teszi.

Ezeket mondta a sátán a keresztény hivőnek. Vajjon ő is áldozatául esett-e a sátánnak? Vagy megismerve ennek mindenkivel szemben való ravasz incselkedéseit, megerősitette magát lelkében és erős elhatározással figyelmeztette keresztény társait, hogy egyedül Istenre irányuló érzésekkel, gondolatokkal készüljenek templomba és itt az Ur házának szerelmére, Isten igéjére legyen összpontosulva minden figyelmük. Amint a Prédikátor mondja: „Őrizd meg lábaidat, midőn az Ur házába jössz és azért jöjj, hogy hallgasd az igét."

Németből forditotta: Ü. J.

A pásztorfurulya.

— Hüség mindenben halálig. —

Volt egyszer egy királynak egy kincstárnoka, kit egyszerü pásztor-sorból emelt e fényes állásba. A kincstárnokot azonban ellenségei bevádolták a királynál, hogy a rábizott kincseket hütlenül kezeli és az elsikkasztott pénzt s más drágaságokat külön rejtekben vasajtóval elzárva őrizteti.

A király meglátogatta a kincstárnokot s rátalált a vasajtóra. Parancsolta, hogy nyissák fel. Belépvén a rejtekhelyre, nagyon elcsodálkozott, mert nem volt ott egyéb: négy puszta fal, egy egyszerü asztal, egy szalmával befont szék. Az asztalon pásztorbot, tarisznya és egy furulya. Az ablakból gyönyörü kilátás volt a távoli zöld vetésekre és az erdőkoszoruzta hegyekre.

A kincstárnok igy szólott: Fiatal koromban juhokat őriztem. Te jó királyom udvarodba hivattál, magas tisztségre emeltél, de én itt a kincsek között sem feledkeztem meg származásomról s egykori foglalkozásomról. Napi kötelességem elvégeztével itt szoktam egy órát tölteni, örömmel emlékezve vissza pásztorságomra s elismételgetve azon dalokat, melyeket egykor juhaim mellett furulyáztam. Hagyj kérlek visszamennem ismét oda, hol nyugodtabban és békésebben élhettem, mint udvarodban.

A királyt annyira meghatotta ez egyszerü ember hüsége és ragaszkodása, hogy nagyobb bizalmába fogadta s továbbra is szolgálatában tartotta.

Mi történt Dávid Ferenc halála után.

Az „Unitárius Közlöny" mult hónapi száma a nagynevü vallásalapitónk emlékének volt szentelve. A halála 350 éves évfordulói ünnep alkalmából rendezett ünnepségek leirásával kapcsolatban megismerhették és felujithatták az olvasók az ő küzdelmes munkáját.

Most ugy találjuk alkalomszerünek, hogy unitárius hiveink, olvasóink ismerjék meg rendre a mi unitárius egyházunk küzdelmes élettörténetét, ezért e rovatban rövid vonásokban ismertetni fogjuk.

A Dávid Ferenc elitéltetésével Blandrata vette kezébe az unitárius egyház igazgatását. Miután ő volt az, aki Dávid Ferenc igazságkereső törekvései ellen annyit áskálódott s végül is a róm. kath. vallásu fejedelemnél Báthori Kristófnál elárulta, ugy látszik érezte, hogy neki kötelessége megmenteni az unitárius egyházat a végpusztulástól. Erre nagy szükség is volt, mert ha Blandrata nem veszi kezébe az ujbólszervezés munkáját, beteljesül az egyházon a Jézus Krisztus mondása: „Megverem a pásztort és elszélednek a nyájnak juhai."

De Blandrata érezte, hogy mi a kötelessége az unitárius egyházzal szemben s beinditotta a szervezés munkáját. Mindjárt összehivta a papokat és egy hitformát létesittetett és iratott alá, melyben a Jézus Krisztus imádása, segitségül hivása is benne foglaltatott. Ez nagyon ellenkezett Dávid Ferenc tiszta tanitásával, de a nehéz és szorult helyzetben akkor el kellett fogadni.

A fejedelemnél kieszközölte, hogy nevezze ki Hunyadi Demetert, a kolozsvári főiskola igazgató tanárát püspöknek.

A püspöki szék betöltésére is nagy szükség volt, mert a Dávid Ferenc elitéltetése folytán a hatalom fenyegetése sokakat megfélemlitett és megingatott unitárius hitében, ugy, hogy a papok közül és a hivek közül sokan el akarták hagyni vallásukat. Hunyadi Demeter püspök felkereste ezeket a papokat, gyülekezeteket s bátoritó szavaival bizalmat és reményt öntött beléjük, hogy nem lesz semmi bántódásuk, csak maradjanak meg tovább is az unitárius vallásban.

Igy menekült meg unitárius egyházunk Blandrata György és Hunyadi Demeter munkásságával a megsemmisüléstől.

A Könyvek Könyvéből.

(Ézsaiás 21:11. Seirből igy kiáltnak hozzám: Vigyázó, meddig még az éjszaka, meddig még az éj?)

Vigyázó, meddig még az éj?!
Hideg világ, virága dér:
Az Égből ömlő áldott napsugárnak
Falánk felhőkutyák elébe állnak,
S az Ég? Csak sir az emberér'...
Vigyázó, meddig még az éj?!

hátulsó padban ül egy édesanya, akit azzal nyugtalanitok fel, hogy otthon hagyott kis gyermeke kiesik a bölcsőből, mert elfelejtette a szolgálóra rábizni az ügyeletet.

Két kereskedő jön, kik egész templomozás ideje alatt azt a jó üzleti hirt forgatják elméjükben, amit templomba jövet olvastak a friss ujságban. Azzal a két polgáremberrel szemben könnyü az én feladatom. Elhitetem velük, hogy az a sok bün és vétek, melyet a pap felsorol, nem talál reájuk, sokkal inkább barátjukra, szomszédjukra s igy ők azzal a nyugodt tudattal távoznak a templomból, hogy bennük hiba nincs.

Ha vannak olyanok, akikkel a templomban nem érek célt, templomból kijövetkor arra törekszem, hogy a beszélgetést valami olyan érdekes tárgyra tereljem, mely a prédikációt elfeledtté teszi.

Ezeket mondta a sátán a keresztény hivőnek. Vajjon ő is áldozatául esett-e a sátánnak? Vagy megismerve ennek mindenkivel szemben való ravasz incselkedéseit, megerősitette magát lelkében és erős elhatározással figyelmeztette keresztény társait, hogy egyedül Istenre irányuló érzésekkel, gondolatokkal készüljenek templomba és itt az Ur házának szerelmére, Isten igéjére legyen összpontosulva minden figyelmük. Amint a Prédikátor mondja: „Őrizd meg lábaidat, midőn az Ur házába jössz és azért jöjj, hogy hallgasd az igét."

Németből forditotta: Ü. J.

A pásztorfurulya.

— Hüség mindenben halálig. —

Volt egyszer egy királynak egy kincstárnoka, kit egyszerü pásztor-sorból emelt e fényes állásba. A kincstárnokot azonban ellenségei bevádolták a királynál, hogy a rábizott kincseket hütlenül kezeli és az elsikkasztott pénzt s más drágaságokat külön rejtekben vasajtóval elzárva őrizteti.

A király meglátogatta a kincstárnokot s rátalált a vasajtóra. Parancsolta, hogy nyissák fel. Belépvén a rejtekhelyre, nagyon elcsodálkozott, mert nem volt ott egyéb: négy puszta fal, egy egyszerü asztal, egy szalmával befont szék. Az asztalon pásztorbot, tarisznya és egy furulya. Az ablakból gyönyörü kilátás volt a távoli zöld vetésekre és az erdőkoszoruzta hegyekre.

A kincstárnok igy szólott: Fiatal koromban juhokat őriztem. Te jó királyom udvarodba hivattál, magas tisztségre emeltél, de én itt a kincsek között sem feledkeztem meg származásomról s egykori foglalkozásomról. Napi kötelességem elvégeztével itt szoktam egy órát tölteni, örömmel emlékezve vissza pásztorságomra s elismételgetve azon dalokat, melyeket egykor juhaim mellett furulyáztam. Hagyj kérlek visszamennem ismét oda, hol nyugodtabban és békésebben élhettem, mint udvarodban.

A királyt annyira meghatotta ez egyszerü ember hüsége és ragaszkodása, hogy nagyobb bizalmába fogadta s továbbra is szolgálatában tartotta.

Mi történt Dávid Ferenc halála után.

Az „Unitárius Közlöny“ mult hónapi száma a nagynevü vallásalapitónk emlékének volt szentelve. A halála 350 éves évfordulói ünnep alkalmából rendezett ünnepségek leirásával kapcsolatban megismerhették és felujithatták az olvasók az ő küzdelmes munkáját.

Most ugy találjuk alkalomszerünek, hogy unitárius hiveink, olvasóink ismerjék meg rendre a mi unitárius egyházunk küzdelmes élettörténetét, ezért e rovatban rövid vonásokban ismertetni fogjuk.

A Dávid Ferenc elitéltetésével Blandrata vette kezébe az unitárius egyház igazgatását. Miután ő volt az, aki Dávid Ferenc igazságkereső törekvései ellen annyit áskálódott s végül is a róm. kath. vallásu fejedelemnél Báthori Kristófnál elárulta, ugy látszik érezte, hogy neki kötelessége megmenteni az unitárius egyházat a végpusztulástól. Erre nagy szükség is volt, mert ha Blandrata nem veszi kezébe az ujbólszervezés munkáját, beteljesül az egyházon a Jézus Krisztus mondása: „Megverem a pásztort és elszélednek a nyájnak juhai.“

De Blandrata érezte, hogy mi a kötelessége az unitárius egyházzal szemben s beinditotta a szervezés munkáját. Mindjárt összehivta a papokat és egy hitformát létesittetett és iratott alá, melyben a Jézus Krisztus imádása, segitségül hivása is benne foglaltatott. Ez nagyon ellenkezett Dávid Ferenc tiszta tanitásával, de a nehéz és szorult helyzetben akkor el kellett fogadni.

A fejedelemnél kieszközölte, hogy nevezze ki Hunyadi Demetert, a kolozsvári főiskola igazgató tanárát püspöknek.

A püspöki szék betöltésére is nagy szükség volt, mert a Dávid Ferenc elitéltetése folytán a hatalom fenyegetése sokakat megfélemlitett és megingatott unitárius hitében, ugy, hogy a papok közül és a hivek közül sokan el akarták hagyni vallásukat. Hunyadi Demeter püspök felkereste ezeket a papokat, gyülekezeteket s bátoritó szavaival bizalmat és reményt öntött beléjük, hogy nem lesz semmi bántódásuk, csak maradjanak meg tovább is az unitárius vallásban.

Igy menekült meg unitárius egyházunk Blandrata György és Hunyadi Demeter munkásságával a megsemmisüléstől.

A Könyvek Könyvéből.

(Ézsaiás 21:11. Seirből igy kiáltnak hozzám: Vigyázó, meddig még az éjszaka, meddig még az éj?)

Vigyázó, meddig még az éj?!
Hideg világ, virága dér:
Az Égből ömlő áldott napsugárnak
Falánk felhőkutyák elébe állnak,
S az Ég? Csak sir az emberér'...
Vigyázó, meddig még az éj?!

Vigyázó, meddig még az éj?!
Vigyázó, vajjon meddig él
A gyülölet, az emberrontó átok,
Szentségeiden meddig taposnak mások?
Az ember, ime, ennyit ér...
Vigyázó, meddig még az éj?!

Vigyázó, meddig még az éj?!
Minek vivódik, mit remél
A csonkig égett üszkökön a bánat?
Az fáj, maholnap már a seb se fájhat:
Az üszkösült seb már nem él...
Vigyázó, meddig még az éj?!

Vigyázó, meddig még az éj?!
Mint végit járó lámpabél,
Fogyunk, megittuk minden olajunkat,
S mig várjuk, hogy lángunkon lángok gyúlnak,
Pislogtat és elolt a szél...
Vigyázó, meddig még az éj?!

Vigyázó, meddig még az éj?!
A reménységünk a gyökér.
Úgy terjedez a pestis, mint a méreg.
Oh jaj, ha gyökerünkig ér a féreg!
A reménységünk a gyökér...
Vigyázó, meddig még az éj?! -

Pálffi Márton.

Minden napra egy gondolat.

Minden szó sokat ér, ha a helyén van mondva.

A mai napot azért ragadd meg már a kezdetén, mert ha egyszer eltünt, futhatsz utána.

Mindenki azt hiszi, hogy ő szebb és okosabb a másiknál.

Jaj neked, ha csak vasárnap gondolsz Istenedre.

Egy kedves mosoly többet ér száz üres szónál.

Istennél az erő és az oltalom.

Jézus többet ér az összes megváltóknál.

Isten mindig ott van, ahol keresik.

f. p.

NŐK VILÁGA.

Boldog uj esztendőt!

A szószéken beszél a pap.
Arany kévét dob be a nap.
Ősi templom ablakán.

Szól az ige: békességet,
Szerencsés, boldog uj évet
Adjon Isten, magyarok!

S szivből zendül föl az ének,
A szeretet Istenének
Hálát adó keblekről:

Ki eddig is megtartottál,
Erős, biztos várunk voltál,
Mindörökké légy velünk!...

— Az Ur jóságosan hallgat;
De zörren a templomablak
S két kis galamb oda száll...

Piciny csőrükkel kopognak,
Égi izenetet hoznak:
Reméljetek emberek!

Ürmösi Károlyné.

Jelentés

a vidéki D. F. egyleti nőszövetségek évi működéséről.

Maroskör.

1. A **csókfalvi** Nőkszövetsége gyönyörü karácsonyfa-ünnepélyt rendezett, szétosztott 3600 leut érő ajándékot. Anyák-napjára a cintermet virágos kertté alakitották át.

2. **Iklandon** jan. 13-án alakult meg a nőegylet. A téli hónapokban minden harmadik vasárnap gyülést tartottak. Volt 4 müsoros teaestély. Junius 2-án szépen sikerült Anyák-napját rendezett. Pénzvagyonuk 2181 leu.

3. **Iszlóban** a Nőkszövetsége a D. F. egylettel együtt müködött.

4. **A marosvásárhelyi** Nőkszövetsége gyönyörü munkát végzett. Hetenként egy-egy választmányi gyülést tartott, melyen a végzendő jótékonycélu munkát állapitottak meg. Rendeztek: 8 házi, 1 ünnepélyes teaestélyt, 1 Tompa Mihály emlékünnepélyt, 1 „Szeretetvendégséget“ és mesedélutánt, melyen 174 csomagot osztottak ki a gyermekek között, karácsonyi ajándék képen. 18 szegény tanuló fiut és leányt, 4 családot részesitettek pénz- és munkasegélyben. Egy szegény unitárius leány neveltetési költségeit viselték. 88 hősi halottna sirját gondozták. Az ifjusági egylet termének átalakitására 5000 leut adományoztak. Az egész évi jótékonyságnak értéke 30.000 leu. Pénzvagyona 20.276 leu. Tagok száma 55, elnök dr. Sárkány Miklósné.

5. A **nyárádgálfalvi** Nőkszövetsége minden csütörtökön összejövetelt tartott. Felolvasások, szavalatok, megbeszélések, ismeret-

terjesztő előadások szolgáltak programul. Szinielőadással összekötött táncmulatságokat rendezett az iskola javára. Orbán Balázs-emlékünnepélyt tartott. Egy vak assonynak élelmezéséről és fütésről gondoskodott.

6. **Nyárádszentlászlón** a Nőkszövetsége 16 estélyt tartott szép és tanulságos müsorral. Az ifjusági egyesülettel együtt 5300 leut adományozott az iskolának. A Nőszövetség vezetésében Lőrinczy Miklósné unitárius tanitóné fejtett ki nagy tevékenységet.

7. A **nyárádszentmártoni** Nőkszövetsége 3000 leut adott a templom diszitésére. Élénk és buzgó tevékenységet fejtenek ki.

8. **Nyomáton** a Nőkszövetsége a téli és tavaszi időszakban 41 összejövetelt, 4 müsoros, tánccal egybekötött, mind erkölcsileg, mind anyagilag jól sikerült estélyt tartott. Gondoskodott a templom és iskola tisztántartásáról s a cinterem virággal való rendezéséről, 500 leu értékben. Tagjainak száma 55, pénzvagyona 8900 leu. 2350 leut adott iskolajavitáshoz. A szövetség müködésének egyik fontos eredménye, hogy a hivek a temetés utáni torozásokat egyszersmindenkorra eltörölték. Vezetők Pethő Kálmánné és Vas Erzsike.

9. A **szabédi** Nőkszövetsége a D. F. Egylettel karöltve nyolc összejövetelt tartott.

10. A **szentgericei** Nőkszövetsége a téli hónapokban minden héten összejöveteleket tartott. A müsor ismeretterjesztő és szórakoztató számokból állott. Keresztesi Dénes lelkész bevezette az egyházi énektanitást. Szavalóversenyeket rendeztek a gyermekek által, melyeken a jobb szavalók kis jutalmakban részesültek. A Nőszövetség a dalárdával együtt müsoros estélyt rendezett. Buzgó vezetője az egyletnek Kiss Ferencné.

11. **Szentháromságon** a világitás miatti zavarok akadályozták az egyleti élet elevenségét.

12. A **székelykáli** Nőszövetség tartott 6 összejövetelt. Szép karácsonyfa-ünnepet rendezett. Ruhanemüeket és taneszközöket osztott szét. Az egyháznak 3730 leut ajándékozott. Rendezett 2 tánccal egybekötött müsoros estélyt, szép erkölcsi és anyagi sikerrel. Tagok száma 36, pénzvagyona 3500 leu. Elnök Kilyén Gizi, védnök K. Nagy Árpádné.

13. A **vadadi** Nőkszövetsége jól sikerült karácsonyfa-ünnepélyt rendezett, hol szétosztotta a tagoktól összegyült ajándékokat. Az egyházközségnek 2500 leut érő ravatalt ajándékozott. Elnök Bedő Árpádné.

(A fenti jelentés még 1929 augusztusban érkezett be, nagytiszteletü Halmágyi János marosköri esperes ur szivességéből, melyért hálás köszönetemet nyilvánitom.)

Udvarhelykör.

1. A **karácsonyfalvi** Nőkszövetsége hetenként egyszer kötőkeestélyt rendezett, összesen tizenkettőt. Három nagyszabásu müsoros estélyt, egy teaestélyt, 5000 leu tiszta jövedelemmel és május hóban

a szabadban egy majálist. Husvét másodnapján délelőtt a templomban megünnepelte fennállásának 20 éves jubileumát megfelelő programmal. A jubileum örömére aznap este táncvigalmat rendezett. Ajándékozott az unitárius egyházközségnek a hősök emléktáblája felállitásához 5650 leut, egy szegény unitárius családnak 200 leut, egy szegény nőegyleti tagnak 200 leut, egynek 100 leut. Három meghalt nőegyleti tagnak a koporsójára koszorut helyezett, egyenként 400, összesen 1200 leu értékben. Elnök Bálint Ödönné.

(Folytatjuk.)

A kolozsvári Nőkszövetsége hirei. A karácsonyfa-ünnepélyt az idén is, mint a megelőző években, a karácsony előtti vasárnap délutánján tartottuk meg 4 órai kezdettel. Az ünnepélyt a gyermekek éneke nyitotta meg, mely után Püspök ur imádkozott. Megható volt, mikor a legkisebb gyermek is hangos szóval vele együtt imádkozott a szeretet Istenéhez. Ezenkivül volt még ének, szavalat és szindarab, melyben elemi iskolába járó gyermekeink szerepeltek a legnagyobb ügyességgel. Ezek után következett a csomagok, cukor és gyümölcs kiosztása, melyet a gyermekek már a legnagyobb türelmetlenséggel vártak. Több mint nyolcvan gyermek kapott ruhát, cipőt, háromszázan cukorcsomagot és tizenöt szegény család pénzt, mely összesen 6780 leut tett ki. A ruha és cipők értéke, amelyeket ujonnan vettünk, 21.320 leu. Kaptunk viseltes, de jó állapotban lévő ruhanemüt is s ha ezeknek értékét is számitjuk, több mint 30.000 leut osztottunk ki szegény gyermekeink és családok között. De ez is csak egy csepp vagy talán még az sem a szegénység és nyomor tengerében. Azonban ennyi is jóleső érzéssel töltött el mindnyájunkat, hogy ha csak egy kis időre is derüt varázsolhattunk a vézna és gondterhes arcokra. Ezért legyen hála és elismerés mindazoknak, akik hozzájárultak ahhoz, hogy e szép eszmét az idén is megvalósithattuk.

Felhivjuk Egyletünk Választmánya tagjainak figyelmét az októberben hozott határozatunkra, mely szerint a vál. gyülések minden hónap első keddjén fognak tartatni, mindig délután 5 órakor. Kérjük a tagokat, jelenjenek meg minél pontosabban.

☞ ***Alapitói dij 500 Leu, minek ellenében az „Unitárius Közlöny" ingyen jár!***

Rádió.

Régi himnusz, régi dal
Kél a hullámhosszon,
Tél harcol a tavasszal! . . .
Képzeletben hallom.

Bátoritó zsolozsma
Száll a hullámhosszon —
Az ős erő temploma:
Hit, remény, bizalom.

Régi himnusz, uj ének
Zeng a hullámhosszon —
Mult és jövőbe nézek . . .
Népem, Isten áldjon!

(Ádámos.) *Kozma Miklós.*

Dr. Southworthné előadása.*)

Boldog vagyok, hogy itt lehetek Önök között s hogy alkalmat adtak arra, hogy beszélhessek. A leányokban s nekik arra való hajlamukban, hogy helyes neveléssel erős jellemekké és hasznos polgárokká lesznek, mindig nagy hitem volt. Valószinüleg valamit az amerikai leányokról szeretnének tudni. Véleményem szerint ők nagyon hasonlók az erdélyiekhez s ha a teremben itt egy csoport amerikai leány volna önök mellett, bárki is nehezen tudná megkülömböztetni az amerikai leányokat az erdélyiektől. Talán érdekelné az, hogy tudjanak valamit az amerikai lányok „Camp-fire girls" (Tábortüz lányok) nevü szervezetéről. Hasonló ez a fiuk Boy-Scout-s szervezetéhez s nevét onnan kapja, hogy a kereteibe tartozó leányokat arra biztatják, hogy amennyit csak tehetik idejökből töltsenek a szabad levegőn, rakjanak tüzeket az erdők körül s ott a tüz körül összegyülve beszéljenek eszményeikről, reményeikről és céljaikról. Arra serkentik őket, hogy az idős emberek segitésére törekedjenek s valahányszor a társadalomban kórházak épitésére vagy bármely más az emberek jóllétét szolgáló nemes cél megvalósitására törekednek s azokra pénzt gyüjtenek, a szolgálatban részt vegyenek. Önképzés utján sajátitsák el a helyes gondolkozást és szokásokat, a dolgok megvalósitásának helyes módszereit, amelyekről azt hitték, hogy csak a fiuk birják elsajátitani.

Most, hogy itt együtt beszélgetünk, gondolom, hogy valami olyan dologról szeretnének hallani, amit mi férjemmel Dr. Southworthal világkörüli utunkban tapasztaltunk. San-Franciscotól a Csendes Ocean széles vizét átszelve jutottunk Japánba, majd Khinába s a téli hónapokra Indiába jöttünk. A hatodik hónapban értünk Egyptomba, később Palesztinába, Konstantinápolyba, Görögországba és Olaszországba. Mindenik országnak meg van a maga kedvessége és érdekessége. Alig van város, melynek több érdekes látnivalója

*) Az előadást, melyet itt kivonatosan adunk, Székelyudvarhelyen tartotta a D. F. Leány-egyletben Southwortné, Southworth Dr. chicagói egyetemi unitárius theologiai fakultás professzorának a neje.

lenne, mint Olaszországban Firenze (Florence). Gyönyörü hegyek között fekszik, az Arno folyó két részre osztja, mükincseit, szobrait és festményeit a világ leghiresebb művészei alkották. Egy kép elé viszem Önöket, mely az apró templomok egyikében a Santa Maria del Rivreban van. E festmény egy szép fiatal asszonyt ábrázol, Erzsébet volt a neve, valamikor Lengyelországban látták. Meleg, érző szivü nő volt, nem kimélt semmi fáradságot, ha szegények szenvedéseinek enyhitéséről volt szó. Egy napon kötényében kenyérrel sietett éppen, hogy nehány éhező gyermeknek adja annak tartalmát. Utközben találkozott férjével, aki szigoru, keményszivü ember volt s nem egésszen értette meg feleségének ilyen törekvéseit. A szigoru férj tudni akarta, hogy mi van felesége kötényében. Kérdésére, hogy mi van a kötényben, a nő ijedten és zavartan válaszolta: rózsák. Követelte, hogy tárja ki kötényét. A nő remegve tárta ki a kötényt s lám! köténye valóban rózsákkal volt telerakva. Nagy tanulság rejlik számunkra ebben a történetben. Ha mi szivesek, jók, megértők vagyunk másokkal szemben Isten csodákon keresztül is rózsás ösvényeken fog vezetni bennünket.

Santa Croce templomában egy szép, nagyméretü feszületszobrot láttunk, melyet egy hires szobrász Donatello fából vésett. Ezzel kapcsolatosan a következő történetet mondották el. Az ifju Donatello tanuló korában fából feszületet faragott s elvitte a már akkor hirneves szobrászhoz Brunelleckyhez, hogy neki bemutassa. Művére büszke volt s arcában bizonyos büszkeséggel mutatta be a Mesternek. Brunellecky a fiura ránézett s azt mondotta: „Te csak közönséges ember szobrát, nem Krisztus szobrot készitettél.“ Sértődötten és haragosan mondotta erre a fiu: „Végy hát fát magad s csinálj jobbat ennél.“ Napok multán Brunellecky maga kereste fel a fiut, hogy megmutassa a feszületet, amit a fiu felhivására készitett. A feszület láttára a meglepetéstől a fiu arca felvidult: „Te csakugyan Krisztusokat alkotsz — mondotta — én pedig csak közönséges embereket csinálok.“

Idővel Donatello is sok szépet alkotott s nem kevésbbé hiressé lett, mint maga Brunellecky, mivel ő is nagyra volt hivatva, mert gyors és készséges volt abban, hogy felfedezze másokban a szépet és értékest s amit közönséges ember sohasem ér el, képessé lett arra, hogy maga is szépet és értékest alkosson. Mi is csak akkor fogunk szépet, nagyot alkotni, ha készek vagyunk mások kitünőségeit felismerni és elismerni.

A feszület, amit Donatelló alkotott a Santa Croceban Florencben — amit Brunellecky alakitott az a Santa Maria Novellaban ma is látható.

Bizonyára valamikor mindnyájan elmennek s ezeket az érdekességeket megnézik, valamint azt a sok más szép alkotást, amelyekben Florence bővelkedik.

Fordította: Kiss Sándor.

Egyleti élet és munkásság.

A bölöni „Dávid Ferenc unitárius Nőkszövetsége“ a mostani téli idény beálltával is megkezdette müködését Lőfi Ödönné lelkésznő, László Ferencné és Pál Tivadarné tanitónők együttes vezetése mellett. A munka megkezdésével legelső cselekedete az volt, hogy felekezeti iskolánk felszerelési eszközeinek pótlására, illetve renoválási költségeinek fedezésére az elmult évben összegyüjtött és megtakaritott pénzéből 4500 leu összeget adományozott s ezzel lehetővé tette, hogy e tekintetben több reménnyel nézzünk a jövő elébe. Bizunk abban, hogy e nemes cselekedet másokban is követésre talál. A Nőkszövetsége minden héten szombaton este tartja összejöveteleit, amikor ima, ének, szavalatok, ismeretterjesztő felolvasások töltik be a rendes programot. Időnként müsoros szélesebbkörü estélyek is rendeztetnek. Ez évi november hó 17-én templomi ünnepség tartatott Dávid Ferenc halálának 350 éves fordulója emlékére, amikor az iskolás növendékek a tanerők vezetése alatt két szólamban énekeltek, szavaltak, a Nőkszövetsége részéről pedig Szolga Imréné olvasta fel Nagy Lajos: „Dávid Ferenc“ cimü hatásos költeményét. Istennek áldása legyen a megkezdett nemes munkán, melynek még szebb eredményeit várjuk.

Bölön, 1929. december hó. Lőfi Ödön, lelkész.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába november 19-től december 27-ig előfizetői és tagsági dijat fizettek: Fekete Dénes Lupény, Vernes József Torockó, Mérész Józsefné Fogaras, id. Szentgyörgyi János Nagyszeben, Keresztély Lajos Kolozsvár, Unitárius Egyházközség Alsójára, özv. Vernes Józsefné Torockó, Unitárius Egyházközség Nagyenyed, Teslák Tinka Torda 1929-re; Szentpáli Gyula Fogaras 1927-re; Czakó László Torda 1928-ra; Pásztorné Rostás Róza Torda, Pap Dénes Székelyudvarhely 1930-ra; Nagy Géza Kolozsmonostor 1929—30-ra; Bartha László Kőhalom 1928—29-re; Jánosi Ferenc Firtosváralja 1927—28-ra; Máté István Recsenyéd 1928—30-ra; Kerekes István Nagyajta 1927—29-re.

Alapitói dijban fizettek: Dávid Ferenc Egylet Alsójára 100 L., dr. Barabás Béla Arad 500 L.

Kolozsvár, 1929 december hó 27-én.

Gálfi Lőrinc
pénztárnok.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Az unitárius szellem és nevelés hatása. Nem hivalkodás, hanem biztatás és erősitésképen jól esik, ha a régi gárda egy-egy kiváló embere elismeréssel emlékezik meg a mi munkánkról. Ilyen elismerő, őszinte sorokat hozott a posta közelebbről magyar fajunk egyik tiszteletreméltó nagy alakjától, dr. Barabás Béla v. szenátortól, az öreg küzdelmes harcostól. Püspökünkhöz irt kedves leveléből leközlünk egy kis részletet, mely kedves, vonzó soraival lekötelezőleg beszél:

„Méltóságos Püspök Ur! Kedves Barátom!

Nekem ma születésem napja van. A jó Istennek segedelmével befejeztem a 74 évet s megkezdettem a 75-ik esztendőt, hogy hol, mikor és hogyan végzem, azt nem tudom, de nyugodtan várom napom lenyugvását, akár ma, akár holnap, akár később.

Ezt az én születésnapomat azzal ünnepelem s azzal teszem reám nézve kellemessé, hogy küldök 500 leit az Unitárius Közlöny alapitói dijaként. Ez a Te magas szellemü lapod nekem már évek óta jár, a cimszalagon ma is szenátorként neveztetem. Örömmel várom, szivesen fogadom, sőt minden számát elejétől végig elolvasom s ezzel imádkozom. Ez az utolsó szám, mely Dávid Ferenc emlékezetének van szentelve, nekem nagy élvezet és lelki gyönyörüség. Már a napilapokból olvastam a kolozsvári és a dévai nagy ünnepségeket s elteltem azok áhitatával.

Gyakran emlékezem vissza az unitárius kollégiumban töltött időre s később is mindig hálával és szeretettel gondolok az egykori szép és kellemes napokra. Én minden unitárius mozgalmat figyelemmel kisérek, örvendek, ha ilyenről olvashatok.

Vedd szivesen az én baráti köszöntésemet.“

Püspök urunk válaszolt e kedves és megható levélre, de mi e helyről külön is kivánjuk, hogy öreg barátunk és olvasónk még sokáig élvezhesse a szép és kellemes öreg kort s tartson meg továbbra is szivének meleg szeretetében minket, unitáriusokat.

Templomszentelési ünnepély. A nagyenyedi unitárius egyházközség 1929. december 1-én tartotta meg ujonnan épitett kedves, barátságos kis templomának felszentelési ünnepségét szép és buzgó egyházias keretek között. A felszentelési ünnepen résztvett dr. Boros György püspök, kiséretében voltak dr. Varga Béla egyházi főjegyző, Ürmösi Károly esperes, Kovács Kálmán tanár és Ürmösi József püspöki titkár is. A praktikusan megépitett izléses kis templom nem tudta mind befogadni az érdeklődő ünnepi közönséget, akik között a más felekezetek képviselői is igen szép szám-

ban jelentek meg. Ütő Lajos kolozsvári énekvezér harmonium kisérete mellett a lelkes kis gyülekezet hálaadó magasztalást énekelt az egyetlen egy Istenségnek, kihez áhitatos imában emelte fel a szíveket alkalmi szép imájában Ürmösi Károly esperes. Az ünnepi beszédet dr. Varga Béla egyházi főjegyző tartotta. Máté ev. 18. 19. 20. alapján rövid, tömör szavakban fejtette ki, hogy akik egységes, összetartó erővel gyülnek össze a Jézus Krisztus nevében Isten imádására, azokat mint a multban, ugy a jelenben is az evangeliumi szeretet egysége megszenteli. Dr. Boros György püspök felszentelő beszédében az isteni erő és világosság ama nagy segitő készségére mutatott rá, mely ezt a kicsiny maroknyi gyülekezetet, szomszédos filiáival, e nagy és szép alkotás véghezvitelére megsegitette. Örömmel mutatott arra az örvendetes alkalmi tényre is, hogy ez csak a nagy hitalapitó Dávid Ferenc és a nagy alkotó Bethlen Gábor fejedelem szellemében történhetett. Az ünnepi gyülekezet az elismerés meleg érzésével hallgatta végig az ifju apostol Barabás Miklós enyedi lelkész beszámolóját a templomépités történetéről, kinek erős, elszánt akarata, tettvágya s segitőtársaival együttmunkáló buzgósága hozta létre e szép, kis áldásos alkotást. Munkálja tovább is ebben hivei megértésével és szeretetével hitünk igazságait. Istennek tetsző, kedves áldozat hiveinknek amaz áldozatkészsége, mellyel e szép kis templom és papilakás felépitését megvalósitották. Legyen elismerés e helyen öreg gondnok Bedő Dénes bátyánknak és jeleni lelkes gondnoknak dr. Szent-Iványi Árpád buzgó hitrokonunknak, kinek az az édes apai s általában szülői örömük is meg volt, hogy a püspök ur a 4-ik fiukat keresztelte meg az uj templomban.

Urvacsoraosztás és a templomi ünnepségek befejezése után püspök ur fogadta a ref. egyházközség, Bethlen kollégium, izr. egyház és a különböző egyházak nőegyleteinek küldöttségeit.

Este müsoros előadás volt az iparos önképzőkör termében, amelyen dr. Varga Béla bevezető előadást tartott, Gyallay Domokos közkedvelt irónk egy szép, tanulságos és megható kis történetet olvasott fel, Kelemen Lajos történettudósunk az ő kedves és megnyerő modorában nagyenyedi vonatkozásu vidám történeteket adott elő, melyen a nagyszámu hallgatóság derüs jókedvvel elmulatott. Szép és gyönyörködtető volt Balogh Gizella zongoramüvésznő kiváló technikáju játéka, valamint az Iparos Önképzőkör férfikarának és vegyeskarának szabatosan előadott énekszámai.

Ezen felemelő lelkes szép nap emléke után az az óhajunk, hogy enyedi egyházközségünkben növekedjék, fejlődjék a buzgó unitárius vallásos élet s ebbe kapcsolódjanak bele a környéken, a szorványvonalban lakó hiveink is, hogy érezzék melegebben, közvetlenebbül egyházunkhoz való tartozásukat.

Alapitói dij 500 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Halálozás. Mezőpaniti Nagy Mihály a zilahi ref. egyház kántora életének 91 és haláláig teljesitett szolgálatának 68-ik évében f. évi dec. 8-án elhunyt. Hadházy Sándor egyh. pénztárnokunk apósát gyászolja az elhunytban. — Özv. id. Ütő Lajosné szül. Hévizi L. Tóth Anna életének 90-ik, özvegységének 3-ik évében, dec. 13-án csendesen elhunyt Dicsőszentmártonban. Ütő Lajos székelykereszturi lelkészünk édesanyját gyászolja az elhunytban. — Keresztély Lujza nyug. áll. posta- és táviróhivatali főtisztviselőnő, Keresztély Lajos egyházi számvevőnk nővére, életének 73-ik évében dec. 11-én elhunyt. — Részvéttel irjuk le e helyen egy hüséges lelkipásztor Gálfalvi János nevét, ki hirtelen és váratlanul hagyta itt az Ur szőlőjének munkálását. Ujévre készült nyugalomba 70 éves életkorral és 45 évi papi szolgálattal, melyben az ő egyszerüségével, nyugodt kedélyével és megfontoltságával megszerezte és megtartotta hivei, barátai és tisztelői bizalmát, szeretetét. Az Ur hamarább hivta el örök nyugalomra az ő szolgáját. Legyen nyugalma csendes, lelkének jutalma bőséges! Isten vigasztaló lelke száritsa fel érette bánkodó szeretteinek könnyeit s adjon szent akaratán való megnyugvást a szivekbe. — Dr. Demeter Lőrinc egyh. tanácsos, ny. főszolgabiró, a székelykereszturi főgimnázium f. ü. gondnoka, magyarzsákodi birtokos, dec. 12-én életének 70-ik évében elhunyt. Buzgó s egyházáért lelkesedni és áldozni egyformán tudó vezetőemberünket veszitettük el az elhunytban. Emlékét szeretettel és hálás kegyelettel fogjuk megőrizni.

Irodalom és művészet.

Unitárius művésznők és művészek kiállitásai.

A karácsony körül szokásos kiállitások során 1929-ben különösen szép számmal szerepeltek unitárius művésznőink és művészeink. Midőn ezt az örvendetes tényt följegyezzük, a művészet előtti hódolaton kivül két főcél vezet. Egyik az, hogy örömünket és elismerésünket fejezhessük ki alkotó munkásságuk előtt; a másik az, hogy közönségünk figyelmét felhivjuk erre a szép és értékes munkára s művészeink támogatására.

Ez a támogatás anyagi és erkölcsi lehet. A művészek nagyobbik része munkája után él. Azért, akiknek módjuk engedi, nemcsak a művészetet pártolják, hanem egy-egy szép festmény megvásárlásával

Küldjétek gyermekeiteket minél tömegesebben a kereskedelmi és ipari pályákra.

ban jelentek meg. Ütő Lajos kolozsvári énekvezér harmonium kísérete mellett a lelkes kis gyülekezet hálaadó magasztalást énekelt az egyetlen egy Istenségnek, kihez áhitatos imában emelte fel a szíveket alkalmi szép imájában Ürmösi Károly esperes. Az ünnepi beszédet dr. Varga Béla egyházi főjegyző tartotta. Máté ev. 18. 19. 20. alapján rövid, tömör szavakban fejtette ki, hogy akik egységes, összetartó erővel gyülnek össze a Jézus Krisztus nevében Isten imádására, azokat mint a multban, ugy a jelenben is az evangeliumi szeretet egysége megszenteli. Dr. Boros György püspök felszentelő beszédében az isteni erő és világosság ama nagy segitő készségére mutatott rá, mely ezt a kicsiny maroknyi gyülekezetet, szomszédos filiáival, e nagy és szép alkotás véghezvitelére megsegitette. Örömmel mutatott arra az örvendetes alkalmi tényre is, hogy ez csak a nagy hitalapitó Dávid Ferenc és a nagy alkotó Bethlen Gábor fejedelem szellemében történhetett. Az ünnepi gyülekezet az elismerés meleg érzésével hallgatta végig az ifju apostol Barabás Miklós enyedi lelkész beszámolóját a templomépités történetéről, kinek erős, elszánt akarata, tettvágya s segitőtársaival együttmunkáló buzgósága hozta létre e szép, kis áldásos alkotást. Munkálja tovább is ebben hivei megértésével és szeretetével hitünk igazságait. Istennek tetsző, kedves áldozat hiveinknek amaz áldozatkészsége, mellyel e szép kis templom és papilakás felépitését megvalósitották. Legyen elismerés e helyen öreg gondnok Bedő Dénes bátyánknak és jeleni lelkes gondnoknak dr. Szent-Iványi Árpád buzgó hitrokonunknak, kinek az az édes apai s általában szülői örömük is meg volt, hogy a püspök ur a 4-ik fiukat keresztelte meg az uj templomban.

Urvacsoraosztás és a templomi ünnepségek befejezése után püspök ur fogadta a ref. egyházközség, Bethlen kollégium, izr. egyház és a különböző egyházak nőegyleteinek küldöttségeit.

Este müsoros előadás volt az iparos önképzőkör termében, amelyen dr. Varga Béla bevezető előadást tartott, Gyallay Domokos közkedvelt irónk egy szép, tanulságos és megható kis történetet olvasott fel, Kelemen Lajos történettudósunk az ő kedves és megnyerő modorában nagyenyedi vonatkozásu vidám történeteket adott elő, melyen a nagyszámu hallgatóság derüs jókedvvel elmulatott. Szép és gyönyörködtető volt Balogh Gizella zongoramüvésznő kiváló technikáju játéka, valamint az Iparos Önképzőkör férfikarának és vegyeskarának szabatosan előadott énekszámai.

Ezen felemelő lelkes szép nap emléke után az az óhajunk, hogy enyedi egyházközségünkben növekedjék, fejlődjék a buzgó unitárius vallásos élet s ebbe kapcsolódjanak bele a környéken, a szorványvonalban lakó hiveink is, hogy érezzék melegebben, közvetlenebbül egyházunkhoz való tartozásukat.

Alapitói dij 500 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Halálozás. Mezőpaniti Nagy Mihály a zilahi ref. egyház kántora életének 91 és haláláig teljesitett szolgálatának 68-ik évében f. évi dec. 8-án elhunyt. Hadházy Sándor egyh. pénztárnokunk apósát gyászolja az elhunytban. — Özv. id. Ütő Laosné szül. Hévizi L. Tóth Anna életének 90-ik, özvegységének 3-ik évében, dec. 13-án csendesen elhunyt Dicsőszentmártonban. Ütő Lajos székelykereszturi lelkészünk édesanyját gyászolja az elhunytban. — Keresztély Lujza nyug. áll. posta- és táviróhivatali főtisztviselőnő, Keresztély Lajos egyházi számvevőnk nővére, életének 73-ik évében dec. 11-én elhunyt. — Részvéttel irjuk le e helyen egy hüséges lelkipásztor Gálfalvi János nevét, ki hirtelen és váratlanul hagyta itt az Ur szőlőjének munkálását. Ujévre készült nyugalomba 70 éves életkorral és 45 évi papi szolgálattal, melyben az ő egyszerüségével, nyugodt kedélyével és megfontoltságával megszerezte és megtartotta hivei, barátai és tisztelői bizalmát, szeretetét. Az Ur hamarább hivta el örök nyugalomra az ő szolgáját. Legyen nyugalma csendes, lelkének jutalma bőséges! Isten vigasztaló lelke száritsa fel érette bánkodó szeretteinek könnyeit s adjon szent akaratán való megnyugvást a szivekbe. — Dr. Demeter Lőrinc egyh. tanácsos, ny. főszolgabiró, a székelykereszturi főgimnázium f. ü. gondnoka, magyarzsákodi birtokos, dec. 12-én életének 70-ik évében elhunyt. Buzgó s egyházáért lelkesedni és áldozni egyformán tudó vezetőemberünket veszitettük el az elhunytban. Emlékét szeretettel és hálás kegyelettel fogjuk megőrizni.

Irodalom és művészet.

Unitárius művésznők és művészek kiállitásai.

A karácsony körül szokásos kiállitások során 1929-ben különösen szép számmal szerepeltek unitárius művésznőink és művészeink. Midőn ezt az örvendetes tényt följegyezzük, a művészet előtti hódolaton kivül két főcél vezet. Egyik az, hogy örömünket és elismerésünket fejezhessük ki alkotó munkásságuk előtt; a másik az, hogy közönségünk figyelmét felhivjuk erre a szép és értékes munkára s művészeink támogatására.

Ez a támogatás anyagi és erkölcsi lehet. A művészek nagyobbik része munkája után él. Azért, akiknek módjuk engedi, nemcsak a művészetet pártolják, hanem egy-egy szép festmény megvásárlásával

Küldjétek gyermekeiteket minél tömegesebben a kereskedelmi és ipari pályákra.

maguknak és hozzátartozóiknak szereznek örömet, állandó szépséget és örök értéket. A közönség többségének azonban — sajnos — nincs módja ilyen, sokszor még szerényebb áldozatokra sem. De annyit már mindenki tehet, hogy a képkiállításokat bár *megnézze*. Hiszen a legtöbb ily kiállitás dijtalan. Itt legalább látni és nézni tanulhat mindenki. Mert az bizonyos, hogy az emberek többsége erre sem képes. A finom vizfestményeket, vagy a nagy szinfoltokban ható olajfestményeket nem ugyanazon távolságból lehet élvezni, sőt meglátni sem. A képnézés ezt az elemi szabályát is legjobban a kiállitások látogatásával tanuljuk meg.

De tanuljuk meg azt is, hogy a látogatás érdeklődésünkkel együtt bizonyos mértékig műveltségünk fokmérője, lelkünk tartalmának tükre is. Az igazi művelt ember elmegy a kiállitásokra a nemes szellemi munka iránti becsülésből és hódolatból, oda viszi az alkotás tisztelete és a szép szeretete.

Ide nem pénz, csak lélek és műveltség kell. A kiállitások látogatása valóban lélek és műveltség kérdése s azok, kik azzal mentegetőznek, hogy azért nem mennek képkiállitásra, mert amugy sem vásárolhatnak, legtöbbször vagy a rosszal felfogott álszégyen rabjai, vagy kényelmeskedő ürügykeresők s majdnem mindenkor legalább is egyoldalu emberek.

Az álszégyen, a kényelmeskedés vagy az egyoldaluság pedig nem tartoznak az erények közé. Ezek leküzdésével magunkat emeljük, nemesitjük s jutalmul a szépben találunk kárpótlást, melyet a művészet nyujt.

*

Kiállitó művészeink közül legelől kedves budapesti vendégünket *Nagyné Szentgericzei Jakab Piroskát* emlitjük meg. Ő nagynevü történetirónk, Jakab Elek unokája s a művészet terén tör fel lelkéből nagyatyja alkotó tehetsége. Kiállitását december elején Kolozsvárt, az Athlétikai klub helyiségeiben tartotta meg. Tájképek, virágok, aktok, csendélet- és arcképek képezték művei zömét s ezekből kétségtelenül aktjaiban és arcképeiben mutatkozott legerősebbnek. Az utóbbiakban ereje és tudása, virágaiban lelke finomsága tükrözött. A kolozsvári közönség meleg szeretete és elismerése fogadta őt első itteni kiállitása alkalmából.

Gidófalvy Istvánné Pataky Etelka az ősz óta az év végéig egymásután Sepsiszentgyörgyön, Brassóban, Marosvásárhelyt és Kolozsvárt rendezett kiállitásokat. Tájképei, tanulmányfejei, arcképei, csendélet- és virágképei nemcsak müvészete sokoldaluságáról, hanem nagymértékü fejlődéséről is bizonyságot tettek. A hangulatos lakásrészleteknek, pompás gyümölcscsendéleteknek, gyönyörü szinpompás virágoknak és a küküllőmenti kedves kis házelőknek ma olajban ő a legjobb erdélyi művésze. Összes kiállitásait szép erkölcsi siker koronázta.

Tóth István régi, kedves művészünk, a legfinomabb romániai

akvarelista, Kolozsvárt és Tordán tartott, — mindkét helyen ugyanazon két művészbarátjával — közös kiállításokat. Erdélyi tájai tavasztól a színes őszig és a télig a természet minden szinfokozatát tündöklik. Ö a nap ragyogásának, a virágos mezőknek, a távol fátyolos titokzatosságának, a víz szinszépségeinek lehellet-finomságu művésze. Képein most is a régi erőben ragyogott tudása és technikája s ha az idén anyagi sikere jóval kisebb volt a megszokottnál, az kétségtelenül csak az általános rossz gazdasági helyzetnek tulajdonitható.

Shakirov Sebestyén, a negyedik művészünk, csak mint unitárius uj név olvasóink előtt. Ő a messzi keleten, Kazán városában, a Volga mellett született. A világháboruban mint hadifogoly került hozzánk és itt maradt. Itt ismerte meg vallásunkat és itt lett egyházunk tagja. Felesége is unitárius. Festőiskolai tanulmányait még Oroszországban, 1913-ban kezdte s Nagybányán folytatta. Előbb Tövisen, majd Petrozsénybạn élt huzamosabb ideig s Kolozsvárt, Aradon, Temesvárt és Brassóban rendezett kiállításokat. Az idén Dávid Ferenc ünnepélyünkre megfestette azt a jelenetet, midőn Dávid Ferenc a tordai országgyülésről visszatérve a máig őrzött nagy kerek kőről beszél Kolozsvár népéhez s nehány szép dévai képet hozott, melyekből az E. K. Tanács és Theologiai Akadémiánk szereztek darabokat. Uj kolozsvári kiállitását 54 képpel, karácsony első napján püspökünk nyitotta meg s ő volt első vásárlói közt is. Képei szingazdag táj- és életképek, a Zsilvölgyéből, Déva és Nagybánya vidékéről. Tulnyomóan olajfestmények, de volt nehány nagyon szép szines pastelképe is. Shakirov duskál a szinekben s tárgyainak változatossága és kifejezésmódja szinte káprázatos sokoldaluságáról tett bizonyságot anélkül, hogy ez a tulajdonsága művei együttes összhangját bármily csekély mértékben zavarta volna. Egész kiállitása egy szerény, de meleg és mély lélek költői meglátásait tükrözte a Shakirov keleti érzésvilága ott ragyog, vagy borong szineiben, tárgyaiban. E kiállitásán is a tájszépségek és színek rajongó apostolának mutatkozott és kiállitása, mely az unitárius kollégiumban január 5-ig tartott, sok élvezetet nyujtott mindazoknak, akik a szépségeket szeretik.

Kelemen Lajos.

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő címére Cluj, Unitárius Kollégium küldendő.

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L. egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz

XL. évf. Cluj-Kolozsvár, 1930 február 2. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

A nagyenyedi uj templom, amelynek felszenteléséről januári számunkban hirt adtunk. Épült 1929-ben.

*Dávid Ferenc Egylet
Cristur
jud. Odorheiu
Székelykeresztur

TŰZHELY MELLETT

Az Unitárius Közlöny 40 éve.

Menjünk vissza egészen a kezdethez: 1885-hez. Ez is jó részt jubiláris szám lehetne, mert augusztusban 45 esztendeje lesz, hogy megindítottuk a Dávid Ferenc Egyletet. Aki megőrizte az első rendes közgyülésről kiadott *Értesitőt*, sok érdekest fog találni benne. Szorosan véve, bár más néven, ez volt az első Unitárius Közlöny.

Már észre lehet venni, hogy az unitárius közönség várt valami olyat, ami tevékenységre inditsa. Egy év alatt 140 alapitó, 250 rendes és 50 pártoló tagról számol be. Ennél is több lett volna, de az EMKE ugyanakkor alakult meg s az unitáriusok oda is siettek, mert ők mindig első helyen hazafiak s azután voltak unitáriusok.

Az Egylet tisztikara kevés számból állott, de elég érdekes nevekkel dicsekedett. Elnök: dr. Brassai Sámuel, alelnökök: özv. Kriza Jánosné, Berde Mózes, titkár: Boros György, pénztárnok: Bágyi Kálmán, választmányi tagok: Dr. Bartók István, Benedek Áron, Ferencz Józsefné, Haller Rezsőné, Kovácsi Antalné, Kőváry László, Mikó Imre, Pataki Lászlóné.

Az Unitárius Közlöny 1887-ben az egylet közgyülése után indult meg egy rendkivüli számmal, de a rendes folyamat 1888. január jelzéssel kezdődik Nagy Lajos és Boros György szerkesztésében. Nagy Lajos kezdi „Imádkozni kellene" cimü szép és áhitatos versével.

Ezzel már be volt jelentve, hogy lapunk költemények közlésére nyitva áll. És állott mindvégig, mert tudtuk, hogy népünk szereti a ritmikus, zengzetes nyelvet. Ferencz József püspök a Keresztény Magvető mellett megmutatja a Közlöny helyét. Ezután örökbecsü, történelmi értékü cikk következett: *Egy falusi pap* Brassaitól. Elég lesz olvasnunk az utolsó mondatot: *Megsugom olvasóimnak, hogy az a pap az én atyám volt.* A szülői kegyelet s a gyermeki hála gyönyörü példája egy 88 éves fiu tollából.

Még Kozma Ferenc és Berde Áron irtak az első számba. Azután „Egyleti élet és munkásság", majd irodalmi ismertetés.

A 2-ik számban már kép jelenik meg: a vándorló székely ifju képe, vállán a csép, a kabát, a korsó, tehát nem kivándorol, hanem munkába megy. Mellette Murányi Farkas Sándor versben énekli meg Csaba vezértől a bus kivándorlóig:

Idegenbe mentek... idegen országba,
Magatok vesztére csufos szolgaságba.

De Te székely vérem állj helyeden váltig.
Álld vagy ver a végzet: küzdj, munkálj halálig.
Bizd a jó Istenre jóra váló sorsod...
És ne feledd soha szittyamagyar voltod.

A 3-ik számban már a régi dicsők emlékének: János Zsigmondnak (kép), Dávid Ferencnek hódol. Kezdődnek Végh Mátyás Krisztus legendái, De Gerando Attila pompás oktató levelei s igy tovább-tovább el a 40-ikig.

Nem felsorolni, olvasni kellene rendre mind.

Öt évfolyam homlokán Nagy Lajos tanár és Boros György neve szerepel, azután 1893-ban az egylet nagynevü elnöke Brassai lépik Nagy Lajos helyébe 1897-ig, haláláig. A további évek alatt Boros György szerkeszti 1918-ig. A nagy háboru vége a szerkesztőt külföldre szólitotta. A Közlöny először megállt, azután két esztendőre hivatalos egyházi lappá változtatták olyan körülmények között, amelyek ma még nem világithatók meg. Annyi azonban bizonyos, hogy a nagy közönség visszakivánta az eredetit, a megkezdett egyszerü ébresztőt, kiben a falusi asszonynak, a vidéki nagybirtokosnak és a professzoroknak is egyaránt és állandóan kedve tellett. Az élénkség, a változatosság, a szinen mozgó hitéleti kérdések fejlesztése mindig, mindenben kapható és élvezhető volt. Talán legsulyosabb tartalma *12 cikk az unitárius vallásról* jeles férfiak tollából a XII-ik kötetben. De nagy szolgálatot tett az elhunyt férfiak és nők élete ismertetésével és a nőknek az irók közé bevonásával, az ifjuság érdeke fölkarolásával (Fiatalság Barátja). Ezek mellett az egyleti, tehát a vallás-erkölcsi élet ébrentartása minden havi föladat volt.

A háboru után Boros György pár évre átadta a szerkesztést négy egyleti tagnak (Kiss Elek, Pálfi Márton, Pap Domokos, Szent-Iványi Sándor). Jelenleg Szent-Iványi Sándor egyleti titkár szerkeszti ifjui buzgalommal s Isten segélyje, hogy kettő helyett háromezer előfizetője legyen.

Isten igy akarta.

Tisztára mossa a szenvedés a lelket,
Mint a lassu eső a poros virágkelyhet.
Nem vágyik bünre, gyarló emberi vágyak nem kinozzák.
Szomoruan szép igy az ember, mint ősszel a levélhullatta fák.
Ha szenvedsz ember, társad sujt a porba,
Istené az áldás, emberé a próba.

A ma nagy korának szülte gyermeke
Ne halj a mult mély sirjába bele,
A jövőnek hosszu magasba vivő utján
Te is siess a többi harcoló után . . .
S ha szenvedés bár sokszor életed rajta,
Küzdj csak tovább: az Isten igy akarta.

Genova (Olaszország). ifj. Gspann Károly.

Gyermekeimhez.

Csicsergő beszédü, édes madaraim,
Ugy-e, hogy jók lesztek ?
Hiszen az apátok, imádó anyátok,
— Ugy-e, hogy látjátok ? —
Mennyire szeretnek !
A betevő falást szétosztják köztetek,
Ha nem is jut nekik.
S olykor-olykor rátok, ha betegség támad,
— Csak övék a bánat, —
Szótalan szenvedik.
Ugy-e, hogy jók lesztek ? Szeretitek egymást?
Hisz testvérek vagytok,
Testvérmegértő, igaz szeretettel,
Hozzá nemes tettel,
Boldogok maradtok.
Csicsergő madarim, éltetek utjain
Legyen csak boldogság !
Merre mentek, jártok és ahol megálltok,
Kacagjanak rátok
Illatos virágok !

Vári Dániel.

Evangélisták.

Nem az Ujtestamentum négy evangéliumának iróiról fogok itt beszélni, hanem modern, a mai korban élő evangélistákról. Az evangélikus lutheránus vallás hiveivel vagy papjaival sem szabad ezeket az evangélistákat összetévesztenünk, mert azok, akikről itt szót ejtünk, nem ennek a keresztény felekezetnek a kötelékei közé tartoznak. Misszionárius papok ezek az evangélisták, akik azonban sokkal nagyobb szükségét látják saját hazájuk hitnélküli tömegei megtérítésének, mintsem hogy afrikai négerek vagy ázsiaiak között töltsék el életüket. Minden országban meglehetős nagy számban élnek olyanok, akik templomba sohasem, vagy pedig csak nagyon ritkán járnak. Ezekhez látogatnak el ezek a modern evangélisták és prédikálnak nekik Istenről, az élet és a halál értelméről, Jézusról és a vallásos tapasztalás különféle jelenségeiről. Néha házról-házra járnak, tekintve azonban, hogy igy igen sok időt töltenek el aránylag kevés eredménnyel, legtöbbször a szabad ég alatt rendeznek istentiszteletet. Csakhogy hallgatóságot szerezni egy-egy ilyen istentiszteletre nem olyan könnyü dolog. Ne feledjük el, hogy ők ép azoknak akarnak prédikálni, akik templomba sohase járnak, hitük sincs s talán még Istenben sem hisznek. Hiábavaló lenne tehát egyszerüen csak kihirdetni, hogy itt és itt, ekkor és ekkor szabadban tartott istentisztelet lesz, nem nyernének vele semmit. Ezért különleges esz-

közökhöz kell fordulniok, hogy ezeknek a vallásilag közönyös embereknek a figyelmét felkeltsék. Érdekessé kell, sőt különössé kell, hogy tegyék ezeket az istentiszteleteket. Igy egyik evangélista állandóan egy hatalmas gorillát (majmot) visz magával (persze, ketrecben) az istentiszteleteire s ott a helyszinen bizonygatja a gorillával, hogy a Darwin-féle elmélet, mely szerint az ember a majomtól származott volna, nem lehetséges, hanem egyedül a Biblia szavai fogadhatók el: Isten teremtette Ádámot és Évát és tőlük szaporodott el az emberiség. Egy másik evangélista állandóan egy gépből alkotott ember-szoborral járt és tartott prédikációkat, bebizonyitandó, hogy a testet gépekből is össze lehet állitani, de lélek nélkül és hit nélkül csak élettelenül mozgó szobor marad. Mr. Morill, minneapoliszi evangélista hires szónok volt s mikor halálát közeledni érezte, egy saját magát eltemető halotti beszédet bemondott a gramofonba. Temetésén aztán felhuzták a gramofont s a közönség nagy megrökönyödésére hallhatta Morill evangélistát szónokolni saját holtteteme felett.

Hasonlóképen prédikál a jelenleg leghiresebb amerikai evangélista, Watson Argue. Mindenfelé magával visz egy koporsót, amelybe halála után eltemettetni rendelte magát. Az istentisztelet elején, amig az ének tart, belefekszik a koporsóba s amikor a beszéd ideje eljön, egyszerüen csak felül és onnan a koporsóból prédikál az élet mulandóságáról és a halál rejtelmeiről.

Mindezek a különcségek talán nevetségeseknek, sőt visszataszitóaknak is látszhatnak előttünk, de a templomba nem járó nép lelkét mégis megfogják s figyelmeztetik arra, hogy a mindennapi evés-ivás, mulatozásokon kivül van az életnek mélyebb, tragikusabb oldala is s reávezetik a kérdések tanulmányozására. A hit pedig csak a közöny megtörését várja. Amint valaki, bármily ellenséges indulattal is, foglalkozni kezd ezekkel a dolgokkal, a hit felé vezető ösvényre lépett, amely ösvény legtöbbünket Istenhez viszen. Igy hát az evangélisták nem végeznek hiábavaló munkát s ha különös eszközökkel is, de hozzájárulnak sok ezer ember hitének visszaszerzéséhez.

Sz. I. S.

A kőszikla.

Volt egyszer, hol nem volt, egy szegény kőfaragó mester, legalább ismerősei azt hitték, hogy négy szép fián kivül nincs egyébb vagyona.

De amikor az öreg halálos ágyán feküdt, maga elé hivta fiait és igy szólt hozzájuk:

— Ugy neveltelek fel titeket édes ftaim, hogy nem ismertétek a gazdagságot, mert ugy okoskodtam, hogy tanuljatok meg előbb dolgozni, mint a szegény emberek és ha dolgozni már tudtok, nem lesz rátok nézve veszedelmes a pénz sem, mert ha azt valamiképen el is vesztenétek, megmaradna két dolgozni tudó kezetek.

Most már én öreg vagyok és itt hagylak benneteket. Örök bucsum előtt bevallom, hogy nagy vagyont hagyok reátok, mely az erdei nagy kőszikla alatt van elrejtve.

Nem adok utasitást, hogy miként juthattok hozzá, a ti szivetek kell diktálja a pénz kivételének legkönnyebb módját. Isten veletek! Isten veletek!

Azzal az öreg ember imára kulcsolta kezeit és szépen elaludt — örökre.

A fiuk megsiratták édes apjokat és sokáig nem is gondoltak a kincsre.

Legalább nem beszélt róla egyik sem. Mintha szándékkal kerülték volna, hogy szóba se jöjjön.

Azonban a legidősebb fiu egy idő mulva gyakran elment hazulrol éjjel, mikor mindenki aludt.

Nagy kebátja szárnya alatt emelő rudat, csákányt s más hasonló szerszámot cipelve.

Egyenesen az erdőbe ment és a sziklánál megállva nekifogott nagy erővel annak elmozditásához.

Az izzadságcseppek csak ugy omlottak homlokáról, de a szikla állt szilárdan.

Olyan különös formája volt, mint egy gunyosan vigyorgó, rut emberi arcnak és látszólag csak kis felületen érintette a földet, ugy, hogy kézlökésre megingott, de a helyéből azért el nem mozdult.

Csüggedten ment haza Péter pár órai kinlódás után.

Másnap fáradt volt és nem tudott dolgozni. Öccsei végezték el az ő teendőit is.

De mikor a ház elcsendesedett, ujra vette szerszámait és folytatta a hiábavaló küzdelmet.

Egészen lefogyott és mégsem hagyott fel az erőlködéssel.

Jancsinak, a második fiunak is eszébe jutott egyszer a kincs, de ő sem szólt testvéreinek, hanem elsurranva hazulról, titokban fogott neki a szikla elmozditásának. Természetesen ő sem ért célt, de kezeit véresre sértették a nehéz szerszámok, sőt egy lepattanó kis kősziláink még a szemét is megsértette.

András megleste egy alkalommal, hova mennek titokban bátyjai és ő is nagy reménykedéssel nekifogott a kincs megszerzéséhez.

Ámde a kőarc csak vigyorgott tovább, a szikla nem engedett.

Már a három fiu alig lézengett a nagy gyengeségtől, mikor egy vacsora alatt igy szólt a legkisebb fiu, István:

— Hogy esik az kedves bátyáim, hogy egyiknek sem jut eszébe teljesiteni jó apánk végakaratát, ki meghagyta, hogy a kőszikla alól hozzuk el a kincseket?

A három fiu ijedten rezzent össze, mint a lopáson ért tolvaj és Péter dadogva felelt:

— Jó apánk csak lázban beszélhetett, egy olyan nagy kősziklát nem lehet elmozditani helyéből.

A másik két fiu is nagyon erősitette, hogy oda kincset nem

tehetett senki, mert akkora kősziklát nem birt volna reá hengeriteni.

— Apánk nem beszélt félre, állitotta István meggyőződéssel, azt mondta, hogy a szivünk meg fogja sugni, miként oldjuk meg ezt a dolgot. Jertek, azonnal menjünk a sziklához.

A három fiu immel-ámmal szedte a szerszámokat és mentek az erdőbe. Gyengék és kedvetlenek voltak, csak István ment fürgén, énekelve.

Oda érve, a négy emelő rudat egyszerre feszitették a szikla alá és csodák csodája: az óriási kő, mint pehely emelkedett félre, megmutatva az alatta tátongó üreget.

A fiuk ámulva állottak meg és szemök káprázott a töméntelen kincs láttára, mely négy nagy edényben csillogott-villogott előttük; a neveik is külön-külön oda voltak irva drága kövekből, ezüst lapra.

— Hogy lehet ez? Ez valóságos ördöngősség! — kiáltott Jancsi, amint magához tért bámulatából.

Ekkor különös fényesség jelent meg az égen és egy zenéhez hasonló csengő hang szólalt meg felettük:

— Nincsen ebben semmi ördöngősség, csak István szive szólalt meg és árulta el nektek a boldogulás titkát, mely az összetartásban van.

Külön-külön nem birtatok a kősziklával, de egyesült erővel könnyü pehelyként mozditottátok el a helyéről.

Ezt ne feledjétek és amerre jártok hirdessétek, hogy embertestvéreitek is hasonló módon cselekedjenek.

Angyali kórus gyönyörü éneket zengett a magasból, a menynyei fény mind ragyogóbban sütött a fiuk lehajtott felére, kik lassan, ceendesen térdre ereszkedtek és imára kulcsolt kezekkel suttogták:

— Édes jó apánk, most értettük meg felséges tanitásodat és követni fogjuk, mig élünk. **Gál Lajosné.**

Gyermekvilág.

Fehér ruha.

A te lelked feher ruha,
Nincs folt rajta, tiszta,
A jó Isten ezt a ruhát
Várja tőled vissza.

Sose mondj hát csunya szókat,
Tiszta legyen ajkad,
Minden csuf szó szégyenbélyeg
A ruhádon s rajtad.

Ne irigyeld meg a másét,
Ugyse lesz a tied,
Irigységtől tintafoltos
Lesz ártatlan szived.

A haragot ne bocsásd be
Lelked otthonába,
Szégyenfoltnak szennyes sárt dob
Hófehér ruhádra.

Tiszta lelked fehérségét
A szeretet óvja,
Ez legyen a te szivednek
Egyetlen lakója.

Dobai István.

Ürmösi József búcsuja Homoródszentpál községétől.

Az unitárius lelkészi kar egyik tevékeny és áldásos müködést kifejtő tagja, Ürmösi József, a hó folyamán elbucsuzott régi eklézsiájától, Homoródszentpál lelkes és derék unitáriusaitól, hogy a jövőben más területen, az egyház központi életében fejtsen hasznos szolgálatot a mi kis egyházunk érdekében. Ürmösi József az unitárius lelkészeknek abból a fajtájából való volt, aki egyháza és népe iránti meleg szeretetét, a kötelességteljesitésen és hivatásérzésen felül, családi hagyományából s szivéből is meritette. Papi szolgálatát a nép egyházi és társadalmi élete között osztotta meg ugy, hogy a lelkek épitése mellett az általános közjót is igyekezett előmozditani. Nemcsak a szószéken hirdette az igét, hanem az életben, a köznapi munkában, a homoródmenti egyszerü kis szekely házak falai között is. Ezt a lelkes szolgálatot eredmény és siker kellett tehát koronázza s Ürmösi Józsefnek valóban sikerült is annyit tennie Homoródszentpál népéért, ami után nyugodtan nézhet vissza mindig az ott töltött szolgálatára. A szövetkezeti életben Homoródszentpált ma már példaképen emlegetik s annak áldásos hasznát egész Homoródvidéke látja.

A huszonötéves munkásság után bekövetkezett bucsuünnepen az egész Homoródvidék képviselve volt. Ott voltak Balázs András derzsi esperessel az élén Kiss Jenő keményfalvi, Dobay István ujfalvi, idős Sándor Gergely kénosi, Sigmond József jánosfalvi, Bedő Miklós szentpéteri, Báró József városfalvi, Simén Domokos almási, Vári Domokos lókodi, Bálint Albert gyepesi és Gál József recsenyédi lelkészeink. A bucsuünnepet a zsufolásig megtelt templomban a férfi énekkar éneke nyitotta meg, melynek szövegét Dobay István, a költő-pap, zenéjét pedig Pálfy Ákos igazgató-tanitó szerezte. Ezután Ürmösi József hálát adott az Istennek, aki huszonöt éven át mindig vele volt és segitette, hogy eredményes munkát végezhessen ezért a magárahagyott kis népért s lendületes szavakkal igérte meg, hogy uj állomáshelyén is mindig vissza fog gondolni az ott töltött időkre, a homoródi székely népre s hogy ezentul is azért fog dolgozni, hogy ez a kis nép fejlődjék, gyarapodjék. Mindenkit egyformán megható szép beszéde után Balázs András esperes a főtisztelendő püspök ur meleghangu leiratát tolmácsolta, majd a saját bucsuztató beszéde után a gyermekek neveben Tamás Gábor és Tamás Juliska, az ifjuság nevében Tóth József, a nőegylet nevében Szabó Józsefné és Szabó Istvánné, a Hangya szövetkezet nevében Horváth Kálmán, a tejszövetkezet nevében Dimén Lajos, a Gazdakör és a gazdák nevében Tamás Gábor és ifj. Dimén Dénes, az egyházközség nevében Máthé Lajos, az udvarhelyi lelkészi kar nevében pedig Sigmond József bucsuztatták el a népszerü és áldásos müködésü lelkipásztort. Ezek a bucsuztatók mutatják, hogy milyen széles területen dolgozott Ürmösi József homoródszentpáli lelkész atyánkfia s

ha ehhez hozzávesszük, hogy kezdeményezésére még egy szép Népház is emelkedett lelkészkedése alatt, valóban elmondhatjuk, hogy méltón töltötte be hivatását. Este a Népházban szinielőadás volt, amelyet Benedek János hetyettes-lelkész rendezett s abban a község fiai-leányai sok ügyes tulajdonságukról tettek tanuságot. A szereplők mindenike megérdemli az elismerést s Hátszegi Ráki, Béla Ida, Dimén Judit és Eszter, Kovács Juli, Bató Domokos, Dimén Lajos, Gábor Zsiga, Imre Pál és Domokos, Máté József, Szabó Denes és József, Barta Lajos mind dicséretes munkát végeztek.

Ürmösi Józseftől, aki Kolozsvárt püspöki titkár lett, uj működési területén is hasonlóan értékes munkásságot lehet remélni a mi kis anyaszentegyházunk javára. **Krónikás.**

Jöjjetek, imádkozzunk!

Az a meggyőződésünk, hogy manapság igen kevesen tudnak imádkozni. Szükségesnek látjuk azért, hogy időről-időre közöljünk nehány, az imádkozásra vonatkozó észrevételt s egy pár szebb imát is. Hisszük, hogy olvasóinknak jó szolgálatot teszünk ezzel. Alábbi megjegyzést az „Egyedül az Egyedülvalóval" c. könyvből vettük, F. P. Cobbe a könyv összeállitójának a neve.

„Ha a vallás az kiván maradni az emberiség életében, ami a multban volt, oly hatalmas, léleképitő erő, akkor ezentul is annak kell lennie, ami a multban volt: az imádság vallásának. Az emberi természet alaptényezőiben nem történt változás, mindössze kinőtte egy pár gyerekes tévedését. A régi kegyes lelkek szellemi élménye igaz és mély élmény volt akkor is, amikor az eszük által alkotott dogmák telve voltak képtelenségekkel. Ugyanazon kapukon át, amelyeken valaha ők léptek át a szeretet és a béke paradicsomába, az imádságnak ugyanazon a keskeny kapuján át kell nekünk is átlépnünk a szellemi régiókba. A tudománynak semmiféle felfedezése sem fogja tudni pótolni az erényt és az egyéniséget. A napsugárnak és felhőknek semmiféle spectrum analizise sem fogja megtalálni és részekre osztani Istent. Ha ismerni akarjuk a magasabb élet tisztább boldogságát, istenibb tökéletességét, ugy keresnünk kell az érintkezést Azzal, Akitől mindez származik. Istent pedig keresni és megtalálni csak egyképen lehet: az ima szárnyain".

Alább két imát közlünk le, egyiket egy középkori katholikus iró, a másikat egy, a legujabb korban élt angol unitárius lelkész és theologus irta. Az imádkozásban nincs felekezet, mert az imádkozás a lélek beszéde, a felekezeteket pedig az ész alkotta dogmák választják el egymástól. Igy kerül egymás mellé katholikus, unitárius, református és lutheránus az imádkozásban, Isten szine előtt.

„Ó Urunk, mi Istenünk! Engedd, hogy vágyakozhassunk Utánad egész lelkünkkel, — hogy e vágyakozásunk folytán keressünk és találjunk meg Tégedet, — és hogyha megtaláltunk, szeret-

hessünk Tégedet, — és hogy Téged szeretve, gyülöljük meg büneinket, amelyekből csak Te szabadithatsz meg minket! Ámen.

Anselm (1033—1109).

„Ó, Isten! Aki voltál, vagy és mindig lenni fogsz, kinek arca előtt nemzedékek emelkednek és haladnak el az elmulás felé, — századokról századokra keresnek Téged az élők, hogy megtaláljanak végnélküli irgalmasságodban! Apáink uttörő lépteit Te vezetted, s Te nyujtottál enyhet nekik, amikor megfáradtak. Légy az ők gyermekeik részére is árnyékos felhő nappal, vezérlő őrtüz, ha leszáll az éj! Kisértéseink közepette Te vagy egyedül, aki megért és mindig segitségre kész, — ha bánat ér, a Te irgalmad éleszti ujra lankadó lelkünk, — bőségünkben és győzelmeink között a Te szellemed az, amely megment minket a gőgösségtől és megtart alázatosoknak. Ó, Te egyedüli forrása az igaz békének és igazságosságnak, emeld föl a fátylat minden szivről és egyesits minket szent közösségben a Te profétáiddal és szentjeiddel, akik biztak benned és meg nem szégyenültek soha! Nem képzelt érdemeinkért, hanem a Te szerető szivedért kérünk, hallgasd meg a mi imádságunkat! Ámen.

Martineau (1805—1900).

Olvassuk el és aztán éljük át ezeket az imákat lelkeinkben!

Sz. I. S.

Hozzászólás.

Fenti cimen uj rovatot inditunk be lapunk hasábjain. E rovat bárkinek rendelkezésére áll, akinek egyház-társadalmi életünk részére valami megszivlelésre és megvitatásra való gondolata van. E rovat célja nem az, hogy polémiákat, vitákat rendezzünk benne, hanem az, hogy olvasóink kifejezést adjanak véleményeiknek, gondolataiknak. Kérjük tehát a hozzászólásokat lehetőleg röviden és tárgyilagosan, egyelőre az alábbi, vagy bármely más kérdésre nézve is.

I.

Tisztelendő Szerkesztő Ur!

A mult év novemberében a dévai várban tartott Dávid Ferenc-ünnepely után mindegyre eszembe jut, hogy a cella ugyan rendbe hozva s a márvány-emlék helyreállitva, de a cella teteje és környezete a véletlenre van bizva. Az ünnepély után nem hagy nyugtot az a gondolatom, hogy a cella tetejének és környezetének a gondozásával is törődnünk kellene s azért tennünk is kellene valamit. E célból elsősorban meg kellene állapitani azt, hogy a vár köveiből és mészből keletkezett kötörmellékes talaj minek tud·életlehetőséget adni. Repkénynek, örökzöldnek, vadrózsának, vadszegfünek, évelő nyári szegfünek, rezedának? Ami aztán megélne abban a talajban, azokkal egyelőre a cella tetejét s jobb és balfelől leg-

alább 2—2 métert már tavasszal be kellene ültetni, szórni. A cella ajtajának két oldalára 1—1 repkénybokor ültethető s rozsdát nem fogó dróton felvezethető a tetejére. Virágmagvak, gyökerek fenn és oldalt ültethetők. Az udvaron — a cella ajtajához egy bejáratot meghagyva — kétfelől porcsinrózsa magvak volnának elszórandók s begereblyézendők.

Csak éppen semmi keresett cifraság ne legyen, hanem egyszerüség és természetesség.

Ha Tiszt. Szerkesztő Ur nem utasitja el gondolatomat, a kolozsvári hölgyekkel megbeszélheti e dolgot s a kivitelre majd megtalálják a megfelelő módot, kivált, ha Déván volna lelkes unitárius hölgy és férfi, akik a helyszinen végzendőket elvégeztetnék.

A fölmerülő költségekhez egy bokor, vagy egy virággyökér erejéig 50 Leuval én is hozzájárulok, amit mellékelve küldök. Ha még tizen, vagy huszan ennyicskét adnak, a tavaszi — egyszeri — gondozás talán meglehet belőle. Ha ötvenen vagy százan adnának, akkor meglenne az alap az állandó gondozásra is, amivel pedig ugy gondolom, hogy mégis csak tartozunk — nem Dávid Ferencnek, hanem sokkal inkább magunknak.

Fiatfalva.

Geréb Zsigmond,
unitárius lelkész.

Az angol unitáriusokat mély gyász érte. Egyik legöregebb, legnagyobb tiszteletnek örvendő lelkészük, tiszt. Dendy Agate, 82 éves korában váratlanul elhunyt. Mr. Agate több városban lelkészkedett, több éven át volt elnöke a „Manchester District Association"-nak, titkára a manchesteri „Unitarian College"-nek, a „National Conference"-nek és a Manchester Minister's Fraternal. A manchesterköri lelkészkörnek, amelynek keretében a manchesterköri összes felekezetek lelkészei találkoztak havonként. Ez utóbbi egyesület jelenlegi titkára megható szavakban bucsuztatta el a lelkészkör nevében ugy mutatva be, mintegy ősz pátriárkát a különböző hitü lelkészek gyülekezetében. Valóban pátriárka volt a szó legmélyebb értelmében. Erről mindazok, kik a manchesteri „Unitarian College"-ban tanultak, élő tanubizonyságot tehetnek. Különösen ránk, az ott tanult magyar fiukra hat megrenditőleg halálhire, mert senki a mi sorsunkat ott kinn jobban szivén nem viselte, mint ő. A Collegeban tett elég gyakori látogatásai alkalmával, legelső dolga mindig a „Hungarian student" meglátogatása volt, kikérdezve, érdeklődve sorsának minden mozzanata felől. Vakációk alkalmával egy-két hétre mindenikünket meghivott magához, majd körülhordozott nevezetesebb vidékeken. Szelid humora, apai gondoskodása, szives vendégszeretete, egyszóval kedves, szimpatikus egyénisége mindnyájunk lelkében élni fog. Nyugodjék csendesen! **E. A.**

NŐK VILÁGA.

Jelentés

a vidéki D. F. egyleti nőszövetségek évi működéséről.

A kolozsvári D. F. egyleti Nőkszövetsége ezidén is megtartja szokásos kötőkéit. Január elsején rendezte az elsőt, mely nagyon szépen sikerült. Ismét visszakapta régebbi házias, intim jellegét s az unitárius nők kedves találkozója lett.

A Nőkszövetsége tágas irodája e célra igen alkalmasnak bizonyult s mindenki otthon érezte magát.

A háziasszonyok ügyesen összeállitott müsora mellett a kézimunkák is ujra előkerültek. Egy csésze tea barátságosan meleggé varázsolta a különben is vidám hangulatot s édes női kacagás, meghitt csevegés töltötte be a máskor komoly, hivatalos szobát.

A müsoron szerepeltek: Raffai Andrásné ének és zongorajátékkal. Ürmösi Erzsike szavalattal, ifj. Gspan Károly saját költeményeiből olvasott föl. A teázás idejét pedig Kelemen Lajos tudós tanár régi unitárius adomákkal füszerezte.

A Nőkszövetsége szeretettel hiv és elvár minden unitárius és más vallásu nőt is: jöjjenek el a következőkre, hogy ismerkedjenek és megszeressék egymást.

Udvarhelykör (folytatás).

2. A **recsenyédi** Nőkszövetsége tartott két vallásos estélyt. Egyiken imát és bibliamagyarázatot tartott helybeli lelkész. A másikon imádkozott és bibliát magyarázott Bálint Ödön egyházköri jegyző. Szabadelőadást helybeli lelkész, bezáró beszédet Balázs András esperes tartott. Szavaltak Béres Domokosné, Radó Józsefné és három iskolás gyermek. A helybeli énekvezér vezetése mellett egyházi énekeket énekelt a közönség. Az uj orgona felszentelési ünnepélye alkalmával Gál Mariska és ifj. Gál József betanitásával jól sikerült szinielőadással kapcsolatos táncmulatságot rendezett. A tiszta jövedelemből a Nőkszövetsége diszes szószék-takarót szerzett, melynek megkészitése és felirata (Erős várunk nekünk az Isten) Gál Mariska munkája. A többi téli vasárnap esték megbeszéléssel és előkészüléssel teltek el. A barátságos összejöveteleket gyéritette az a sajnálatos körülmény, hogy a községháza nagyterméből, hova összegyülni szoktak, a jó kályhát elvették az állami iskola részére s helyébe egy használhatatlant tettek. Az egyházközségnek fája kevés, a világitás gyenge s ha nincs holdvilág, a sötét utcán járni sem lehet. A Nőkszövetsége szép összeget gyüjtött össze a csikszenttamási égettek javára. Pénzvagyon 1000 leu, melyben a templom előtti teret fogják bekeriteni és rendezni. Elnök Gál Józsefné.

3. Az **udvarhelyi** Nőkszövetsége s a D. F. Leányegylet havonta két vallásos estélyt rendezett, jó müsorral és szép sikerrel. Szintén a két egylet tartott karácsonyfa-ünnepélyt. Kiosztottak cipőt, fiu- és leányruhát, harisnyát, fehérnemünek való flanelt és 10 darab énekeskönyvet 2623 leu értékben, továbbá gyüjtésből diót, almát, süteményt, cukorkát.

A Nőkszövetsége Anyák-napját rendezett juniusban, mely ünnepély az istentisztelet keretében folyt le. Közremüködött az ujonnan alakult énekkar, a válogatott szép program mellett.

A Leányegylet elnöke Barkóczi Károlyné, kinek buzgó pártfogása folytán egy nagyon szegény unitárius leány végezheti tanulmányait a tanitónőképzőben s gyüjtés utján rendezte az illető leány anyagi ügyeit.

Az augusztus 18.-iki unitárius bucsun — Homoródfürdőn — a Leányegylettel karöltve, nagy közönség vett részt Udvarhelyről is. Elnök Ébert Andrásné.

4. A **homoródujfalvi** D. F. E. Nőkszövetsége 1928 nov. 8-án D. F. emlékünnepélyt tartott, melyen az egyházközség tagjai nagy számban jelentek meg. Ugyanez évben még három müsoros estélyt tartott. Dec. 25-én közremüködött a karácsonyfa-est rendezésénél. 1929-ben 7 müsoros gyülést tartott. Müködését márc. 10-én fejezte be, amikor megállapitotta, hogy pénzvagyona 7000 leire emelkedett.

A 12 összejövetel alkalmával elhangzott 16 szabadelőadás, 17 felolvasás, 20 szavalat és 41 énekszám. Elnök Dobai Istvánné.

5. **Homoródszentpálon** a Nőegylet hetenként egyszer, vasárnap este tartott összejövetelt a téli hónapokban, a tagok nagy érdeklődése mellett. Az estélyek müsora: ima, bibliamagyarázat, egyházi ének, felolvasások, szavalatok, énekek, konyhakertészeti, háztartási és gyermeknevelési dolgokról való megbeszélgetések voltak. Ezen kivül az ujabb kézimunkák tanitásával is foglalkoztak. Rendeztek egy müsoros estélyt, melyen 3 vigjáték került szinre. Az estély tiszta jövedelme 4300 lei volt, melynek egy részéből karácsonyfát állitottak kb. 170 gyermek részére. A karácsonyfa-ünnepélyen az iskolás gyermekek kedves alkalmi szindarabot adtak elő. Pénzvagyon 12.000 lei, tagok száma 130.

Tisztikar: Bence Gáborné elnök, Pálffy Ákosné alelnök, Szabó Józsefné pénztáros.

6. A **homoródkeményfalvi** D. F. Nőegylet tartott 2 rendes gyülést, melyen az egylet belügyeit és programját határozták meg. Tartott karácsonyfa-ünnepélyt, 1500 lei értékü ajándékozással. Rendezett 2 vallásos estélyt, hol tagjai és dalárdája szerepeltek. Rendezett szép Petőfi-emlékünnepélyt, 1 müsoros teaestélyt, 1 müsoros népünnepélyt és egy Orbán Balázs-emlékünnepélyt. A Nőegylet dalárdája résztvett egy alkalommal egy elhalt nőegyleti tag temetésén. 12.000 lei készpénz vagyonából a világháboruban elesett hősöknek gyönyörü emlékoszlopot állitott.

Az Ur asztalára minden vasárnap Bence Ödönné nőegyleti tag helyezett virágot. Elnök Kiss Jenőné.

7. A **homoródoklándi** Nőkszövetsége is működik. Elnök Pál Ferencné.

Jelentésüket a központi D. F. egylethez küldték.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Két teaestély a püspök házánál. Mult évi december 10-én és ez év január 7-én a Dávid Ferenc Egylet két, hangversennyel egybekötött, magas nivóju teaestélyt rendezett az unitárius püspöki palotában.

Az első zeneszámokkal szerepeltek: *V. Pollermann Aranka, Zsizsmann Rezső, dr. Koleszár László, Biasini Sándor és Mestitz János.* Továbbá *Ütő Mária* művészi zongorakisérete mellett megragadó szépen énekelt *Peris Arturné.* A minden tekintetben művészi est sikeréhez nagyban hozzájárult *Nyirő József* szellemes és értékes felolvasásával.

A második estélyt *Lakatos István, Schul György, dr. Holló Endre és Eichner Andor* művészi tökéletességgel előadott vonósnégyese vezette be. Utána *Kócsi Böske* játszott zongorán nagy technikával. Majd *M. Lévay Ilonka* gyönyörü éneke ragadta el a közönséget. Osztatlan tetszést aratott szép felolvasásával *dr. Janovics Jenő,* ki *Jászai Mariról,* a halhatatlan tragikáról emlékezett meg nagy melegséggel. *F. Kovács Gyula* énekszólója után *Reményik Sándor* olvasott fel költeményeiből. Erdély legkiválóbb lirikusának nagyszerü megnyilatkozásait a közönség szünni nem akaró tapsorkánnal honorálta. A páratlan művészi nivóju estet *dr. Perlné Halász Adél* szinte tökéletes énekszáma és *a két Kollár* hibátlan technikával előadott hegedü-duettje fejezte be.

Mindkét estén Kolozsvár magyar társadalmának szinejava zsufolásig megtöltötte a püspöki ház tágas termeit, hol program után egy csésze tea élvezete mellett a kora hajnali órákig maradt együtt az elit társaság. Az anyagi és erkölcsi siker mindkét alkalommal teljes volt. *ma.*

Ujévi tisztelgés a püspök urnál. Ujév első napján, istentisztelet után, egy ötven tagu küldöttség élén dr. Varga Béla, egyházi főjegyző, üdvözölte a püspök urat, kivánva az előttünk álló évre erőt, egészséget és Istennek minden áldását, hogy egyházunk kis hajóját biztosan vezethesse tovább e történelmi sulyossággal telitett év háborgó tengerén. Püspök ur hosszu beszédben válaszolt, ismertetve egyházunk helyzetét, megpróbáltatásait, de rámutatva egyszersmind azokra a sok jóval biztató jelenségekre is, amelyek egy jobb jövő reménységével kecsegtetnek.

Ugyane küldöttség irásban üdvözölte vidéken lakó főgondno-

kainkat, mely üdvözlésre dr. Ferenczy Géza főgondnok ur szép, tartalmas levélben, dr. Szent-Iványi József főgondnok ur pedig a jan. 22-én tartott E. K. Tanács gyülésének elnöki megnyitójában, válaszoltak. Adja Isten, hogy amily szép egyetértéssel, reménységgel és egyházi előljáróink iránt tanusitott szeretettel kezdtük ez évet, ugyanugy folytassuk is azt egyházunk, vallásunk javára!

Hirdetés. Lőrinczi László, kadácsi lelkész lelkészi oklevele elveszett. Egyházi főhatőság (E. K. T. 25—930 sz. a.) az oklevelet semmisnek nyilvánitja, bárki birtokában is legyen s az oklevél helyett másodlatot állittat ki.

Papbeköszöntő Torockón. Azt tartják, Torockón mindennap kétszer kél föl a nap. Ez évi január hó 19-én még ennél is szokatlanabb látványban volt részük azoknak, akik ott megjelentek: egy fölkelő és bucsuzó napot láthattak egyszerre. Torockó uj papja, *Benczédi Domokos* e napon köszöntött be s ha a régi papnak, *Németh Pista* öreg barátunknak hivatalos bucsuzása nem ez alkalommal történt is, Torockó meleg szivü, tehetséges öreg papja igazában ekkor vált meg szeretett hiveitől, kiknek évtizedekig hirdette az igét.

Délelőtt tiz órakor érkezett meg Torockóra az ifju pap. Mészkőről hivei szép számban elkisérték, ezzel adva bizonyságát kiváló papjuk iránt táplált szeretetüknek és ragaszkodásuknak. A papi lakás ajtajában az öreg pap megható szavakkal üdvözölte ifju utódját, mire ez pár lelkes szóban válaszolt. Délelőtt tiz órakor templomba vonult Torockó egész népe, ide kisérte az uj papot a papi háznál összegyült diszes uri társaság is. Templomban Benczédi Domokos megtartotta emelkedett hangu beköszöntő beszédét, igérve, hogy a gondjaira bizott nyájat *a szeretet és igazság* ösvényén fogja terelni. Meleg szavakkal üdvözölte uj hiveit. Utána *Lőrinczi Dénes* esperes tartott magas szárnyalásu beiktató beszédet, figyelmeztetve az uj papot kötelességeire. Kiemelte, hogy Benczédy Domokostól, eddigi papi szolgálata alapján miket várhatnak teljes joggal uj hivei. Végül Isten áldását kérte rá és az egész gyülekezetre.

Templomozás után közebéd volt, hol több lelkes köszöntő hangzott el. Különösen meghatók voltak azok a szavak, mikben *Péterfy Gyula* torockói kántor és tanitó bucsuzott el öreg szolgatársától.

A lélekemelő ünnepélyen nemcsak egész Torockó jelent meg, hanem sokan részt vettek Tordáról, egész Aranyosszékről és Kolozsvárról is.

Medgyesi leány-egyházközségünk f. évi január 26-án közgyülést tartott Gvidó Béla esperes, Kelemen Imre segédlelkész és a hivek nagy számának jelenlétében. Külön is kiemelendő, hogy a megürült gondnoki tisztségre a közgyülés egyhangulag Guman Jenőné urnőt, a medgyesi gázgyár igazgatójának nejét választotta meg. Mint egyházunknak első női gondnokát, de meg mint családi hagyományai révén is buzgó és lelkes hittestvérünket, igaz szeretettel köszöntjük lapunk részéről is s Istennek áldását és segitségét kérjük számára munkakörének — hisszük — hivatásos betöltésében.

Kiigazitás. Lapunk nov.-decemberi számában kimutatást közöltünk a Dávid Ferenc emléktáblájára történt adakozásokról. Mint utólag értesültünk a Csehétfalvának beirt 1300 leuból 1200 leut az angliai Manchester Unitarian College-nek tanulói adtak össze, mely összeget Ekárt Andor papjelölt továbbitott egyházi főhatóságunknak a csehétfalviak adományával együtt.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába január 1-től 25-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek: Roboz Elekné, Sófalvi András Segesvár, László Dániel Brassó, Bustya István, Fülöp Sándor Vulkán, Gál Lajos Alsógáld, Katona Ferencné, Simon Balázsné, Gálffy Ferencné, Bajka Rózsika, Gáspár Ida, Török Mihályné, Gáspár Ferencné, Geréb Mózesné, özv. Vass Ferencné Firtosmartonos, Fazakas Dénes, Kilyéni Sándor Marosludas, Máté Ferenc Elek Vargyas, Keresztély Zsigmond, Dezső János Kolozsvár, Unitárius Egyházközség. Unitárius Nőegylet, Jobb Mózes Jánosfalva 1929-re; Gál Józsefné, Radó Józsefné, Simén András, özv. Kádár Lázárné Segesvár 1928-ra; Cseke András Segesvár 1927-re; Móricz Judit Radnót, özv. Tarcsafalvi Albertné, Felcserné Gyöngyösi Ibolya, Máté Ferenc Ilonka, Unitárius Egyházközség Vargyas, Szénássy Ferencné Dés, ifj. Benedek Gyula Nagyajta, Benedek Dénes Brassó, Nagy Gergely Sepsiszentgyörgy, Dr. Borbély Béla Torda, Székely Ferenc Brassó, Kozma András Budapest, Létay László Temesvár, Német Albert Székelyudvarhely, Iszlai Albert, Weress László Kolozsvár 1930-ra; Nagy József, Rózsa Jánosné Segesvár, Gálffy Zsigmond Mészkő, Simó József Petrozsény 1928—1929-re; Török Sándor Brassó, Czikra Mihály Dicsőszentmárton, Unitárius Egyházközség Nyárádgálfalva, Bálint Ödön, Unitárius Egyházközség Karácsonfalva 1929—1930-ra; Preissner Péterné Brassó, Koppándi István Lupény, Pál János Medesér 1927—1928-ra.

Alapitói dijban fizetett Ébert András Székelyudvarhely és Osváth Gábor Ürmös 500—500 leut.

Kérem az Unitárius Közlöny előfizetőit, hogy dijaikat szives-kedjenek hozzám befizetni, hogy ezáltal a felszólitások jelentékeny összegét a pénztár javára megkiméljék.

Kolozsvár, 1930 január 25-én.

Gálfi Lőrinc
pénztárnok.

Irodalom.

40 esztendő emlékére 40 leut! *Az Unitárius Közlöny* a folyó 1930-ban betölti negyven esztendős pályafutását. Ilyen olcsó egyházi lapot senki sem adott olvasói kezébe. Változatos, kellemes, jó hirhordó, buzditó, hiterősitő volt mindig mindenkinek, minden hónapban szerzett egy-egy kellemes órát. A negyven év örömesztendején az olvasóktól vár nehány jó szót s nehány fillért. 2000 rendes olvasónk van. Kétezer példányban megy szét kis lapunk. Ha mindenki *40 leut* küld a 40 év emlékére, *szép kis tőkéje gyülne az*

Unitárius Közlönynek. Mindenkitől *40 leu emlékadományt várunk. Erre számítunk.* Minden emlékadományt külön fogunk nyugtázni!

Ha több a tőke, jobb a lap! Minden egyes leut lapunk nagyobbitására és szépitésére fogunk felhasználni!

Adományok Gálfi Lőrinc pénztárnok cimére, Cluj, Unitárius Kollégium küldendők. **A Dávid Ferenc Egylet elnöksége.**

Gál Lajosné: A jóság jutalma. Mesék. 94 oldal. Minerva kiadása 1930.

Csinos külalaku és szebbnél-szebb mesékben gazdag könyvecskét hozott szerkesztőségünkbe a posta: Gál Lajosné, kinek neve lapunk olvasói előtt nem ismeretlen, irta ezeket a meséket, szám szerint tizennégyet. Meseirodalmunk itt, Erdélyben, nem mondható tulságosan gazdagnak. Pedig gyermekeink lelkét sem tudós fejtegetésekkel, sem szigorral, sem cukorral nem lehet ugy megfogni, nevelni és irányitani, mint helyesen alkalmazott mesemondással. Ezek a mesék friss elbeszélő modorral, szines képzelettel, biztosan vezetik a gyermekek érdeklődését erkölcsi tanulságok felé. A tiz egész oldalas képpel illusztrált könyvecskét mindenki rendelje meg, aki gyermekeit szereti. **Sz. I. S.**

Az 1930. évi Naptár teljesen elfogyott. Sajnálatunkra, nem küldhetünk többet megrendelőinknek. Kérjük lelkész atiait, hogy elszámolásukat tegyék meg s az eladott, illetve vissza nem küldött Naptárakért *a pénzt postán küldjék be* Gálfi Lőrinc pénztárnok urhoz. A kongruából felhatalmazás és elszámolás hijján, nem vonhattuk le eddig a Naptárak árait, viszont a legközelebbi kongrua szétosztása oly messze esik, hogy addig nem várhat Egyletünk pénztára a nagy kamatveszteség miatt.

Dr. Varga Béla: Ami örökkévaló Dávid Ferenc életművében. Kolozsvár 1930. Különlenyomat a Keresztény Magvetőből. Dr. Varga Béla már lapunkban is ismertetett tartalmas, szép felolvasása most önálló füzet alakjában is megjelent. Felhivjuk rá olvasóink figyelmét. Ára 5 leu. Kapható a Keresztény Magvető szerkesztőségében.

Római régiségek és a latin irodalomtörténet rövid foglalatja. Liceumok V., VI., VII. o. számára összeállitotta Márkos Albert Kolozsvár. Minerva kiad. 1929. 78 old.

Ez az ügyesen összeállitott kis könyv tankönynek készült és ugy a közoktatásügyi miniszterium, mint egyházi főhatóságunk ilyennek el is fogadta s használatát engedélyezte, illetve kötelezővé tette. Ám nemcsak diákok, hanem felnőttek is jól teszik, ha elolvassák ezt a könyvecskét, mert a római régiségek mellett értékes verstani és irodalomtörténeti összefoglalásokat is találhatunk benne, talán már elhalványuló ismereteink felfrissitésére. Az anyag célszerü összeállitásáért és a gördülékeny, élvezetes stilusért minden elismerés megilleti a szerzőt.

Jézus emberarca. Szent-Iványi Sándor kolozsvári unitárius lelkész s az Unitárius Közlöny szerkesztője, ezen a cimen egy 147 oldalra terjedő könyvet adott ki. A könyv történelmi megjegyzéseket s a szentiráson alapuló áhitatos elmélkedéseket tartalmaz. Távol áll e könyvtől a nagyképü teologizálás, felekezeti harcok vagy dogmatikai viták kezdése. Az irónak egyetlen vágya s a könyvnek egyetlen célja, hogy olvasóit Jézushoz vezesse s a mai világ zürzavaros lármájában az evangélium tiszta fényü lámpását végig hordozza. Annyira nem akar nagy kérdéseket fölvetni, hogy minden megjegyzés nélkül elfogadja és hirdeti, hogy Jézus Bethlehemben egy összeirás alkalmakor, Kr. e. 5, dec. 25-én született. Holott tudva van, hogy a keresztények a pogány szaturnáliák kiküszöbölése céljából tették e napra Jézus születése emlékünnepét. Igy a születés napja legalább is vitás.

Az elmélkedések bibliai alapigéken épülnek fel. Ennyiben egyházi beszédek. Azonban nem sablonszerüen fölépitett prédikációk, hanem az alapigéből önként folyó gondolatok és megjegyzések szabad folyását tükrözik vissza. Azonban mégsem valamely különleges és tisztán egyéni gondolkozási mód eredményei, hanem teljes egységet képező alkotások, amelyeket a logika cementje kapcsol össze. Mégis nem annyira az értelemhez, mint a szivhez szólnak. Ezért vonzanak. Irályuk kedves s szebbnél-szebb hasonlatok ékesitik. Határozott irói tehetségről tesznek bizonyságot. Még akkor is szivesen olvassuk, amikor az iróval mindenben nem értünk egyet, mint pld, a Péter apostol jellemének a méltatásában.

Azért, aki a mai világ sulyos próbái, sivár kenyérharcai, földhöz ragadt törekvései, elfogult gyülölködései, lelket zsibbasztó lármái között egy-egy kis evangéliumi fényre, melegségre és nyugalomra áhitozik; aki az élet hétköznapjai után egy kis vasárnapi áhitatot keres: az olvassa ezt a kis könyvet, mert minden lapjáról a vallás melege sugárzik reá. Különösen szorványokban lakó hiveink, akik a rendes istentiszteleteket nélkülözni kénytelenek, találnak benne sok lelki táplálékot. Megrendelhető az Unitárius Iratterjesztőnél Cluj, Str. Berde 1. Ára 100 leu. *V. A.*

Az Unitárius Egyház Sajtó- és Iratterjesztő Bizottságának Árjegyzéke.

			Ára Leu
1.	Bencédi Pál:	Bibliatörténetek az Ujszövetségből	3
2.	Dr. Boros György:	Az unitárius lelkész helyzete és szerepe Magyarországon	3
3.	— —	A szószék jövője	3
4.	— —	A világbéke	3
5.	— —	100 esztendő az unitárizmus múltjából	5
6.	— — szerk.:	Fiatalság Barátja egyes számai	3

			Ára Leu
7.	Dr. Boros György:	Az iskola és vallás	3
8.	— —	A modern bibliamagyarázat követelése a lelkésztől	5
9.	— —	A szociálizmus	3
10.	— —	Ferencz József emléke	5
11.	— —	Az unitárius vallás fő elvei	3
12.	— —	A sz.-kereszturi unit. zsinat emléke	3
13.	Dr. Brassai Sámuel:	Nézetek a vallás eszméjéről	30
14.	D. F. E.	Alapszabályai	2
15.	Engel Ella:	Lámpával járó nő	5
16.	Fekete Gábor:	Dávid Ferenc szelleme	3
17.	Gálfi Lőrinc:	A vallások jövője	3
18.	Győrffi István:	Az Ember (prédikációk)	30
19.	Józan Miklós:	A kereszténység és a szociális munka	5
20.	— —	Jézus az evangéliumokban	5
21.	P. Kozma Flóra:	Az altruizmus a szociális munkában	5
22.	— —	A szabadelvű teológia előnye	5
23.	Papp Domokos:	Dávid Ferenc életrajza	15
24.	Br. Petrichevich H. K.:	Üdvözlő beszéd	2
25.	Street—Gálfi:	Józan fölfogás a Bibliáról	5
26.	Dr. Schulczné, Gidófalvi:	A magy. pap és tanitó szociális kötelességei	3
27.	Martineau J.:	A keresztény hit öt pontja (f. Gálfi L.)	3
28.	Többen:	Imádságok a hadbavonulók részére	20
29.	— —	Az unitárius vallás Dávid Ferenc korában és azután	40
30.	— —	Ima és beszéd Ulár Pál koporsója felett	3
31.	— —	D. F. E. 40 éves jubileuma	2
32.	— —	Ima és beszéd Brassai S. felett	3
33.	— —	Brassai Sámuel síremléke	3
34.	— —	A kolozsvári kollégium megnyitó ünnepe	3
35.	— —	Unitárius Énekeskönyv	60
36.	— —	Unitárius tanárok értekezletén tartott felolvasások	5
37.	Ürmösy József:	Bibliatörtének ó-szövetségből	—
38.	— —	Unitárius Egyház rövid története	—
39.	Vári Albert:	Keresztény Egyház története	—
40.	— —	Isten országa munkásai	—
41.	— —	Miért vagyok unitárius?	5
42.	Szent-Iványi Sándor:	Jézus emberarca	100
43.	— —	Még csak egy félév az élet	3
44.	Többen:	Vallás és Szabadság (felolvasások 1903. Amszterdam)	30

		Ára Leu
45. Többen:	Vallás, hit és szabadság (felolvasások 1905. Genf)	40
46. Dávid Ferenc:	Rövid magyarázatok	130
47. Iszlai Márton:	Egyházi Énekek Gyűjteménye	35
48. Dr. Borbély István:	A magy. unitárius egyház hitelvei a XVI. században	35
49. Dr. Kiss Ernő:	Dávid Ferenc	25
50. Dr. Kiss Elek:	Isteni törvény útja	120
51. Jakab Elek:	Dávid Ferenc emléke	50
52. Channing Elleri V.:	Válogatott művei III. K. VI. K.	25—35
53. Szentábrahámi Mihály:	Keresztény híttudományok összege (ford. Derzsi K.)	50
54. Bencédi Gergely:	Berde Mózsa életrajza	50
55. Sándor János:	A székelykereszturi unitárius gimn. története	50
56. Varga Dénes:	A tordai unit. gimnázium története	50
57. Régeni Mór:	Unit. egyházi énekek gyűjteménye	25
58. Kanyaró F.:	Unit. történetírás. Kálvin ortodoxia	25
59. Péterffy Gyula:	Piros rózsa, fehér rózsa	55
60. Vári Albert:	Keressétek először Istennek országát	120
61. Ürmösi József:	Gyakorlati prédikáció-tan	—
62. Dr. Boros György:	Szivemet Hozzád emelem	—
63. Vári Albert:	Imakönyv	—

Megrendeléseket készpénzfizetés, vagy utánvét mellett teljesítünk. Póstaköltség a megrendelőt terheli. Fentieken kívül beszerzünk és továbbítunk bibliákat, vagy bárhol megjelent műveket, képeket és füzeteket bolti árban. Cím: Unitárius Iratterjesztő. Unitárius Kollégium, Cluj.

Alapitói dij 500 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő címére Cluj, Unitárius Kollégium küldendő.

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L. egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz

XL. évf. [Cluj-Kolozsvár, 1930 március 3. sz[ám

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

GYALLAI-PAP DOMOKOS
Lapunk volt szerkesztője, jelenleg a Pásztortűz és Magyar Nép főszerkesztője, akit a Kisfaludi Társaság tagjai sorába választott február 4-én.

Vári Albert ur
Loco
Str. Al. Vlăhuţă 6 [Bolyai-u.]

TŰZHELY MELLETT

Gyallay Pap Domokos.

E név körül babérkoszorut kellene tenni azért, mert a magyar világ egyik legnagyobb irodalmi társasága, a *Kisfaludi Társaság,* a napokban (február 4-én) tüntető módon soraiba emelte ezt a mi unitárius atyánkfiát. Ez azt jelenti, hogy Pap Domokos költői munkásságát a legilletékesebb társaság elismerte, méltatta és fejére illesztette a dicsőség babérkoszorúját.

Kis Erdélyünkben, széltében és hosszában, örömujjongásban tapsol minden igaz magyar, mert az ő embere, a mi édes testvérünk, a mi legjobb barátunk, a mi életünk boldogságának örökös épitője jutott ehhez a dicsőséghez. Mert ez a dicsőség a miénk. Ez székely dicsőség. Ezt annak a kis völgynek köszönhetjük, melyről a mesét költő régen énekelte:

Szép a Nyikó s a vidéke
Jámbor székely szabad széke.

Ébredj Tiboldi, örvendezz Gálfi Sándor, a ti ösvényetek nem maradt járatlanul. És te, Pap Zsigmond, elhiszed-e, hogy a te drága fiadat érte ilyen nagy szerencse? Lám, az atyai bölcs tanács, a szülői bőkezü áldozás meghozta gyümölcsét. Hát arra gondoljunk-e, hogy a két Bencéd, Kobátfalva, Szentmihály anyaegyházzá tömörült szép gyülekezete a hosszas zajból, bajból magához térve, együtt fog örvendezni, hogy a nagytemplomban elhangzott imádságot meghallgatta a mindent bölcsen igazgató lelkiatya s adott nektek alkalmat az együttörvendezésre?

De az *Unitárius Közlöny* is helyet kér amellett az asztal mellett, ahol a tisztességet és tiszteletet osztogatják az érdemnek. Pap Domokos előbb volt az Unitárius Közlönyé, mint bárki másé. Az Aranyos Vidék, a napi ujságok, a könyvek csak azután következtek, hogy Pap Domokos a mi lapjainkon megkezdette a szótagpróbákat. Emlékezzünk csak.

A Dávid Ferenc Egylet ifjusági körét az egyetemi hallgatók és a teológusok erős csoportja vezette. A jelen száz év kezdetén ujult erővel nekilendültek, mert lenni és tenni akartak. A ma vezető férfiak neveit ott látjuk: Ferencz József, Kriza János, Mikó Imre, Mikó Lőrinc, György János, Raffaj Károly, Barabás István, Szentmártoni Kálmán, Kovács Kálmán, Kelemen Lajos s más sokat igérő ifju neve között a Pap Domokosé a leggyakoribb. Ő az ifjuság költője s nekünk ugy tetszik, hogy azokban a versekben már benne van a Kisfaludi Társaság tagságára mutató hajnalpir s a magyar nép szivébe látó élénk szem.

Versben vigasztalja apját a testvér feletti bánatában:

Édesapám lelkem szép, derült leveled
Szeretettel irtad,
Hogyne örvendenék minden sorának,
Ha rólatok hirt ad!
Hanem az a felhő, amely az iráskor
Homlokodon játszott
Olvasáskor nekem szivárványos szépnek,
A legszebbnek látszott.

A mai napig tart apja iránt a legteljesebb tisztelet és szeretet. Szive mindig oda vonzotta a kis székely faluba, Benczédbe. S talán egy lépést sem tett, hogy ki ne kérte s ne hallotta volna a bölcs apa tanácsát. A falu, a családi kör, a székely népélet boldogsága, ideálja. Szereti a vallásos áhitatot, boldogan emlegeti a mesemondó nagyapát, az imádságot tanitó anyát.

S hogy azóta bármint megtépték a mesék,
Lelkem a hitén még kétségbe nem esék.
Köszönöm, hogy egykor csillagváló este,
Öreg nagyapámmal kiültünk kettesbe.

Amilyen boldogitó lelkének a falusi idill, olyan a mult emléke, a székely dicsősége. Ezért ég a lelke. Ettől elválni nem tud.

Mikor a *Vaskenyéren* regényét irja, a székelyvérrel vegyült torockóiakat elviszi a székelyföldre, mert ott találja meg az ősi vitézséget. Mert ott akar hatni szavaival.

Aki találkozik vele, már nehány perc mulva azt veszi észre, hogy valamely népproblemán töri a fejét. Mert a magyar népért semmi sem sok. Mert ebben a fajban annyi jó, annyi erő, akkora élniakarás van, hogy azt irányitni, azért szót tenni, azért föláldozni nyugalmat, élvezet és boldogság.

Pap Domokos tanársággal kezdette, a háboruval foiytatta s miután a magyar nép barátai benne látták azt a vezérszellemet, aki az uj viszonyok között a népnevelés vezetésére legalkalmasabb, a kolozsvári unitárius kollegium tanári karából kikérték, hogy erejét egészen az irodalomnak és a *Magyar Nép*-nek szentelhesse. A *Magyar Nép*-et olyan népszerüvé tudta tenni, amilyent magyar néplap soha el nem ért, mert olvasói száma huszezer körül jár.

Önálló müvei száma igen nagy s termékenysége most van legjavában.

A mult évi Dávid Ferenc-ünnepélyen a nagy férfi emlékének egy kis szindarabot szentelt, melyet az ifjuság előadott Kolozsvárt és Déván, mindkét helyen kitünő sikerrel. Neki köszönjük Dávid Ferenc rövid, de kedves és vonzó életrajzát.

Jövünk, hogy üdvözöljük Pap Domokost, kit most irói nevén Gyallay Domokosnak ismer és velünk együtt tisztel a magyar világ.

Az *Unitárius Közlöny* régi poéta dolgozó társa előtt tisztelete és szeretete melegségével fejezi ki örvendező üdvözletét a Kisfaludi Társaság tagsága megnyerése alkalmából. Ő a Kriza János nyomába lépett.

Csak tovább, diadalról diadalra! B. Gy.

Leányaink angol ösztöndijáról.

Azt hiszem, ma már minden magyar unitárius tudja, hogy egy kiváló angol nő, Sharpe Emilia, olyan alapitványt tett le a Channing House School nevü unitárius felsőbb leányiskolánál, melynek kamataiból ebben az intézetben állandóan egy magyar unitárius leány teljesen ingyen tanulhat. Ez az alapitvány teszi lehetővé, hogy annyi év óta leányaink felkeresik ezt az intézetet, hogy itt ismereteiket kiegészithessék, látókörüket kibővithessék, az unitárius vallásban megerősödjenek s megtanuljanak angolul, hogy ezen a világnyelven fenntarthassák aztán az érintkezést a világ összes unitáriusaival, de legfőképen angol és amerikai hitrokonainkkal. E kiváló unitárius angol nőnek, Sharpe Emiliának, születése 100-ik évfordulóját ünneplik a tavaszon az angol unitáriusok s ez évforduló alkalmával én is az általa tett alapitványról kivánok megemlékezni.

Sharpe Emilia, Sharpe Sámuel londoni bankárnak volt a leánya. Nővérével, Matildával együtt az akkori viszonyokhoz képest igen gondos nevelésben részesült: tudott latinul, héberül és széleskörü jártassága volt a keleti népek történetében és művészetében. Jótékonysági hajlamait már édesatyjától örökölte, kinek nevét a londoni egyetem egyik szárnyépülete s a British Muzeum egyptomi tárának több értékes darabja őrzi. Már fiatal leánykorában sokat utazott édesatyjával s kedvesen emlékezett meg a vasut első korszakáról, mely az ő fiatalságában még óriási szenzáció volt s melyre sokan még évekig nem mertek ráülni. Ők is csak atyjuk hosszas biztatására szánták rá magukat s ez az esemény sokáig nagy élmény volt számukrá.

A két nővér külső megjelenésükben hasonlitott egymáshoz. Feltünően alacsony termetü, filigrán teremtések voltak, ruházatuk a lehető legegyszerübb, fejükön bársonyból készült, főkötőszerü kalap, mely alól összes fürtjeik itt-ott kicsusztak. Már 1904-ben Miss Matilda 72, Miss Emilia 74 éves volt, de azért mozgékonyságuk és tevékenységük meghazudtolta magas életkorukat.

Lelki összetételükben a két nővér sokban különbözött egymástól, bár mindkettőjük jellemének alapját a mély vallásosság s az unitárius hithez való törhetetlen ragaszkodás képezte. Ez utóbbiért minden munkásságukat és vagyonukat áldozatul hozták.

Miss Matilda inkább irodalmi és művészi hajlandóságu volt, mig Miss Emily egész életét az unitárius egyházaknak és a jótékonyságnak szentelte. Miss Matilda üres idejében festegetett, többek között Miss Emilynek egy igen sikerült arcképét festette meg olajban. Irogatott is, volt neki egy kis verskötete, meg egy pompás szemelvény-gyüjteményt állitott össze régi és ujabb angol irókból „Never forget" cimmel, mely több kiadást ért s melynek tökéletesitése és sajtó alá rendezése fő-fő passziója volt neki. Miss Matilda élénk, beszédes, szellemes nő volt, aki több izben járt Olaszországban és Németországban s aki itten szerzett tapasztalatairól mindig

érdekesen tudott elcsevegni. Dacára puritán gondolkozásának, élvezte az életet, bár a hétköznapi ugynevezett szórakozásokban egyáltalán nem vett részt. Érdekelték őt az emberek, érdekelte őt az élet s többször elvitt engem magával, hogy az omnibuszok tetejéről gyönyörködjünk abban a tarka, rohanó áradatban, melyet London utcai forgalma nyujt főkép hétköznapokon.

Miss Emily már sokkal zárkózottabb, de egyben sokkal szubtilisebb természetü volt: halk szavu, kevés beszédü, nesztelen mozdulatu, de azért határozott és energikus. Legfőbb olvasmányait unitárius iratok s a Biblia képezték s ezeknek terjesztése volt életének legfőbb célja. Azonkivül anyagilag segélyezett minden erre rászorult unitárius egyházat s nem feledkezett meg a szegénységben és nyomorban sinylődő embertársairól sem. Mint idősebb, ő viselte a háztartás gondjait is. Reggelenkint elindult egy jó öblös szövettáskával, melyben tegnapi ujságok, kisebb füzetek és könyvek, néhány darab sütemény s egyéb apróságok voltak s csak miután mindezt a Highbury Place környékén lakó szegények és betegek közt szétosztotta, csak akkor ment tovább, hogy mindennapi bevásárlásait elvégezze. Ez a jótékonykodási körut az ő mindennapi foglalkozása volt s egy nap sem telt el anélkül, hogy a szegényeit meg ne látogassa.

Szép, tágas családi házban laktak a Highbury-tér 32. szám alatt. A földszinten egy tágas könyvtárszoba s egy u. n. drawing room volt, mely ebédlőül s egyben szalonul is szolgált, a második emeleten a háló és fürdőszobák, a souterainben a konyha s egyéb mellékhelyiségek. Az egész első emeletet pedig csaknem állandóan unitárius papok lakták feleségükkel együtt, olyanok, akiknek kicsi volt a jövedelmük s akik a háznál nemcsak lakást, hanem teljes ellátást is kaptak. Többek között itt lakott Győry Ilona is férjével, Ginever Arturral együtt.

A vasárnapokat Miss Emily teljesen a templomoknak szentelte. Délelőtt mindig a Channing House közelében levő unitárius templomba ment s ott az isteni tisztelet után sokáig elbeszélgetett a pappal, a tanitónőkkel és a hivekkel. Estefelé rendesen más-más londoni eklézsiát keresett fel s ezekre az utjaira engem is gyakran elvitt. Láttam, hogy többnyire oda ment, ahol szükség volt rá, ahol megjelenésével eloszlatta a csüggedést, felszáritotta a könnyeket, megoldotta a nehézségeket. S ahol az ő jóságos, mosolygó arcát megpillantották, ott egyszerre vége volt minden széthuzásnak s béke és megértés foglalta el a helyét.

Finom, gyöngéd lelkét s egyben az unitárius ügy iránti áldozatos egyéniségét bizonyitja a velünk, magyarokkal szemben tanusitott magaviselete is. Sharpe Emilia rólunk, erdélyi unitáriusokról behatóbban akkor szerzett tudomást, amikor boldogult főtisztelendő püspökünk, Ferencz József és barátja, Buzogány Áron a hetvenes években Angliában voltak tanulmányuton. Azóta az oxfordi teológián állandóan tanult egy-egy magyar unitárius papjelölt, aki fenntartotta köztünk és unitárius hitrokonaink között az érintkezést s kinek elő-

haladása és későbbi sorsa iránt a Sharpe-kisasszonyok is állandóan érdeklődtek.

Az angol unitáriusok 1885-ben egy olyan leánynevelő-intézet alapitását határozták el, mely lehetővé tegye a vidéken lakó angol unitárius családoknak és legfőképpen papjaik leányainak, hogy bensőséges unitárius környezetben aránylag olcsó pénzért jó nevelésben és oktatásban részesüljenek. Ez intézet alapitásában a két Sharpe kisasszony anyagi és erkölcsi támogatásával jelentékenyen résztvett s Miss Matilda még azután is évekig végzett administrativ teendőket az igazgatónő mellett s az intézet szellemi irányitására is befolyt, Miss Emily pedig éveken keresztül lelkes buzgósággal vezette a növendékek vallásoktatását.

Az 1892. év elején — mint azt dr. Korchmárosné Buzogány Mariska irja egy megemlékezésében — megboldogult főtisztelendő püspökünk levelet kapott Londonból. E levél irója Sharpe Emilia kisasszony volt, aki az ő kedves szerénységével elmondja, hogy az a gondolata támadt, hogy üdvös volna, ha az angol unitáriusok által fenntartott leánynevelő intézetben, a londoni Channing House Schoolban állandóan egy-egy magyar unitárius leány is tanulhatna. Ez a leány az ő vendége volna, vagyis ellátásának költségeit ő vállalná. Igy került ki már az 1902/3. tanévben Buzogány Mariska pesti felsőbb leányiskolai tanitónő, Fangh Erzsébet kolozsvári polg. leányiskolai tanitónő, Pünkösti Mária, Kovács Irén, Deák Lenke s végül az 1903/4. tanévben én.

A Sharpe kisasszony ajánlata az 1892. esztendőtől kezdődőleg állandóan fennállott, de sajnos, nem minden esztendőben vették igénybe. Akkor a nőemancipáció még nem tartott ott, ahol most, a szülők nehezen engedték gyermekeiket ilyen hosszu utra, sokan nem is tudtak az egészről, másoknak anyagi nehézségek állották utját, mert bizony uti költség és zsebpénz kiadások végül is tetemes összegre rugnak. Mindezek nagyon elkedvetlenitették Sharpe kisasszonyt, aki már azon gondolkozott, hogy csak élete végéig tartja fönn a magyar unitárius leányoknak ezt a meghivását. Miss Matilda mély aggodalommal kisérte Miss Emilynek ezt a gondolkozását, mert ő is érezte, hogy a távolfekvő két országnak hitrokoni kapcsolata mekkora fontossággal bir, de ő maga alapitvány tevésére nem gondolhatott, mert már akkor egész vagyonát a Channing House fenntartási költségeire kötötte le. Nekem is sokszor előhozta aggodalmait s kért, hogy legyek segitségére.

Az alkalom 1904. őszén kinálkozott erre. Már ekkor csendesen készülődtem hazafelé, mert október végén lejárt a szabadságom. Egy napon Miss Emily — kinek irántam való nagy szeretetét soha meghálálni nem tudtam — azt a váratlan kijelentést tette nekem, hogy bucsuzóul egy két hetes körutra visz el engem, hogy Anglia nevezetesebb gótikus székesegyházaival megismertessen. Persze tuláradó örömmel vettem tudomásul ezt a közlést, mert Angliának remek karban tartott műemlékei már addig is sok gyönyörüséget szereztek nekem.

Első utunk Canterburybe vezetett. Harmadik osztályon utaztunk, mert a Sharpe-kisasszonyok ellenségei voltak minden luxusnak, de viszont minden igy megtakaritott fillért nem a saját kényelmükre, hanem jótékony célra forditottak.

Két napot egy vidéki kis városkában töltöttünk az unitárius papéknál. Kicsiny, egyszerü papilakásnak emeleti vendégszobájában voltunk. Hüvös őszi nap lévén, a tüz már pattogott a kandallóban. Miss Emily karosszékben ült a tüzhely előtt s én egy kisebb széken a lábainál. Csendeskén beszélgettünk; a hangulat nagyon meghitt, nagyon szeretetteljes volt s én félve-remegve s bizonyos restelkedéssel előhoztam a magyar stipendium ügyét. Azért mondom, hogy restelkedéssel, mert magunk számára kellett kérni s ez bizony nagyon nehezen ment nekem. De megigértem Miss Matildának s ezt az igéretet meg kellett tartanom. Ekkor Miss Emily feltárta előttem egészen őszintén az álláspontját. Elmondta, hogy éveken keresztül senkit sem küldtek ki, amiből azt látja, hogy nem értékelik eléggé az ő ajánlatát. Én erre azt vetettem ellen, hogy kevesen vagyunk, Anglia nagyon messze van tőlünk s néha anyagi nehézségek is merülnek fel, de a stipendium megbecsülhetetlen értéket képviselne számunkra. Erre Miss Emily azt válaszolta, hogy az ő intenciója épen az volna, hogy a vidéken müködő szegényebb papok leányai részesüljenek elsősorban ebben a kedvezményben s ha a magyar unitáriusok igazán értékelnék az ajánlatát, akkor összeadnák azt a pénzt, ami az utiköltségre szükséges. Én magamban beláttam, hogy tökéletesen igaza van s épen azért biztositottam őt arról, hogy a hiányokat utólag pótolni fogjuk. Ekkor hajlott kérésemre s megigérte, hogy a lehető legrövidebb időn belül leteszi az alapitványt. Igéretét meg is tartotta, mert alighogy Londonba érkeztünk, rögtön érintkezésbe lépett ügyvédjével s a Channing House School előljáróságával s még indulásom előtt kézhez kaptam az alapitólevél tervezetét, melyet visszatértemkor én nyujtottam át boldogult főtisztelendő püspökünknek s melyet három hónapon belül a szabályszerü alapitólevél követett.

Az alapitvány most már megvolt s áldásait azóta sok-sok unitárius leányunk élvezhette, de mi, magyar unitáriusok ezért a gyönyörü áldozatkészségért hálánkat még sohasem róttuk le. A nyáron Miss Lee és Miss Hargrove angol hitrokonaink látogatása alkalmából ismét szó esett az ösztöndijról s annak alapitójáról. Ők elmondták, hogy a tavaszon Miss Emily születésének 100-ik évfordulóját nagy ünnepséggel akarják megülni s nagyon alkalmasnak találnák a pillanatot, hogy a magyar unitáriusok ez alkalommal egy alapitványt létesitsenek a kiküldendő leány utiköltségeinek fedezésére. Ezt az ügyet megbeszélték a főtisztelendő Püspök urral is, aki meg is igérte nekik hathatós támogatását. 1904-ben, mikor az alapitványt hazahoztam, még mindig nem éreztük eléggé ennek az ajándéknak a fontosságát s nem voltak nőszövetségeink és leányegyleteink, akik felkarolják az ügyet. De most, elhagyatottságunk nagy voltában,

százszorosan érezzük, hogy mit jelent számunkra e nagy nemzettel való kapcsolat s ne mutatkozzunk méltatlanoknak a belénk helyezett bizalomra. Ha minden Nőszövetség és Leányegylet felkarolná az ügyet, tavaszra már sikerülne egy akkora összeget előteremteni, melynek kamatai már részben fedeznék az utiköltséget s ha nem lankadunk, 2—3 év alatt egészen szép alapot lehetne összehozni. Ne riadjunk hát vissza a nehézségektől, hisz lelkes férfiaink, asszonyaink és leányainknak se szeri, se száma, ez a mi ügyünk, a mi leányaink ügye s ennek megvalósitása nemcsak az illendőség, hanem egyuttal nemzeti becsületünk kérdése.

Székelyudvarhely, 1930. január hó. **Bakócziné Killyéni Erzsébet.**

Rádió.

Magasan fent az antennája,
Az áramnak körébe zárja
Igénytelen kis csont gombocska
És kigyul a négy csodalámpa.

Mint parancsra Páris és London
Rohan, száguld felém a dróton:
Dalol, zenél, de ujra néma,
Ha az áram körét megbontom.

Összeteszem két bünös kezem
És érzem már, hogy te vagy velem.
Elmondom, halld, vétkeim sorát
És te rögtön szólitod nevem.

„Ismerlek jól, te szép királyfi,
Nem tudtál a trónodra várni,
Kellett sátán torz koronája,
Hogy tudj bálványt szörnyüt imádni.

Elfeledtél és én itt vagyok!
Káromoltál, nézd áldást adok!
Sárba dobtál s én megtisztitlak!
Könnyed ered? Ládd, én kacagok!"

Látom arcán a fényes mosolyt,
Csak úgy beszélt Ő, nem szónokolt,
Szava mégis szivembe talált:
Megtérítő, nagy dikció volt.

Azóta szól a rádiója.
Hangszóró, vagy fülhallgatója
Nem kell nékem, csak Ő az örök
Beszédeknek szent hangadója.

Homoródujfalu, 1930. **Dobai István.**

A sugólyukban.

— Egy sugó emlékirataiból. —

Ki ne tudná, hogy a tavaly Déván jártunk? Szindarabot adtunk elő. Adtam elő azt a darabot én is, részint, mint néző, részint, mint sugó. A sugólyukban néztem és suttogtam, a helyzethez illő komolysággal s hosszu szerepemben igyekeztem feltünést kelteni. Nem sikerült. Direkt figyelemmel kisértem, mikor Mikó Imre beszámolt a választmánynak a darab előadásáról, érdemeimről egy szóval sem emlékezett meg. Hát, Istenkém, hálátlan a világ s miért is panaszolkodnám, amikor a tiszteletes rendezőről is tökéletesen megfeledkeztek.

De ugyan mit hencegnék én azzal, hogy sugó voltam? Még valaki emlékezetbe hozná azt a nevezetes előadást, amikor a villany kialudt s Dávid Ferenc a sötétségben monologizált tovább és észre sem vette, hogy én — nem sugok. Sötét volt kérem alássan, Dávid uram, nem láttam a betüket.

De nem is arról van szó, hanem arról, hogy a ragyogó karrierek mind a sugással kezdődnek. Erről már gimnázista koromban biztositott egy tanárom; én sugtam s ő a teljes meggyőződés hangján jósolta meg, hogy akasztófára kerülök. Hát igen magas állás volna, ha állás volna s nem lógás. De a történelem példáit s idézhetném. Petőfi, Arany, Caragiale és bizonyára Shakespeare is sugókként kezdték pályafutásukat. Ezzel kapcsolatban átkutatom a nevezett irók életrajzát, hogy pontos adatokra támaszkodhassam. Volt-e Petőfi sugó? Se igent, se nemet nem kapok ebben a lexikonban. Hallgatás beleegyezés. Mit csinálok, ha biztos akarok lenni a dologban? Hát mit csinál az ember, amikor sehol nem kap feleletet valami hasonlóan fontos és életbevágó kérdésre? Ir a szerkesztőségnek. A jó Isten tudja, honnan szedik a tudományukat; az tény, hogy a szerkesztői üzenetek alapos tanulmányozása után megállapitottam, hogy nem csak Jupiter mindentudó, hanem a szerkesztők is. Nos, a kérdést felteszem a Magyar Nép szerkesztőségének s majd Gyallay Zsiga bujja helyettem az életrajzokat. Valami jó álnevet választok; pl. a bájdalu zenér mintájára: Sugai Sugár Zsuga, hogy ne is sejtse, ki helyett végez értékes irodalmi kutatásokat.

Hát, hogy is áll a dolog? Miről is van szó? Arról, hogy micsoda megdöbbenéssel vettem tudomásul, hogy a dévai szinház egész rendes szinház, sugólyukkal felszerelve. Ez nekem, a sugónak, szörnyen imponált, hogy egy ilyen fontos épület megépitésekor, ami tán sok százezrekbe, vagy millió lejnél is többe került, reám is gondoltak. Mégis kissé mélabusan ereszkedtem le a szinpadról a homályos zugba, ahol olyan sötét volt, hogy nem is láttam az irást. Szerencsére, ekkorra már kivülről tudtam a darabot s csodálkoztam, hogy amire én egyedül képes volnék, t. i. a darab elmondására, azt a számos szereplő csak az én segédletemmel tudja véghez vinni. De ezt nem lehet megirni, mert tulságosan közismert az eset. Köz-

ismert a csudát, önhitt fickó, azt hiszed, mindenki veled törődött? Sze nem is láttak téged. Na jó, akkor meg az a baj, hogy nekem ugyan lehet érdekes, de mást nem érdekel. Mit is érdekelje az a fura eset, hogy a darab végén meggondolatlanul leeresztették a függönyt s hangos danolással mindenki eltávozott a szinpadról s dalos kedvüknek megadták az árát, mert senki sem mert tapsolni, amig énekeltek s mire befejezték az éneket, nem volt aktuális a tapsolás. Nem is tapsolt senki. Kárörömmel mosolyogtam a szereplők gyászos esetén, mikor hirtelen belémdöbbent: hogy jutok ki a sugólyukból? Mert a függöny nem takarta el a sugólyukat s ha én kidugtam volna fejemet, sikerült volna feltünést keltenem. Előre elképzeltem, mint fognak reám mutogatni az emberek: ni, a sugó! S mint fognak tapsolni, miközben én legtávolabbi ősapáinkat meghazudtoló ügyességgel használandom fel mind a négy kezemet, hogy elhagyjam biztos rejtekem. A bátorság azonban soha sem volt erényem és igy maradtam.

Mennyi ideig kell itt maradnom? Holnap este indulunk haza; ha addig nem tudok megmenekülni, akkor... mi lesz? A koplalást soha sem próbáltam s most minden átmenet nélkül három napig, egy hétig, egy hónapig, egy esztendeig kell koplalnom! Rettenetes! De nem, egy esztendeig semmi esetre sem, mert... addig... megha... lok... Elszorult a szivem.

Hah, menekülni! Körülnéztem. Előttem feneketlen ür tátongott. A szinpad pincéje. A sülyesztő pince. Lehetetlen, hogy ne legyen kijárás. De be lesznek zárva a kijáratok. Hát aztán? Olvastam valahol, hogy a kétségbeesés erőt ad, majd nekitámaszkodm az ajtónak s egy rántással kinyomom s elsuhanok a feneketlen éjszakába, elbujdosom egy betörés vagy inkább kitörés sulyával a lelkemen s ha csendőrt látok, lövök. Nem, odamegyek és mondom: Komiszáros uram, tegyen bilincset a kezemre, én vagyok az a hires kitörő, aki felfeszitettem a dévai pince ajtaját. Hah, siralmas sors, Dávid Ferenchez méltó! Na, én itt elpusztulok.

Lássunk csak gyufa után. Itt nincs, itt nincs, itt sincs, itt sincs. Itt már hiába is keresem, ide nem is férne be egy skatulya. De ni, itt egy árva szál gyufa van. Azt hogy lehetne meggyujtani? Leleményes eszem rögtön tudott megoldást. Elővettem a bicskomat s vasfokával vágányt dörzsöltem, dörzsöltem, amig csak attól való féltemben, hogy meggyul a bicskom, félbe nem hagytam. Azon a vágányon végig huztam a gyufát s hát az lángra lobbant! Gyerünk. Gerendák, gerendák, gerendák. Siettem közöttük előre, előre, amig tartott a gyufa. De az egyszer csak elaludt. Kilobbant, vége. Próbáltam tovább haladni a sötétben, nem lehetett. Mi ez! Mindenütt gerendák. De azt emberi száj el nem mondhatja, mennyi gerenda volt abban a pincében. Felettem dörömbölt a karmesteri talp, zugott az ének s én szordinós nyöszörgést vegyitettem a vargyasi melódiákba. Ki tudja, hallották-e? Hanem elszántam magam, hogy mivel ugy sem juthatok elébb, visszatérek a sugólyukba s elé fogok mászni a

közönség örömére, hadd tapsoljanak, én már semmit sem bánok, de már éhes vagyok, mi lesz még holnap? De milyen gonoszak az emberek, hogy senki, senki sem gondolt reám. S most se gondol, ez már bizonyos. Vissza a sugólyukba! De hogyan?

Körülbelül a pince közepén lehettem. Sehogy sem tudtam megérteni, hogy jutottam oda: visszafelé is gerendák állották el utamat, számosak, sokak, karcsuak, hitvány gerendák! Óvatosan tettem elé lábamat s öt percenként egy méteres sebességgel haladtam előre. S még ne üdvözölje az ember örömmel a Zeppelint! Egyszer csak teszem le a lábam s hát nem ér földet. Dugom mélyebben, nem ér. Még mélyebben, nem ér. Mi van itt, uram Isten? Ha a gerendák fái egy parknak, ez itt halastó. Viz van benne vagy omló könnyeim vájták talán? De végtelen széles, Zebedeusra, annak sehol a végét nem látom. NB.: Az orromig sem láttam, olyan sötét volt. Megálltam a parton és elmondtam az utolsó Miatyánkot s egy lendülettel előre vetettem magamat. Kezem egy gerendába akadt. Ott lógtam ég és föld között, mint élő hid a rejtelmes tó felett. Lábam még itt, de kezem már ott. Magam sem tudnám megmondani, hogyan jutottam előbbre, de gilisztáéhoz hasonlatos ügyességgel mégis csak tuljutottam a veszedelmen. Tiszta por volt a kabátom; megmondom a szinigazgatónak, hogy itt a szobaleány nem törül rendesen port, el kell csapni. Most már én nem mehetek bálba. Hová? A bálba? Te őrült, csak kijuss valahogy egy puha ágyba, ahol alhatol! De itt ragadsz és egérhuson tengődöl, amig ki nem pusztul minden egér s azután te is elandalogsz az árnyék világból.

Nem részletezem. Mire a sugólyukba visszakerültem, a vargyasiak előtt is lehuzták a függönyt. Kétségbeesetten ficánkoltam, cicegtem, mig végre magam elé sikerült picegni a felügyelőt. „Tartson nekem függöny-fedezéket, hogy meglóghassak. Maguk is jobban törődhetnének az emberrel". „De kérem, én ki nyittattam az orkheszter ajtaját..." Mi közöm nekem az orkheszterhez? „A háta megetti ajtó az orkheszterbe vezet..."

Azt az ajtót én meg se láttam.

Székely László.

Mi történt Kolozsvárt? Éneket hallottunk az unitárius leányiskolában vasárnap délután. Benéztünk s ott találtunk tiz székely leányt, egy székely asszonyt és két kis gyermeket. Ott ültek az iskolapadokban. Egyik-másik kézimunkázott, de mindenik énekelte az unitárius énekeket. Gyallay Pap Domokosné volt az énekvezér. Ott ült a harmonium mellett és együtt énekelt velük. Végül együtt imádkoztunk a főpásztorral, aki biztatta a leányokat, hogy ismerőseiket hivják el jövő vasárnap délután. Kedves jelenet volt!

Téli hangulatkép.

Állok az ablaknál. Bent meleg van. Vigan dudol a tüz. Kint hideg van. Tél van. Vékony hóréteg boritja a földet. Az ég tiszta. A nap most küldi szét első meleg sugarait. Reggel van. A fák zuzmarások az erős hidegtől. Előttem ötven lépésre az ősrégi templom áll komoran. A hóréteg alól elszáradt növényszárak merednek az ég felé. Tele érett maggal, éhező madarak isteni táplálékával Csend és nyugalom mindenütt, a lelkemben is. Egyszerre gyors rebbenés hallszik. Az ég madarai nagy csoportosan, vig csevegéssel szállnak rá a hórétegből kiemelkedő száraz növényszárakra. Gyorsan kapkodják a magot. Örülnek a teritett asztalnak, melyet az élet legfőbb Ura teritett meg nekik a téli zord idő középpontjában. Szorosan egymás mellett kapkodják a magot, állandóan figyelve az ellenségre is. Nem veszekednek, sőt játékosan egymást átugrálják.

Vajjon mi is ilyen egyetértő, gondtalan örömmel tudunk örülni az élet javainak, Isten teritett asztalának? Vajjon mi nem veszekedünk-e állásért, falatért, hátrahagyván szivünkben a szurásokat, a töviseket, amelyek megmérgezik egyházi, társadalmi életünket, mert a gyülölségnek pusztitó hullámai gyürüznek nyomában. Vajjon meg tudunk-e osztozni mi az élet javain ugy, ahogy jut?! Nem, mi mindnyájan azt akarjuk, hogy nekem több jusson, mint a másiknak. A másik elégedjék meg a morzsával. Elv: leszoritani másokat az érvényesülés utjáról, sőt a mindennapi kenyérhez sem engedni hozzá, magunkat pedig hozzánk hasonló szolgahad által magasra tolatni. De hiába, a remény és a jövőbe vetett hitünk vigasztal, hogy az örökkön élő erkölcsi igazságot ugysem lehet megölni. E hit mondatta Jézussal: „Elsőkből lesznek az utolsók és utolsókból az elsők". A fönnebb emlitett elv és eljárás a tülekedés elve, vagy amint Darwin mondja: a létért való harc — legdurvább formájában. Igy lett e kor társadalmából az önzés társadalma. De az égi madarak példája magasabb szellemiség, magasabb erkölcsi ideálok felé mutat, az önzetlenebb társadalom felé, amikor az egyén arra fog törekedni Istentől adott összes erejével és tehetségével, hogy magának és családjának kenyeret, tehetségének érvényesülést szerezzen a részére nyitva hagyott utakon, a mindenkori társadalmi törvények és illem keretein belül, de ugyanakkor nem nyul a más kenyere felé, hanem segiti a küzdőket, a fölfelé törekvőket, gondol és él embertársainak is. Igy fog közeledni Istenországa lassan-lassan. Hiszen Isten minden élőknek adta e földet: az ég madarainak és a föld fiainak egyformán. Ekkor majd vig, kedves csicsergéssel fogja hivni az az ember, aki már egyszer megtalálta a tápláló eledelt, azt az embert, aki még kétségbeesve keresi, hogy megosztozzanak és együtt örüljenek Isten teritett asztalának.

(Nyárádszentlászló.) Benczédi Ferenc.

Alapitói dij 1000 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Hozzászólás.

Igen tisztelt Szerkesztő ur!

Az Unitárius Közlöny idei, február havi füzetében *Geréb* Zsigmond fiatfalvi unitárius lelkész ur azon gondolatának adott kifejezést, hogy a dévai várban levő Dávid Ferenc-cella és márványemlék közvetlen környezetének gondozottabbá tétele kivánatos volna. E célra az adott kőtörmelékes, avaros talajban életlehetőséget találó kuszónövények és virágok megtelepitését ajánlja.

Gyöngéd, kegyeletes és figyelmes, Dávid Ferenc emlékéhez méltó gondolat ez, melynek semmiképpen sem szabad visszhang nélkül maradnia s melynek nemcsak minden unitáriusnak, de minden magyar embernek lelkét rezonanciába kell hoznia: mert az a hely, ahol Dávid Ferenc szenvedett és meghalt — történelmi hely. Ennek nemcsak monumentálisnak, emlékeztetőnek, de egyben meghittnek és hangulatosnak is kell lennie.

S erre misem alkalmasabb, mint hogy a merev, halott kőcella és emlék mellé elevenen élő életet is vigyünk, — eleven virág- és növényi életet.

Az antik görögök megszentelt helyei (Dodonában, az Athénének, Poseidonnak szentelt helyek) növényzet között, ligetekben voltak, vegetabiliák között, melyek megadták a keretet és inspirációt a vallásos, kegyeletes meditációkhoz. És az antik görögök történelemtisztelő müvésznép voltak!

Ismervén a száraz, szikkadt talajt, örökzöldet, természetes igénytelen vadszegfüvet (Dianthus Carthusianorum), Epilobiumot, Gnaphalium dioicum-ot ajánlok. Ezekhez azonban *mindenesetre*, itt-ott szabálytalanul elszórtan, egy-egy erdei és feketefenyőfácska (Pinus sylvestris és Pinus austriaca) telepitendő, továbbá egy-egy közönséges nyirfa, mely utóbbi igen gyorsan nő és fehér kérgével a zöld között igen dekorativ és helyénvaló.

A költségekhez 100 leuval, melyet idemellékelek, hozzájárulok azon kéréssel, hogy azt elfogadni méltóztassék.

Fogadja igen tisztelt Szerkesztő ur kiváló tiszteletem kifejezését, mellyel vagyok

Bánffyhunyadon, 1930. évi február 4-én

kész szolgája: *Wenczel Miksa*, ny. erdőtanácsos.

*

Fenti célra eddig a következő adományok folytak be: Geréb Zsigmond 50, Wenczel Miksa 100, Varga Sándorné 50, ifj. Módi Mihály 30 leu.

*

Felhivjuk olvasóink figyelmét arra az igen fontos és időszerü inditványra, melyet Bakócziné Killyéni Erzsébet vetett fel a jelen számban megjelent „Leányaink angol ösztöndijáról" cimü irásában. A „Hozzászólás" rovatot megnyitjuk ennek a kérdésnek a megbeszélésére.

Jöjjetek, imádkozzunk.

Vannak, akik filozófiai argumentumokkal akarják rávenni az emberiséget arra, hogy imádkozzék. Erre pedig egyáltalában nincs semmi szükség. Az imádkozás oly természetes szükséglete az embernek, akárcsak az evés, ivás és lélegzés. Persze, lelki életet is élő emberről beszélünk, nem azokról, akik csak a testüknek élnek s ezért az állatoknál nem különbek, legfeljebb szerencsétlenebbek, mint azok. Mindenki tapasztalhatta már, hogy nagy szükségeinkben, fájdalmunkban, megpróbáltatásaink között egyszerre csak vágyat érzünk Istenhez fordulni. Talán segitségét kérjük, de az is lehet, hogy csak a Vele való lelki beszélgetésre vágyunk s ez maga a legjobb segitség. Fosdick, a hires amerikai modernista lelkész, kitünő könyvecskéjében: „Az imádkozás értelme" (mely magyarra is le van forditva), egész sereg példát hoz fel arra, hogy amióta ember az ember, szükségében mindig Istenhez fordult. Tovább aztán elmagyarázza, hogy a rendkivüli alkalmak orvossága hogyan válik rendes, mindennapi éltető táplálékunkká. Részben azért, mert ha már egyszer megpróbáltuk, vágyunk az imádkozásra. Részben pedig azért, mert önmagunk előtt is szégyelnők csak akkor fordulni Istenhez, amikor kérni valónk van Tőle. Lassanként megtanuljuk, hogy van valami egyéb is ezen a világon, mint a végtelen csillagpályák és megmásithatatlan törvények, amelyeket pedig egyedüli tényezőknek ismertünk eddig. Rájövünk, hogy nemcsak a logika lehet életünk egyetlen iránytüje, hanem az a belső megérzés is, amely néha, egyelőre csak különleges alkalmakkor, de később egyre többször és hevesebben, Istenről beszél. Sabatier, francia teológus mondotta volt egyszer: „A vallás története nem egyéb, mint az imádkozás története". Amióta vallásosan öntudatossá vált az ember, azóta az imádság ép olyan lelki szükségletté vált, mint maga a gondolkozás. Lehet, hogy vannak emberek, akik a józan ész szavára nem tartják érdemesnek imádkozni, ám ezek is ott hordozzák lelkük mélyén a vágyat, amely egyszer csak kitör és térdre kényszeriti őket Isten előtt. Az imádság vágya bennünk lakik s ha ideig-óráig el is tudjuk fojtani ezt a vágyat, bizonyos, hogy végül is diadalmaskodik az rajtunk. A veszély azonban mindig fennáll, hogyha sokáig fojtottuk vissza a vágyat, akkor végül is nem talál az kielégülést. Lehet, hogy kinos igyekezettel próbálunk majd imádkozni, de hiába mormoljuk az imádság szavait, nem érezzük utána azt a szent megkönnyebbülést, amely a meghallgatott imának az eredménye szokott lenni. Ám ne csüggedjünk ilyenkor sem. Ha nehezen is, de előbbutóbb megtalálja lelkünk azt a füvel, bozóttal benőtt utat, amelytől elszokhattunk, amelynek fordulóit, kanyarodásait el is felejthettük, de amelynek a végében Isten vár reánk a meghallgatott imádság beteljesülésében. Egy török közmondás szerint háromféle imádság van. Egyik az, amelyik csak szavakat mormol; a második, mikor a gondolkozó ész ráirányitotta figyelmét Istenre s bár tudja, hogy ott van, ahova

néz, még sem látja; a harmadik pedig az a lelki állapot, amikor az imádság megtalált Istenétől alig-alig tud elszakadni. Azt hiszem ez a háromféle imádság nem is három különböző tipus, hanem inkább minden lélek próbája, lépcsőfoka. Egyikről a másikra hágunk s a végén boldogan vesszük észre, hogy ez a létra, mint Jákob álmában, most is az égig ér.

„O Uram, kinek kezében élet és halál titkai rejlenek, kinek hatalmából vagyok s kinek szerelme el nem enged, nézz reám kegyesen s öntsd ki rajtam szánalmad poharát! Bocsásd meg, hogy mind mostanig elmulasztottam megfelelni azoknak a céloknak, melyek elvégzésére küldtél el engem. A napok és évek ugy tüntek el mellőlem, hogy bár az arcom ráncos, a szemem fakult, lelkemben még sem mondhatom: elvégeztem, amit rám bizott az én Uram! O, adj erőt, Atyám, hogy szentelhessem az én megmaradt életrészemet családom boldogitására, gyermekeim felnevelésére, embertársaim szeretésére s hogy hordhassak gyöngülő vállamon még legalább egy nehány téglát a Te országodnak épitésére itt a földön! A Te lelked gazdagsága világositsa meg az én lelkem szegénységét! A Te legjobbik fiadnak, a názáreti Jézusnak nevében kérlek, hallgasd meg imádságomat. Ámen.

„Mindenható Isten, aki szentlelked erejével megtanitottál minket magasabbra is nézni, mint amennyit ez a mi fáradt két szemünk bezár, tanits meg most már látni vágyó valónkkal felfedezni a vigasztalást. Keresünk Téged, im, Te, ki sziveinkbe látsz, Te tudod legjobban, hogy vágyódunk utánad, mint gyönge virág, mely elalélt a hófuvásban. A lelkünk dagadó vitorlákkal utrakész hajó, oldozd fel horgonyait, irányitsd kormánykerekét, hogy szállhasson ki a minden titkok szent vizeire s érkezzék meg arra a boldog szigetre, ahol Te vársz, ahol Te megnyugosztalsz, felfrissitesz és ujjáteremtesz minden megfáradt lelket. A Te atyai szerelmed lángja világoljon a mi földi éjszakánkban. Ámen.“ Sz. I. S.

●●●

NŐK VILÁGA.

Jelentés

a vidéki D. F. egyleti nőszövetségek évi működéséről.

(Folytatás.)

8. A **székelymuzsnai** unitárius Nőkszövetsége rendezett 5 vallásos estélyt. Imát, bibliamagyarázatot mindig Péter Sándor lelkész tartott. Felolvastak: Mezei Vilma, Hurubás János és Péter S. Szavaltak a növendékek. Karácsonyfa-ünnepély volt. 5—600 lei eredmény folyt be. Ezen alap 341 lei. Tanszereket, almát, diót, süteményt osztottak ki. A közlönyben megjelent alkalmi verset szavalták. Márc. 17-én müsoros előadást teaestéllyel kapcsolatban tartottak. Volt sorsolás és árverés. A több száz leit érő tárgyakat a nők adományozták. Tiszta jövedelem 2432 lei. Alapvagyon 14 575 lei, amit kántori lakás épitésére fognak szaporitani. Rovatalból 480 lei értékü lámpát vettek, adományból 150 lei értékü jegyzőkönyvet. 18 összejövetel volt, felolvasások, megbeszélések voltak: tisztaság, gyermekgondozás, táplálkozás, stb.-ről Elnök Péter Sándorné, sz. Bitai Mari.

9. **H.-Jánosfalván** a Nőkszövetség 86 taggal dolgozik. Minden vasárnap este tartottak összejövetelt. Rendeztek 2 nyilvános D. F. estélyt, karácsonyfa-ünnepélyt, 2 szegény gyermeket ruhával láttak el, az összes iskolás gyermekeket tanszerekkel. Tartottak nyilvános, záró diszgyülést sorsolással. Több szövetségi tag ajándékozott kisorsolási tárgyat, melyből a bevétel jelentékeny összeg volt. Elhatározták, hogy minden hónapban minden tag 2 drb. tojást ajándékoz a Szövetség javára, mit az aztán értékesit. Egy tagra nézve aránylag csekély áldozat, de a sok kicsi sokra megy és állandó jövedelmi forrást jelent. Örvendetes volna, ha példájukat sokan követnék. Elnök Sigmond Józsefné.

Háromszéki kör.

1. **Kökösön** az unitárius Nőegylet 15 összejövetelt tartott. A müsort mindig egyházi énekkel kezdte és végezte. Szavalat, felolvasás és monologból állott a többi pont. A rendes tagok száma 40, multévi maradvány 1380 leu volt, mely összeg ez évben tagsági dijakból és az unitárius bál alkalmával rendezett buffetből 6000 leura szaporodott. A Nőegylet egyhangu határozattal a most épitett és a régi tanterembe egy-egy uj kályhát állitott 4500 leu értékben. Elnök: Benedek Gáborné.

2. **A brassói** unitárius Nőkszövetsége ősztől tavaszig, minden hónapban gyülést tartott. Novembertől márciusig tartott 6 vallásos estélyt, ezekből egyet br. Orbán Balázs emlékének szentelt. Kovács Lajos lelkész minden alkalommal vallásos irányu előadást tartott

„Az unitárius hitfejlődés" cimen. Előadók voltak még: Halmágyi Gábor „A mai erkölcsi élet romlottságának okai" cimen; Nemes Nagy Elemér: „A csángólegény" (elbeszélés); József Domokos: elbeszélés. Kovács Lajos: „Báró Orbán Balázs". Dr. Kerekes Istvánné: „A nők és az egyházi élet". Tartottak karácsonyfaünnepélyt Preiszner Péterné rendezésében. 70 szegény iskolás és más gyermek mintegy 45.000 lei értékben ruha- és cipősegélyezésben részesült. Minden gyermek kapott édességet, kalácsot, diót, stb. Februárban egy anyagilag és erkölcsileg szépen sikerült, szinielőadással kapcsolatos táncmulatságot rendezett 33.000 leu tiszta jövedelemmel, melyből 30.000 leu az egyházközségnek jutott fennálló adóssága törlesztésére.

Juniusban a reformátusokkal együtt majálist rendezett, melynek tiszta jövedelméből 23.000 leu jutott a Szövetségnek. Ebből is 20.000 leut az előbbi célra forditott

Szegény tanulókat tandij- és taneszközsegélyben részesitett, szegényeket és betegeket pénzzel, fával és ruhával segélyezett közel 5000 leu értékben. Az elnökség résztvett a székely leányok s általában a nők védelme országos mozgalmában a többi nőegyletekkel karöltve. A nők választói névjegyzékbe való felvétele érdekében közbenjárt s minden lehetőt megtett. A csikszentalmásiakat segélyezte 500 leuval. Elnök: Preiszner Péterné.

(Folyt. köv.)

A kolozsvári D. F. E. Nőkszövetsége folyó évi február elején tartotta második kötőkéjét. Unitárius nőink fokozott kedvvel és örömmel látogatják e kedves összejöveteleket, melyek különösen is jó alkalmak az összetartás ápolására. A háziasszonyok ismét kedves müsorral lepték meg a hallgatóságot. Szerepeltek: 1. Szántó Rózsika hegedüszólóval, László Edit zongorakisérete mellett. 2. Lőrinczy Sárika énekszólója, Ütő Mária zenetanárnő zongorakiséretével. 3. Gálfi Lőrinc teol. akad. tanár felolvasása. Müsor után az illatosan párolgó tea mellett vidáman csevegve és kézimunkálva fogyasztották a háziasszonyok kitünő teasüteményeit s a következő kötőke kellemes reményében oszlottak szét a megjelentek. A Nőszövetség a március 13-án rendezendő kötőkén a tagoknak még nagyobb számban való megjelenését kéri.

A homoródjánosfalvi Nőegylet egyetértő, buzgó munkája ujabb eredményt mutat fel. A Nőegylet tagjai által havonta önként ajándékozott tojások árából már akkora bevétel volt, hogy ezen összegből mintegy 5000 (ötezer) leu értékben egy temetési gyászfelszerelést szerezhetett be a Nőegylet, hogy a várostól távol eső községben is a temetés megfelelő gyászkeretben történhessék.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A kolozsvári unitárius főgimnázium igazgatósága ezuton is értesiti az érdekelteket, hogy az 1928—29. isk. évben IV. osztályt végzett, de felvételi vizsgát az V. o.-ba nem tett vagy azon elbukott tanulók 1930 május 26—29. között tehetik le ezt a felvételi vizsgát. Beiratkozási kérvények erre a vizsgálatra 1930 május 15-ig nyujtandók be az igazgatósághoz (11 leu bélyeggel ellátva).

A fogarasi unitárius egyházközség január hó 26-án tartotta meg Kádár Lajos lelkész ünnepélyes beiktatását. D. e. 11 órakor kezdődött az ünnepi istentisztelet, melyet Kiss Károly vargyasi kántortanitó gyönyörü éneke vezetett be. Azután Bedő Ferenc egyházköri felügyelőgondnok felolvasta a püspöki kinevezést. Majd Kádár Lajos lelkész megható beköszöntőjét mondta el. Kelemen István felsőrákosi lelkész ünnepélyesen beiktatta az uj lelkészt állásába. Az istentiszteletet Kiss Károly éneke zárta be. A templom zsufolásig megtelt, minden egyház képviseltette magát. Az ünnepély igen meghatóan folyt le, mindenki mélyen megilletődve hagyta el a templomot. Istentisztelet után a parochián a fogarasi egyházak képviselői üdvözölték az uj lelkészt, szép beszédek kiséretében. Utána bankett volt a Merkur-szálló éttermében. Az ünnepélyen és banketten a helybelieken kivül résztvettek: Id. Kádár Lajos és családja, Bardóc Béla és neje, Kelemen István felsőrákosi lelkész, Kiss Károly vargyasi kántortanitó, Bodor Ferenc és neje s még többen. B. J.

Ki volt a legnagyobb unitárius? Ha ezt a kérdést erdélyi embertől kérdezik: *Dávid Ferenc,* ha amerikaitól: *Channing Ellery Vilmos,* ha angoltól: *Martineau Jakab.* Mindenik nemzet becsüli a maga örökségét, büszkén emlegeti nevét, de tisztelettel hajol meg a másik nemzeté előtt. A mult évben Amerika, Anglia unitáriusai velünk ünnepelték Dávid Ferencet. Erdélyiek, emlékezzünk az amerikai Channing (Csenning)-re, kinél nagyobb apostola nem volt a mult évszázban unitárius hitünknek. Tanuljunk tőle tiszta hitet, emberszeretetet és önbizalmat. Magyar müveit lapozgassátok s finomabb lesz érzéketek, erősebb hitetek.

Báró Petrichevich-Horváth Kálmán-alap. Néhai nemeslelkü és áldozatokra kész főgondnokunk elhunytakor koszoru megváltás cimen egyházunk több tagja részéről 9100 leu gyült össze, melyet azonnal — az adományozások rendjén — takarékpénztárba helyeztem. Az igy begyült összeg ma a kamatokkal 15·310 leu, melyet az E. K. Tanácshoz bejelentettem, kérve, hogy a jövedelem $^1/_5$-e állandóan tőkésittessék, $^4/_5$-e fordittassék nevelési célokra. Miután többen vannak még, akik e nemes célu alapitványra adakozni óhajtanak, tisztelettel felkérem néhai főgondnokunk tisztelöit, barátait, hogy adományaikat hozzám küldeni méltóztassanak. Minden adományt e lapban nyilvánosan nyugtázunk. **Hadházy Sándor,** pénztárnok.

Jánosfalvi egyházközségünk aranykönyvi adataiból a jó példa és nemes irányzat követése céljából hálás elismeréssel közöljük az

alábbiakat: 1. Az egyházközség tagjai 1929. év folyamán cséplési százalékban csaknem 10.000 leu összeget szolgáltattak be a pénztárba ősi templomuk megerősitése céljára s ugyanezzel kapcsolatosan több, mint 5000 leu értékü közmunkát végeztek. A cséplési 1%-ot 1930-ra is egyházközség céljaira megajánlották. 2. Özv. Mezei Hektorné elhunyt férje emlékére tett 1000 leus alapitvánnyal gyujtotta fel a szeretet és kegyeletes emlékezés örök mécsesét. Ez alapitvány kamataiból évenként könyvjutalomban részesülnek a vallásos összejöveteleken gyakori és szép szavalatok által magukat arra érdemesitett ifjak. 3. László Domokos és neje Forró Zsuzsa az isteni gondviselés hazavezérlő kegyelméért mintegy hálaképen 1000 leus alapitványt tettek a vallástanból legjobb tanulók könyvjutalommal leendő megajándékozására. Ugyancsak László Domokos afia tengerentul is gondolt kicsiny egyházközségére s ott az orgona-alap javára 15 dollárt gyüjtött. — Összetartó szeretet, buzgó munka és áldozatos cselekedetek épitik a jobb jövőt. S. S.

Kinek küldjük az Unitárius Közlönyt? Mindenik olvasónk küldhet be egy nevet, de többet is, csak arra kérjük, hogy gyülekezeteinken kivül, elszórtan lakó hivünk legyen. Juttatunk ingyen lapot száznak is, aki nem tudná megfizetni a 60 leut. Ajánljon ilyen nevet pontos cimmel.

Sz.: 203/1930.
U. P.

Unitárius Püspök.

Pályázat lelkészi állásra.

A mészkői unitárius lelkészi állás lemondás következtében megüresedvén, ezennel pályázatot hirdetek.

A lelkészi állás javadalma:

1. Készpénzfizetés kepemegváltás cimen	225 leu.
2. 5 hosszu öl tüzifa, melyet az egyházközség vágat le és szállit be	5000 „
3. Veteményes kert és földek jövedelme	17.000 „
Összesen:	22.225 leu.

4. Lakás: három szoba, téli és nyári konyha, kamra, pince és gazdasági épületek.

5. Államsegély.

A fekvőségek adóját az egyházközség fizeti. A pályázatokat az egyházi törvény 13. §-a alapján, pályázók kellően fölszerelve Lőrinczy Dénes aranyostordaköri espereshez. Tordára kötelesek benyujtani március hó 10-ig.

Kolozsvárt, 1930 február 21.

Dr. Boros György,
püspök.

Egyleti élet és munkásság.

Ki lesz az első. Lapunk egyik régi olvasója figyelmeztetett, hogy régen a Közlöny szerkesztője versenyt rendezett az olvasók között. Alapitó tagokra volt szükség s a régi aranyvilágban a 100 korona volt a legnagyobb tétel. Erre megindult a verseny és egyik hónapban pályáztak az 50-ik helyre, azután a 100-ik helyre s igy tovább. A vége az volt, hogy az alapitók száma fölszaporodott több százra. Most nem 100-at, 1000-et kérünk. A pénz értéke ilyen. A régi alapitóktól csak a kiegészitő összeget várjuk. Idézzük a népies mondást: „Várt leány várat nyer".

Bizonyos, hogy az egyházi életnek az egyleti élet épp olyan szerencsés kiegészitője, mint a lakóháznak az előtte levő virágos kert. Innen oda uj levegő, kellemes illat, mindig jóhatásu szépség, változatosság terjed. Ezt már átlátta mindegyik nagy és kis unitárius gyülekezet, de arra kevesen gondoltak, hogy a virágos kertet: *a Dávid Ferenc Egylet házatáját* öntözgetni kell. A *választmány* erre gondolva föl fogja keresni az összes egyleti tagozatokat, hogy fizessenek be a pénztárunkba egy vagy több részletben 1000 leut. Ha ezt megteszik, gazdagon ellátjuk hasznos olvasmányokkal.

A komjátszegi D. F. I. E. 1930 február 2-án müsoros táncestélyt rendezett. Az Egylet tagjai előadták Csepreghy: „Sárga csikó"-ját. Szavalt Major Zsuzsika urleány. Az est ugy anyagilag, mint erkölcsileg jól sikerült. A betanitást Major Sándor helybeli lelkész, egyleti elnök végezte, kit mindezekért a legnagyobb elismerés és dicséret illet. **Jelenvolt.**

Ki a jó unitárius? Az, aki mindig épiteni, javitni, haladni, rendet csinálni, békitni, szeretni és gyülölséget szüntetni akar. Az, aki szereti a templomot, tiszteli a papot, becsüli a tanitót és mindig szeretne valami jót tenni embertársaiért, egyházáért. Az, aki jó magyar, hüséges hazafi, tiszta életü polgár. A jó unitárius szereti és megbecsüli hitrokonát s boldog, ha találkozik vele.

Szórványaink.

Temesvár. A Temesvárt élő unitáriusok körében dr. Boros György püspök ur kezdeményezésére mozgalom indult meg, hogy az itteni hivőket megszervezzék és ezáltal Temesvárt ujból unitárius fiókhitközséget létesithessenek. A háboru előtt a temesvári unitáriusok a budapesti unitárius hitközség fiókegyházát képezték és évente többször ellátogatott ide Józan Miklós budapesti unitárius lelkész, aki az unitáriusoknak a református templomban tartott istentiszteletet. A háboru kitörése óta a temesvári unitáriusok lelkipásztor nélkül élnek. A hitélet megszervezésére Nagy Elemér magántisztviselő, Kelemen Gábor ny. vasúti felügyelő és Péter Jolán hivatalnoknő elkezdték az itt élő unitáriusok összeirását. Eddig 12 férfit és 16 nőt

irtak össze, azonban valószinü, hogy sokkal nagyobb a temesvári unitáriusok száma és azért a szervezők felkérik őket, hogy jelentkezzenek Kelemen Gábor Dózsa-utca 38. szám, vagy Nagy Elemér Bégajobbsor 31/a., vagy Péter Jolán Haltyu-utca 33. szám alatt levő lakásán. Egyben kérik különösen lelkész afiait, hogy amennyiben tudomással birnak Temesvárra költözött hiveik cimeirol, értesitésüket küldjék el Nagy Elemér magántisztviselő afia cimére: IV., Str. Bratianu No. 8, Timişoara. Fogjunk össze mindannyian s akkor Isten áldása és segedelme sem marad el!

Irodalom.

40 esztendő emlékére 40 leut! *Az Unitárius Közlöny* a folyó 1930-ban betölti negyven esztendős pályafutását. Ilyen olcsó egyházi lapot senki sem adott olvasói kezébe. Változatos, kellemes, jó hirhozó, buzditó, hiterősitő volt mindig mindenkinek, minden hónapban szerzett egy-egy kellemes órát. A negyven év örömesztendején az olvasóktól vár nehány jó szót s nehány fillért. 2000 rendes olvasónk van. Kétezer példányban megy szét kis lapunk. Ha mindenki *40 leut* küld a 40 év emlékére, *szep kis tőkéje gyülne az Unitárius Közlönynek.* Mindenkitől *40 leu emlékadományt várunk. Erre számitunk.* Minden emlékadományt külön fogunk nyugtázni.

Ha több a tőke, jobb a lap! Minden egyes leut lapunk nagyobbitására és szépitésére fogunk felhasználni!

Adományok Gálfi Lőrinc pénztárnok cimére, Cluj, Unitárius Kollégium küldendők. A Dávid Ferenc Egylet elnöksége.

Kévekötés. Ifjusági folyóirat. Megjelenik havonként. Főszerkesztő: Balázs Ferenc. Felelős szerkesztő: Máthé Sándor. Szerkesztő: Lőrinczi László. Székelykeresztur.

Hosszu próbálkozás után, végre megjelent a D. F. E. I. K. Egyetemes Szervezetének kiadásában egy ifjusági lap. Legelőször az 1928-ban, Székelykereszturon rendezett ifjusági konferencia mondotta ki egy ifjusági lap megjelentetésének szükségét s az Unitárius Közlöny mellékleteként meg is jelent abból egy kisérleti szám. Akkor azonban még nem volt megfelelő tőkénk s mert a vidéki tagozatok nem járultak hozzá a kiadás költségeihez, kénytelenek voltunk e lap további megjelentetésétől elállani. E melléklet kiadásának költségét a Dávid Ferenc Egylet előlegezte s ezzel az előlegezett összeggel még mindig adósok vagyunk. Másodszor a Balázs Ferenc kezdeményezésére megindult vetitettképes előadások jövedelméből, mint az Unitárius Egyház melléklete jelent meg ez az ifjusági lap, mig e számmal végre önállóan, saját neve alatt valósult meg az ifjuság eme régi vágya. E kis történelmi visszapillantás szükséges volt már csak azért is, hogy kitünjék belőle első megjegyzésünk indokoltsága, vagyis az, hogy a lap alján feltüntetett „I. évfolyam. 2. szám“ ki-

tételt nem tartjuk helyesnek. Vagy első szám az, vagy harmadik. Első, ha a lap nevét és önállóságát vesszük figyelembe; és harmadik, ha ide számitjuk a Közlöny és az Egyház mellékleteit is. Második megjegyzésünk a lap tartalmi részére vonatkozik. Legutolsó választmányi gyülésünk kimondotta, hogy ez a lap nem önképzőköri lap kiván lenni, ahol ifjusági szárnypróbálgatásokat közlünk le, ezt a célt legfeljebb egy rovatban, az „Uj vadrózsák"-ban szolgálhatjuk. Mégis e szám nehány olyan megjegyzést tartalmaz, amelyeket csak az ifjuság tájékozatlanságának és tulkifejlett, u. n. *kritikai* érzékének hangoztatásával lehet menteni. Ilyen mindenekelőtt a Cseke Péter cikke, amelyben mély megdöbbenéssel olvastuk az alábbi sorokat: „A müsor *sablonosságából* S. Nagy Lászió elbeszélése, Perédy György prologusa s Gyallai Domokos egyfelvonásosa tünnek ki." Hogy mit ért cikkiró sablonosság alatt, nem kutatom, de hogy ilyen megkülönböztetést tesz akkor, amikor azon a *sablonos* müsoron kiválóbbnál kiválóbb számok követték egymást, ez már legalább is izléstelenség. Sértjük vele a többi szereplőt, akik pedig sem tehetségük, sem teljesitményük miatt erre rá nem szolgáltak. Még naivabb ugyan e cikk egy másik megjegyzése, mely Gyallai „Dávid Ferenc bucsuzása" c. egyfelvonásáról igy nyilatkozik: „A darab középszerü..." Erre a megjegyzésre már csak mosolyunk lehet. A szerkesztőknek azonban ügyelniök kell jövőre, hogy ilyen, ifjusági önképzőkörökre sem méltó, felelőtlen megjegyzések csak ugy hangozzanak el, ha azokat megfelelő kritikai alátámasztás előzi, vagy utózza meg.

Helytelennek kell tartanom azt is, hogy egy-egy irótól, vagy nyomtatásban megjelent könyvből megkérdezés s tehát engedély nélkül részleteket közöl le a lap, még pedig ugy, hogy az a részlet — egy kiszakitott darabból lévén — az egész jelentését meghamisitja. Ezt a torz csonkot azután hátul, a kérdések között jobbról-balról megtépdesi. (Lásd „A tékozló fiu bátyja".) Ha már engedély nélkül közöl a lap és kommentárt is füz e közleményhez, akkor illő volna azt az egész részt, cikket, beszédet leközölni, vagy legalább is annak bő vázlatát.

Utolsó megjegyzésünk annak a tendenciának szól, mely megitélésünk szerint a városi és falusi hivek közötti elidegenedéshez vezet. A lapban elszórtan található ily értelmü megjegyzések közül csak az „Áron levelei"-hez füzött 3. és 4. kérdést irjuk ide: „3. Vajjon őszinte-e az, hogy ujabban a városi ember nagy barátsággal közeledik a falusi emberhez? 4. A saját érdekéből cselekszi-e ezt, vagy reá van kényszeritve, azért?" Magunk részéről nem látjuk semmi jelét annak, hogy egyházunkban „ujabban", nagyobb barátsággal közelednének a falusi emberhez, mint régebben. A mi egyházunk kilencven százalékban falusi gyülekezetekből áll s a városi lakosság is nagy többségében faluról bekerült első nemzedék, mely szabadságra, ünnepekre stb. állandóan hazalátogat szüleihez, rokonaihoz. Egyházunk nem tévesztette ezt a tényt szemelől a multban

sem, ma sem. Ha „ujabban“ több barátság mutatkozik valamilyen formában a falu iránt, ez a többlet csak a Kévekötés lehet. Összes többi lapunk ugyanis már évtizedekkel ezelőtt is megvolt, egyéb intézményünk szintén. A másik (4-ik) kérdés két alternativát vet fel látszólag, a valóságban azonban a kettő egy. Saját érdeke-e ez a városi lakosoknak, vagy reá vannak kényszeritve? Nem ugyanaz-e ez a két kérdés? Jaj lenne azonban nekünk ugyis, mint unitáriusoknak, ugyis, mint magyaroknak, ha a városi és falusi magyarságot, unitáriusságot csak az érdek, vagy a szükség vezetné egymáshoz! Ha nem lelki szálak kötnek össze minket, akkor bizony semmi sem köt össze. Ha egyes, elszórt esetek fordulnak is elő, melyekben az érdek a mozgató erő, — az unitáriusság, a magyarság életében ezeket általánossá hinni, vagy épen állitani: *bűn!!*

A Kévekötés egyébként a legszebb külalaku unitárius folyóirat, változatos, gazdag tartalommal. Ha programjába kevesebb zseniskedést, de annál több megértést viszen, kétségtelenül egyike lesz egyházunk erősségeinek.

Előfizetési ára egy évre 120 leu. Megrendelhető Lőrinczy László lelkésznél (Cadaciu—Kadács, p. u. Simonești, jud. Odorheiu).

Szent-Iványi Sándor.

Sz.: 136/1930.

Unitárius Püspök.

U. P.

Pályázat lelkészi állásra.

Nyugalombavonulás következtében megüresedett vargyasi unitárius egyházközségünk és szórványai rendes lelkészi állásra a pályázatot ujból kihirdetem.

Az állással járó javadalmak:

1. 160—180 kalangya (27 kévés) buza az egyes hivektől.
2. 160—180 „ „ „ zab „ „ „
3. 20—25 véka buza egyes hivektől.
4. 20—25 „ zab „ „
5. Kézi napszám megváltás (oszpora) egyesektől 4000—5000 leu.
6. 4 hold 1184 □-öl erdei kaszáló használat joga.
7. 186 □-öl u. n. „Kalapácsi szántó“.
8. 3 nagy marha után legelési jog.
9. 50—60 szekér tüzifa.
10. 4 szoba, 1 iroda, konyha és kamarából álló lakás 1153 □-öl kerttel és melléképületekkel.
11. Állami fizetéskiegészités (congrua).

A pályázók kötelesek kérvényüket, a Belsőemberek Választásáról szóló törvény 13. §-ának megfelelően fölszerelve, Balázs András esperes afiához Dârjiu—Székelyderzs (p. Archita. Jud. Odorheiu) folyó évi március 10-ig bezárólag benyujtani.

Kolozsvár, 1930 február 10.

Dr. Boros György,
püspök.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába január 23-tól február 23-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek: Szabó Reheka, Zöldi Piroska Szabéd, Székely Sándor, Ágh Ferenc, Ürmösi Jenő Kolozsvár, Dr. Balázs Ferenc Miskolc, Brázovey Dezsőné Sarnisegetusa, Pungucz Ágnes Torockószentgyörgy, Vajda Béla Vámosgálfalva, Hegedüs Gyuláné Kézdivásárhely, Boros Mózes Jobbágyfalva, Aradi Ferencné Torockó, Pap Miklós Topánfalva, Oltean Miklósné Botfalu, Gergely Istvánné Barót 1930-ra; Szabó József Parajd 1927-re; Unitárius Egyházközség Sepsiszentkirály 1928-ra; Dombi János Homoródszentmárton, Gál Józsefné Segesvár, Iszlay Albert Szentgerice, István Lajos Marosvásárhely 1929-re; özv. Nagy Miklósné Cserefalva, Bálint Mihály Drágásani, Nagy Elemér Temesvár 1929—1930-ra; Német István Kolozsvár, Baczó János, Csibi Sándor, Gothárd János, Gothárd Pál, Sebestyén Ferenc, Szabó Mózes Orbán, Unitárius Nőegylet Homorógalmás 1927—1930-ra; Nagy Sándor Tordátfalva 1924—1926-ra; Csathó Pálné Kolozsvár 1927—28-ra; Fülöp Domokos Homoródalmás 1928—30-ra, Kiss Béla 1928—29-re, Unitárius Nőegylet, Unitárius Egyházközség Homoródalmás 1925—1930-ra; Antoni Józsefné, Asztalos József, Imre Mihályné f., Imre Mihály, Imre János, Kolcsár János, Kondrát Jenőné, Révész József, Szász Gábor, Szász Istvánné, Fóri Jenő Olthéviz 1928—1929-re; Imre Sándorné 1927—1929-re.

Alapitói dijban fizettek: Dr. Hintz Györgyné Kolozsvár alapitói dijának 1000 leura emelésére, Pap László Székelyudvarhely, Kovács János Kolozsvár 500—500 leut.

A Közlöny negyvenéves fennállása alkalmából adományokat küldöttek: Gergely Istvánné Barót, Gál Lajos Alsógáld, Györke Dénes Beszterce, Tana Sámuel Sepsiszentgyörgy, Pap Miklós Topánfalva, Ürmösi Jenő Kolozsvár 40—40 leut; özv. Bohdál Károlyné Kolozsvár 50 leut; Csatkai Jenő Sopron 100 leut.

A Közlöny előfizetőit kérem, sziveskedjenek hátralékos dijaikat befizetni s ezáltal a pénztárt jelentékeny költségtől megkimélni.

Kolozsvár, 1930. február 23-án.

Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

„Szivemet hozzád emelem"

Női imakönyv, szerkesztőségünknél megrendelhető: fehér kötés 200 L., bőrkötés 200 L., egyszerűbb bőrsarokkal 100., 80. és 60 Leu.

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő címére Cluj, Unitárius Kollégium küldendő.

Kéziratokat nem adunk vissza!

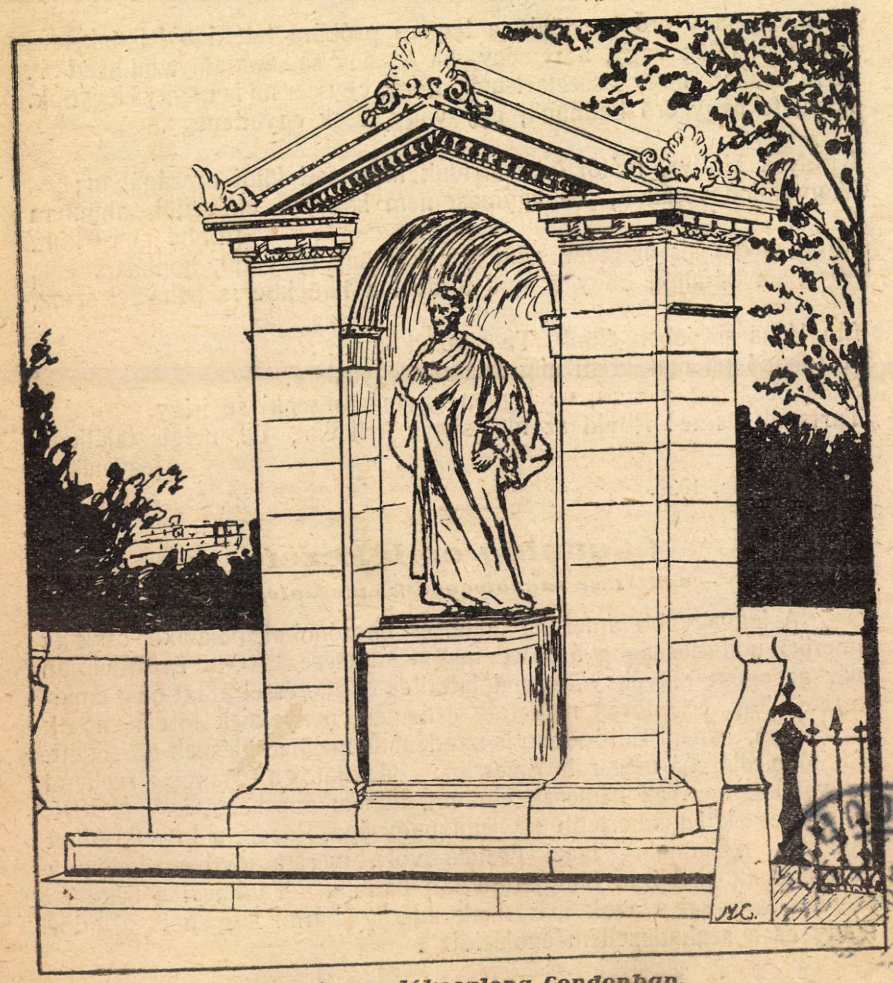
Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ara 8 L. Akik a 60 L. egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz

XL. évf. Cluj-Kolozsvár, 1930 április 4. szám

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Channing emlékoszlopa Londonban.

Vári Albert ur
Loco
Str. Al. Vlăhuţă 6 [Bolyai-u.]

TŰZHELY MELLETT

Tartsunk össze.

Megadom magam, Uram, hiába küzdök ellened,
Te azt parancsoltad, hogy éljek, s a küzdő tömeggel törjek előre;
Meghalni akartam, mert egyszer ugy éreztem, hogy nem birom
[tovább a küzdő végtelent.
Ma megadom magam neked, kimegyek ujra a csata mezejére.

Isten, te nagy erő bennünk, a tegnap próbára tetted a lelkünk,
Ma a biztatás vagy, a remény, ha kicsiny sajkánk sülyedni kezd...
Arra tanitsz, hogy összetartsunk, hogy egyszer mi is naggyá legyünk.
Isten, te nagy erő bennünk, egy vagy, csak egyetlenegy.

Királyok királya, mától összetartunk hatalmad földi országában;
Vagy mind veszünk, de egymást nem hagyjuk eltévedni, ahonnan
[többé nincs kiut.
Mind megadjuk magunk, nem lesz köztünk eltévedő, hontalan.
— A mi bününk, hogy a sors tőrével a hitünkbe is néha beleszurt.

Ma lázas sietésben élünk, Te akarod igy...
A rohanó pillanatokban alig találunk egymásra,
S ha összehoz a sors, ne legyen egymásra senki se irigy.
Tartsunk össze! Rövid az idő, sietve kell élni, de mégis találjunk
[egymásra.

Genova, 1930.

ifj. Gspann Károly.

Channing emlékezete

— születése százötvenedik évfordulóján. —

A legnagyobb amerikai unitárius hitszónokot, halálakor csak az amerikai unitáriusság gyászolta meg. Születése 150.-ik évfordulóján már az egész müvelt világ hódolattal és elismeréssel állott meg emlékezete előtt. Számosan méltatták érdemeit, melyeknek hire nemcsak hazájában, hanem Európában is mindenfelé megbecsülésnek örvendett. Találóan állapitja meg róla Emerson: „Bámulatos a Channing szellemi hagyatéka, mert az nemcsak elbüvöl, hanem parancsol is.“ A XIX. század egyik legismertebb szellemi nagysága, Renan, a következőket irja róla: „Channing igazi próféta volt, mert a jövő evangéliuma harangjának első intő hangját tisztán hallotta. Tanitásai a béke és szeretet tanitásai s azok maradnak mindig, bármi legyen is a tudomány és a szabadszellem evoluciója“.

Születése százötvenedik évfordulóján az amerikai és angol unitárizmus ismét felidézi halhatatlan szellemóriásának emlékezetét. A Dávid Ferenc Egylet is emlékünnepéllyel fog áldozni emléke előtt. Lapunk olvasói előtt a következő pár vázlatos vonással próbáljuk életét és egyéniségét ismertetni:

Channing Newportban, Rhode Island államban született 1780 április 7-én. Odahaza kezdi meg tanulmányait, majd apja halála után 1794-ben kerül a Harvard Universitybe, ahol négy esztendőn keresztül végzi középiskolai tanulmányait. Anyja nehéz anyagi helyzetén akar segiteni, amikor a Richmond-családnál, nevelői állást vállal. A szokatlan környezet amugy is gyönge szervezetét megtámadja és igy visszatér anyjához. 1801-ben megválasztják a Harvard kollégiumba segédtanárnak. Szónoki hire ekkor már meglehetősen elterjedt. Két egyházközségtől kap meghivást lelkészi állás elfoglalására. Ő a bostoni Federal-street-i gyülekezet lelkészi állását foglalja el, ahol egészen haláláig — 1842 október 2-ig — meg is marad. Liberális theologiai felfogása a társadalmi élet más mezején is megnyilatkozott. Baltimoreban, 1819-ben mondott hires beszéde után az egész Unió figyelme reáterelődik. 1821-ben a Harvardon tiszteletbeli theologiai doktorrá avatják. Európa több államában utazásokat tesz s mindenütt a legnagyobb tisztelet és szeretet övezi körül.

Mint lelkész majdem negyven esztendeig, egészen haláláig megmaradt eredeti állomáshelyén. Életfilozófiája ez alatt az idő alatt lényegesen átalakul. A szónoklás mellett kezd az irással is foglalkozni s ezzel megkezdődik irodalmi munkássága, melynek folyamán ugy az aktuális társadalmi kérdésekkel, mint az egyházi irodalom problémáival nagy alapossággal és tudással foglalkozott. Ott látjuk az elsők között, akik küzdenek a rabszolgaság embertelen és elavult szokása ellen. Korának egyik élesszemü birálója volt, igy figyelemmel kisérte és birálta a társadalom égető problémáit és napirenden levő kérdéseit. Soha sem idegenkedett attól, hogy véleményt nyilvánitson oly kérdésekben, melyekből remélhetett valami hasznot a tisztultabb kereszténység számára. Észreveszi a munkásosztály elnyomott és lehetetlen helyzetét. Tudja azt, hogy az eljövendő nemzedékek sora a nevelésen fordul meg, sokat ir a különböző osztályok neveléséről, de külön foglalkozik a theologiai neveléssel és az önnevelésnek mai korban már döntő jelentőségü kérdéseivel. Egyike az antialkoholista mozgalom legelső harcosainak. Ismeri annak a hatalmas összegnek az értékét, amit minden állam a szeszadó révén vesz be, de felhivja a figyelmet arra, hogy a nemzet sokkal nagyobb árat fizet ezért, mert az alkohol mértéktelen élvezete a nemzedékek degenerálására vezet. Megrázóerejü fejtegetéseit az amerikai szesztilalmi törvény előadói és védelmezői, a mai korban is számtalanszor idézték és használták fel. A béke apostola s a háborút, mint az emberiség egyik legnagyobb rosszakaróját tünteti fel. Ezzel szemben felhivja a figyelmet a szellemi és erkölcsi téren való győzelemnek a szépségére és dicsőségére.

Munkáinak egyik igen tekintélyes részét 1870 és 80 között, Kriza János és Ferencz József püspökök vezetése alatt, a kolozsvári főiskola tanárai és papjai magyar nyelvre leforditották és hat kötetben ki is adták. A lelkész Channingnek életfelfogása a tökéletes élet c. prédikációs kötetében tükröződik vissza a legvilágosabban. Minden ember életének célja e földön a tökéletes élet. Beszédeit mély, elmerülő, őszinte vallásos hit jellemzi. Hite az örökkévalóság gondolatában éri el csúcspontját. Fejtegetéseinek gyakorlati iránya a láthatatlan egyetemes egyházban való hitében nyeri el betetőződését. „Egy test és lélek vagytok s Krisztusnak is csak egy s nem több egyháza van. A Krisztus a fő és a keresztények az ő teste, egymásnak tagjai. Amaz a szegletkő és ezek képezik a templomot, őreá, mint alapra fektetve. Ő a pásztor és mi a nyáj. Ő a szöllőtő, mi vagyunk a szöllővesszők!“

* * *

Magasan felettünk állott ő szellemben és akaratban egyaránt. Valóban azok közül a kevesek közül való, aki megtalálta az igaz útat s kézenfogva igyekezett azon elvezetni embertestvéreit a tökéletes élet megismerésére. Ez az ő legnagyobb érdeme. Áldassék érette emlékezete!..

Ferencz József.

Dávid Ferenc cellája előtt.

Mit érek véle, hogy az ember-elme
A csillagmozgás törvényét meglelte; —
Hogy belelát a Tejut-óceánba,
Hol minden csepp egy roppant Nap világa; —
Hogy megtudám: a Véga csillag fénye
Sok éve száguld mig a Földre ér le;
Hogy ezredév merül a semmiségbe:
S a Rádium-atóm még sincs kiégve...
Hiába emelők az Észt a trónra,
Hiába hajolunk előtte porba:
Newton és Kant és Kepler napvilága
Kis mécses csak az örök éjszakába'!
S a roppant Ür, hol csillagmécsek égnek,
Küszöbje csak a Véghetetlenségnek!
Megtorpan itt az Értelem erője,
Csak vergődünk s — nem érkezünk elébbre.
Beütközünk az Ignoramibus-ba,
Ezen tul minden — pusztaságos puszta!
Idő és Tér? csak szó, — de mi a lényeg?
Mit tudni vélünk: meddő, üres képek!
Törvényüket agyunk bár megtanulta,
A lényeg mégis — „qualitas occulta“.
A Végtelenhez Értelem nem érhet,
A Végek mibenlétéhez nem férhet!

A Tudománynak oly hideg a fénye:
Csak tündököl, de nincsen melegsége.
Csak okos állatember nő belőle,
Didergek, fázom... félek, félek tőle!
— És eljövék a Hitnek templomába,
Benéztem Dávid mártir-cellájába:
Körülölelt a Hitnek fényessége
S kinyilt szivem, mint bimbó napsütésre.
Itt nincsen *Mért*? Nincs tépelődés, kérdés,
Itt nincs cauzalis nexus-lépcsőlépés:
Az Ur — mindennek kezdete és vége —
Van itt jelen: borulj le elejébe!
Itt Dávid lelke szárnyalását érzed...
Megérkezél: a Végtelent elérted!

Wencel Miksa.

Jáirus leánya.

Mivel a „csoda" kifejezés a tudomány nyelvében nem fordul elő, nem szabad a csoda tudományos értelmezéséből kiindulni. A tudomány a tények és jelenségek közül semmit sem nevez csodának; az elképzelt dolgok közül pedig csodának nevezné azokat, amik nem egyeznek meg a természettörvényekkel, — ha azok valósulnának. A zsidók a tények és jelenségek közül csodának nevezték azt, amit nem tudtak megmagyarázni. Továbbá a zsidók nem ismertek tényeket és jelenségeket, hanem csupán tetteket, cselekedeteket. Ez a kettős szempont magyarázza meg például azt, hogy a zsidók csodának tartották a világot és azt hitték, hogy a világot az Isten „csinálta". Ám világos, hogy a világ csak megvolt a Jézus korában is, noha a zsidók a legcsodálatosabb dolgokat tartották a világról. Kinek jutna eszébe kétségbe vonni azt, hogy a világ volt és hogy a Föld valahogyan keletkezett, és hogy az ember is valahogyan lett, csupán azért, mert a zsidók mindezeket a tényeket csoda formájában mesélik el? És szabad-e, kérdem, azt mondanunk, hogy a Bibliában leirt események egynémelyike nem történt meg, csupán azért, mert azokat az eseményeket az evangélisták csoda formájában adják elénk? Pláné: szabad-e azt mondanunk, hogy az evangélisták kitalálták azokat a történeteket?

Az evangélium csodái egy történeti személyhez füződnek, tehát történeti események és kritikájuk is történeti lehet csak. Első kérdés: az elbeszélő hitelessége. Nos *a)* az evangélisták jóhiszemüek és *b)* megtörténtnek hallott dolgokat mondanak el. A fontosabbakat irásokból meritik, amelyek ma már elvesztek s amelyek szemtanuk vallomásain iródtak. A kevésbbé fontosakat leirják, ha olyantól hallották, aki „valakitől" hallotta. Ezek a legeltorzultabbak, de nem feltétlenül koholmányok. S ha valamely esemény ma lehetetlenség látszatát kelti, annak oka nem a tóditás, hanem a rövidités. Minden elmondásnak a rövidités a lényege: a legfontosabb momentumok megrögzitése. Ha pl. az I. számu terepről (vasut az öblös tenger-

part közvetlen mentén) a II. számu rajzot (vasut az öböltelenre egyszerüsitett tengerpart közvetlen mentén) készitem, meghamisitom a terepet, de nem az összefüggést. De ha most valaki, aki a terepet nem ismeri, erről az elnagyolt II. rajzról csak a vasutvonalat rajzolja meg s mi a pontos tereprajzunkba akarjuk a vasut-rajzot illeszteni, akkor a következő III. számu képet kapjuk: a vasutvonal metszi az öblöt. Erre azt mondjuk, hogy lehetetlen és azt mondjuk, hogy a jelzett vasutvonal nem is létezett soha. Csakhogy persze tévedünk. Minden elbeszélésnek ez a sématizmusa és minden elbeszélés hamis bizonyos pontokon. Ma még a költött elbeszéléseknél is vigyázunk, hogy sématizmusunk a „természettörvény" tengernyelvét ne messe; a zsidók azonban a természettörvény tengernyelvét nem ismerték és csodasématizmusuk azt metszi. Ki kell azonban javitani rajzukat a kellő pontokon és akkor, ha hitelességük ellen más kifogás nincsen (tanuk érdekeltsége, hazug természete stb.), történeti tényekként elfogadhatók, azonban a belőlük vont konkluzió igen gyakran nulla, de mindig lényegesen más, mint az evangélisták konkluziója.

Vegyük hát figyelembe a következőket: A zsidók a tények közül neveztek egyetmást csodának, igy az általuk leirt csodák alapjelenségében nincs lehetetlen. Amit ember nem tudott megcsinálni, az csodaszámba ment, még ha maga a tény nem is volt csodálatos, mihelyt valaki megcsinálta. Csakhogy akkor az a valaki Isten kiválasztottja volt és voltaképpen az Isten cselekedett helyette. A csoda tehát nem a megtörtént tényben van, hanem a tény megtörténtében; vagy szabatosabban: a hangsuly a csodatevőn van. Például a szél fuj, a tó hullámzik. Hirtelen megáll a szél, lecsillapul a tó hullámzása. Ez nem csoda, mert napról-napra megtörtént a zsidók szeme előtt. De ha abban az időben áll el a szél és csillapul le a tó hullámzása, amikor Jézus akarja, az csoda. Mivel más hiába akarja ugyanazt. Az akaratos és makrancos zsidók előtt tehát csodatevő volt az, aki mindig alávetette magát az Isten akaratának, aki mindig azt akarta, amit az Isten akar; mert hiszen annak az akarata mindig teljesedett. A modern tudós és Jézus egyaránt csodatevő a Kr. u. 30. évben élő zsidók szemében. Jézus azonban hiába tanitotta igy imádkozni a zsidókat: „legyen meg a Te akaratod, mint a mennyben, ugy itt alant a földön is" (ugyanezen az alapon éri el „csodálatos" eredményeit a mai tudomány is), nem igen értették meg ezt a felséges gondolatot, ami pedig csirája a fényes keresztény civilizációnak. A Jézus tetteit tehát olyan szemmel nézték a zsidók, mint amelyek soha meg nem történhetnek Jézus nélkül; a Jézus akaratában vették észre a középpontot és azt Isten akarata mellé magasztositották (jogosan is, de erre nincs helyem kitérni); s ennek siralmas következménye volt, hogy az elbeszélés sématizmusát nem alkalmazták az Isten akaratának tengernyelvéhez s lekurtitott (máskülönben elég hü) elbeszéléseik gyakran modern értelemben vett csodákká torzultak (lehetetlenséggé: vasutvonalaik metszik természettörvényvonalainkat), erről azonban ők nem tehetnek, mert nem ismerték a természettörvényt.

Már most arra kérem az olvasót, vegye elő a Bibliát és olvassa el a Luk. VIII. 41—56. verseit és hasonlitsa össze azzal a leirással, amit én ennek alapján a következőkben állitottam össze:

JÁIRUS LEÁNYA.

Ime eljött egy ember, Jáirus nevezetü. A zsinagóga feje volt. Jézus lábai elé esett, (akiről tudta, hogy ért a betegek gyógyitásához) *és kérte, hogy menjen be az ő házába. Mert volt neki egy tizenkét esztendős forma egyetlen leánya és az halálán volt.* (Már mindennel megpróbálkoztak, de semmiként sem tudtak rajta segiteni. Jézus azonnal elindult Jáirussal és utközben kikérdezte őt a leánya bajáról. Javában beszélgettek), *mikor eléjük jött egy ember a zsinagóga fejének házától, mondván Jáirusnak: Meghalt a leányod, ne fáraszd a Mestert.* (A kétségbeesett Jáirus tanácstalanul tekintett Jézusra), *Jézus pedig mikor ezt hallotta,* (vigasztalni kezdte a fejvesztett apát), *mondván: Ne félj, csak higyj, (talán még segithetek.* És csodálkozott Jáirus, hogy Jézus segiteni akar meghalt leányán; de Jézus egyebet értett. Talán csak elájult a leány, — gondolta, mert lehetségesnek tartotta ezt azok után, amit Jáirustól hallott a leány bajáról. Tovább mentek tehát.) *Bémenvén pedig a házba, senkit sem bocsáta be* (Jézus), *csak Pétert, Jakabot, Jánost és a leányzó atyját és anyját. Sirának pedig mindnyájan és gyászolák azt, ő pedig* (nagyjában megvizsgálá a leányt és) *mondá: Ne sirjatok, nem halt meg, hanem (eszméletét vesztette.) És kinevették őt,* (ugy) *tudván, hogy meghalt. Ő pedig mindenkit kiküldött,* (mert meg kellett bontania a leány ruházatát, hogy eszméletre hozhassa; ám a leány már nagyocska volt, mert a zsidók hamar fejlődnek. Mikor a leányt eszméletre hozta és a ruháit rendbeszedte, mindenkit behivott) *és a* (mozdulatlanul fekvő) *leányzó kezét megfogván, kiálta, mondván: Leányzó, kelj fel!* (Az Jézusra nézett) *és azonnal felkele. És* (akik ott voltak, azt hitték, hogy a Jézus parancsszava tette azt, hogy) *visszatére annak lelke.* (A leány nagyon gyenge volt), *és Jézus megparancsolá, hogy adjanak neki enni* (és meghagyta a szülőknek, hogy ezután is hogyan gondozzák) *És elálmélkodának annak* (örvendező és hálálkodó) *szülei; Jézus pedig* (hiába próbálta megmagyarázni, hogy mi történt, mert a leányt mindenki halottnak tartotta és el is temették volna, ha Jézus nem lép közbe; és a szülők nem hihették el, hogy élve temették volna el a leányukat. Jézus ezt megértvén) *megparancsolá, hogy senkinek ne mondják, ami történt,* (hanem mondják mindenkinek azt, hogy a leány betegen feküdt és időközben jobban lett. Mert nem akarta, hogy balhit terjedjen a nép között és azt sem akarta, hogy eztán halottakhoz hivják őt, mint valami varázslót. A hir mindazonáltal elterjedt, mert többen hallották, mikor a halál hirét megvitték Jáirusnak. A babonás nép pedig csudát látott a dologban és azt látott a három tanitvány is, mert ők látták és halottnak tartották a Jáirus leányát.)

Helyszüke miatt nem jelezhetem, hogy mit tartok korrekcióm-

ból magam is csak hipotétikusnak, vagyis olyannak, ami ugyan nem sérti a természettörvényről alkotott mai fogalmainkat, de mégis valószínüleg eltér a történeti valóságtól. Igy aztán az átirt csoda mindaddig csoda marad, amig nem bizonyul be, hogy Jézus csakugyan értett a gyógyitáshoz. Most azonban olvassuk el a Máté IX. 18-at: Imé, egy főember leborula előtte mondván: „Az én leányom éppen most halt meg; de jer, vesd reá kezedet és megelevenedik". Ime, azok, akik meg voltak győződve arról, hogy Jézus halottat támasztott fel Jáirus leányában, ugy mondották el a dolgot, megröviditve, hogy nem lett ugyan belőle nagyobb csuda az ők szempontjukból, mint amilyen a Lukács versiojában való; de a Máté versiojából mégsem lehetne már a történetet rekonstruálni, mert annyira sématikus, hogy minden ponton metszi a természettörvény és a józanész vonalait. Mert lehetetlen, hogy egy müvelt zsidó gyógyitót hivjon egy halott mellé és lehetetlen, hogy Jézus egy halott feltámasztására vállalkozzék. Lukács versiojából tudjuk, hogy Jézust nem akarták „tovább fárasztani", mikor ugy tudták, hogy a leány már meghalt, de Jézus, aki egy élő leány gyógyitására elindult, folytatja az utat, mert a Járius elbeszéléséből nagyjában ismeri a betegséget és tudja, hogy a zsidók gyakran tévesztették össze a félholtat a halottal. (Erre most sajnos, nem térhetünk ki.) De ne higyjük, hogy Lukács felfogása bár egy hajszállal józanabb alapjában, mint a Mátéé: egyszerüen, ő elmond olyan momentumokat is, amik nekünk ugyan végtelenül fontosak, de Máté egyáltalán nem tartotta jelentősöknek azokat. Azok nekünk megmagyarázzák a tényt; Máté azonban a tényt már magyarázva hallotta s az a magyarázat nem szükségelte az emlitett momentumokat. És Lukács is azt mondatja Jézussal: „és megtartatik", amiből nyilván látható, hogy ő is meg volt győződve, hogy Jézus mindenképpen megteheti a maga akaratát, mert az Isten hajlandó alkalmazni a maga akaratát a Jézuséhoz. A csoda sématizmusa szempontjából tehát egyformán igaz (vagy nem igaz) mind a két versio; csak a Mátéé tömörebb és igy nem nyujt elég támpontot a korrekcióra. Persze, amikor azt olvassuk aztán, hogy Jézus a vizet borrá változtatta, akkor be kell vallanunk, hogy itt már annyira sematikus az elbeszélés, hogy noha a csoda szempontjából talán benne foglaltatnak az összes lényeges vonások, mégsem fordithatjuk a természettörvény nyelvére; számunkra az a csoda használhatatlan (noha az is egy megtörtént eseménynek a csoda szempontjából meg nem hamisitott elmondása lehet; nem tódtak ahhoz semmit, éppen az a baj, hogy elhallgatták a lényegtelen vonásokat, amik megmagyaráznák nekünk a dolgot). Nem szántszándékkal alakitották modern értelemben vett csodává ezt az eseményt az evangélisták. Magát az eseményt tekintették csodának a szemtanuk és nem képzelődtek, tóditottak, amikor ugy mondták el, hogy kezeik között tényleg csodává alakult.

Székely László.

Találkoztam Vele.

Ahogy találkozik két patak a völgybe'
S aztán szétszaladnak talán mindörökre.
Ahogy a fa találkozik a fával.
Egy ezer idegennel és mégis önmagával.
Igy találkoztam Vele.

Ahogy a csillagok találkoznak az éjbe'
S aztán lehullanak az örök Semmiségbe!
Ahogy a Holnap találkozik a Mával,
A Hazugság az örök Igazsággal:
Igy találkoztam Vele.

Ahogy a rimek találkoznak a versben
És dalol a vers oh! mind-mind édesebben,
Ahogy csak virág találkozik virággal...
Megittasulva a virágillatától:
Találkoztam Vele.

Kolozsvár. Ifj. Bede Emil.

Kendi István

a székelykereszturi unitárius egyházközség énekvezér-tanitója, egyházi tanácsos, életének 44-ik, boldog házasságának 20-ik évében március hó 21-én meghalt.

Szinte lehetetlennek tartottuk e hirt, hiszen csak most voltunk az ő óráján s tanultuk az egyházi éneket, zeneelméletet a kereszturi gimnázium padjai között. Csak most — és már nyugszik csendesen.

Ő előbb ismert engemet, mint arra én emlékezni tudnék. Talán ölében hordozott; talán ő tanitotta meg az első éneket nekem, akkor, amikor már szárnyra kelt volt — ott a Firtos-hegy tövében, az énlaki kántori lakáson. Aztán én is gimnázista lettem Kereszturon s ő ott fogadott engemet, mint régi ismerősét. S itt folytatta tovább. Tanitott ott is dalolni, amit ő ugy szeretett s én is ugy szeretek. S már itt hagyott. Itt hagyott akkor, amikor még oly sok minden várt volna reá. Férfikorának legszebb idejét élte, amikor kettétörött életfája. Amikor már gyönyörködni tudott volna munkásságában s láthatta volna gyermekeit is, hogy célhoz jutnak. Ki fogja őket ugy szeretni, mint ő szerette? A bánatos özvegy, ki most megkettőzött szeretettel fogja őket magához ölelni s az életre vezetni.

Aztán szeretni fogják még mások is, mert ő szerette az embereket, szerette kollegáit s az a szeretet, amelyet másokra árasztott, visszasugárzik; szent eskü támad s melegsége letörli a bánatosok könnyeit.

Emléke a szivünkben él, mert szerettük őt, mint tanuló tanitó-

ját, tanitó a kollegáját, mint unitárius ember hitsorsosát, mint székely ember székely testvérét.

Legyen pihenése csendes ott tul „az árnyak szebb és jobb honában". A jó Isten vigasztalja meg a szülőket, özvegyét, gyermekeit és rokonait; törölje le a könnyeket, kötözze be sebeiket.

Legyen emléke örökké áldott.

Kolozsvár, 1930 márc. 30. Nagy Sándor.

† Vitéz dr. Kendeff-Kirchknopf Gusztáv

Az erdélyi magyar evangelikusok másodszor vesztették el, másodszor siratták meg legnépszerübb egyházi szónokukat és vezérüket, most, mikor véglegesen távozott e földről. De nemcsak ők, hanem egész Erdély magyarsága részvétet érez halála fölött, hisz mig itt volt, ugy egyházi, mint köztevékenységeivel egyik oszlopa volt az erdélyi magyarság ügyét szolgáló egyéniségeknek s Magyarországba való expatriálása után is igazi hazája Erdély maradt.

Dr. Kirchknopf Gusztáv a mosonmegyei Rajka nevü községben született 1883 október 22-én. Orvosnak készült s először csak atyja akaratának engedelmeskedett, mikor a teológiára iratkozott. Csak harmadéves korában látta meg, atyja gyógyithatatlan betegségének hatása alatt azt, hogy egyedüli célravezető ut számára a papi hivatás lehet.

Felszentelése után az aszódi ev. egyháztól kapott segédlelkészi meghivást. Müködése körébe tartozott az iklódi ev. leányegyház pásztorolása is, mely megerősödvén, anyaegyházzá vált, őt hiván meg papjának. Tizenhéthónapi müködése után Késmárk hivta meg őt a legfiatalabb pályázót papjának. Pártokra szakadt gyülekezetét erős kézzel szervezte meg ujra, hogy felvehessék a harcot a folyton terjeszkedő katholikus pánszláv klerikálizmussal.

A munka derekából vette ki őt a kolozsvári egyháznak 1912-ben történt meghivása. Ettől az időtől kezdve egyik közbecsülésben álló vezetője lett Erdély magyar közéletének. Minden egyházi és minden magyar mozgalomban első helyen állott.

Kötelességének tartotta prédikációiban a legégetőbb kérdéseket, a szociális kérdéseket megoldani próbálni. Meglátta azt, hogy a megoldás csak a lélek és test megujulása által lehet és e megujulás áldozatot követel. Ő, mint lelkipásztor, oda áldozta idejét, munkaerejét, idegeit, szivét, hogy követőkre találhasson.

Életének vezető motivuma egyedül az Istennek való alárendelés volt és ezért nem kereste az emberek kegyeit; elveiben nem hajolt meg az emberek előtt és a megalkuvások korában megingathatatlan maradt. Inkább elszenvedte az emberek itéletét, mintsem meggyőződését elalkudja. Kolozsváron magyarságát és egyházát védte, kockára tette szabadságát, életét, családját, hogy példát

szolgáltasson a gyöngéknek, kishitüeknek, hogy az igazak meghalnak, elpusztulnak, keresztrefeszittetnek, de meg nem hajolnak lelkiismeretük szava ellenére. Kiutasittatták. Elvették existenciáját, mert féltek a bátor embertől. Magyarországra távozott, életkörülményei összeomlottak . . . csak jelleme és hite nem. Ott elülről kellett kezdenie munkáját és mégis pár esztendő alatt megtanulta nevét és müködését becsülni Magyarország egész evangélikus társadalma.

Meghalt fiatalon, 47 éves korában. Szivkoszoruelmeszesedés oltotta ki nemes életét. Az emberben feltör a kérdés, hogy miért? Istenem, miért? Emberi felelet nincs reá. A felelet egyedül Te vagy, Isten és a Te mindenttudó rejtett akaratod. Mi megnyugszuuk abban, hogy: „a világ elmulik és annak kivánsága is, de aki az Isten akaratát cselekszi, megmarad örökké". (1. Ján. II. 17.)

Essig József.

Jöjjetek imádkozni!

Mult alkalommal láttuk, hogy az imádság nem valami mesterséges aktus, hanem az emberi természetből folyó és önmagától felkivánkozó lelki szükséglet. Az imádság tehát nem valami irodalmi műfaj, amelyet müvelni, vagy nem müvelni egyaránt lehet és szabad, hanem természetes folyamat, amelynek gátat vetni ugyan lehet ideig-óráig, de csak saját lelkünk kárával. Ha ezt beláttuk, próbáljuk most már azt is megállapitani, hogy mi az imádság lényege? A legtöbb ember azt hiszi, hogy az imádság nem egyéb, mint kéréseinknek szavakba foglalása. Amint a gyerek atyjához siet és hizelkedve addig-addig kerülgeti, amig csak kikunyorál tőle két leut krumplicukorra, ép igy az ember is dicsőiti és magasztalja az Urat, a mi mennyei Atyánkat, sőt hálát is ad érettünk tanusitott jóságáért, hogy aztán a végén előállhasson: „Most pedig, mennyei Atyánk, add, hogy sikerrel játszhassunk holnap az élet nagy játszóterén, hogy minél több pénzt szerezhessünk és hogy gazdagok és hatalmasak legyünk, Ámen." Amikor pedig naiv kérésük esetleg nem talál meghallgatásra, akkor azonnal előállanak s kifejezik kételkedésüket az imádság hasznára nézve, sőt talán még — Isten bocsássa meg nekik! — azt is felvetik, hogy nincsen is, aki meghallgassa kérésüket, nincsen is Isten. Mit szólna az édesatya, ha azt látná, hogy az ő gyermekei csak akkor szeretik őt s csak akkor látogatják meg, ha kérni akarnak valamit tőle? Mit gondolnánk mi magunk is az olyan testvérről, aki nem azért ülne édesatyjának lábaihoz, hogy a vele való együttlét boldogságában elmerüljön, hanem csak muló javakat, pénzt, miegyebet akarna kikunyorálni tőle? Ugyebár azt mondanók, hogy az ilyen gyermek, az ilyen testvér kicsinyes, anyagias gondolkozásu, önző ember?

Képzeljetek el egy árva gyermeket, akit az állami menhely felnevel s aztán kibocsát az életbe. Azért beszélek épen egy ilyen

árva gyermekről, mert én ismertem egyet s azzal a következő dolgok történtek meg. Amint kikerült az életbe, azonnal nekilátott, hogy a megélhetését biztositsa. Lassanként szorgalmas, becsületes munkával odáig küzdötte fel magát, hogy a mindennapi kenyéren tul már félrerakott kis tőkével is rendelkezett. Napról-napra, évről-évre jobban ment a dolga s mégis ugy érezte, hogy hiányzik még neki valami. Egyszer aztán találkozott egy müvelt és kedves emberrel, aki szivesen elbeszélgetett vele, — ha bánat érte, iparkodott megvigasztalni s ha öröme volt, csendesen, tapintatosan terelte ezt az örömöt arrafelé, ahol ez az öröm nem durva kitörésekben, hanem meghitt, belső boldogságban élheti meg rövid perceit. A kis, vagy most már nem is kis, hanem felnőtt árva gyerek, ezentul örvendett, ha esténként munkáját elvégezve, elmehetett ehhez a kedves, müvelt barátjához s vele együtt tölthette azt a pár órát, amit munkás élete naponként számára meghagyott. Valóságos menedék volt számára ez a jóbarát, aki müveltségével, magasabb életbölcsességével akkor is segitett rajta, amikor nem is adott semmit, csendes, megértő modorával akkor is balzsamként hatott lelkére, amikor talán egy vigasztaló szót sem ejtett ki az ajka. Egyszer azonban csak megszakadt ez az öröm is. Annak a bizonyos jóbarátnak el kellett hagynia a várost, ügyei másfelé szólitották s a mi árvánk ugy érezte, hogy most lett csak igazán árva. Mielőtt megismerkedett volna barátjával, lelke még nem szokta meg a magasabb, tisztább, szentebb dolgok utáni vágyat, csak a mindennapi kenyér megszerzésének gondja foglalta le. Most azonban már kínzó vággyal érezte, hogy nem tudna élni csak a mindennapok szürke szükségleteiért, hogy kell neki az a barátság, az a magasabb dolgokat látó lélek, amely barátjából esténként feléje áradt. Ám barátja megvigasztalta. „Tudok én egy orvosságot a te számodra, — mondta. — Ismerek valakit, aki barát helyett barátod, sőt édesatyád helyett is, akit talán nem is ismertél, édesatyád fog lenni. Az Isten". És beszélt Istenről, aki szeretettel fogadja a lélekben hozzá igyekezőket s csodálatos jóságával akkor is segit rajtunk, amikor semmit sem ad, akkor is balzsamként enyhiti lelkünk szenvedéseit, amikor egy vigasztaló szót sem ejt ki az ajka. S az árva ettől a perctől kezdve kereste Istent. Imádságában kereste, lelkében kereste, nem a filozófia vagy a tudomány üres szavaiban. Nem azért imádkozott hozzá, hogy kérje valamire, ha kért tőle valamit, csak azt az egyet kérte, hogy engedtessék meg az ő szent lelkét érezni magában. Tudta, hogy minden, amit csak kérhetünk, ugyis másod-, harmad-, századrangu lenne emellett a legnagyobb kérés mellett. Istentől csak őt magát szabad kérni, semmi mást.

Mindnyájan árvák vagyunk bizonyos mértékben, bizonyos percekben, bizonyos körülmények között. Itt élünk a szürke hétköznapok között s vágyakozunk egy barátra, egy lélekre, amely megért és akivel, ha csak együtt is vagyunk, már nemesbül és megnyugszik a lelkünk. Ezért kell imádkoznunk, hogy Istenben,

a mi egyetlen igazi barátunkban, édesatyánkban, megtalálhassuk azt a menedéket, amely a hétköznapok alacsonyságai, fáradalmai, szenvedései és megpróbáltatásai közül kiemel. Az imádság egyedüli célja tehát az Istennel való találkozás.

* * *

Uram, nem tudom, mit kellene kérnem Tőled. Egyedül Te tudod, mi válik javunkra. Te jobban szeretsz minket, mint mi szeretjük magunkat. Ó Atyám, add gyermekednek azt, amit nem tudja, hogyan kérjen. Nem merek könyörögni csapásokért vagy boldogságért. De Eléd jövök. Feltárom szivem rejtekét. Lásd és tégy könyörületességed szerint. Büntess, vagy gyógyits, dönts le, vagy emelj fel. Meghajlok akaratod előtt anélkül, hogy megérteném. Megadom magam csöndben és nincs más kívánságom, mint betölteni akaratodat. Tanits meg imádkozni. Imádkozz Magad bennem. Ámen. *Fenelon.*

*

Ó Uram, védelmezzen meg a Te kegyelmed a büntől. Hadd erősitsem meg lelkemet a Te szerelmeddel minden kisértések ellen; ha lábaim eltérnek utaidról, ha szivem nem lesz többé templomod, fenyitő pálcád vezessen vissza az erény és béke ösvényeire. Ámen. Ford.: F. A. *Martineau.*

Hozzászólás.

Kedves hitrokonom, mélyen tisztelt Szerkesztő Ur!

Egy rendkivüli eset adja a kezembe a tollat, amelyet közölnöm kell Önnel, amely nem az én érdekem ugyan, de érdeke az Unitárius Egyháznak és az Unitárius társadalomnak. S. O. S.

Tragédia a mindennapi életből.

A temesvári ujságok február 27-iki számában itt röviditve a következő hirt olvastam. „Sárdi Borbála nagykadácsi illetőségü 17 éves szolgáló leány gazdája házának a padlásán felakasztotta magát ma reggel 4 órakor. Mire tettét észrevették, már halott volt. Tettének oka bucsulevele szerint reménytelen szerelem".

Megszokott és mindennapi hir az élet forgatagából. Mi összes temesvári unitáriusok ott voltunk a végtisztességen (kevesen vagyunk) az unitárius cselédleányok közül senki. Ez a pár szó azhiszem eleget mond.

Mi itteni unitáriusok azonban másként fogjuk fel az esetet, mint az ujságok s könnyezve mondtunk utolsó bucsuszót az elköltözöttnek.

Egy szegénysorsban levő unitárius leány vetette el magától az életet. Miért? Megtudtunk minden részletet, amennyire lehetséges volt s fájó szivvel kellett tudomásul vennünk, hogy a megboldogult tapasztalatlansága miatt lett áldozat.

Vádolnom kell. Az egvik hitrokon, aki ismerte személyesen, egy izben megkérdezte tőle, hogy milyen vallásu? Azt felelte reá „azt hiszem, hogy református vagyok", tehát még azt sem tudta, hogy milyen vallásu. Kit kell hibáztatnunk ezért? Azt hiszem, nem kell ezt bővebben fejtegetnem. Sem templomba, sem vasárnapi iskolába nem járt Temesváron. Hát nem tanitotta senki sem a vallásra?

Vádolom a szülőket még az ő nagy fájdalmukban is. Megvádolom azért, mert először is tulkorán engedték el erre a nagy távolságra alig 15 éves korában (3 éve van itt) s ha már elengedték, nem tanitotta ki senki sem őt arra, hogy miként vigyázzon magára egy ilyen nagy városban, ahol az erkölcsi élet ezer veszedelmének van kitéve. Nem akarom a többi okokat felhozni, mert hiszen az egy és igazságos Isten számon fogja kérni a cselekedetet mindazoktól, akiknek részük van benne, nem a mi feladatunk ezt elbirálni.

Jelen levelem célja jajkiáltásunkat az egyházhoz és az intelligens unitárius társadalomhoz eljuttatni.

Ne hagyják elveszni a távolba szakadt unitárius leányokat.

Ismételten kifejezésre kell juttatnom, hogy az egyház hathatós támogatása nélkül itteni s más városokban levő leányaink pásztor nélkül elszélednek és örvénybe jutnak, a mi kis egyházunknak nagy veszedelem. Tetemre hivok. Mentsétek meg lelkeinket.

Nagy Elemér.

Temesvár, IV. Strada I. C. Brațianu No 8.

Gondolkozzunk róla.

Örömmel vehetjük tudomásul, hogy az „Unitárius Közlöny"-nek circa 2000 előfizetője van. Feltételezhetjük, hogy olvasóinak száma jóval több (családtagok, ismerősök.) Ez a tekintélyesnek nevezhető szám a reménység szerint ezután még növekedni fog. Hatalmas eszköz lett és lehet e lap életünkben. Ebből kiindulva vetem fel a kérdést, hogy nem volna-e időszerü a lap szerkesztésében bizonyos ujitást bevezetni?

Ahogyan én látom, azokat a drága lapokat nagyon lefoglaljuk a különböző hirek közlésével, egyletekben végzett munkák ismertetésével, szereplők méltatásával. Nem akarom e közléseket elitélni, mert én is hiszem, hogy buzditólag hat sokakra az elismerés. De vajjon mi lenne, ha minden egyházközség, minden alkalommal beküldené ezeket a jelentéseket s kérné annak leközlését? Hányszorosan kellene megnagyobbitani a lapot? Mennyivel jobb lenne szerintem, ha minden ilyen jelentés bemenne a központi Dávid Ferenc Egylethez olyan időben, hogy azt a titkár feldolgozhassa a minden évben tar-

tandó közgyülésre és amennyiben ennek módját lehet ejteni, az igy kapott általános jelentést, sőt az egyes körök részletes jelentéseit is külön évkönyvben megjelentetni. Erre a célra az unitárius naptárt is fel lehetne használni, ahol talán még jobban is érvényesülne. (L. a bpesti D. F. E. Évkönyveit.) Az igy felszabadult hasábokat olyan cikkekkel megtölteni, melyek a népnek kedvesek, tanulságosak, melyek a hitéletet erősitik, fokozzák. A Közlöny eljut mindenfelé és ha nem jutott el eddig, gondoskodni kell, hogy *eljusson minden szórványban élő hivünkhöz.* Mekkora megtartó erő és propaganda eszköz lehet ez számunkra.

Hogy az igy — valamivel bővült és átalakult tartalommal — megjelenő lapnak még a mostanin kivül mi volna a tárgyköre, azt biztosan megtalálnók, s hiszem, hogy mindig állana annyi anyag készen a szerkesztő rendelkezésére, melyből megtölthetné a hasábokat, hogy vigyenek azok mindenfelé hitet, reménységet, lelkesedést.

E pár sorban mindnyájunk gondolatát és különösen a missiói bizottságot akartam ilyen utra terelni. Szinte egészen készen van, a kezünkben van egy kincses bánya. Hatalmas olvasótábor, mely alkalmas a lelkesedésre, megelevenedésre. Ha helyes e gondolat, amit felvetettem, akkor evezzünk és ereszkedjünk a mélyre, mert gazdag lehet a mi halfogásunk! Gondolkozzunk róla! **Fazakas Béla** lelkész.

Szórványaink.

Husvéti izenet.

„Jeruzsálem, Jeruzsálem! . . . hányszor akartam egybegyüjteni a te fiaidat, miképen a tyuk egybegyüjti kis csirkéit szárnya alá; és te nem akartad . . .“ A husvét történetéhez tartozik az események sorozatában Jézusnak ez a szép intelme. Mennyire szerette faját, nemzetségét s mennyire szerette volna, ha közöttük eredményessé tehette volna fáradozásait, munkásságát Istenországa drága értékei szempontjából De az övéi közé jöve és azok őtet be nem fogadák. Hiába akarta lelke értékeivel összetartásra, egyetértésre serkenteni nemzete fiait, fajtestvéreit, mert a hivó és buzditó intés nem használt. A széthuzás, az egyenetlenség tovább tartott. Midőn elkövetkezett reá a nehéz megpróbáltatás ideje s látta, hogy áldott munkájának minden törekvése meddő, hiábavaló . . . lelkéből feltör a fájdalmas kifakadás: „hányszor akartam egybegyüjteni a te fiaidat . . .“

Ilyen fájdalmas és lelki munkára serkentő törekvés egyházi életünkben régóta a szórványokban szétszórtan élő unitárius hiveink számbavevése, felkeresése, összegyüjtése. Halogatásnak ma már egyházi, nemzeti szempontból helye nincs. A gondoskodást áldozatok árán is tennünk kell! Lelkészeink legjobb tudásuk szerint számbavették szétszórtan élő unitárius hiveiket, de nagyon sokan lehetnek

még olyanok, akikről nem tudnak, akik más felekezetüek közé elvegyülve, semmi életjelt nem adtak unitáriusságukról!

Az ilyeneket szeretnők felkeresni, felébreszteni s ujból egyházunkhoz csatolni lelkileg is!

Ehhez az összegyüjtő, felkereső munkához szükségünk van az Unitárius Közlöny lelkes olvasótáborának segitségére. Egy levelezőlapon a „Püspöki Hivatal" cimére (Cluj, Unitárius Kollégium) ne sajnálják az időt és fáradságot értesitést küldeni az olyan hitrokonainkról, kik az unitáriusok lakta vidékeken kivül távol, itt-ott elszórtan élnek. Ha legalább megközelitő pontos cimet kapunk, levél utján felkeressük őket, küldünk egyházi lapjainkból, unitárius szellemü iratainkból, nyomtatványainkból s igy felvesszük velük az unitárius élet kapcsolatát. Szeretnénk minél több unitárius hitrokon testvért bekapcsolni a mi unitárius egyházi életünk munkálkodó szervezetébe.

Össze akarjuk gyüjteni testvéreinket, fiainkat és leányainkat az egyház anyai szárnyának oltalmába.

Adjanak életjelt, bizonyságot, hogy törekvésünk nem hiábavaló.

i. j.

NŐK VILÁGA.

A Kolozsvári Unitárius Nők Szövetsége a mult év tavaszán elhatározta, hogy a Kolozsváron szolgálatban levő vidéki leányokat összehivja s gondoskodik arról, hogy ezek a leányok vasárnapról vasárnapra délutánjukat nemes szórakozással töltsék el. A fenti terv megvalósitására bizottság alakult, mely Gyallay Pap Domokosné vezetése alatt meg is kezdte a szervező munkát. Megalakitotta az Unitárius Vidéki Leányok Egyesületét, melybe ma husz és egynehány leány jár el a legnagyobb buzgalommal. Az egyesület a f. évi március 30-án rendezett előadása alkalmával bemutatta, hogy az eltelt tiz hónap alatt mekkora haladást ért el. A több számból álló műsoron, melyen énekek, szavalatok, szindarabok váltották fel egymást, a következők szerepeltek: Verseket adtak elő Sándor Józsefné (Homoródalmás), Szabó Lina (Nyárádszentmárton), Birtalan Juliska (Kadács), Nagy Rebi (Homoródszentpál). Három egyfelvonásos szindarabban játszottak Antonya Sándorné (Homoródalmás), Pap Berta (Bencéd), Kubicsek Ilona (Tarcsafalva), Nagy Rebi (Homoródszentpál), Szilveszter Márta (Tarcsafalva), Csézár Póli (Kadács), Szilágyi Anna (Kolozs) és Nagy Magda (Homoródszentpál). Dr. Boros Györgyné elnöknő zárószavai után a szép számmal megjelent közönség azzal a megnyug-

vással távozott az előadásról, hogy a Kolozsváron szolgálatban levő vidéki leányok a szórakozás mellett tanultak is, ügyesedtek is közös összejöveteleiken.

Jelentés

a vidéki D. F. egyleti nőszövetségek évi működéséről.

Aranyos-Torda kör. (Folytatás.)

1. Tordán a D. F. E. unitárius Nőkszövetsége alakult 1928 október 7-én dr. Boros Györgyné, püspökné őméltósága részvételével. Vezetik: Lőrinczi Dénesné esperesné és özv. Velits Károlyné. Minden hónapban választmányi gyülést tartottak. 1928 december 2-án vallásos estélyt rendeztek a templomban. Imát Lőrinczi Dénes esperes mondott, Orbán Balázsról előadást Kelemen Lajos tanár tartott. Szavalt Török theologus. Énekelt a D. F. egyleti ifjusági dalárda Erdős Mihály karnagy vezetésével. Zeneszámokat adott elő az ifjusági egylet vonós zenekara, melyet Veress Ákos ifjusági elnök dirigált. Decemberben karácsonyfa-ünnepélyt rendezett a templomban a Nőkszövetsége. 56 gyermeket látott el ruha, cipő fehérnemüvel, kb. 30.000 leu értékben. Kiosztottak még 170 darab szeretetadományt. Hozzájárultak az összes tordai nőszövetségek által felállitott „Mindenki karácsonyfája" költségeihez. Február, március, április hónapokban müsoros teaestélyeket rendeztek. 1000 leuval hozzájárultak a tordai népkonyha költségeihez. Segélyeztek több beteg és szegény öreget pénzzel, fával. A D. F. egyletnek alapitó tagja lett a Szövetség. Elnök Lőrinczi Dénesné, titkár Solymossy Iza. (Folyt. köv.)

Kolozsvári

Takarékpénztár és Hitelbank

Részvénytársaság

Cluj Piaţa Unirii (Mátyás kir.-tér) 7.

Fiókjai: Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár, M.-Vásárhely, Nagyváradon és Temesváron.

Saját tőkéi 143 millió lej.

Affiliált intézetei: Tordaaranyosmegyei Takarékpénztár Rt. Tordán, Alsófehérmegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár Rt. N.-Enyed. Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Székelyudvarhelyen és Sz.-Kereszturon, Szászrégeni Takarék és Hitel Rt. Szászrégenben, Népbank Rt. Bánffyhunyadon, Szamosujvári Hitelbank Rt. Szamosujváron.

Betéteket elfogad. Betéteket elfogad.

Minden bankügyletet legelőnyösebben végez.

Engedélyezett devizahely. Áruraktárai a vasut mellett.

Egyleti élet és munkásság.

D. F. E. hirek Ürmösről. Az ürmösi D. F. E. négy csoportban fejt ki tevékenységet: 1. A D. F. E. minden vasárnap este vallásos estélyt tart. Ennek anyaga minden alkalommal bibliaolvasás, bibliamagyarázás, tanulságos és szórakoztató felolvasások, ének-, zeneszámok és szavalatok. 2. A D. F. E. Dalköre próbaórákat tart minden hétfőn a férfiak, kedden a nők részére és minden csütörtökön este összpróba van, mely alkalommal megbeszélések folynak a dalegylet ügyeiről. Legfőbb törekvése ezidőszerint a Dalkörnek egy zászló beszerzése, e célra már rendezett is néhány dalestélyt, legutóbb az ifjusággal karöltve február 2-án tartott egy estélyt, melynek sikere anyagilag és erkölcsileg kielégitő. 3. A D. F. E. kebelében alakult Nőszövetség mintegy 70 taggal folyó évi február hó 17-től müködik s minden szerdán este összejövetelt tart. A gyülések anyaga: ima, ének, nőket érdeklő szakfelolvasások, azoknak megbeszélése, szórakoztató felolvasások, szavalatok s a betegek látogatásáról való beszámolás, esetleges segélynyujtásoknak megbeszélése. 4. A D. F. E. kebelében müködő Ifjusági Kör, amely 1929. évben alakult s ez évben minden szombaton este összejövetelt tartott. Minden alkalommal lelkész és énekvezér vezetésével tartattak az összejövetelek, melyeknek anyaga: ének, felolvasások az ifjusági lapból s a kiadott munkaprogramból, megbeszélések, kisebb párbeszédeknek és szindaraboknak betanulásához szükséges utasitások és felvilágositások, tanulságok levonása, szavalatok, magyar költők imertetése költeményeik felolvasása által. Résztvevők száma 30—60 közt váltakozik. Szinpadi felszerelés céljára rendezett a kör a folyó évben két estélyt, melynek jövedelméből és elnökének buzgó tevékenykedéséből egy csinos szinpadot, szinfalakkal és függönnyel állitottak elő. A munka csendesen folyik tovább s a jövő iránt jó reménységgel vagyunk.

Matiné Szászrégenben. A maroskörі D. E. 1930 február 16-án délután 4 órai kezdettel a szászrégeni unitárius leányegyházközség rendezésében jól sikerült matinét tartott. Dr. Fekete Gyula mély, tartalmas elnöki megnyitójában a lelki és anyagi világ közötti párhuzam huzásával méltatta a lelki világ kimagasló alakjait, ismertette azoknak hatását az egyén és társadalom életére. Megemlékezett Dávid Ferencről, mint az egyetemes emberi élet egyik kimagasló alakjáról és a róla elnevezett egyletnek céljáról. A kitünő stilusu, mély gondolatokkal telt megnyitó nagy hatást tett a nagy számban megjelent intelligens közönségre. Halmágyi János köri esperes tartott az „Élet vallása“ cimen szabadelőadást A rokonszenves megjelenésü, kellemes hangu esperes gyönyörüen felépitett szabadelőadása alkalomszerüségénél fogva is mély hatást váltott ki a hallgatóságból. A felekezet közötti testvériségnek megható példáját adta ismét Téczi Sándor ref. elemi isk. igazgató, ki ifjusági dalárdájával két izben szerepelt.

A jézusi szeretet hatja át az egész embert, ki Régenben gyönyörü kulturmunkát végezve, minden perce le van kötve, de mikor tervünkről hallott, ő maga ajánlotta fel, hogy ünnepélyünk szebbé tételére, ő is közremüködik dalárdájával. Azonkivül még szavalt is Ürmösi Károlyné: „Bocsásd meg a mi vétkeink" cimü költeményét adta elő nagy hatással. Legyen itt is köszönet mondva neki szives közremüködéséért. Török Elek a tőle már megszokott müvészi módon szavalt el egy alkalmi költeményt. A rendezés nagy és fáradságos munkájáért legyen köszönet mondva Bálint Endre egyházközségi gondnoknak, ki fáradságot nem ismerő tevékenykedésével hozta egybe és szervezte meg a leányegyházközséget is. Köszönet legyen mondva a többi közremüködőknek: Kovács Dénes mérnök, Inczeffi Lajos kocsigyártónak, László Péternek, Gegyi Bélának és a többi rendezésben részt vett hivünknek. Az ünnepély iránt felekezeti és társadalmi különbség nélkül nagy érdeklődés nyilvánult. Szép számmal gyültek össze s a begyült összeg a leányegyházközség anyagi alapjának a megtételére fordittatott. Fülöp Zoltán M. D. F. E. titkár.

A pipei D. F. Ifjusági Egylet f. év március 9-én erkölcsileg és anyagilag szépen sikerült mükedvelői előadást rendezett a következő műsorral: 1. „Emlékezés Dávid Ferencre", felolvasott lelkész. 2. „Déva vár rabja" (Ürmösy Károlynétól), szavalta művészi érzékkel Orbán Áron. 3. „Virágfakadás" vigjáték 1 felv.-ban. 4. „Szaporodás" — comedia. 5. „Törvényszéki jelenet" — comedia. 6. „Ilyen ez a kutya élet" — (dialog). Előadták: Gergely Áron, Bálint Sára, Bálint György, Orbán Gyula, Fazakas Ilona, Bálint Domos, Orbán Vilma, Bálint Juli, Simó János, Gergely Mózes, Simó Béla, Gergely Áron, Burus András és Bálint István. Ifjaink sok lelki élvezetet nyujtva a közönségnek.

Az iszlói D. F. E Ifjusági Köre 1930 febr. 2-án ugy anyagiakban, mint erkölcsiekben igen jól sikerült műsoros estélyt tartott, amikor felolvasott Ács István aa. Monologot adott elő ifj. Toth Ferenc. Szinre került: „A suszterinas" 1 felvonásos vigjáték, amelyben szerepeltek: Iszlai Róza, Nagy Ilona, Demeter Anna, Bartha Mariska ifju leányok, továbbá Kodok Mihály, Kodok Árpád ifju legények. Továbbá: „Bálintbá irni tanul" egy felvonásos vigjáték, amelyben szerepeltek: Demeter Anna ifju leány, Kodok Mihály és Kodok Árpád ifju legények. Bezárta egy dialog, amit előadtak: if. Toth Ferenc és Bartha István. A szereplők mindnyájan igen jól megállották helyüket. Meglátszott rajtok tanulni vágyó nemes hajlamok. A betanitás nehéz, de kellemes munkáját ügyszeretettel özv. Keresztélyné sz. Fekete Piroska h. tanitónő végezte dicséretre méltó buzgósággal. Előadás után reggelig tartó szolid táncmulatság volt, amelynek tiszta jövedelmét az ifj. egylet tanszerek beszerzésére az iskolának ajándékozta.

A Dávid Ferenc Egylet vasárnap, ápr. hó 6-án d. e. 11 órakor *Channing emlékünnepélyt* rendez az Unitárius Kollegium

disztermében, melyre minden érdeklődőt tisztelettel meghiv. Műsor: 1. Énekel a főgimnázium énekkara. 2. Megnyitót mond dr. Boros György püspök. 3. Jékey verseket szaval Fülöp Árpád papnövendék. 4. Énekel Puksáné Boros Irén urhölgy harmonium kisérettel. 5. „A lelkiismeret vallásának apostola" cimen felolvas dr. Varga Béla. — Channing Ellery Vilmos (1780—1842) bostoni unitárius lelkész, akit Reman a XIX. század szentjének nevez, egyike volt a legnagyobb vallásos személyiségeknek. A kereszténység nagy eszményének: a szellemi szabadságnak és az embertestvériségnek gyakorlati megvalósitásán fáradozott lankadatlan erővel és kitartással. A rabszolgaság megszüntetése és a munkásosztály lelki és erkölcsi nivójának emelése körül oly halhatatlan érdemeket szerzett, amelyek őt, mint társadalmi reformátort is az emberiség legjobbjai közé emelik.

Buzaházán 1929 nov. 17-én megalakult a Nők szövetsége, melynek elnöke lett: özv. Nagy Imréné Nagy Rebeka; alelnökök: ifj. Marton Józsefné és Kiljén Domokosné; titkár: P. Szentmártoni Olga; pénztárnok: ifj. Nagy Pálné. Megalakuláskor ki lett mondva, hogy a szövetség minden szombaton este tart összejövetelt, ami eddig be is tartatott. Ének, szabadelőadás, felolvasás, szavalat és tere-fere a tárgyai. Más vallásuak is szivesen jelennek meg az estéken. Eddig négy uj áttérőt kaptunk, de még remélünk többet is. — A buzaházi ifjusági egyesület bár a „Gazdakör" kebelében, de „Dávid Ferenc" szellemében tartja előadásait. Karácsonykor, ujévben és hushagyó kedden este szinelőadásokat rendezett. Megalakult kebelében a „Tüzoltó egyesület", „Műkedvelők egyesülete" és a „Sport egylet", egy és ugyanazon elnökség vezetése mellett. Tervbe vette a kulturépület befejezését, kugliépitést és sportterület rendezését, rádió vagy mozgó beszerzését. P. Szentmártoni Bálint

ERDÉLYI BANK
ÉS TAKARÉKPÉNZTÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
CLUJ—KOLOZSVÁR
Saját tőkéi 100 millión felül
Székház:
Piaţa Unirii (volt Mátyás király-tér) 32.
Fiókok:
Arad, Braşov, Oradea, Sibiu, Timişoara,
Târgu-Mureş, Turda, Carei.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Boldog és kellemes húsvéti ünnepeket kívánunk kedves munkatársainknak és olvasóinknak.

Hymen. Örömmel vettük az alábbi hirt: Fekete József iszlai lelkészünk bájos leányát, Irént, 1930 február 17-én eljegyezte dr. Adorján Gyula budapesti hivatalnok. Isten áldását kivánva gratulálunk.

Hirdetés. Lőrinczy János tordai segédlelkész lelkészi oklevele elveszett. Az egyházi főhatóság (549—1930 E. K. T. sz.) az oklevelet semmisnek nyilvánitja, bárki birtokában is legyen, s az oklevél helyett másodlatot állittat ki.

Apa és fia ünneplése. Tudósitónk jelentése szerint az idei esperesi vizsgálat alkalmával meleg ünnepség folyt le Székelyszentmihály egyházközségének kebli tanácsi gyülésében. *Pap* Zsigmondot ünnepelték, aki egyfolytában 25 évig volt a népes egyházközség legbuzgóbb és legmunkásabb presbitere. Több cikluson át példásan töltötte be az egyházközség főgondnokságát s ez idő alatt becsületes ügyvezetésével, egyenes, szókimondó modorával a három polgári községből álló eklézsiát a legszebb egyetértés utján vezette. Érdemei elismeréséül az esperesi vizsgálat gyülésén örökös tiszteletbeli presbiternek választották meg és helyét Mózes fiával töltötték be. Ugyanez a gyülés foglalkozott Pap Zsigmond nagyobbik fiának, Gyallay Pap Domokos irónak a Kisfaludy Társaságba történt beválasztásával. Gyallay Pap Domokost az egyházközség lelkes átiratban üdvözölte kitüntetése alkalmából. Örülünk, hogy Székelyszentmihály egyházközségünknek mostani földult, szomoru állapotában alkalma volt érdemes fiainak ünneplésében lelkileg összeforradni. Sz I. S.

A haranglábi unitáriusok áldozatkészsége. A haranglábi kicsiny unitárius egyházközség hivei megkapó példáját adták hitükhöz és egyházukhoz való ragaszkodásuknak. Nyolc éven keresztül müvelték az egyházközség három hold földjét, ebből a jövedelemből az összes egyházi épületeket rendbehozták és a kepét megváltották. Most egyhangulag a legnagyobb lelkesedéssel elhatározták, hogy az egyház tulajdonát képező eddig parlagon hevert félhold szöllőhegyet beültetik egyházi munkával s már három nap alatt készen is lettek a rigolirozásával. Az asszonyok pedig magukra vállalták a szöllő beültetését és megmüvelését. Saját szorgalmukkal igyekeznek az amugy is szükös anyagi viszonyok között élő egyházukat erősiteni, szemelőtt tartván azt az igazságot: segits magadon s megsegit az Isten. Szolgáljon utmutatóul a haranglábi unitárius hivek áldozatkészsége és egyházépitő munkája.

Taft H. Vilmos Lapzártakor értesültünk az amerikai unitáriusok kiváló folyóiratából, a *Christian Register*-ből, hogy Taft H.

Vilmos, az amerikai Egyesült-Államok négy éven át volt elnöke és Amerika legfőbb birószágának, a Supreme Courtnak is elnöke, március 8-án hirtelen elhunyt. Az amerikai unitáriusok eme nagy vesztességére jövő számunkban még visszatérünk.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába február 23-tól március 23-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek: Dr. Bella Edéné Marosvásárhely, Árkosi László Felsőszentmihály, Sigmond Tamás Kökös, Barabás Gábor Árkos 1928-ra; Máté Sándor Bágyon, Ambrus Domokos Szederjes, özv. Bedő Józsefné Okland, Dancs Lajos Árkos, Benczédi Ferenc Tarcsafalva, Benczédi Irénke Kolozsvár 1929-re; Vári Vilma Glogovác, Borbély Nagy Miklós, ifj. Zalányi Samu Torda. Gyarmathy Dénes Székelykeresztur, Dahlström Kálmánné, Kiss Endre, id. Barabás Lajos, Lőrincz Károlyné Árkos 1930-ra; Fazakas Józsefné Fiátfalva, Sándor Gergely Kénos 1927—1930-ra; Gergely János Hosszufalu, Veress Barabás Árkos 1927—1928-ra; K. Nagy Simon Szabéd, Palatka Domokos Balázsfalva 1928—1929-re; Unitárius Egyházközség Szentábrahám 1923—1926-ra, Szentábrahámi D. F. Ifjusági Egylet 1925—1927-re.

Alapitó dijának kiegészitésére fizetett Tana Sámuel Sepsiszentgyörgy 500 Leut.

Emlékadományul fizettek: Vári Vilma Glogovác, Árkosi László Felsőszentmihály, Ambrus Domokos Szederjes, özv. Bedő Józsefné Okland, Sikó Lajos, Szathmáry Gábor Kolozsvár, Lengyel Györgyné Nagyenyed 40—40 Leut. A Dávid Ferenc Emlékre fizetett Sikó Lajos Kolozsvár 50 Leut.

Hátralékos előfizetőinket kérem, hogy dijaikat sziveskedjenek hozzám juttatni külön megkeresés elkerülése végett.

Kolozsvár, 1930. márc. 23-án. Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

Irodalom.

Fiatalság és fiatalság. (A Kévekötés, az Unitárius Közlöny és az Unitárius Egyház összeszólalkozásához).

Öregek dolga a taktika, fiatalok dolga a dühös falnakrohanás. Igy látom most. Régebben másként gondoltam. Azt hittem, helytelenkedhetünk, megpüfölhetjük egymást s talán megverődünk, öregektől; de végül kibékülünk, mi, fiatalok. Csakhogy, ugy látszik, öregek dolga a taktika. Nem tudom, miért, mi célból, mi terv alapján iródik in genere az Unitárius Egyház, de érzem a „szándékot", hogy nem elégszik meg az Unitárius Közlöny és a Kévekötés elvi ellentéteivel, hanem azt mesterségesen elmélyiteni törekszik, egymásra heccel fiatalokat, akiknek minden véleménykülömbségeken tul az volna a rendeltetésük, hogy egymásra találjanak.

Fiatalságom jussán megmondom:

elavult érdekszférák ne vonjanak béna vonzókörükbe fiatalo-

kat, akik meggyőződésüket ha egyszer megmondották, nem azért mondották, hogy mankót kapjanak hónuk alá és elnyerjék a „támogatást", amire büszkén füttyöt hánytak;

naivságunkat arra ne használják, hogy naiv bőrünket kényes kezükre huzzák azok, akik égési sebek nélkül akarnak hozzájutni a sült gesztenyékhez; hiszen a mi szánkban ugyis csak keserü utóiz marad azoknak az ismeretlen zamatoknak utána, amiket csak ők élveznek s amiket különben csak élvezzenek, de a mi bőrünket, könyörgöm, hagyják ki a számitásból;

fenntartom magamnak a jogot, hogy egyaránt szerethessem a szóhoz jutott Cseke Pétert s azokat, akik nem jutottak szóhoz; s ne akarják elidegeniteni tőlem érdektelen szavukat azzal, hogy ügyesen „érdekeltté", pártossá varázsolják;

a régihez ragaszkodó s a mult felé is hidakat kereső Szentiványi Sándort öregek ne játsszák ki öregnek a radikálisabb és fiatalosabb hevü, de hasonló öreg Balázs Ferenccel szemben, ne akarják a közöttük fennálló elvi ellentéteket személyi ellentétekké élesiteni és ne akarják az ifjak rokonszenvét egyiktől a másik javára elfölényeskedni. Nem kétlem, hogy bizonyos köröknek abból haszna lesz, de nem lesz haszna a szóban forgó személyeknek és nem lesz haszna az ifjuságnak. Hogy buján tenyésző buzatáblánkon melyik kalász verekedik több napsugárt magának, bizzák azt a buzakalászok belső erejére s konkollyal ne gyengitsék egyik növését sem, mert mindeniknek ártanak vele;

s ha a tékozló fiut szeretem, szerethessem a tékozló fiu bátyját is.

Ehhez jogom van s joga van minden fiatalnak. Mesterségesen szeretetet szitni nem lehet, de gyülöletet igen; ne szitsanak azonban haragot azok, akik a Krisztus evangéliumát hirdetik s ne ugy, hogy a végén még rám is förmedhessenek: rágalmazó, hol a mi fullánkunk? Öregek dolga a taktika, fiataloké az érzékenység; bár tévedtem volna, de az eszemet hamarább megcsalhatják, mint a szivemet.

De szabad a szó és ki meri kétségbe vonni, hogy ezeket elmondani nem jogom, hanem kötelességem volt? **Székely László.**

BELLE ZOLTÁN

FÉNYKÉPÉSZETI MŰTERME

Cluj-Kolozsvár Mátyás király-tér 25

„Szivemet hozzád emelem"

Női imakönyv, szerkesztőségünknél megrendelhető: fehér kötés 200 L., bőrkötés 200 L., egyszerübb bőrsarokkal 100., 80. és 60 Leu.

Nyilatkozatok.*

Nyilatkozat.

Az „Unitárius Egyház“ c. lap mult évi utolsó számában a kolozsvári unitárius főgimnázium zenetanári állásának betöltését illetően kritikai megjegyzéseket tesz, tanácsokat osztogat Ütő Lajos elemi iskolai igazgató tanitónk személyével kapcsolatban. Erre a teljesen téves megállapitásu cikkecskére a következő nyilatkozatot küldtem volt el Ütő Lajos lelkész, az emlitett lap szerkesztőjének címére:

„Nyilatkozat.

Az Unitárius Egyház 10—11. számának 100. oldalán Ütő Lajos kolozsvári elemi iskolánk igazgató-tanitója munkásságát érdem szerint méltatja a Főtanács alkalmával előadott karénekszámokkal kapcsolatban. Ezt bevégezve felteszi a kérdést, hogy „miért kellett őt egyik munkamezőről leszoritani és mással helyettesiteni akkor, amikor erre *semmi indok és kellő magyarázat nincs*. Stb.“

Még gondolni sem akarok arra, hogy cikkirót valaki ilyen értelemben informálta volna, mert ebben az esetben kénytelen volnék az illető informátort rosszhiszemüséggel vádolni, hanem az egész idevonatkozó cikkrészletet jóhiszemü, de téves alapokon nyugvó egyéni reflexiónak tekintem, amelyet egyetemes egyházunk, közelebbről pedig a kolozsvári kollégiumunk iránt való szeretet féltő gondja sugallt. Kétséget nem szenvedhet ugyanis, hogy az emlitett „egyik munkamező“ nem más, mint intézetünk zene-énektanári tanszéke“.

A továbbiakban idéztem az 1925—26. isk. évtől kezdve az inspektori látogatások jegyzőkönyveinek azokat a részeit, amelyek minden isk. évben Ütő Lajos ig.-tanitó zenetanári képesitését kifogásolják és felhivják, hogy szerezze meg az állami konzervatoriumi vizsgát. Majd igy folytattam:

„Ezen jegyzőkönyvi megállapitásoknak természetes következménye volt, hogy midőn annak idején tanáraink okmányait felterjesztettük a miniszteriumba, hogy részükre a törvény által előirt müködési engedélyt megkapjuk (autorizaţie), a válaszképpen érkezett miniszteri leirat (166291—1927. sz. 1927. dec. 29. keltezés) idevonatkozóan ezt mondja: „... értesitjük, hogy láttamoztuk az összes aktákat a következő megszoritásokkal:

---

*) Ez ügy további elmérgesedése, esetleg hirlapokba való kerülésének veszélye arra birta a Dávid Ferenc Egylet Elnökségét, hogy e nyilatkozat közreadását lapunkban megengedje. Az *audiatur et altera pars* elvénél fogva azonban leközöljük Ütő Lajos igazgató-tanitó ur nyilatkozatát is. Hisszük, hogy az ügyre vonatkozó észrevételek elmondása nem fog ujabb ellentéteket kiváltani, hanem e nyilatkozatokkal ez az egész ügy ismét visszaterelődik a normális utra. Természetesen e nyilatkozatokban foglaltakért iróik felelnek.
Szerk.

Nem láttamoztuk az Ütő Lajos urét, aki nem kaphat működési engedélyt liceumra, mivel tanitóképzői oklevele van." ...

Ekkor azonban már a tanév derekán voltunk s igy egyházi vezetőségünk arra hivatkozva, hogy évközben nehéz dolog zenetanárt változtatni s egyáltalában kapni, kieszközölte, hogy az iskolai év végéig Ütő Lajos maradhasson meg állásában. A tavaszi (1928.) pedagógiai vizsgálat jegyzőkönyvére válaszképpen érkezett miniszteri leiratban intézetünk megintetett. A kifogások között szerepel Ütő Lajos ügye is. Az erre vonatkozó rész igy szól: „Ütő zenetanitó ur (maestru de muzică) tegye le sürgősen az állami vizsgát, hogy megszerezze a diplomát."

Ezek után a mult 1928—29. iskolai évben már uj zenetanárt kellett ideiglenesen alkalmaznunk s csodálatosképpen ezért semmi aggódó felsóhajtás senki részéről nem történt. A folyó iskolai évben szintén azért kellett mást alkalmaznunk ugyancsak ideiglenes minőségben, mert Ütő Lajos részéről az állami képesités megszerzését illetően tudtunkkal semmi lépés sem történt, müködési engedély pedig legalább a kezdő lépések megtétele nélkül részére nem szerezhető. Arra nézve, hogy Egyházi Főhatóságunk nevezett atyánkfiának alkalmazhatása érdekében minden lehetőt megtett a tanitástól való eltiltása után és idegen tanerő alkalmazása idején is, idézem a közetkező leiratot:

Sz. 598/1929.

E. K. T.

Kollégium Igazgatóságának

Helyt.

Sajnálattal értesitem Igazgatóságot és Ütő Lajos afiát, hogy a miniszteriumhoz beadott többrendbeli kérések, előterjesztett adataink és részben a Magyar Párttal együttesen tett személyes eljárásaink dacára a közoktatásügyi miniszterium nem engedélyezte, hogy Ütő Lajos afia a kolozsvári főgimnáziumunkban éneket tanithasson, mert nem fogadta el kellő képesitésnek a tanitói oklevelet és a kolozsvári „partikuláris" Konzervatórium bizonyitványát és megemliti, hogy a kolozsvári állami Konzervatóriumtól nem szerezte meg a törvényes képesitést s végül nem látta bizonyitottnak, hogy 10 teljes éven át müködött volna a magánoktatási törvény életbeléptetése előtt megszakitás nélkül középiskolában.

A jövőben is meg fogjuk kisérelni, hogy esetleg a viszonyok változása folytán az engedélyt megszerezhessük, de mindenesetre tanácsos, hogy Ütő Lajos igazgató-tanitó afia a helybeli állami Konzervátoriumtól szerezzen képesitést.

Kolozsvár, 1929. április 11.

Püspök helyett:
Dr. Varga Béla
főjegyző.

Talán elég lett volna csupán ezt a főhatósági leiratot közölnünk, amely minden kételkedőnek ebben az ügyben világos választ ad, azonban a vád teljes megcáfolása céljából ismertettük az ügy előzményeit is, hogy a következményt mindenki logikusnak lássa.

Tudom, hogy az a lap, amely szeretett Egyházunk nevét viseli mindenütt, mindenkor és mindenben az igazságot keresi s remélem, hogy ebben az ügyben meg is kapta azt. Egyre azonban legyen szabad figyelmét felhivnom. Valami beteges lelki elváltozás következtében manapság olyan jelenségek tünnek fel, hogy kis Egyházunk keretein belül mind többen és többen akarják a martirszerepet játszani, amelyhez a kellő informálódás nélkül megirt cikkek csak fölösleges tápot nyujtanak.

Ez ellen a magacsinálta mártiromság ellen fel kell vennünk végre a harcot szóban és irásban. Ha ez a pár sor is hozzájárulna ahhoz, hogy a műmártiromság töviskoszoruját egyszerü, türhetően viselhető polgári kalpaggá változtassa át, célját teljesen elérte.

Még csak azt jegyzem meg, hogy fenti nyilatkozatot a magam igazolására küldöm be, mert mint az Igazgatóság előadójának, nekem volt kötelességem, hogy a f. tanévre a zenetanári tanszék betöltésére javaslatot tegyek annak idején, amely előterjesztésemet aztán az Igazgatóság elfogadta, egyházi Főhatóságunk aprobálta. Egyébként az Ütő Lajos esete ugyanaz, mint a Kendi kollégáé Székelykereszturon.

Kolozsvár, 1930 jan. 26.

Gálffy Zsigmond
a kolozsvári unitárius koll. igazgatója."

Csodálatos, sajnálatos és érthetetlen módon helyreigazitó nyilatkozatom az emlitett lap következő 1930. 1. és 2. számainak egyikében sem jelent meg, habár a szerkesztő erre irásbeli igéretet tett. Nem volnék megnyugodva, ha főgimnáziumunk zenetanári állásának betöltését illetően minden bocsületes unitárius lélek ne a való tényállást látná s a színtiszta igazság megállapitását nem befolyásolhatja az a szempont, hogy valakire nézve talán kényelmetlen lehet. Mivel pedig az „Unitárius Egyház" aktaszerüen bizonyitott igazamnak nem adott helyett, arra kényszerültem, hogy Unitárius Közlönyünkben helyezzem el helyreigazitó soraimat.

Igaz, hogy az „Unitárius Egyház" két utóbbi számában visszatér az ügyre: az 1. szám közli, hogy az 1930. 10—11. számban megjelent cikkért a felelősséget Ütő Lajos ig. tanitó vállalja, a 2. számban meg azt olvassuk Ütő Lajos ig. tanitó aláirt nyilatkozatában, hogy a mult évi 10—11., valamint a folyó évi 1. számban megjelent cikkeket nem ő irta és azok téves információk alapján iródtak. Később tudta meg, hogy a minisztérium részére a működési engedély megadása elől mereven elzárkozott. Nem kapunk feleletet azonban arra a kérdésre, hogy a téves információk kitől erednek? Mi az a „később" határozatlan formájú időhatározó?

A fennebb idézett E. K. T.-i értesitést 1929. áprilisában megkapta, ennél „később" tehát nem tudhatta meg a miniszteri döntést. A mult évi őszi főtanácsi ülések pedig, amikor — gondolatom szerint — a „téves információk" megszülettek, mindenesetre április után tartattak.

Prédikáljuk a szószékről, tanitjuk az iskola katedrájáról, hogy az igazságot nem szabad véka alá rejteni. Mindez azonban keveset ér, ha magába a mindennapi élet változatos viszonylataiba nem visszük be ezt az elvet.

Összefoglalva röviden az elmondottakat, ebben az ügyben az igazság a következő:

1. Az illetékes állami tanügyi hatóságok kifogásolták Ütő Lajos képesitését főgimnáziumunk zenetanári állásának betöltését illetően s részére a müködési engedélyt nem adták meg. *Ez az egyedüli oka annak,* hogy 1928. szeptember 1-től (tehát még az én igazgatóságomat megelőző időtől) nem ő tanitja az ének-zenét intézetünkben.

2. Egyházunk illetékes végrehajtó szervei minden törvényes utat és módot felhasználtak, hogy részére a müködési engedélyt — ha ideiglenesen is — megszerezzék s hogy ez nem sikerült, nem rajtuk mult. (L. az idézett főhatósági leiratot.)

3. Az az állapot, hogy a jelenben egyetlen unitárius vallásu, államilag elismert képesitésü, sem e képesités megszerzése céljából az állami zenekonzervátórium egyéves kurzusára, régi jogon beiratkozott zenetanár — sem állásban, sem állás nélkül — nincs, arra kényszeriti főgimnáziumunk Előljáróságát, hogy ideiglenesen alkalmazott másvallásu, óradijas tanerőkkel lássa el e tanszéket.

Kolozsvár, 1930. március 10-én.

Gállffy Zsigmond
az unitárius kollégium igazgatója.

* * *

Nyilatkozat.

Gálfi Zsigmond igazgatónak a kolozsvári unitárius főgimn. zenetarári állásának ügyében az Unitárius Közlöny-ben a Dávid Ferenc szellemével össze nem egyeztethető tónusban megirt cikkére válaszolva mindenekelőtt ki kell jelentenem, hogy én a magam részéről mindent megtettem, hogy ez ügyet Egyházunk belbékéjének megóvása céljából tovább ne bolygassuk; sajnos azonban, hogy Igazgató minden kisérlettől mereven elzárkozott s igy én is kénytelen vagyok — már csak saját személyem megvédéséért is — arra az én tudomásom szerint a választ megadni, egyuttal pedig kijelenteni, hogy a továbbiakért semmi felelősséget nem vállalok.

Gál y Zsigmond szépen felsorolja azon okmányokat, amelyek a zenetanári állással való eltiltásomat tartalmazzák, azonban azt kérdezem, hogy miért nemkérte be és közölte le a most alkalma-

zott zenetanárra vonatkozó okmányokat előbbi intézetétől is, amelyek csaknem szóról-szóra megegyezhetnek a rám vonatkozókkal, hiszen ő is ugy eltiltott zenetanár, mint én.

Távol áll tőlem, hogy én Kiss Eleket a legcsekélyebb mértékben is bántani akarnám, — akihez kollegiális és baráti érzés kapcsol — azonban Gálfi igazgató épen ezt a tényt burkolta be abban a nyilatkozatban is, amelyet az én nyilatkozatom helyett velem az „Unitárius Egyház"-ban való elhelyezés céljából alá akart iratni, hogy intézetünkben jelenleg épen az én esetem szerinti más vallásu zenetanár tanitja a zenét, mondván, hogy: „Mivel nem volt államilag képesitett unitárius vallásu zenetanár sem állásban, sem állás nélkül, azért kellett Főhatóságunknak más vallásu egyénnel ellátnia e tanszéket".

E mondatból nem látható, hogy e más vallásu egyénnek sincs semmi ilyen képesitése, hanem a mondat szerkezet miatt ugy tünik fel, mintha e más vallásu államilag képesitett zenetanár volna.

Azt is szememre vetették, hogy lett volna alkalmam eddig a diploma megszerzésére. De mikor? Hiszen először mindnyájunk müködése elé az 1926—27 isk. évben görditett a Főigazgatóság akadályt. Az 1927. év nyarán a többi helybeli zenetanárok 2 hónapon át készültek az áll. konzervatorium utolsó évfolyamára való beiratkozás céljából teendő felvételi vizsgára, s addig én egyházi Főhatóságom utasitására Marosvásárhelyen román-kurzuson kellett résztvegyek s igy e zenei vizsgára is nem készülhettem elő. Az 1928. év nyarán én is aztán minden előkészületet megtettem s szeptemberben beiratkoztam az áll. konzervatoriumba, azonban — ezt Gálfi igazgató is jól tudhatja — hirtelen közbejött operációt kellett kiállanom a Park-szanatóriumban s épen e betegségem idejére esett a felvételi vizsga napja s igy arra nem állhattam elő. Orvosi bizonyitvány igazolásával kértem a vizsga idejének 10—15 nappal leendő kitolását, azonban az intézet igazgatósága — hivatkozással a törvényre — e kérésemnek nem adott helyet. A mult nyáron minden időmet aztán ujból e vizsgára való előkészületre forditottam, mert erős elhatározásom volt életem hátralevő részét még fokozottabb mértékben egyházi zeneügyünk előmozditására szentelni, amelyre lelki biztatást épen a mult nyáron tartott karnagy- és kántorképző tanfolyamon megjelent kollegáimnak e téren nyujtott segitségem folytán éreztem. Mikor augusztus végén a Székelyföldről visszajöve bementem Gálfi igazgatóhoz ama bejelentésemmel, hogy most ujból beiratkozom a konzervatorium utolsó évfolyamára, azonban ezt csak ugy végezhetem el, ha a gimnáziumból nyerendő óradij terhére magam helyett a leányiskolába egész évre helyettest állithatok be, tekintettel arra, hogy a konzervatoriumban az órák nagyrésze épen délelőtt van. E bejelentésem, illetve alkalmaztatásom elől Igazgató ridegen elzárkozott azon kijelentéssel, hogy már más érdekében taposott·

E kijelentés végtelenül meglepett, mivel a juliusi E. K. Tanácsi ülésen tett bejelentése nem igy szólott. Más különben is az áll. Konzervatóriumban a beiratkozások szeptember 10-én kezdődnek s a felvételi vizsga október első nepjaiban tartatik s igy még *más* sem iratkozhatott oda be. A Főigazgató ur pedig már ezelőtt 2 évvel a három helybeli főgimn. zenetanári állása ügyében azt a kijelentést tette, hogy addig nem tehet felterjesztést a miniszteriumba, amig a IV. évre való felvételről szóló bizonyitvány nincsen csatolva.

Ebből aztán arra a meggyőződésre jöttem, hogy 30 évi egyházi szolgálatom és a gimnáziumban 6 évi müködésem után nem érdemeltem meg azt, hogy mikor az én esetemhez hasonló más vallásu egyén is van, saját felekezetemnek eszébe jussak.

A mult évben nem emeltem szót mellőzésem miatt, mert az akkori igazgató a Főigazgató ur által ez állás érdekében hozzákiildött *diplomás* egyénnek azt a választ adta, amíg nem tudja ez ügyben az én szándékomat, addig vele nem tárgyalhat s csak kórházba kerülésem után terjesztette fel az illetőt alkalmazás céljából.

Midőn néhai, kedves emlékü Sándor János elhalt, akkori Igazgató ur *kérésére* s főhatóságom megbizásából készséggel vállaltam és végeztem a zenetanári kötelességeket is heti 19 órában, itthon az én iskolámban is folytattam munkámat heti 22 órában. S mégis e nagy munkakör mellett mindenütt becsülettel elvégeztem kötelességemet, amit bizonyitanak azon ünnepségek, melyeket 6 év alatt a gimnáziumban és a Főtanácsi ülések alkalmával rendeztem. Hogy munkámért mit kapok sohasem kérdeztem, hanem amit adhatott egyházam, köszönettel vettem. *De egyházamhoz mindig hü maradtam, főhatóságommal szemben mindig a legnagyobb tisztelettel viseltettem.* Egyházamhoz mindig a legmélyebb vonzalommal ragaszkodtam, amit bizonyit az is, hogy amikor a gimnáziumi heti 15 óráért havi 1900 leu óradijam volt, egyik helybeli egyesület heti 12 órai munkáért havi 4000 leu kezdő tiszteletdij felajánlása mellett hivott ének- és zenekara vezetésére, mely miatt itt kellett volna hagynom egyházi munkásságom helyét a gimnáziumban, de akkor is győzött bennem az egyházam iránti szeretet, s a szerződés aláirása elől visszavonultam. Legutóbb pedig egy 3000 leu tiszteletdijas mellékjövedelmet utasitottam vissza azért, nehogy a D. F. Vegyeskar müködését kelljen ezáltal szükebb keretek közé szoritanom.

Sajnos, van egy rossz természetem s ez az, hogy kérni nem tudok és nem is tudtam soha, hanem ahová egyházam bizalma állitott, ott igyekeztem kötelességemet tőlem telhetőleg s Istentől adott tehetségem szerint hiven, becsülettel betölteni.

Ezek után még csak annyit, hogy: az „Unitárius Egyház"-ban tett nyilatkozatomnak célja az volt, hogy ez ügyet ne szellőztessük, de ha más azt gondolta, hogy most engem a sárba tiporhat, kénytelen voltam ez esetet a magam részéről is megvilágitani.

Ami pedig Gálfi Zsigmond igazgató urnak személyeskedő és a jóizlés határát kissé talán tulságosan is átlépő megjegyzéseit illeti személyemmel kapcsolatban, arra csak azt felelhetem, hogy sem e lap, mely Dávid Ferencnek a szellemi örökét kívánja hirdetni, sem a magam, sem — meggyőződésem szerint — az igazgató urhoz nem volna méltó e kifejezéseket hasonló szellemben torolni vissza. Én megelégszem azzal, hogy tárgyi megjegyzésekkel mutassam ki a rámkényszeritett vitában igazamat. Tanitványaimnak pedig naponta lelkébe vésem, hogy *az a valódi igazság, amely párosul emberszeretettel, a munka megbecsülésével és a lelkiismeretesen dolgozóknak tisztelésével.*

Ütő Lajos
unitárius leányisk. ig.-tanitó.

Az unitárius sajtó- és iratterjesztő vállalat

az alábbi könyvjegyzék szerinti munkákat közvetiti a megrendelőknek, mig a készlet tart:

I. Egyházi beszédek.

		Egység-ár	Összesen
1.	Könyves Tóth K. A hit temploma (Spurgeon után) I-II. kötve à	50	100
2.	„ „ „ „ „ „ uj folyam I-II. kötetlen à	40	80
3.	Tompa Mihály. Egyházi beszédek I-II. kötve à	50	100
4.	„ „ Ünnepi beszédek I. kötetlen	40	40
5.	Révész Imre. Egyházi besz. Robertson nyomán I-II. kötve	50	100
6.	Győry Vilmos E yházi beszédei I-II. kötve	60	120
7.	Dobos János. Egyházi besz. II-III. kötve	50	100
8.	„ „ Halotti besz.	60	60
9.	„ „ Homiliák I. 24 iv, kötve	80	80
10.	Fabó András. Vallásos elmélk. kötve } E négy mü egybe	40	40
11.	Szilády László. Papi dolgozatok, kötve } van kötve	40	40
12.	Apostol Pál. Egyházi besz., I. kötve	40	40
13.	„ „ „ „ II. kötetlen	30	30
14.	Hock János összegyüjtött szent beszédei, kötve	60	60
15.	Lévay Lajos. Egyházi beszédek, I. kötve	50	50
16.	„ „ „ „ IV. „	50	50
17.	„ „ „ „ III. kötetlen	40	40
18.	Gulyás Benő. „ „ I-II. kötve	50	100
19.	Lukács Ödön. „ „ I. „	50	50
20.	Péterfi Sándor. „ „ I-IV. „	60	240
21.	Szász Gerő. Prédikátori tár, I-II. kötve és füzve	50	90
22.	Benke Istvár. Isten országa, gyerm. istentiszt. besz., I-III.	35	105
23.	Dr. Lencz Géza. Beszédek és imák (háborus) I-II. füzve	20	40
24.	Soós Károly. Isten és a haza, I. füzve	20	20
25.	Kis József. Egyházi beszédek (háborus) I. füzve	20	20
26.	Raffay Sándor. Világháboru és Isten igéje, „	20	20
27.	Bodor János. „ „ „ „ „	30	30
28.	Jánosi Zoltán. Egyházi beszédek. III., IV., VIII., X. kt., kötve	60	240
29.	Fördös Lajos. „ „ I-II. 1 kt.	40	40
30.	Jánosi Zoltán. Jöjjön el a te országod, I. kt.	40	40
31.	Zsinati és alkalmi beszédek, I. kt. kötve	50	50
32.	Fejes István. Egyházi beszédek, füzve	50	50
33.	Jancsó Sándor. „ „ „	40	40
34.	Fördös Lajos. Lelkészi tár „	40	40
35.	Csifó Salamon. Szolgálat az Ur előtt, füzve	40	40
36.	Fülöp József. Templomi beszédek „	40	40
37.	Román Ernő. Tudakozzátok az irást „	35	35

	Egység-ár	Összesen
38. Cz. Kovács Lajos. Egyházi beszédek „	35	35
39. Nagy Imre. Egy év a szószéken (beszédvázlatok) füzve	30	30
40. Ravasz László. Látások könyve „	60	60
41. Kiss Bálint. Népszerü egyházi beszédek „	40	40
42. Vitéz János. „ „ „ „	30	30
44. Uray Sándor. A jövő nemzedék „	20	20
45. Prohászka O. Dominus Jesus „	35	35
46. Bitzius-Nagy. Egyházi beszédek „	40	40
47. Soós Károly. Krisztus a mi életünk füzve	40	40
48. Györfi István Az ember „	30	30
49. Chalas Theofil. Utazás Pál apostollal „	40	40
50. Kecskeméthy István. Ó-test. bibl. magy. „	40	40
51. Bersier—Szalóczy. Egyházi besz. I-II. „	40	80
52. Fülöp József. Bibliai elmélkedések I. „	30	30
53. Veres József. Hirdesd az igét I. „	30	30
54. Herepei—Nagy. Isten igéje I. „	40	40
55. Szász Károly. Erd. prot. egyh. tár I. „	40	40
56. Ilyés Bálint. Egyházi beszédek „	30	30
57. Medgyes Lajos. Egyházi beszédek „	40	40
58. Török Z. Az élet füzve	20	20
59. Koren Pál. Jézus csodái füzve	30	30
60. Bocsor L. Jellemképek a bibliából füzve	30	30
61. Szász Gerő és Dom. Prédikátori tár füzve	40	40
62. Dr. Rusznák M. Szentbeszédek	30	30
63. Dr. Kohn Sámuel. Zsinagógai szónoklatok füzve	30	30
64. Szilády László. Egyházi beszédek füzve	20	20
65. Barakonyi. Biblia magy. kötve	40	40
66. Vadas-Nagy P. Agenda füzve	40	40
67. Révész. Egyházszertartási beszédek kötve	40	40
68. Ferencz J. „ „ „	40	40
69. Borsodi. Vasárnapi és ünnepi imák „	50	50
70. Farkas S. „ „ „ könyörgések kötve	50	50
71. Révész B. Köznapi imádságok kötve	50	50
72. Filep Mihály. „ „	50	50
73. F. Varga Lajos. Bibliaolvasással egyb. imádságok I—II. füzve	50	100
74. Wohlfahrt-Herepei. Ujtestamentum magyarázata kötve		150
75. Vásárhelyi Lőrinc. Erős várunk imáds.		30
76. Kiss Mihály. Kisebb bibliai szótár kötve		40
77. Kozma Mihály. Temetési alapigék füzve		40
78. Szász Károly. Halotti imák kötve		50
79. Szász Károly. Halotti beszédek és imák kötve		50
80. Lukács Ödön. Temetési beszédek kötve		50
81. Fábián Dániel. Népsz. halotti beszédek I—II.	40	80
82. Edvi Illés Pál. „ „ „ I. füzve		30
83. Ilyés Bálint. Temetési beszédek füzve		30
84. Fejes Isván. „ „ „		30
85. Hallgató János „ „ „		40
86. Tompa Mihály. Halotti beszédek „		40
87. Gulyás Benő. A ravatalnál kötve		60
88. Fülöp és Kupai. Vigasztalások kötve		50
89. Kis Gábor. Hatotti beszédek füzve		50
90. Haypál Benő. Vigasztaló igazságok füzve		50
91. Pap Károly. Halotti beszédek kötve		40
92. Rozgonyi I. „ bucsuztatók kötve		30
93. K. Tóth Kálm. „ imádságok „		50
94. Péterfi Sándor „ beszédek } egybe-		
95. Fördös Lajos „ „ } kötve		100
96. Szilády László „ „ }		
97. Orbán Lajos. Bizonyságtevés, egyházi beszédek füzve		30
98. Hock János. Vigasztalások könyve kötve		50
99. Sz. Kiss Károly. Estéli órák (felolv.) füzve		40

		Egység-ár	Összesen
100.	Murányi I. Szemelvényes biblia isk. használatra kötve		60
101.	Kiss Ádám. Egyházi beszédek kötve		50
102.	Szimonidesz L. A férfias hit füzve		30
102a	Koronka A. Hétköznapi imák kötve		50

II. Tudományos müvek.

103.	Schwarz. Adalékok a legujabb theol. tört. kötve		50
104.	Prohászka O. Föld és ég „		100
105.	Szitnyai E. Lélektan és logika „		50
106.	M. Guyon. A vallás szociologiája „		100
107.	Forel Ágost. A hipnotizmus füzve		50
108.	Szabó Ervin. Marx és Engels I—II. kötve	60	120
109.	Farkas József. Egyháztörténelem. I—II. kötve	50	100
110.	Télfi J. Ethika v. bölcs. erk. tan. kötve		50
111.	Dr. György J. Hit és haladás I-II. füzve	50	100
112.	„ Jézus és az ujszöv. „		60
113.	„ Az ujszövetség hittana füzve		50
114.	„ Dunai és Balkáni államok szöv. füzve		40
115.	„ Az ismeretlen evangélium „		30
116.	Achille Loria. A szociologia feladata kötve		50
117.	Dr. Dodel. Mózes-e vagy Darvin? „		50
118.	A Kálvin Szöv. Lelkészi konferenc. emlékkönyve füzve		50
119.	Dr. Toth Gy. Az Unitárius Egyház rendszabályai		40
120.	Faber Oszkár. Keresztény szociálizmus		30
121.	Farkas W. Pál. A szociálizmus története		30
122.	— Márciusi emlékbeszédek		50
123.	Theodor Parker. Sämmtliche Werke		40
124.	Szeberényi L. Mózes-e vagy Jézus'.		20
125.	B. Farkas S. Utazás Északamerikába		40
126.	Egészségi tanácsadó (népies)		30
127.	Száz magyar költő- és a nép dalai		40
128.	A ker. egyház rövid története kötve		30
129.	Berzsenyi Dániel költeményei „		30
130.	Toth Béla. Mendemondák „		50

A könyvek postán utánvéttel vagy a pénz előzetes beküldése esetén szállittatnak. A postai költség a megrendelőt terheli.
Cim: Unitárius Iratterjesztő Cluj, Unitárius Kollégium.

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő címére Cluj, Unitárius Kollégium küldendő.

Jégverés, tüzkár, betörés és baleset

ellen legelőnyösebben biztosit a

„MINERVA" Biztositó R. T.

CLUJ-KOLOZSVÁR,

Calea Reg. Ferd. (v. Ferenc József-ut) 37.

(Saját székház.)

Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz

XL. évf. Cluj-Kolozsvár, 1930 május 5. szám

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

FŐBB TARTALOM:

1. Taft H. Vilmos, az amerikai Egyesült-Államok volt elnökének halála.
2. Hozzászólások.
3. Gyermekvilág.
4 Irodalom és egyéb cikkek.

Az ürmösi unitárius egyházközség D. F. E. templomi vegyeskara.

TŰZHELY MELLETT

Taft H. Vilmos

1857—1930.

Az Egyesült-Államok elnöke 1909—1913-ig.
A Legfőbb Bíróság elnöke 1921—1930-ig.

Az unitárizmus történetében kevés arisztokratával, főurral vagy más, országos hivatalt viselő férfival találkozunk. Az a sokszor üldözésig fajuló ellenszenve a hatalmasoknak, kik az unitárizmus erősödésétől saját létüket féltették, megakadályozta hitünk magasabb körökben való terjedését. S ha néha akadt valaki, aki hitünk tisztaságát és azt a szabad szellemet, mely egyházainkat itt és külföldön sokáig jellemezte, megszerették, társai mindent elkövettek, hogy az eretnekségből visszamentsék az egyedül üdvözítő egyházak meleg ölére. Négyszázéves történelmünkben mindössze két vagy legfeljebb három államfővel találkozunk. Az első volt János Zsigmond Magyarországnak koronázott királya és Erdélynek választott fejedelme 1540—1571-ig. Ez első unitárius fejedelem igazságos és fenkölt gondolkozásáról tanuskodik a vallás szabad gyakorlatáról hozott az a határozat, mely a Dávid Ferenc és Blandrata inditványára s a János Zsigmond hathatós pártolása mellett kimondotta, hogy hitéért senkit sem szabad üldözni, mert „a hit Isten ajándéka" (1568). Történt ez akkor, amikor Európaszerte a legkegyetlenebb vallásüldözések boritották vérbe és lángba az országokat. Második unitárius államfőnek számithatjuk Székely Mózest, ki azonban csak pár hétig viselhette Erdély fejedelemségét, mert 1603-ban egy csatában elesett. A harmadik államfő jelen cikkünknek a tárgya, Taft H. Vilmos, aki az amerikai Egyesült-Államok elnöke volt 1909—1913-ig. E tisztség értékét mindenki méltányolni tudja, aki ismeri az amerikai Egyesült-Államok óriási kiterjedését, népességének nagyságát (százhuszmillió lakosa van), ipari és kereskedelmi fejlettségét, valamint gazdagságát, mely a történelemben eddig soha nem ismert fokokig ért el. Ennek a hatalmas birodalomnak volt elnöke (az állam feje, az amerikai alkotmány szerint ez államfőt négy évenként választják) Taft Vilmos. Jelenleg nincs terünk arra, hogy ennek a nagy embernek az életét ismertessük, csak nagy vonásokban annyit jegyzünk meg róla, hogy előkelő amerikai családból született, ősei még az Angliából, illetve Hollandiából bevándorolt első telepesek közé tartoztak, akik hitükért és meggyőződésükért odahagyták hazájukat, állásukat, vagyonukat s kivándoroltak az akkor még vad és civilizálatlan Észak-Amerikába. (1620.) Taft ragyogó politikai karriért

futott be, melynek legmagasabb foka természetesen az elnökség volt, de amelynek letelte után is, mint a Philippi-szigetek első kormányzója és átszervezője, meg később, mint a Legfőbb Bíróság elnöke, népének szeretetét és becsülését vivta ki. Unitáriusságához törhetetlenül ragaszkodott s hitét nem szégyenlette nyiltan megvallani bármily körülmények között. Pedig különösen elnökké való választása idején, ellenfelei felhasználták e vallásos meggyőződését ellene s ez uton iparkodtak a választók más vallásu tömegeiben ellenszenvet kelteni iránta. Tervük nem sikerült, sőt ép visszafelé sült el, amennyiben az ország vezető politikusai és gondolkozói felhasználták ezt az alkalmat arra, hogy egyrészt az unitárizmusra nézve hizelgő nyilatkozatokat adjanak közre, másrészt pedig kiemeljék a Taft jellemszilárdságát, aki hitét és meggyőződését többre becsülte, mint politikai érvényesülését. Taft elnök lett s az unitáriusokat ezentul még ott is tisztelettel fogadták, ahol pedig eddig eretnekeknek hivták őket.

Taft elnöke lett az amerikai unitárius világi férfiak, Laymen's League egyesületének s e minőségében is mindent megtett az unitárizmus terjedése érdekében. Az unitárius egyházat a legszabadelvübb, de Istent kereső és az ő akaratát teljesitő emberek szövetkezése gyanánt fogta fel s többször hangsulyozta, hogy az unitáriusok keresztyének, ugy tradiciójukban, mint Istenről alkotott felfogásukban. (Theisták). Az unitárizmus érdekében kifejtett tevékenysége elismeréseképen az 1927-ben, Prágában tartott Nemzetközi Szabadelvü Vallásos Kongresszus elnökévé választotta, mely tisztsége csak most, halálával szünt meg.

Az a részvét és fájdalom, mely halála alkalmával Amerika minden polgárát elfogta s melynek kifejezője volt az a méreteiben nálunk utolérhetetlen gyászszertartás, melyet a nemzet egyeteme rendezett temetése alkalmával, bizonyitják, hogy Taft H. Vilmos munkássága és jelleme fenségénél fogva ragyogó betükkel irta be nevét nemcsak nemzete, hanem a világ történelmének lapjaira is. Mi, unitáriusok fájdalommal vegyes büszkeséggel emlékezünk meg Taft Vilmosról. Fájdalommal azért, hogy el kellett őt veszitenünk, de egyuttal büszkén, hogy ily kiváló ember hirdette oly fennen a mi szent hitünk igazságát és eljövendő diadalát. *Sz. I. S.*

Ha velünk vagy.

Imát rebeg az ajakunk,
Lelkünk szárnyán megy, repül.
Legyen a te szemed rajtunk,
Ne hagyj minket egyedül.
Hiszen oly félőkké lettünk,
Nincs védő paizs felettünk . . .
Elhagyott az egész világ,
Csak még te nem, Istenünk.

Ne hagyj minket, maradj velünk,
Te vagy sziklánk és várunk,
Szabadulást — ha szenvedünk —
Egyedül tőled várunk.
A félelem lánca szakad,
Járható lesz az ut s szabad.
Széjjel oszlik a sötétség
És a hajnal meghasad.

Hasadó hajnal-utakon
Mosoly és dalközt járunk,
Nem botorkál lábunk vakon,
Te léssz sziklánk és várunk.
Benned leszünk, meg nem halunk,
Te léssz védelmező pajzsunk!
Egész világ le nem verhet,
Élünk és megmaradunk!

Karolj által.

Édes Atyánk, egyetlenegy Istenünk,
Reménységünk két karjával ölelünk,
Te vagy a mi imádságunk,
Téged hivunk, Téged várunk,
Benned minden bizodalmunk,
Téged dicsér zengő dalunk!

Fölébredést, fényes napot hoztál ránk,
Leborulva szined elé, imád szánk.
Imádságunk minden szava
Jóságodat magasztalja,
Benned minden bizodalmunk,
Téged dicsér zengő dalunk!

Tarts meg ma is édes Atyánk, légy velünk,
Szent hitünknek karjaival ölelünk.
Ez az ölelés ad erőt,
Szenvedés, bün és baj verőt.
Csak benned van bizodalmunk,
Téged dicsér zengő dalunk!

Ölelj által Te is minket, Istenünk,
Hogy ölelő szent karodban ott legyünk.
Ott van *a mi* boldogságunk,
Reménységünk, megnyugvásunk,
Ott van minden bizodalmunk,
Téged dicsér zengő dalunk!

Vári Domokos.

Népes családu unitárius székely gazda igen előnyös feltételek mellett lakást és megmivelésre 18 hold jóminőségü földet kaphat. Bővebb tájékozást nyujt sepsiszentgyörgyi lelkészünk, József Lajos tiszt. esperes. Aki érdeklődik, jelentkezzék saját lelkészénél és ő tájékozást fog szerezni.

NŐK VILÁGA.

Jelentés

a vidéki D. F. egyleti nőszövetségek évi működéséről.

Felső-Fehér kör. (Folytatás.)

1. A *datki* unitárius Nőkszövetsége novembertől áprilisig minden második vasárnap tartott összejövetelt. Ima, ének, felolvasás, szabadelőadás s szavalatok voltak müsoron. Rendeztek karácsonyfaünnepélyt, 142 gyermek kapott ajándékot 2069 leu értékben. A nyár folyamán havonta egyszer gyültek össze. A Nőszövetség ajándékozott a templom részére szószéktakarót, urasztali takarót, papi székre teritőt s a szószék mögé falvédőt 16.000 leu értékben. Ezen szép összeget a hivek közötti gyüjtés eredményezte. Elnök Szén Mihályné.

2. Az *olthévizi* Nőkszövetsége folyó évben 4 uj taggal szaporodott. Elhalt 1 tag, jelenleg 65 a tagok száma. Tartott 4 választmányi, 2 nagygyülést, vallásos felolvasásokat, szavaló-estélyeket és ünnepélyeket. Ezek egyikét 1928 november 25-én, Dávid Ferenc halálának évfordulója alkalmából, gazdag müsorral emlékünnepélyül rendezte. 6 vallásos estélyből nagyobb szabásu volt a karácsonyfaünnepély céljára rendezett estély, perselygyüjtéssel kapcsolatban. Karácsony első napján 18 pontból álló müsorral és Sigmond Józsefné: „Igazság a földön" cimü kis karácsonyi szindarabjának előadásával szép karácsonyi ünnepélyt tartott. A Nőkszövetsége ez alkalommal 60 gyerek között osztott ki tanszereket, zsebkendőt és szalagot. Ruhanemüben részesült két árva gyermek, kiknek szülei a két másik gyermekükkel egy éjjel, a rájnk gyult házban összeégtek s sebeikbe belehaltak. Fenti adományok értéke 1976 leu. Még két szegény nőt látott el ruhanemüvel s néhány szegény gyermeket 600 leu értékben, mit a szövetségi tagok gyüjtés utján szereztek be. A karácsonyfa földiszitéséhez 27 tag járult hozzá 1035 leu értékben. 1929 junius 16-án Anyák-napját rendezett. Egyik elhalt tagtársuk koporsójára koszorut helyeztek 490 leu értékben. Halottak napján a tagok hozzátartozóik sirját rendbehozták és másoknak is példát adtak arra. Komoly tárgyalás alá vétetett lelkész előterjesztésére Halottak-napja megtartásának kérdése s a tórozási szokásnak végképpen elhagyása s helyébe „Tór és kegyelet" megváltási alap létesittessék. Igy tekintélyes összeg gyülhetne össze jótékonycélu alapra. Egy kis könyvtár létesitésén is fáradozik a Nőkszövetsége. Pénzvagyon 4940 leu. Elnök Kisgyörgy Imréné.

Kereszturi kör.

1. **Alsóboldogfalván** a D. F. Nőegylet november hónaptól március 15-ig minden második vasárnap este vallásos estélyt tartott.

A program a Közlönyben közölt Kiss Károly-féle tervezet szerint folyt le. Fiatal leányok szavaltak, összesen tiz, nagyon sikerült estélyt tartott. A ref. Nőegylettel együtt rendezett karácsonyfa-ünnepélyt. Az iskolás és más gyermekek számára 800 leu értékü ajándékot osztott ki. Szintén a ref. Nőegylettel kapcsolatosan teaestélyt rendezett, melynek 3500 leu jövedelméből 2000 leut a községben felállitott hősök emléke javára forditott. November 15-én Dávid Ferenc halála évfordulójának megünneplésében közremüködött. Elnök Benczédi Pálné.

2. **Tordátfalván** a Nőkszövetsége 1928 őszén alakult meg. Összejöveteleit minden héten egy este tartotta, tervszerüen megállapitott programmal s kapcsolatban kézimunkával. Rendezett karácsonyfaestélyt a tagok adományából. Egy müsoros estélyt tartott, melynek tiszta jövedelmét 620 leut a tagok adományával kiegészitve, összesen 2380 leut egy fekete bársony urasztali teritő beszerzésére forditották. A teritő varrását és himzését Péter Ödönné lelkészné és Végh Irma végezték. A Nőkszövetsége gondozta az egyházközség elhalt lelkészeinek, jóltevőinek sirját s a templomkert virágágyait. Vasárnaponként az urasztalát virággal diszitette.

Elnök Péter Ödönné, alelnök Végh Irma, jegyző ifj. Boros Józsefné, titkár Boros Giza, pénztáros Fekete Zsigmondné. (Folytatjuk.)

Hozzászólás.

I.

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Az „Unitárius Közlöny" folyó évi 2-ik számából nagy érdeklődéssel olvastam az Evangélistákról irt cikket és egy alkalommal szóbahoztam többek előtt a cikkben elmondott érdekes eseteket, hogy hátha okulnak belőle némelyek.

És képzelje, kedves Szerkesztő ur, mi történt? Volt a társaságban egy világot járt, kimivelődött, hitetlenkedő ember, aki mindenikünknél okosabbnak tartotta magát, pedig azt mondja a közmondás: „Csak az üres kalász tartja magasan a fejét". És ez a hitetlenkedő azt mondta, hogy nem igaz, amit az ujság mond: mert bizony az ember a majomtól származott.

Hiába bizonygattam, hogy az nem lehet! és vallásos hivő lélek nem mondhat ilyet, de meggyőzni nem tudtam.

Nagyon kérem Szerkesztő urat, sziveskedjék az „Unitárius Közlöny"-ben jelen soraimat leközölni és vitánkat eldönteni, hogyha a hitetlenkedőket nem is tudom meggyőzni, de bár hallgatóságomnak megmutathassam, hogy nekem volt igazam. Hátha másutt is érdeklődéssel fogják elolvasni, mert bizony a mai romlott világban sok a hitetlenkedő, de az igazaknak a reményt és harcot feladni soha sem szabad. Még ha szenvedni is kell az igazságért.

Sinfalva, 1930 márc. 4. **Balla Domokos** gazdálkodó, volt presbiter.

Válasz:

Kedves Balla Ur!

Az Evangélisták cimü cikkben ez áll: „Egyik evangélista állandóan egy hatalmas gorillát (majmot) visz magával (persze, ketrecben) az istentiszteleteire s ott a helyszinen bizonygatja a gorillával, hogy a Darwin-féle elmélet, mely szerint az ember a majomtól származott volna, nem lehetséges, hanem egyedül a Biblia szavai fogadhatók el: Isten teremtette Ádámot és Évát és tőlük szaporodott el az emberiség". Ez a szóbanforgó evangélista tanitása s mi nem ugy emlitettük, mintha egyetértenénk vele.

A Darwin-féle elmélet elégtelensége ma már kétségtelenül be van bizonyitva. Nem a majmoktól származtunk, de szervezetünkre nézve rokonok vagyunk. Ezt többek között leginkább az bizonyitja, hogy a majomvér minden veszedelem nélkül átömleszthető az ember ereibe. (Valaki sérülés következtében sok vért veszit, az orvosok, hogy ne haljon meg, idegen vért ömlesztenek az ereibe. Ez lehet egy más ember vére, de lehet valamilyen emberszabásu majomé is. Más állat vére mérgezőleg hat és azonnali halált idéz elő.)

A majmok legközelebbi rokonaink s közvetve rokonunk az egész állatvilág, sőt ezen tul az egész növényvilág is. Az állatok a növényvilágból fejlődtek ki. Ez a fejlődés évmilliókkal ezelőtt kezdődött és tart ma is. Az alacsonyabb rendü fajtákból magasabb rendüek jönnek létre. Gondoljunk csak arra, hogy a kertész hogy nemesiti a virágokat és a gyümölcsfákat. Az a tudat, hogy mi is az állatvilághoz tartozunk, nem lealacsonyitó, mert nem az a fontos, hogy honnan jöttünk, hanem, hogy mivé lettünk. Kiválóságunkat értelmünk és erkölcsiségünk adja meg. Ez emel minket olyan magasan az állatok fölé.

Az ember teremtése a Bibliában két helyen van leirva. Mózes első könyve II. r. 7. verse szerint Isten az embert a föld porából formálta s azután élő lelket lehellt az orrába. Mivel az ember egyedül volt (ugyanott 18. v.), segitő társat akart neki szerezni. Elaltatta, kivette egyik oldalbordáját és abból alkotta meg az asszonyt. (21., 22. v.)

A Mózes első könyve I. részének 26. és 27. versei szerint Isten csupán legyen szavával teremti az embert a maga képére és hasonlatosságára és pedig mindjárt egy férfit és egy asszonyt.

Első tekintetre látjuk, hogy a két leirás két ember müve. Az első ugy gondolja, hogy Istennek kezdetben porból ki kellett formálnia az embert s ugyanigy az állatokat is. (Móz. 1. k. II. r. 19. v.) A második szerint Istennek csak ki kell gondolnia és mondania, hogy legyen. Mind a kettő tudós ember volt a maga idejében. Legalább is a zsidók között. Ők leirták az ember teremtését ugy, ahogy ők képzelték. Kettőjük között háromszáz esztendő van, amint ezt a mai tudósok megállapitották. Látjuk, hogy ezalatt a háromszáz

esztendő alatt is változott a felfogás. Azóta kétezer esztendőnél is több idő telt el. Az emberiség sokat tanult Lehet, hogy kétezer esztendő mulva a mi véleményeinket sem fogják igaznak tartani az akkori emberek, mintahogy most mi nem tartjuk valószinünek a bibliai leirást.

A Bibliának nem is a tudomány, hanem a vallásos élet terén van meg a nagy jelentősége. Jézus is kétezer esztendővel ezelőtt élt, de az általa hirdetett vallásos és erkölcsi elveket igazaknak és követendőknek tartjuk ma is. És meg vagyunk győződve, hogy ezer évek multán is azoknak fogják tartani az emberek. E vitában tehát nem adhatunk teljes igazat egyiküknek sem.

*

II.

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

Nagy örömmel olvastam az Unitárius Közlöny márciusi számában Wenczel Miksa ur hozzászólását, amelyben a Dávid Ferenc-cella körüli terület rendbehozataláról van szó.

Számtalanszor jártam fönt az omladozó várfalak között, amelyek alatt sötét, dohos kazamattában Dávid Ferenc kilehelte a lelkét. Sokszor fájdalmas töprengéssel nézegettem és álldogáltam a teljesen elhagyatott és mindenféle vad burján-növényzettel körülvett szerény siremlék előtt. Szerettem volna itt a burjáncsoportok helyett virággruppokat látni és a cella ajtaja előtt a faltörmelékek helyett rendes pihenő-padokat, a cella tetején a fejlődni nem tudó nyomorék fa helyett hatalmas siremlék-mű oszlopot. Már az utóbbi csak képzeletbeli óhajtás. De már csak annyit megtehetünk, hogy a fölvezető utat egyes helyeken járhatóbbá tegyük, a siremlék körüli területet rendbe hozzuk, környezetét szelidebbé, vonzóbbá és kellemesebbé varázsoljuk. A hatalmas várfalak között elenyésző siremlék igy még az Ő meleg környezetével jobban is érvényesülne s jobban kidomborodva, mindenféle kirándulók, turisták lelkében is kellemesebb benyomást tenne az unitárius Dávid Ferencnek emléke.

Ezek minden nagyobb anyagi megerőltetés nélkül keresztül vihetők, csak egy kis akarat, odaadás kell.

Én részemről szerettem volna erre a célra jelentékenyebb pénzösszeggel hozzájárulni, de mivel szegény müvész-ember vagyok, igy csak a munkám, vagyis müvészeti produkciómmal járulhatok hozzá. Tehát itt küldöm „Déva vára alkonyatkor" cimü olajfestményemet, kérem, tessenek ezt értékesiteni és a befolyt pénzt erre a célra forditani. **Shakirov Sebestyén** festőművész, Nagyajánya.

*

A mi kedves müvész barátunk szép ajándékát hálás köszönettel elfogadjuk. A D. F. E. elnökségével történt megállapodás alapján e képet — mely szép aranykeretben a legszebben berendezett lakásnak is diszére válhat, tárgyánál fogva pedig minden unitárius

ember szivéhez a legközelebb áll — ki fogjuk sorsolni. A kép értéke 5000 (ötezer) leu. Ezennel megindítjuk hát 150 (százötven) darab sorsjegy eladását. Egy sorsjegy ára 40 (negyven) leu. A sorsjegyek kaphatók lapunk szerkesztőségénél, vagy vidéken a lelkész uraknál. Tekintve, hogy csak százötven sorsjegyet bocsátunk ki, a nyerési lehetőségek igen nagyok. Ettől eltekintve azonban, a cél szépségére való tekintettel is, kérjük olvasóinkat, hogy a sorsjegyek megvételét tekintsék szivügyüknek.

Jöjjetek imádkozni!

„Szégyellem magam, ó Isten, szégyellem magam. Számat a porba, arcomat sötétségbe rejtem és gyülölöm magam bünömért, melyet bizonnyal te is gyülölsz. Azt a reményt add szolgádnak, hogy szereteted megbocsátó kegyelmét érzi. Ó Uram, fogadd el a megtérőt, a megsebzett, ellenségtől megvert, bünétől megtört, megfáradt és megterhelt bünöst. Könnyits terhemen. Erősits meg hatalmas kegyelmeddel, hogy ezután gondosabban vigyázzak, szilárdabban álljak ellen, szolgálhassalak téged bünözés és megszakitás nélkül. Mint az eltévedt bárány, félreléptem. Ó keresd meg szolgád s én a te parancsolataid nem felejtem.“ *Jeremy Taylor.*

*

„Magamban téged mindig megtalállak. Te segitesz meg minden jóban. Éreztem százszor, hogy egyedül nem tudnám uralni szenvedélyeim, legyőzni szokásaim, követni eszemet, nem tudnék akaratom mellett kitartani. Te adtad nekem ezt az akaratot. Te őrzöd meg a tisztaságát. Te adtál nekem bátorságot, egyenességet és jó érzelmeket. Te teremtettél belém itéleted kivánó, örök igazságodra szomjuhozó szivet.“ * *Fenelon.*

Istenem! Idegen világ ezer kérdése rám mered. Valamit meg kellene oldanom. Uram, milyen gyönge, milyen erőtelen vagyok. Uram, be gyarló. De a Te fiad. Csitítsd el nyugtalan szivem. Add: tudjak végzetedben megnyugodni! Adj nekem jó gondolatokat! Illesd számat jó szavakkal! Ámen. *Filep Andor.*

„TRANSSYLVANIA“

Bank Részvénytársaság Cluj - Kolozsvár.

Intézeti székház: Rózsa-utca 1.

Fiókintézetek: Torda, Gyulafehérvár, Marosujvár, Maroshéviz, Ditró, Gyergyószentmiklós, Csikszereda, Csikszentmárton, Kézdivásárhely, Mócs.

Kirendeltség: Aranyosgyéres.

Elfogad betéteket, leszámitol váltókat, bárhova telj. sit átutalásokat, meghitelezéseket. Mindenféle banküzletet előnyösen végez.

Szórványaink.

Miért kell szórványainkról tudnunk?

Az élethivatás, a kenyérkereset, a megélhetés lehetősége az embereket széjjelszórja a világ, az ország különböző tájaira. Mi, unitáriusok, számbelileg aránylag kevesen vagyunk s ezen kevés hitrokonunkból is aránylag sok azoknak a száma, kik az unitárius egyháztársadalmi közületeken, anyaegyházközségeinken kivül kénytelenek élni. Az ilyen szórvány-helyeken élők, ha egy buzgó ősi unitárius egyházközségből vittek magukkal lelkükben egy jókora adag meleg szeretetet és ragaszkodást egyházunkhoz, akkor megmaradnak ennek keretében, de ellenkező esetben áldozatul esnek más felekezetek hivásának, téritési akciójának. Igen sok esetben a gyengehitüség, a gyenge akaraterő viszi át könnyen őket más egyházak keretébe azért, mert az egyedüllét, illetve a vallás dolgaiban magárahagyatottságuk érzése csüggedté teszi s hogy ettől meneküljenek, engednek a falujukban vagy városukban lévő más felekezet hivásának.

Ezért a lelkipásztoroknak és a szórványban élő unitárius hiveinknek egyházunk iránt tartozó kötelessége, hogy egymással az egyházi kapcsolatot megkeressék és fenntartsák, mert ha a szórványban élő hiveink egy-egy biztató, hiterősitő levelet kapnak lelkipásztoraiktól, mindjárt erősödik lelkük, mindjárt érzik egyházunk gondoskodó szeretetét s nem érzik magukat elhagyatottaknak. Az ilyen gondoskodás nemcsak megtartást, hanem uj erőt és lelkesedést ébreszt, mert mindig kölcsönösen jóleső érzés a lelkipásztorra és a távolban élő hivőre, hogy a lelkipásztornak, a közvetlen közelben élő hivein kivül, távolban lakó hivei is vannak, kiket nem lát minden vasárnap templomában, legfennebb csak nagy ünnepeken vagy még akkor sem, de annál inkább érzi kötelességét, hogy az ilyen hiveihez biztatást, bátoritást, meleg szeretetet küldjön; a szórványban magánosan élő hivekre lelki felüdülés, táplálék, ha egy-egy vasárnap vagy legalább is minden ünnepen — nem mehetvén templomba —, a családi körben elolvashatják az egyház vezetőjének vagy lelkipásztorának buzditó, hiterősitő apostoli levelét.

Aki nem tudja igy elképzelni az igazi lelkipásztor és a tőle távoli szórványokban élő hivek közti meleg, szoros kapcsolat szükségességét, kivánatosságát, olvassa el Pál apostolnak a Thessalonikabeliekhez irt első levele III-ik részét, hol erre vonatkozólag ezeket olvashatjuk: „... amikor megérkezett hozzánk Timotheus titőletek és örömhirt hozott nekünk a ti hitetek és szeretetetek felől és arról, hogy jó emlékezéssel vagytok irántunk, mindenkor kivánván látni minket, amiképen mi is titeket, megvigasztalódtunk reátok nézve, atyámfiai, minden, mi szorongattatásunk és szükségünk mellett is, a ti hitetek által...“

Egyházunk vezetőségének, egész egyetemének jól esne tudnia

és éreznie a mi szorongattatásunk és mai nagy szükségeink közepette, hogy elszórtan élő unitárius hiveink lelkének meleg érzése, szeretete és áldozatkészsége biztatóan felénk sugárzik.

Ezért kell ma szórványban élő hiveinkről tudnunk és velök felvenni és megtartani a kapcsolatot.

Szeretnők ennek biztató jeleit és eredményeit látni. ü. j.

Gyermekvilág.

Sárga bakkancs.

Irta: Filep Andor.

— Öcsike, miért nem mész játszani?

— Gondolkozom.

— Ugyan min gondolkozol?

— A sárga bakkancson.

— Miféle sárga bakkancson?

— Amit nagytata igért nekem.

— Mikor igérte?

— Tegnapelőtt.

— Biztosan azért, mert megfürösztötted a kicsi pipéket?

— Azért, hogy ne pipázzak.

— Ejnye, láncos lobogós, hát te gyermek, hogy jöttél ahhoz, hogy pipázzál? Tán jól esik neked az a büdös bagó?

— Nem esik jól. Csipi a számat. Köhögök tőle. A szememet is csipi. De szép.

— Mi szép, a tajték pipa?

— A füst szép. Ahogy jön kifelé. Mint a katlanból. Kacskaringózik. A Marci karikát is tud fujni. Meg akartam tanulni én is. Matyó néni sohasem próbálta?

— Nem. Te se fogod többet ugy-e?

— Nem, mert meg akarom kapni a sárga bakkancsot.

— S nem fog fájni a szived a füstért?

— A sárga bakkancs szebb a füstnél is.

— Nesze, adok neked egy darab kalácsot s eredj ki te is játszani.

— Nem kell a kalács, Matyó néni. Inkább beszélgessünk.

— Beszélgessünk? Miről akarsz te beszélgetni?

— A sárga bakkancsról.

— Hát mit beszéljek én neked róla?

— Mondja el, hogy milyen lesz.

— Mondd el inkább te, hogy milyent akarsz.

— Bornyubőrből legyen. Patkót is tegyenek rá. De az orrára ne szegezzenek pléhet. Olyan csak az egészen kicsi gyermekeknek van. Engem csufoltak érte az iskolában. Most már nagy vagyok. Tudok ügyelni, hogy ne koszoljam le az orrát. Ugy-e, Matyó néni, nem tétet reá pléhet?

— Meglátom. Ha jól viseled magad. Na ne busulj, ugy lesz, ahogy te akarod.

— Füzős legyen. É i nem láttam gombos bakkancsot még soha. Az igazi bakkancs mindig füzős. Hátul legyen neki felhuzója. Az nem csuf. A bakkancsnak olyan a formája, hogy felhuzója is lehet. Feri bácsi azt mondta, hogy ép az adja meg neki a formáját. Feri bácsi tudja; neki is van szép sárga vadász bakkancsa, télen abban volt itt, mikor a nyulat hozta.

— Biztosan te is azért akarsz sárga bakkancsot, hogy vadászni mehess.

— Apuka ugy se vinne el. Az én puskámmal csak madarat lehet lőni. Nem is szól. Apuka sohasem lőtt madarat. Még nyulat sem. A nyul nem tud az emberrel szembe állni. Apuka csak vaddisznót lő. Annak agyara van. Az ki is tudja hasitani az embert. . . . Kapcsokat is tesznek a bakkancsra?

— Szoktak kapcsokat is. Ha kapcsokat tesznek akkor könnyebben lehet felhuzni.

— Én mégis jobban szeretem kapcsok nélkül: A kapocs mind kivágja a cipőfüzőt. Milyen csúf, hogyha össze kell bogozni. Nem is tart sokat. Ha letörik a feje, nem lehet befüzni. Amig több nem törik le, nem tesznek ujat. Az pedig kivágja a bőrt. Kivel csináltatja nagytata?

— Gyurival.

— Gyuri nem tud szépet csinálni. Ő csak falusiaknak dolgozik. Ő a felső bőrt egybe varrja.

— Hiszen azt egybe is kell.

— Ó akkor Matyó néni nem tudja, hogy mit akarok. Matyó néni nem látott békanyelves bakkancsot?

— Még békanyelvet is tegyenek a tiédbe?

— Biztosan tudja, csak nem akarja tudni.

— Biz én nem tudom, mondd csak.

— Azt egészbe szabják. A nyelvet is. Tudja Matyó néni, nem csak ugy odavarrják. Abba nem megy be a viz. Arra külön varrják rá a felső részét. Jancsika mondta. Neki is olyant vettek.

— Olyan szép legyen a tied is, mint a Jancsikáé?

— Szebb is lehet. A Jancsikáé nem egészen szép. Nincs két pléhgomb a felső részén, mint a Feri bácsién. Az azért jó, hogy nem bomlik fel a varrás. Az is hozzátartozik a bakkancshoz.

— Mint a bakkancsszeg?

— Bakkancsszeget nem tétetek rá. Kilyukassza a pádimentumot. A szőnyegbe is beleakad. A sár is közé rakódik. Olyan csak a katonáknak van. A muszkáknak is olyan volt. Emlékszik? Vaszilijnek. Matyó néniék nem szerették a muszkákat?

— Szerettük. Miért kérded?

— Azért, hogy elmentek.

— Hazamentek.

— Hát akkor miért jöttek ide?

— Nem jöttek, hozták őket.
— Hogy ingyen dolgozzanak?
— Azért.
— A foglyokért háboruznak?
— Nem, hanem az országért.
— Hogy elvegyék a földet?
— Igen.
— De Árpád bácsitól sem vették el mind.
— Mindenkinek a földje az országé. Azért adót kell fizetni.
— Kié lesz az adó?
— Abból utat építenek, vasutat, kórházat, iskolát, állomást s fizetik a hivatalnokokat.
— Mindenütt?
— Mindenütt.
— Hát akkor nem mindegy, hogy ki szedi az adót?
— Nem, mert Németországban németül kell beszélni, Franciaországban franciául, Romániában románul.
— Akkor azért háboruznak, hogy aki győz, annak tanulják meg a nyelvét?
— Azért.
— S akinek meg kell tanulni, az nem haragszik?
— De igen.
— S a többiek annak örvendenek?
— Igen.
— De abból megint háboru lesz.
— Az.
— S az emberek csak ezért háboruznak?
— Csak ezért.

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank R.-T.

Cluj Piaţa Unirii (Mátyás kir.-tér) 7.

Fiókjai: Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár, M.-Vásárhely, Nagyváradon és Temesváron.

Saját tőkéi 143 millió lej.

Affiliált intézetei: Tordaaranyosmegyei Takarékpénztár Rt. Tordán, Alsófehérmegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár Rt. N.-Enyed. Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Székelyudvarhelyen és Sz.-Kereszturon, Szászrégeni Takarék és Hitel Rt. Szászrégenben, Népbank Rt. Bánffyhunyadon, Szamosujvári Hitelbank Rt. Szamosujváron.

Betéteket elfogad. **Betéteket elfogad.**

Minden bankügyletet legelőnyösebben végez.

Engedélyezett devizahely. Áruraktárai a vasut mellett.

— Hát miért nem beszélnek mind egy nyelven?

— Te beszélnél csak románul?

— Matyó néni, én nem románul beszélnék, én csak azon a nyelven beszélnék, amelyiken mindenki beszél.

— De ha mindenki azon beszélne?

— Akkor az nem is volna román nyelv.

— Hát hogyne volna?

— Nem biza, mert ha más nem volna, akkor annak nem volna neve.

— Hát nap csak egy van, annak nincs neve?

— Ó én nem ugy gondoltam.

— Hát hogy gondoltad?

— En nem tudom megmondani, de azért nem ugy.

— Csacsi vagy.

— Akkor mondja meg Matyó néni.

— Mit mondjak meg?

— Jó, ha az emberek háboruznak?

— Nem jó, de kell, hogy háboruzzanak.

— Miért kell?

— Mindig is háboruztak, ezután is fognak.

— Igen, de én ezután nem akarok.

— Na látod, valaki jön, aki azt mondja, hogy ő akar háboruzni; te azt mondod, hogy nem akarsz, összevesztek s mindjárt kész a háboru.

— Igen, de akkor én inkább azt mondom, hogy én is akarok, csakhogy ne háboruzzunk.

— Akkor te gyáva vagy.

— Matyó néni, én nem vagyok gyáva. Engem ha az iskolában is megüt egy nagyobb fiu, mindjárt visszaütöm, pedig tudom, hogy megver.

— S nem mondod meg a tanitó bácsinak?

— Nem.

— Na látod, épen igy lesz a háboru.

— Igen, de ha mindenki egy nyelven beszélne, akkor nem lennének országok, akkor nem volna, ki háboruzzon.

— Igazad van. Ugy hát nem veretsz bakkancsszeget a bakkancsodba?

— Gummisarkot sem tétetek rá. A Jancsikáén az is van. Az nem talál. Bakkancsra nem kell gummisarok.

— Mivel fogod takaritani?

— Hát nem Mari takaritja?

— Mivel takaritsa Mari?

— Zsirral szokás.

— El fogja kenni a kezed, mikor befüzöd.

— Nem cérna füzője lesz. Már meg is vettem a szijjat. A szijj nem zsiroz. Az is magába szivja a zsirt.

— Csokorra kötöd?

— Azt nem szokás csokorra kötni. Azt el kell dugni, hogy ne látszodjék. Gyuri bá' megtanitott rá. A szijjat nem kell kettőbe fogni. Jaj, szinte elfelejtettem. Most nem ugy csinálják a bakkancsot, mint rég. Még a cipőket se. Ugy-e, milyen rossz volt, hogy a rámáján a cifrák közé bement a sár? Alig lehetett kivájni. Most nem olyan. Most nem cifrázzák. Láttam a Feri bácsién. Most egy kerek bőrt tesznek oda. Most nincsen helye a sárnak. Csinálják ugy az enyémet is.

— Ugy csinálják. Mondd csak, miért akartál te épen sárga bakkancsot? Szebb a sárga cipőnél?

— A sárga cipőnél?

— Igen, amilyen kapitány Ferin volt vasárnap.

— Annál nem szebb.

— De van olyan szép?

— Olyan épen nincs.

— Nem szerettél volna inkább egy olyan sárga cipőt?

— Szeretni szerettem volna.

— Hát miért nem kértél inkább azt nagyapától?

— Nem kértem.

— Nem kértél?

— Tudja, Matyó néni, eddig nagyapa vasárnap lakkcipőben járt. Aztán máskor is mindig sevrócipőbe. A sárga is olyan volt neki. Az jó puha.

— Az.

— Aztán most nagytata öregebb lett. Biztosan a lába is jobban fáj már, amikor megyen. Tudja, ha sokat megyen. És nagyapa mégis most vadászbakkancsban jár s vasárnap is csak boxcipője van neki.

— . . . Hát ha lenne egy háboru azért, hogy nagyapa ismét sevrócipőben járjon, te is elmennél?

— . . . Matyó néni, megyek ki én is játszani.

●●●

Egyleti élet és munkásság.

Élőképsorozat a Bibliából. Nagycsütörtökön este 8 órakor fényes sikerü élőképes előadást rendezett a Nőkszövetsége Kolozsvárt, az unitárius kollégium tornatermében. Jézus életének eseményeiből 12 képet állitott össze Tóth István festőmüvész a tőle már megszokott müvészi izléssel és festői elrendezésben. Az élőképeket kétkét percig mutatták be a közönségnek s ez idő alatt Ütő Lajos igazgató-tanitó harmonium kisérete mellett Gyallay-Pap Domokosné urnő énekelt megfelelő tartalmu egyházi énekeket. Az élőképeket bevezette dr. Varga Béla egyházi főjegyző afia tartalmas, szép előadásával. A 12 kép tárgyai a következő jelenetek voltak: 1. Hegyi beszéd. 2. Jézus és a gyermekek. 3. „Jöjjetek én hozzám, akik megfáradtatok!" 4. Jézus és a gazdag ifju. 5. Jézus, Mária és Márta. 6. Bevonulás Jeruzsálembe. 7. Utolsó vacsora. 8. Judás csókja. 9. Jézus elfogatása. 10. Péter megtagadja Jézust. 11. Jézus Pilátus előtt. 12. Jézus a keresztfán. Résztvevők: Nők: Weress Jenőné, Szilágyi Lászlóné, Gálffy Zsigmondné, Jancsó Éva, Kelemen Erzsike, Demény Ida, Ferencz Magda, Kovács Margitka, Gyergyai Judith, László Edith, Pálffy Erzsike, Gál Nusi. Férfiak: ifj. Hadházy Sándor, Ferencz József, Mikó Imre, Sükösd Pál, Török Mihály, Nagy Sándor, Nagy Béla, Végh Mihály, Kovács Lajos, Fülöp Árpád, Darkó Béla, Gálna Sándor, Rázmán Mór, Lőrinczy Gergely, Bede Emil, Kovács Domokos, Nagy Ferenc. Gyermekek: Demény Sárika, Gyergyai Árpádka, Gyergyai Ferike, Pap Dodó, Weress Zsófika, Kauntz Kornélia, Hadházy Éva, Nagy Edith, Nagy Emmuska, Márkos Bandi, Gaál Ilonka, Lőrinczy Éva, Gálffy Totyó, Gálffy Motyó, Vaska Dezső, Vaska Béla, Vaska Klára. A rendezést fáradtságot nem ismerő lelkesedéssel és igazi női izlésre való körültekintéssel a Nőkszövetsége tagjai látták el. A kitünő sikerü előadást, értesülésünk szerint, meg fogják ismételni valahol a vidéken.

Ki a jó unitárius? Az, aki mindig épiteni, javitni, haladni, rendet csinálni, békitni, szeretni és gyülölséget szüntetni akar. Az, aki szereti a templomot, tiszteli a papot, becsüli a tanitót és mindig szeretne valami jót tenni embertársaiért, egyházáért. Az, aki jó magyar, hüséges hazafi, tiszta életü polgár. A jó unitárius szereti és megbecsüli hitrokonát s boldog, ha találkozik vele.

Alapitói dij 1000 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Püspöki vizsgálat. Főtiszt. Püspök ur folyó évi május hó 12—25. napjain a háromszéki egyházkör egyházközségeiben tart vizsgálatot. Az egyházkör vezetőségén kivül kiséretében lesz mint titkár Sigmond József homoródjánosfalvi lelkész. Május hó 18-án Brassóban lesz a vizsgálat, hová dr. Varga Béla egyházi főjegyző is le fog menni istentisztelet tartására.

Hymen. Major Sándor komjátszegi lelkészünk eljegyezte Antonya Annuskát, Antonya Mihály szováti lelkészünk bájos leányát. Gratulálunk! — Bereczky Sándor szentháromsági birtokos február 18-án adta férjhez két bájos leányát: Magdát és Katót. A bensőséges családi ünnepségen Fazakas Jenő adta rá az egyházi áldást a két ifju párra. Magdát Fazakas Sándor vadadi tanitó és Katót Fülöp Zoltán iklandi lelkész atia vette nőül. Istennek áldását kérjük a két uj párra.

Lelkészbeiktatás Mészkőn. Április 6-án, vasárnap délelőtt iktatta be festői szépségü egyházközségünk, Mészkő, uj lelkészét: Balázs Ferencet. Dr. Gál Miklós köri f. ü. gondnok felolvasta a Püspök ur kinevezését, utána Balázs Ferenc tartotta meg beköszöntő beszédét, majd Lőrinczy Dénes köri esperes beiktatta az ifju lelkészt. E szép beiktató ünnepség, melyen ugy a torda-aranyosi körből, mint Kolozsvárról nagy számmal jelentek meg egyházi életünk vezető egyéniségei, a legszebb sikerrel ünnepi hangulatban folyt le. Az ifju lelkésznek, Balázs Ferencnek, ki már eddig szép sikerrel munkálkodott egyházi életünk előbbrevitele érdekében, jó sikert kivánunk!

Köszönet. Kiss Sándor volt dicsőszentmártoni énekvezér családja, édesatyjuk halála alkalmából Erdélyből küldött részvétnyilatkozatokért Pesterzsébetről, lapunk utján mondanak szives köszönetet.

Halálozás. Amerikából hozott szerkesztőségünkbe gyászhirt a posta. Ütő Árpád clevelandi üzletember 55 éves korában hirtelen meghalt. Ütő Árpád Nagyajtán született, majd kolozsvári lakos lett. Innen vádorolt ki az Egyesült-Államokba, ahol szorgalmával és jellemével nagy tiszteletet váltott ki magának az amerikai magyarság körében. Pár évvel ezelőtt itthon járt s az akkor felelevenitett régi emlékek ugy megtöltötték a szivét, hogy Amerikába való visszatérte után már nem találta magát otthon. Állandóan hazavágyott. Nagyrészben a honvágyának tulajdonitják, hogy az egyébként életerős, javakorában levő ember hirtelen szivszélhüdésben meghalt. Temetése óriási részvét mellett folyt le Clevelandban. A Magyar Önképzőkör hatalmas helyiségében fele sem tért el a gyászoló közönségnek s aki be tudott jutni, omló könnyekkel hallgatta végig dr. Csutoros Elek református lelkész gyászbeszédét, majd a magyar cigányzenekar játékát, mely az elhunyt kedves dalát játszta el a koporsó mellett: „Csak még egyszer haza tudnék menni . . .“ Ütő Árpád halálát

feleségén, két gyermekén és unokáin kivül itthon maradt testvérei: Ütő Béla alsórákosi esperes, Ütő Áron volt sepsiszentgyörgyi árvaszéki elnök, Ütő Lajos kolozsvári igazgató-tanitó és Györke Béláné gyászolják. Isten adjon megcsendesedett porainak békét ott az idegen földben! — Ugyanezt az Ütő-családot még egy gyász érte Ütő András bőrkereskedő, a sepsiszentgyörgyi unitárius egyházközségnek 40 év óta presbiter hivének halálával, ki életének 80-ik évében csendesen elhunyt. Az elhunytban Ütő Áron volt árvaszéki elnök apósát gyászolja. Nyugodjék csendesen!

Mindenkinek kellene olvasni az Unitárius Közlönyt, aki jó unitáriusnak tartja magát. Mindenki örömét leli benne. Egy családból sem szabad hiányozni ennek a kipróbált unitárius ujságnak. Ára egész évre 60 lei.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába március 20-tól április 25-ig előfizetői és tagsági dijat fizettek: Pap Benjámin Bencéd, Nagy Magda, Bertalan Juliska, Csézár Poli Kolozsvár, Szabó Zsigmond Nyárádgálfalva, Pap Ferenc Bencéd, Sándor Mihály Homoródalmás, László Domokos Lupény, Unitárius Főgimnáziumi Könyvtár, özvegy Csongvay Lajosné Marosvásárhely, Biró Izsákné Segesvár, Nagy Pálné Mezőbergenye 1930-ra; Unitárius Egyházközség Lupény 1924—30-ra; Koronka Dénes Vulkán, Pataki Kálmán Nyárádszentlászló 1929—30-ra; Kiss Dénes Kökös 1927-re; Unitárius Egyházközség Kökös 1928—30-ra. Alapitói dijban fizettek: Kereki Gábor Battonya 250 leut, Márkos Albertné Kolozsvár 500 leut és Szinte Janka Désfalva 200 leut. Emlékadomány cimen fizettek: Unitárius Egyházközség és Lőrinczy Dénes Lupény 100—100 leut, Pungucz Ágnes Torockószentgyörgy 50, Pálffy István Marosludas, Borbély Nagy Miklós, ifj. Zalányi Samu Torda, özv. Csongvay Lajosné Marosvásárhely, Biró Izsákné Segesvár, Antal Miklós Bánffyhunyad, Nagy Pálné Mezőbergenye és Adorján Jenő Segesvár 40—40 leut. A Dávid Ferenc-emléktábla alapra ajándékozott a vadadi D. F. E. 50 leut. Kolozsvár, 1930. április 25-én. *Gálfi Lőrinc* pénztárnok.

Irodalom.

Zsoltár pályázat. Az 1929 augusztus 23—25-én Dicsőszentmártonban tartott II. unitárius ifjusági konferencián főt. dr. Boros György püspök ur a következő pályázatot tüzte ki: „Irandó egy vallásos tartalmu énekszöveg. Irandó vagy már meglevő szövegre, vagy uj szövegre dallam a hit erősitésére és a lelki bátorság fokozására. Pályadij 500—500 leu". A pályázat megejtését a szives alapitó az ifjusági körök egyetemes szervezetére bizta s eredeti intenciója az volt, hogy a tollforgató fiatalokat zsoltárirodalmunk felfrissitésére buzditsa.

Sok szó esett konferenciánkon arról, hogy a test vagy a lélek a fiatalság kritériuma, vannak-e lélekben fiatalok, vagy fiatal öregek? Amidőn sajnálattal állapitjuk meg, hogy a pályázaton fiatal fiatalok kis számmal és mérsékelt sikerrel vettek részt, egyben örömmel tapasztaltuk, hogy a lélekben fiatalok annál nagyobb ambicióval és gazdagabb sikerrel szerepeltek, biztositva pályázatunk irodalmi szinvonalát. Igy ha a beérkezett pályamunkák nem is fedik az alapitó eredeti gondolatát, mégis zsoltárirodalmunk számos uj müvel gyarapodott.

A püspök ur, Pálffi Márton, Ütő Lajos és Szent-Iványi Sándorból álló biráló bizottság a napokban fejezte be munkáját. Ezek szerint:

1. Az énekszöveg pályázatra beérkezett 6 munka a következő jeligékkel: „Ember küzdj és bizva bizzál", „Ajkunkról száll, zeng az ének",- „El ne hagyj", „Ora et labora", „Fiaim csak énekeljetek" és „Bizalom". Ezek közül, mint a legjobb, a „Bizalom" jeligés három énekszöveg részesül 500 leu jutalomban. Szerzője: Vári Domokos lelkész Lókod.

2. A dallampályázatra beérkezett „Fiaim csak énekeljetek" jelige alatt 10 pályamunka, „Dicsérjük az Urat" jeligével két mü, „Ajkunkról száll, zeng az ének", „El ne hagyj", „Az unitárius ifjak imája" jeligékkel pedig egy-egy munka. A biráló bizottság véleménye alapján 500 leu jutalomra érdemes az „Ajkunkról száll, zeng az ének" jeligés zenemü. Szerzője: Kozma Miklós énekvezér-tanitó Ádámos. Dicséretre érdemes a „Fiaim csak énekeljetek" jeligés pályamunkák közül az „Igéd előtt" cimü dallam. Szerzője: Pálffy Ákos énekvezér Homoródszentpál. Ugyancsak dicséretet érdemel a „Dicsérjük az Urat" jeligés dallamok közül „Téged kereslek" cimü dal. Szerzője: Vajda Antal énekvezér Fiatfalva.

Az összes pályamunkák a D. F. E. I. K.-ök Egyetemes Szervezetének tulajdonában maradnak. A dijat nyert müveket sajtó utján hozzuk nyilvánosságra. A nem nyert pályázatok jeligés leveleit megsemmisitettük. Az első dijjal jutalmazott zsoltárok szerzői pályadijukat Gálfi Lőrinc D. F. E.-i pénztárosnál vehetik át.

Végül hálás köszönetet mondunk dr. Boros György püspök urnak, aki a pályázat létrejöttét lehetővé tette és alkalmat adott számos egyházi énekköltőnknek tehetségük kifejtésére. Köszönet illeti a verseny résztvevőit is, akik bebizonyitották, hogy zsoltárirodalmuuk fejlődésképes. Reméljük, hogy a kitüntetett munkák énekeskönyvünk kánonját elérve, ennek egy ujabb kiadásában nemsokára egyházunk közkincsévé fognak válni.

Mikó Imre.

„Szivemet hozzád emelem"

Női imakönyv, szerkesztőségünknél megrendelhető: fehér kötés 200 L., bőrkötés 200 L., egyszerűbb bőrsarokkal 100., 80. és 60 Leu.

S. Nagy László: Harc a végeken. (Az erdélyi irodalmi küzdelmek hőskorából. Erdélyi Szemle kiadása. Kolozsvár, 1930. Kis 8-ad rét 61 oldal.) S. Nagy Lászlónak ez az uj könyve azokat a küzdelmeket örökiti meg ebben a kis müben, amelyeket a ma már széles mederben hömpölygő erdélyi irodalom vize akkor, a világháboru után, vivott a közönnyel, fásultsággal és rosszakarattal. Különösen az 1919—1920. évekről találunk benne részletes leirást szerzőtől, aki akkor lapjának, az akkori Erdélyi Szemlének az élén ezt az irodalmi uttörő munkát végezte. Jékey Aladár, Deák Albert, Kovács Dezső stb. ma már ismert nevü vagy elköltözött iróink, valamint a Napkelet, Zord Idők, Tavasz, Magyar Szó cimü irodalmi folyóiratok leirását, portréit igen hiven tükrözteti a szerző. Akit érdekel az erdélyi irodalom bölcsőkora — s kit ne érdekelne? — az élvezettel fogja olvasni ezt a könyvecskét. Kapható az „Erdélyi Szemle" kiadóhivatalában Kolozsvár, Cal. Victoriei 37. Ára 50 leu.

Az 1930. évi Unitárius Naptárban közzétett Egyházi és Iskolai Névtár adataihoz helyreigazitó megjegyzéseket kaptunk. Tekintve azonban, hogy e névtárat teljes egészében a püspöki irodából kaptuk s az adatok helyességéért nem mi felelünk, kérjük e helyreigazitásokat o d a küldeni be. A D. F. E. tagozatainak tisztikarait viszont mi állitottuk egybe s ezért készséggel pótoljuk a nagyajtai D. F. E. tévedésből kimaradt tisztikarát: A nagyajtai D. F. E. Nőkszövetsége 1929-ben 50 rendes taggal müködött. Elnök özv. Molnár Sándorné, titkár Taar Gézáné, jegyző Gazdag Miklósné, pénztáros ifj. Benedek Gyuláné, ellenőr özv. Péterffi Lőrincné. Ifjusági Egylet vezetői: Taar Géza lelkész, Gazdag Miklós tanitó, Gyulai Ilona tanitónő.

Balázs Ferenc: Bejárom a kerek világot cimü munkáját lelkészek, tanárok, tanitók s közkönyvtárak a szerzőtől (Cheia, jud. Turda) a 225 leus bolti ár helyett 150 leuért megkaphatják.

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő cimére Cluj, Unitárius Kollégium küldendő.

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L. egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Felvilágositásul. A főgimnázium zenetanszékének az 1929—1930. isk. évre szóló betöltése ügyében, az unitárius nyilvánossággal közlöm a következőket: *Kiss E. zenetanárnak a müködési engedélye a f. isk. évre meg volt a székelyudvarhelyi róm. kath. főgimnáziumhoz (100415—1929. Minist. Instr. sz.). Ezt az autorizációt Kiss E. áttétette és érvényesittette a mi intézetünkhöz,* mivel egész családjával Kolozsvárra költözött arra az időre, amig az állami konzervatóriumba beiratkozva, államérvényes zenetanári diplomáját megszerzi. Kolozsvár, 1930 április hó 28. *Gálffy Zsigmond,* igazgató.

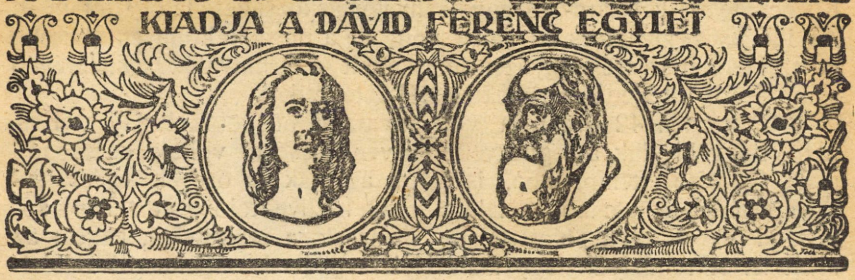
Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz

XL. évf. Cluj-Kolozsvár, 1930 jun.—jul. 6—7. sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

II. Károly király.

Olvasóink előtt nem kell ismertetnünk azt a villámgyorsasággal lejátszódott eseményt, amely Károly herceg hirtelen hazatérésével és királlyá proklamálásával következett be. Az egész ország örömujjongása közben pünkösd első napján foglalta el II. Károly király édesatyjának trónját s ezzel véget ért az 1926 január 4-én hozott törvény következtében előállott nehéz politikai helyzet.

II. Károly királynak egyházunk nevében Püspök ur a következő távirattal fejezte ki hódolatát:

Kabinetiroda

București.

II. Károly király trónralépése alkalmával Isten áldását kérjük életére és uralkodására, az ország minden polgára javára. Alattvalói hódolattal ajánljuk atyai jóindulatába egyházunkat és ennek intézményeit.

Boros György unitárius püspök.

E táviratra a következő válasz érkezett, melynek különös jelentőséget ad az a körülmény, hogy maga Őfelsége nevével van ellátva:

Boros unitárius püspök

Cluj.

Köszönöm az unitárius egyháznak a hüségérzelmeket, melyeket az egyház nevében kifejezett.

Károly.

Részünkről az Uristen áldását kérjük országunk fiatal uralkodójának fejére, hogy bölcs belátással, gyöngéket és elnyomottakat védelmező erővel és az ország minden polgárára kiterjedő szeretettel uralkodhassék Isten dicsőségére!

Vári Albert ur

Loco

Str. Al. Vlăhuță 6 [Bolyai-u.]

Püspöki vizsgálat a háromszéki egyházkörben.

Dr. Boros György püspök első rendes püspöki vizsgálatát a háromszéki egyházkörben május 11—27. napjain tartotta meg. Kilenc anya-, két társ- és egy leányegyházközséget látogatott meg. Az idő esős, zivataros és hideg volt, de a püspök könnyen elviselte és szellemi frissessége győzedelmeskedett a tennivalók sokféleségén s mindenre kiterjedő körültekintéssel intézkedett.

E körben 42 éve nem volt hivatalos püspöki vizsgálat. Érthető, hogy hiveink a legnagyobb örvendezésben voltak egész idő alatt. Gyülésbe, templomba, iskolába az ifjak és öregek egész serege kisérte, az utcákon a falu végétől kezdve tolongott a nép sokasága és virággal hintette be nemcsak a szekereket, hanem az utcát is. A rendkivül nagy munkáról megközelitően kimeritő tudósitást sem lehet adni. Csupán a főmozzanatokat érintjük. Nagyajtán kezdődött és ott Szent-Iványi Gábor felügyelő-gondnok és Végh Benjámin köri esperes fogadták a püspököt és egész utján nagy kitartással kisérték és résztvettek a munkában. Itt Dr. Ferenczy Géza főgondnok és Tana Sámuel köri gondnok is résztvettek s az utóbbi szintén elkisérte a vizsgálati uton. Itt emlitjük meg, hogy Szent-Iványi Gábor felügyelő-gondnok gépkocsiját egész időre a püspök rendelkezésére bocsátotta és maga is nagymértékben közremüködött, hogy a vizsgálat minden irányban sikeres legyen. A püspöki titkári teendőket Sigmond József homoródjánosfalvi lelkész végezte, aki minden templomban közremüködött imával vagy beszéddel.

Lapunk terjedelme nem engedi, hogy hü képet adjunk arról a nagy szeretetről s azokról a rendkivül kedves, meghatóan szép jelenetekről, melyeket az egyházközségek népe felekezeti külömbség nélkül elévarázsolt minden helyen. Nagyajtán meglepte a vizsgálószéket az a rend és előkelőség, ami a papilakban, az uj iskolában és a templomban mutatkozik. Valóban minta gyülekezet és minta pap vezeti itt az életet, igen szerencsés kisegitő munkásokkal.

Május 14-én reggel érkezett a püspöki vizsgálószék Bölönbe. Permetező eső és 18 tagu lovas bandérium fogadta a határ szélénél. A tüzoltó zenekar hatalmas trombitazengéssel jelezte a községbe beérkezését. Itt is, mint mindenütt, ékesen felállitott diadalkapu és „Isten hozott" fogadta. A bölöni messze vidéket uraló gyönyörü templom zsufolásig megtelve várta a püspököt és kiséretét. A hárontanerős iskolát végig tanulmányozta a vizsgálószék s örömmel látta, hogy a felekezeti iskolát a hivek gyermekeikkel megtöltik. A további uton Sepsiszentkirály következett. Itt is lovas bandérium, nagy sokaság, a polgáriak és egyháziak üdvözlete fogadta. A közönséget nem zavarta a hüvösre fordult esős idő sem; a kis templom zsufolásig megtelve hallgatta az imát, főpásztori üdvözletet és beszédet. Ezután Kökös következett, ahol talán legfeltünőbb volt a püspöki vizsgálószék iránt mutatkozó nagy tisztelet és figyelem, mert a rövid

időre földerült ég alatt a diszkapunál már nemcsak a magyar és unitárius lakosság, hanem a román lakosság is fogadta, a görög keleti egyház fuvós zenekara, a görög keleti és unitárius nőegyletek, az ifjusági egyletek virággal és szépen csengő magyar üdvözletekkel köszöntötték a főpásztort. Itt rendkivüli örömünnep volt, mert az áldozatkész hivek felekezeti iskolájukat óriás áldozattal diszes épülettel ajándékozták meg. A közelebbi megálló Brassóban volt. Amire egy nagy városban alig lehetett számitani, itt is diszkapuval fogadták a főpásztort és kiséretét s a vármegye és a város nevében az uton üdvözölték, aminek meglepő folytatása volt a református templomban, hol istentisztelet után 15 testület küldöttsége üdvözölte a főpásztort és hasonló egyetértéssel vett részt a város közönsége a közebéden, valamint az estélyen, hol müsoros előadás volt.

Ez után már Árkos község gyönyörü nagy gyülekezetének meglátogatása volt soron, de a nagy vizáradások miatt az Olt utját állotta a küldöttségnek. A főuton tengelyig érő vizből, árból vissza kellett menekülni, hogy majdnem négy órai kisérletezés után megérkezhessenek a 24 tagu lovas bandériummal váró községbe. Itt is a tömeg örömrivalgása, zene, üdvözletek, meleg szeretet és nagy előzékenység mutatkozott minden oldalról, aminek kiválóan szép példája volt báró Szentkereszty Béla ur kitünő figyelme, aki a püspöknek fölajánlotta uri házát ottléte idejére. A régi várfallal körített szép templom, valamint a hatalmas iskolaépület a tanulók nagy seregével olyan tanujelei voltak a község hivei áldozatkészségének, amikről csak a legnagyobb elismerés hangján lehetne szólni.

Sepsikőröspatak volt a következő megállóhely, ahova szintén a kocsik hosszu sora s a lovas bandériumok diadallal kisérték be, hogy ujból végig élvezzék a Főpásztor jelenlétét, oktatásait és intéseit.

Kálnokra vezetett a további ut, a jól mivelt és sokat igérő határokon keresztül A püspöki vizsgálathoz tartozó rendes menetü dolgokon kivül ki kell emelnünk a régi kis templom hiven őrizett gyönyörü menyezetét és régi dicsőséget hirdető köpenyeges fatornyát, melyet a mai emberek szerettek volna kicserélni, de az idősebbek és a főhatóság figyelme megőrizett, hogy hirdesse a mult idők hithüségét és buzgóságát.

Váratlan s annál inkább meglepő volt a bodoki uj lelkes egyházközség, amelynek hivei még csak 100 körül járnak, de a református székely testvérek szeretete és jóindulatu támogatása mellett sokat igérő munkásságot fejtettek ki. A kedves kis imaház és gondozott telke igen jó benyomást tett s a püspöki vizsgálószék föl is használta az alkalmat, hogy üdvözölje Orbán Ferencet, aki 42 évi buzgó gondnoksága és áldozatkészsége jutalmaképen gyönyörködik a virágzó unitárius egyházi életben.

Szentiványlaborfalva, a Szent-Iványi család ősi fészke, Szent-Iványi Gábor f. ü. gondnok otthona a szivélyes fogadásban és megtisztelő kedvességben régi jó hiréhez mélló fényben tündökölt. A

Berde Mózsa nagy szelleme ellenállhatatlanul figyelmeztette a vendégeket, hogy ők ébresszék a nép szivében a kegyeletet azok iránt, akiknek az unitárius egyház létezése és fennállása olyan sokat köszön. Itt a püspök Szent-Iványi Gábor és kedves neje vendége volt. A püspöki vizsgálat és a temp'omi meg az együtt járó munka kielégitő és megnyugtató eredményre vezetett.

Sepsiszentgyörgy városa várta május 25-én a püspöki vizsgálószéket. Az aránylag kezdő gyülekezetnek segitségére siettek az árkosiak és lovas bandériumokkal várták a város végén a menetet és bevezényelték a helybeli lelkész házához. A város is s az unitárius hivek is együtt örvendeztek a ritka alkalom fölött. Diszkapu, virágszórás és a szeretetnek számos egyéb jele mutatta, hogy itt szivesen látják a püspököt és kiséretét. A közelebbről épitett imaház igen szüknek bizonyult a közönség befogadására. Gyönyörüség volt szemlélni a szentgyörgyi hivek örömét és boldogságát, hogy saját hajlékukban fogadhatják a püspököt és hallgathatják áldást osztó szavait.

Lehangoló, de nem reménytelen volt az utolsó kirándulás Kilyén társegyházközségbe. A kis község csekélyszámu lakosságával együtt az unitáriusok is apadóban vannak, mert a közel fekvő város magához csábitja, de meg van a hitök és a buzgóságuk s ez a kettő uj igéret a jövőre nézve.

Ebből a futó pillantásból nehezen és alig tudja kiolvasni a közönség, hogy milyen szép, megható és emlékezetes volt a háromszékköri püspöki vizsgálat. Lapunk szük tere nem engedte meg, hogy beszámoljunk e körben müködő unitárius Nőszövetségekről, de annyit mégis megemlitünk, hogy Brassóban az összes lelkésznék megjelentek és fogadták az unitárius Nőkszövetsége elnökét, dr. Boros Györgynét, aki erre az alkalomra lejött Brassóba. A brassói Nőszövetség hatalmas serege vette körül a papnékat, élükön a püspöknével és hosszasan tárgyalták föladataikat és ismertették az elért eredményeket.

Csak érintenünk lehet azt a kiválóan kedves hatást, amit az összes községek ifjusága ért el azzal, hogy a püspököt és kiséretét szünetlenül körülvették, erre az alkalomra házi szőttes saját készitette magyaros ruhájukkal tüntettek a leányok székely-magyar voltuk mellett, mert tudták, hogy ezzel szereznek legnagyobb örömet a püspöküknek.

A lelkészi és tanitói kar a püspöki vizsgálat befejezése után Sepsiszentgyörgyön a püspök kivánságának megfelelően összegyült és május 26-án délután meghallgatta a püspök véleményét és tapasztalatait, valamint az egyes községekben és általában megtett észrevételeit és tanácsait.

Ha általánosságban kellene véleményt mondanunk, csak ismételhetnők itt-ott jelzett tapasztalatainkat és azt kellene mondanunk, hogy ha az unitárius egyház nyolc körében olyan élénk, olyan lelkes és lendületes munka foly s akkora áldozatkészség van, amekkorát Háromszéken tapasztaltunk, akkor semmi ok nincs aggoda-

lomra. Ahol a nép megérti vezetőit és a vezetők nem sajnálják az éjjel-nappali fáradtságot és áldozatot, ott virágzik az egyház és épit az iskola. Aki kételkedett volna székely fajunk életrevalóságában, munkás jó kedvében, vallásos buzgóságában, az itt teljesen megváltoztatta volna a nézetét.

Még csak egyet. Szerettük volna fölsorolni azokat a polgári, hatósági, társadalmi és más társulatok és egyesületek vezetőinek a névsorát, akik a községekben és a városokban is olyan határtalan szeretettel és tisztelettel vették körül az unitárius püspököt és kiséretét, felekezeti és faji különbség nélkül. Ezek fogadják innen is a Főpásztornak minden alkalommal kifejezett őszinte, szivből jövő hálás köszönetét és elismerését. *S. J.*

Varga Juczka köszöntője.

Özv. dr. Morvainé őnagysága a kovásznai szórványból magával hozta a püspöki vizitáció idejére Szentiványlaborfalvára bájos kis 9 éves unokáját, aki egy csokor szép rózsával a tisztelgők sorába állva, a következő kedves versikével üdvözölte a templomi gyülekezet előtt a Püspök urat:

Püspök Apónak.

Megkértem a rózsabokrot:
Adjon egy pár piros rózsát!
Mindjárt adott. Kötöttem is
Belőle egy szép bokrétát.

Megkértem a fülemilét:
Zengjen egy dalt!... Mindjárt zengett.
Legislegszebb énekével
Verte fel az éji csendet.

Megkértem a fényes eget:
Dobjon le egy szép csillagot!
Egy ragyogót a legszebből
Le is dobott, lehullatott.

Itt a csillag a szivemben,
Itt az ének, itt a rózsa!
Mai napon szeretettel
Rászórom püspök apóra.

Erzsébetváros imaházának felszentelése.

Az erzsébetvárosi unitárius egyházközség junius hó 15-én tartotta Imaházának felszentelési ünnepségeit.

Junius 14-ikén d. u. 7 órakor érkezett meg autóval a Püspök ur felesége és leánya Dr. Hintzné kiséretében. Az egyházközség tagjai az Imaház előtt fogadták, ahol Solymosi István e. k. gondnok és Szakál Mihályné nőegyleti elnöknő üdvözölték. Ezek után a gyülekezet az Imaházba ment, ahol a Főpásztor tartott lélekemelő imát. Innen az e. k. tagjai Dr. Issekutz Viktor ur lakására kisérték, ahol a legnagyobb örömmel nyitottak ajtót és fogadták vendégükül a püspöki családot.

Este a magyar kaszinóban 50 teritékes vacsora volt, ahol a város magyar közönségének legnagyobb része kellemes estét töltött.

Másnap, junius 15-én, vasárnap a szépen feldiszitett Imaházban kezdődött meg az ünnepség. Gvidó Béla esperes vezetése mellett a jelenlevő lelkészek és a helybeli kebli tanács a Püspök ur elébe ment, kit meghivott az ünnepségre. Az Imaház előtt Kelemen Imre helybeli lelkész fogadta és vázolva e napnak jelentőségét, átadta az Imaházat a Püspök urnak, hogy felszentelje azt.

Ugyanakkor Solymosi Nusika és Vass Bandika ügyes kis versben köszöntötték és nyujtottak át csokrokat a Püspök urnak és a méltóságos asszonynak. Ezután megkezdődött az istentisztelet, amelyen áhitatosan imádkozott Nagy Béla segesvári lelkész. Magas nivóju egyházi beszédet tartott Ütő Lajos székelykereszturi lelkész, melyet a hivek a legnagyobb lelki gyönyörrel hallgattak végig, utána főtisztelendő Püspök ur szentelte fel az imaházat és adta rá főpásztori áldását. Ezután felolvasta Kelemen Imre lelkész az imaház rövid történetét; az ünnepséget pedig bezárta Gvidó Béla esperes mindenekre áldást kérő imája.

Ezután az egész templomi gyülekezet dr. Issekutz Viktor ur lakására vonult, ahol a főt. Püspök ur a küldöttségek tisztelgését fogadta. E küldöttségek során megjelentek: Gvidó Béla a köri papság, gör. kel., gör. kath., róm. kath., örmény kath., ref., lutheránus, izraelita egyházak képviselői, utána a helybeli katonai kórház (őrnagy és főhadnagy) parancsnoksága, a város küldöttsége, örmény kath., róm. kath. és unitárius nőegyletek, Ghimbesan Stefan és végül a helybeli unitárius egyházközség A Püspök ur szép, buzditó szavakban fejezte be egyházközségünk vezetőségéhez intézett beszédével a tisztelgést. Ezekután a közebéd következett, melyen szép számmal vettek részt a város előkelőségei. A közebéden szép és lelkes pohárköszöntőket mondtak Püspök ur, Gvidó Béla esperes, Nagy Béla és Ütő Lajos lelkészek, Groza János alpolgármester, dr. Issekutz Viktor és Kelemen Imre lelkész.

Délután 5 órakor vallásos délután volt változatos müsorral. Ezután főt. Püspök ur köri esperes és az egyházközség vezetőinek kiséretében látogatást tett a tisztelgők vezetőinél. A látogatások

során különösen impozáns volt az a fogadtatás, amellyel a katonakórház parancsnoksága fogadta, ahol a parancsnok kérésére beszédet is intézett Püspök ur a katonákhoz.

Este 9 órakor az egyházközség egy müsoros estélyt rendezett, amelyen Püspök ur családjával résztvett.

A Püspök ur visszautazása másnap, 16-án reggel 9 órakor történt.

Ez alkalmat is megragadja egyházközségünk arra, hogy köszönetét fejezze ki főt. Püspök urnak, nejének és leányának (dr. Hintzné) megjelenésükért, mellyel nekünk a legnagyobb örömöt szerezték és ünnepségeink értékét növelték. Köszönetet mond az egyházközség vezetősége dr. Issekutz Viktor urnak és kedves nejének azokért a kedvességükért, mellyel magas vendégeinket lakásukba fogadták. Végül köszönetet mond mindazoknak, akik az ünnepség megrendezéséhez, anyagi és erkölcsi sikeréhez hozzájárultak.

Az anyátlan árva.

Itt vagyok jó anyám,
Itt vagyok sirodnál.
Oh! mint szeretném, ha
Bár csak egy szót szólnál.
Kinzó szenvedésben
Szavad mindig hatott;
Fájó szivem attól
Uj erőre kapott.

Te voltál reményem,
Semmitől sem féltem;
Álltad az ostromot
Megszenvedtél értem.
Vészben és viharban
Kezeddel fedeztél
Amikor elbuktam,
Magadhoz emeltél.

Most, életem puszta,
Szomoru a sorsom.
Nincs a ki fölvegye
Ezer féle gondom.
Megvet, lenéz, eldob
Magától mindenki.
A szegény árvával
Már nem gondol senki.

Ide jövök, ide,
Amikor csak lehet,
A temetőkertben
Itt a sirod mellett,
Megenyhül bánatom,
Fájdalmat nem érzek.
S megkönnyebbült szivvel
Hiszek és remélek.

Lőrinczi Miklós.

Pályázat lelkészi állásra. Sz.: 500—1930. U. P. A gagyi (Udvarhelymegye, județul Odorheiu) lelkészi állás elhalálozás következtében megüresedvén, arra ezennel pályázatot hirdetek. A pályázatok szabályszerüen fölszerelve julius hó 20-ik napjáig Katona Ferenc köri espereshez Firtănuș (Firtosmartonos) județul Odorheiu küldendők be. A gagyi lelkészi állás jövedelme: 50 kalangya (25 kévés) buza, 50 kalangya (25 kévés) zab, 54 litervéka szemes kukorica, 18 szekér tüzifa, 16 kézinapszám a hivektől és három kat. hold 1537 □-öl egyházi birtok használata. Kongrua. Lakás 4 szobával, konyha és kamrával, tágas pincével és verandával. Nyári konyha, istálló, disznóól s kukoricakas. Kut az udvaron. Kis zöldségeskert. Kolozsvárt, 1930 május 30. *Dr. Boros György* unitárius püspök.

Székely unitárius vallásu tanitók kitüntetése.

Az „*Udvarhelymegyei Tanitóegyesület*“ f. évi április hó 26-án tartott gyülésében három tanitó nyert miniszteri kitüntetést „Răsplata muncilor“, minek jelvényeit Latoș, kerületi felügyelő ünnepélyes keretek között nyujtotta át a kitüntetett tanitóknak.

A kitüntetésben részesült tanitók közül kettő: *Nagy Ferenc* énlaki és *Györffy István* homoródszentmártoni — székelyudvarhelyi volt áll. ig. tanitók — unitárius vallásuak. Mindketten több, mint négy és fél évtizeden át állottak a népmüvelés és a vallásos nevelés szolgálatában. Mindketten unitárius énekvezérek is voltak.

Nagy Ferenc énlaki ig.-tanitó az egyházi énektanitás körül hervadhatatlan érdemeket szerzett. Müködése alatt mindvégig ifjusági egyletet, dalárdát és zenekart vezetett. Faiskolája az egész vidéken mintaszerü volt s többször jutalmaztatott a „Berde“ dijjal. Községében éltető lelke volt minden népjóléti, népmüvelési intézménynek. Hivatalát annyira meg tudta kedveltetni tanitványaival, hogy azok közül igen sokan tanitók lettek, kiket a nyári szünidőkön ő maga is előkészitett erre a nehéz, de magasztos pályára. Tanitványainak olyan tökéletes kiképzést adott, hogy azok a középiskolákban mindenütt első helyen állottak. A nála végzett elemi tanulók a katonaságnál is majdnem mind altiszti rangra emelkedtek; a csendőrségnél, pénzügyőrségnél pedig vezető állást vivtak ki maguknak. Mintaképe volt az egyszerü, de mindig tanuló, széles látkörü, falusi tanitónak, kinek nem a divatos, tarka öltöny, hanem a belső tartalom az igazi disze. Elve volt, hogy a néphez nem leereszkedni, hanem a népet kell fölemelni magasabb szellemi fokokra. Nevelési rendszerében kevesebb elmélet, több gyakorlat volt. Értett minden falusi, gyakorlati munkához az orsócsinálástól a kerékfalazásig. Nyáron a kaszanyelén és az ekeszarván üdült, mert — mint gazda is — minta volt népe előtt. Sokirányu tehetségét meggyőző erővel tudta átplántálni tanitványaiba. Müködési ideje alatt faluja népe minden jóban első helyen állott. S ha neki is lett volna része korunk átkában: a hálátlanságban, ez csak halvány árnyék lenne, mit megtör az ő kimagasló, erkölcsi fénye...

Györffy István homoródszentmárton-székelyudvarhelyi volt ig.-tanitó, mint tanügyi szervező és vezető erő tünt ki, de mint énekvezér is elismerésre méltóan müködött. Ő is sok irányu, népjóléti munkát végzett. Éles észtehetsége s bölcs előrelátása kiemelte társai közül s mindig vezérszerepre juttatta. A tanitói egyesületek szervezésében és vezetésében éppoly kiválóan müködött, mint iskolájában és a társadalomban.

Az elismerés fénysugára olyan pályára világitott rá, melyen sok anyagi nehézséggel, elkeseredettel s néha még hálátlansággal is küzdeni kell az idegölő munka mellett, de az elismerés fénye felejtesse és tüntesse fel az árnyékokat. **Tanitvány.**

Anyám.

Van nekem egy drága kincsem,
Hasonló több ahoz nincsen.
Világit a sötétségben.
Bátorit a szenvedésben.

Ügyelek rá, nagyon féltem,
Szóval, tettel meg nem sértem.
Nincs nagyobb szomoruságom;
Mint amikor sirni látom.

Nem félek, türök, szenvedek,
Ő érte mindent megteszek;
Csak ne legyen haragos rám,
Soha az én édes anyám.

Ő a hit, remény s bizalom,
A viharban az oltalom.
Egy imádság minden szava,
Erő és élet van abba.

Mikor kezem összefogom,
S gyermekszivvel imádkozom;
Az imádkozó szivemből,
Egy fohász száll az égbe föl:

Áldja meg őt a jó Isten,
Életére áldást hintsen!
Legyen boldog édes anyám,
Aki mindig ugy vigyáz rám!

Lőrinczi Miklós.

Mig odafenn öröm van.

Lent, a föld mélyében szól a csákány bús zenéje,
Taktusban nap-nap után újra felzokog ugyanaz a dal...
Verejtékező dalnoka az életnek, a bánya szegénye
Megtörli forró homlokát és újra szembe száll a végzet-haraggal.

Igy folyik életek létküzdő folyama lámpafényben, a mélyben,
Ahova az öröm hahotás lármával be nem kopogtat:
Ahova a nap mosolygó, játszó gyermekét sohasem küldi le,
Ahol százezer szeszély mindég más és új áldozatra kutat.

Mit tudják sokan, hogy mi van ott a mélyben, mi történik ott,
Mig az erőkkel dacoló kőtömbök napfényre jönnek és új titkokra várnak.
Mit tudják, hogy fáradt ősz munkás hányszor fuldoklott,
Mig odafenn öröm van, flört és ezeren adják magukat a mámort [sodró árnak.

Genova 1930.

Ifj. Gspann Károly.

A kolozsvári unitárius kollégium hagyományos évzáró tornaünnepélye ez évben az előbbinél is szebb sikerrel és néhány igen figyelemreméltó eredménnyel zajlott le, ami elsősorban az intézet testnevelésén fáradhatatlanul dolgozó László Gyula tanár érdeme. Néhány jobb eredménye a következő: Magasugrás: 1. Kovács Béla VII. 1·57 m., 2. Ferenczy József VII. 1·52 m Távolugrás: 1. Ferenczy József VII. 5·50 m., 2. Kovács Béla VII. 5·29 m. Sulydobás: 1. Almási Gyula VII. 10·45 m., 2. Ferenczy József VII. 9·73 m., 3. Erdős M. V. 9·45 m. Nyujtó, korlát, ló (főverseny): 1. Kovács Béla VII., 2. Ferenczy József VII, 3. Ármánkó Gyula VI. A vivóverseny is jól sikerült. A kardvivásban 1. Ferenczy J. VII., 2. Ármánkó Gyula VI.

A kolozsvári nagytemplom uj orgonája.

Régi vágya teljesedett be végre kolozsvári unitárius egyházközségünk híveinek, midőn junius hó 1-én felbúgott a gyönyörü nagytemplomban az uj orgona, amely hivatva van az 1806. évben készült régi orgona után a maga tökéletes alkotásával, változataiban rejlő szép harmoniával emelni a hivek seregének lelkét Isten felé s igy épiteni Isten országát már itt e földön.

Az orgona fontosságát a lelki épülés céljából már a régiek is érezték és fontosnak tartották, hiszen már az ókorban ott találjuk ennek csiráját a kinaiak „Cseng"-jén, ahol egy fába, — mint közös kis szélládába — beállitott különböző nagyságu bambusznádsipoknak megszólaltatásával az orgona alapgondolatát láthatjuk.

Az első orgona Kr. e. a III. században épült az ugynevezett Hydraulos, Alexandriai Ktesibios viziorgonája, amelynek sipjait azáltal szólaltatták meg, hogy a szélládában levő levegőt viz beszivattyuzása által süritették s a billentyü lenyomásával szabaddá tett sipba bebocsájtottak levegőt. A IX—X. században már kezdik feltalálni a szekrényes orgonát, amelynek rézből készült és most már principálalaku sipjait billentyü helyett a sipok alatt elhelyezett vizszintes kis pálcikák lenyomása által szólaltatják meg; azonban ez még alig tartalmaz 8—12 hangot. A X. század végén már kezdik készitení a nagyobb szabásu orgonákat, sőt már két manuálos orgona létezéséről is van tudomásunk, habár csak 20—20 billentyü volt mindkettőnél. A XVI. század elején találják fel a pedált és igy most már rohamos fejlődésnek indul az orgona tökéletesitése, melynek főrugója a temperálás és a szekrényes fuvó feltalálása.

A XIX. század elejéig az u. n. mechanikus orgonát találjuk mindenfelé, melynek szerkezete — jóllehet tartósság szempontjából talán utolérhetetlen — nagyon nehézkes billentyü szerkezettel és csuszkás változataival müvészeti szempontból sok kivánni valót hagyott fenn, mig végre feltalálják a pneumatikus szerkezetet, ahol már többé nem emelőszerü lécek hozzák mozgásba a billentyüvel összekapcsolt szelepeket, hanem a légnyomás segítségével vékony fémcsövekben vezetett süritett levegő emeli meg a kis membrákat, melyek aztán szabad teret engednek a szélládából a levegőnek a sipokba leendő bejuthatásra.

Később pedig a villamosság elterjedésével tért hódit a villamos szerkezetre beállitott orgona is, melyet azonban csak ott használnak, ahol a játszó asztal nagy távolságban van az orgonatesttől, vagy az orgona testek a templom különböző részeiben vannak elhelyezve. (Pl. a marosvásárhelyi kulturpalota, a pesti zenemüvészeti főiskola orgonái, melyeknek játszóasztala az emelvénynek bármely részére hordozható).

Azonban az orgona fejlődésében fontos szerepet foglal el a változatok jellegezése is. A régi orgonákban kétféle jellegü sipokat találunk: fa- és fémfuvolákat, melyek kisebb vagy nagyobb és nyi-

tott vagy dugott sipok voltak, de mindannyian csak fuvola jelleget képviseltek. Ma már odafejlődött az orgonaépitészet, hogy a sipok készitésében fontos szerepet adtak a különféle hangszerek szineinek jellegezésére. Az ajak és nyelvsipok ma egyesitik magukban az összes hangszerek hangszineit és ezáltal azt mondhatjuk, hogy az orgona a hangszerek koronája.

Kolozsvári nagytemplomunk orgonája is a pneumatica alapján van egybeállitva. Ha bárki belépik a templomba s fölnéz az orgonára, ott látja a régi orgonatestet ugy, amint öseink 1806. évben azt, — mint a legelső unitárius orgonát — beállitották, csak legfennebb azt a különbséget veszi észre, hogy a játszóasztal felett 2 méter magasságban egy sor sip köti össze a két régi orgonatestet. A régi testben van elhelyezve az I. manuál siprendszere és pedig: Principal 8', Bourdon 8', Gamba 8', Dolce 8', Octava 4', Csőfuvola 4', Mixtura 4 soros és Clarinett 8' (nyelvsip); végül pedig a fal mellett az orgonatest aljában felállitva a pedálnak a Violonbass 16'-os változata, melynek leghosszabb sipja 572 cm. A játszóasztal feletti üres térben nyert elhelyezést a II. manuál 9 változata: Hegedü principal 8', Quintatöna 16', Flota amabile 8', Aeolin 8', Voxcelestis 8', Flota dolce 4', Silvestrina 2', Harmonia aeterea 3 soros és a Voxhumana 4' (nyelvsip). Ezen II. manual egy teljesen zárt szekrényben van s a homlokzaton elhelyezett némasipok mögött egy lábregiszterrel nyitható ajtócskák nyitásával vagy becsukásával a crescendodecrescendo előidézése által nagyban emeli a templomi áhitatot. S végül pedig a karzat hátsó részében 2 szekrényben van megosztva a pedál másik 2 változata, a Subbass 16' és Cello 8'.

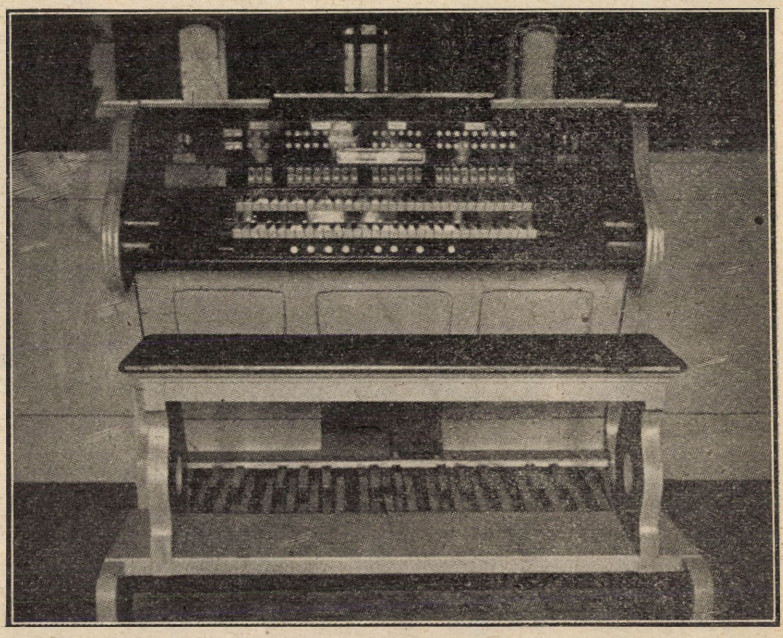
Játszóasztalon — mely a régi két orgonatest között foglal helyet — a II. manuál billentyüzete felett vannak elhelyezve a változatok és pedig a 3 pedál, 8 I. manuál, 6 kopula és a II. manuál 9 változata, melyek fölött 2 sorban huzódnak meg szerényen a 2 sor szabadkombináció kis fehér csontgombjai. Lennt, a pedálbillentyüzet felett, a középen van elhelyezve a hengercrescendo, amelyben az orgona összes változatai a láb segitségével nyithatók és csukhatók s mellette áll az u. n. papucs a redőnyszekrény nyitása és csukása céljából. Az I. manuál billentyüzete alatt láthatók a tömegváltozatok: piano, mezzoforte, forte, fortissimo, kiváltó 1—2 sor szabadkombináció, nyelvsip-kapcsoló és az automaticus pedálkiváltó kis fehér gombjai.

A fuvó a baloldali karzaton nyert elhelyezést, melyhez a levegőt egy $1^1/_2$ lóerős villanymotor szolgáltatja. Azonban tekintettel arra, hogy a fuvó az orgonatesttől elég nagy távolságban fekszik, a levegő szabályozása céljából ugy a két régi orgonatestben, mint a II. manuál szekrényében 1—1 kis regulator fuvó van elhelyezve.

Az egész orgonatestben összesen 1574 sip foglal helyet, melyek közül a legkisebb 15 cm. és a legnagyobb 572 cm. Tekintetbe véve azt, hogy a régi orgonából csak a fasipok s a fémsipok közül csak az 1901. évben történt javitás alkalmával betett akkor uj Salicionál

és Gamba kerültek be — de teljes átdolgozással — uj orgonánkba, ezért joggal mondhatjuk azt. hogy végre elkészült nagy templomunk uj orgonája, melynek épitője, Szeidl Ferenc nagyváradi orgonaépitő, ujabb jó hirnevet és becsületet szerzett önmagának s a munkája méltán sorakozik eddigi alkotásai mellé, hogy azok állitsák ki mesterükről azt az elismerő oklevelet, amely joggal megilleti a szakszerü, lelkiismeretes és önzetlen alkotót.

Az orgona ünnepélyes felszentelése junius hó 1-én a délelőtti istentisztelet alkalmával történt meg, mikor nagytemplomunk megtelt zsufolásig az ünneplő hivek seregével. Imát Szent-Iványi Sándor lel-

A kolozsvári uj orgona játszóasztala.

kész mondott, mig a felszentelő beszédet dr. Boros György püspök ur tartotta. Az orgonaépités történetét Ürmösi Károly esperes-lelkész ismertette. Az istentisztelet alkalmával a Dávid Ferenc Vegyeskar zenekar kisérettel énekelte Haydn „Teremtés" oratoriumának egy részletét, ahol az orgona fuvós szinezetü változatai helyettesitették az oratorium zenekari partiturájában levő fuvós hangszerek szerepét.

Az orgona szakszerü átvétele junius hó 5-én történt meg, amikor az egyházközség vezetősége jelenlétében az elnökség által felkért Zsizsman Rezső európai hirü orgonamüvész szakszerüen felülvizsgálva az orgonát, teljes megelégedésének adott kifejezést a lelki-

ismeretes és pontos munkáért s nyugodt lélekkel ajánlotta annak átvételét, egyben pedig azon igéretének is kifejezést adott, hogy az orgona-alap javára a legszivesebben ad egy orgona-koncertet. Erre legalkalmasabb időpontnak látja egyházközségünk vezetősége a Főtanács legközelebbi gyülését, amikor is a Tana Ferenc hitrokonunk buzgó adományából templomunkba bevezetett villanyvilágitás mellett a Főtanács vidéki tagjai is részesei lehetnek egy magasztos orgona-koncert meghallgatásának és élvezésének.

Hozzászólás.

M . . . vári szórványunk hiveihez!

Levelük mélyen megdöbbentett, de azt, épen az annyira kivánatos felekezeti béke megóvása végett, nem közöljük le. Biztositjuk hiveinket, hogy ma már egy egyház sem nevez minket „eretnekeknek", s még kevésbbé izgat ellenünk a szószékből, mert ezt az országos törvények is szigoruan büntetnék. Hogy épen M . . . váron ez megtörtént — igen sajnálatos jelenség, de csak pillanatnyi meggondolatlanság eredménye lehet. Ez esetre felhivtuk főhatóságunk figyelmét, mely meg fogja tenni a szükséges lépéseket — egyelőre nem törvényes, hanem csak barátságos uton — az illető lelkész felettes hatóságánál. Bizunk benne, hogy e sajnálatos esemény nem fog többé megismétlődni. Amennyiben azonban mégis megtörténne, kérjük ujabbi szives értesitésüket, mert — mint fennebb is irtuk — az országos törvények szigoruan büntetik az ilyen kilengéseket bármelyik felekezet részéről. Szerk.

Haladás vagy visszafejlődés?

A marosvásárhelyi unitárius egyház kebli-tanácsa szavazattöbbséggel elhatározta, hogy most épülő uj imaháza falára megfesteti Dávid Ferenc első püspökünk arcképét.

A kisebbségben maradt ellenvéleménnyel szemben a többség legfőbb argumentuma az, hogy az ujkor modern haladó szelleme nem botránkozik meg, sőt gyönyörrel szemléli a festőművészet remekeit az Istenházában is.

A kisebbség álláspontja viszont az, hogy ez visszafejlődés a katholicizmus szellemébe, mert bár osztatlan hódolattal övezzük martirhalált halt első püspökünk emlékét, de a templom mégis csak egyedül *Isten háza*. És ha évszázados küzdelmek eredménye, hogy a protestantizmus szelleme nem türt meg a templomokban még egy Krisztus képet sem: hogyan lehetséges, hogy épen az unitárius egyház nyissa meg templomainak kapuit a képeknek? Mert hiszen csak az első lépés nehéz. Azután jöhetnek sorba martirkoszorus őseink, jöhet a Krisztus és az apostolok képe stb.

Bármiként hódoljunk is a festőművészetnek, ez mégis csak visszafejlődés.

De mit szólna hozzá unitárius köznépünk? Bizonyára megbotránkozna, pedig *„Jaj a botránkozónak, de hétszerte jajabb a botránkoztatónak!“* Ez egy oly mélyenjáró, fontos elvi kérdés, hogy e fölötti döntés joga csak a zsinati főtanácsot illeti meg.

A marosvásárhelyi unitárius egyház kebli tanácsának e tárgyban jóváhagyásra felterjesztett jegyzőkönyvére kiváncsian várjuk az E. K. Tanács döntését.

Marosvásárhely, 1930. május 24.

Szabó Lajos,
egyházi tanácsos.

Ezt az igen érdekes és több szempontból igen időszerü kérdést olvasóink elé tárjuk megvitatásra. Magunk részéről nem kívánunk elébe vágni ennek az igen érdekesnek igérkező eszmecserének s ezért csak annyit jegyzünk meg, hogy — nézetünk szerint — e kérdés felvetése és megvitatása nem sértheti sem az emlitett római katholikus egyházat, sem a mi saját egyházunkat. Tehát sem a felekezeti béke, sem saját egyházunk tekintélye nem fog szenvedni azáltal, ha ezt a kérdést végre őszintén és tárgyilagosan megvitatjuk. Várjuk tehát a hozzászólásokat ugy képzett és hivatásos, mint e kérdésben csak laikus, de önálló meggyőződésüket kifejezni biró olvasóinktól. (Szerk.)

Szórványaink.

Vádirat.

Lehetetlen meghatódottság és minden észrevétel nélkül elmennünk a Temesváron öngyilkossá lett „Sárdi Borbála nagykadácsi illetőségü cselédleány“ esete mellett. A nagy város rohamának és szédületének áldozata. Azt szegényke ösztönszerüen megtanulta, hogy van reménytelen szerelem. De azt nem tudta, hogy Istenben bizó hittel ebből is van más kiut, mint az élet eldobása. Nem tudta, mert a vallásos ismeretben még addig sem jutott el, hogy megtanulja és vallja, hogy ő unitárius. Tizennégyéves korában elkerül falujából Temesvárra, a kicsiny házból a világ forgatagába. Itt nem hallotta az unitárius szót, elnevezést emlegetni. De még nagyobb baj, hogy otthon a kis székely falu iskolájában, templomában konfirmálási oktatásában nem vésődött elméjébe, szivébe, hogy ő unitárius. Ha ez meglett volna, talán elkerülheti e szerencsétlenséget. Temesváron van egy melegszivü, apostoli lelkü jó unitárius emberünk, ki a Sárdi Borbála esetéről is résztvevő szivvel megemlékezett, ki levelezésben áll Balázs András esperessel s egyházi főhatóságunkkal. Összegyüjti az ott lakó cselédleányokat, oktatja őket vallásunk szellemében. Ha a kis Sárdi Borbála be lett volna jelentve — a sokat és sokszor kért módon — egyházi főhatóságunkhoz s innen Nagy Elemér hitrokon testvérünk értesitve lett volna, akkor bevonhatja idejében

Sárdi Borbálát az unitáriusok kicsiny vallásos körébe, akkor tudhattak volna róla a többi ott szolgáló unitárius leányok is . . . akkor ő is megérezhette volna a hit biztató erejét . . .

Ez az eset, ez a szivünket érintő vádirat szolgáljon tanulságul lelkészeinknek és a szülőknek arra, hogy városokban szolgáló leányaik, vagy más hozzátartozóik pontos cimét közöljék egyházi vezetőségünkkel, mert mi minden városban, — ahol lelkészünk nincs is, — igyekezünk egy-egy buzgó hitrokon atyánkfiát az apostoli gondozási szerepre felkérni.

Hála és köszönet Nagy Elemér hitrokonunknak, hogy ezzel a „Tetemre hivás"-sal felhivta a figyelmet ujólag erre a mi régóta sajgó sebünkre, hogy unitáriusságunkért és pedig öntudatos unitáriusságunkért a falu határán tul terjedő sok-sok teendőink vannak, melyeket csak egymás segitségével, támogatásával tudunk eredményesen elvégezni.

ösi.

Szórvány családi házi áhitat.

(Ezeket a rövid családi istentisztelet-formákat azon szórványbeli hiveink számára közöljük, kiknek ritkán van részük unitárius istentiszteletben, de akik a családban vagy együtt lakó több család együtt egy ilyen házi áhitatot a családfő (apa vagy anya) vezetése alatt elvégezhetnek.)

Előének: Teremtő nagy Isten . . .

Derekas ének: Mint a szép hives patakra . . . 1—2. versszaka.

Imádság.

Mindenható Isten, szerető édes Atyánk! Szivünk csendes áhitatával keresünk Téged ez összegyülekezésünkben. Ugy vágyunk hozzád, mint szomju szarvas a hűs forrásokhoz. Boldogok vagyunk, hogy a Te nevedben és a te imádásodra összegyülhettünk e családi hajlékban és a Te közelségedben lelki vágyainkat, imádkozó érzéseinket el tudjuk mondani és sok aggodalmainkra és kétségeinkre enyhületet s megnyugvást találhatunk. Mennyi nyugtalanság is kinoz, epeszt, hajt minket e sokat zaklatott életben. Sokszor aggódva tekintjük önmagunk bizonytalan sorsát s kétségeskedünk, vajjon hová, merre, kihez forduljunk? S te jó Atyánk világosságot, utat mutatsz minden fiadnak és leányodnek, aki keres és szeret tégedet. Fényesen ragyog előttünk a mi követésreméltó példányképünk a názáreti Jézus Krisztus, ez a lelki orvos, ki igéjével, példaadó életével, benned bizó, Tégedet szerető lelki erejével minden bünöst megtérésre, minden beteget gyógyulásra késztet azért, hogy a te áldott országod a megvalósulás felé közeledjék. Légy áldott jó Istenünk, hogy minket is e magasztos szent ügy szolgálatára, hitünk szerinti imádságra, neved tiszteletére összegyüjtöttél. Foglald el lelkünket magadnak. Szent igéd megszentelő ereje járja át bensőnket, hogy annak vezetése szerint járhassunk a Jézus Krisztus nyomdokain, kinek tanitása szerint könyörgünk hozzád, hallgass meg. *Amen.*

Miatyánk ki a mennyben vagy ...

Ének:

Buzgóságra hiveinket
Gerjessz fel és tanits minket,
Szent igédben, hogy épüljünk
Igaz hitben, idvezüljünk.

Kedves testvéreim! Ezen családi istentiszteleti alkalommal elolvasom Máté evangéliuma VI-ik részének 5, 6, 7, 8 verseit [A családfő vagy áhitat vezető felolvassa ez evangéliumi verseket s azután elolvassa a rövid magyarázatot].

Jézus a maga korának vallásos szertartásaival nem volt megelégedve főleg azért, mert sok volt azokban a külső formaság, a látszatra épitő kegyesség. Különösen a zsidó papi rendnek a farizeusi osztálya volt látszatra dolgozó, képmutató Isten imádásában. Jézus kárhoztatta is a nép előtt a farizeusok ezen eljárását s óva inti hallgatóit és követőit az olyan módon való imádkozástól, ahogyan a farizeusok tettek.

A zsidóknál naponta három ima-óra volt: reggel, délben és délután. Az imaórák kezdetét mindig hangosan jelezték s kit ahol talált az imaóra ideje, ott imádkozott.

A farizeusok ugy intézték dolgaikat, hogy az imaóra az utcán találja őket s akkor az utcák szegletén leborultak s fennhangon imádkoztak. Ezt azért csinálták igy, hogy a zsidó nép lássa őket s dicsérje, hogy milyen kegyes-vallásos emberek.

De Jézus észrevette, hogy ez képmutatás s ezért tanitványait, hallgatóit arra intette, hogy ne tegyenek igy, mert az imádkozást nem az emberek kell, hogy lássák, hanem a jó Isten. Ezért mikor imádkoznak, vonuljanak vagy a templomba s ott a hivek seregében együtt imádkozzanak csendesen, vagy vonuljanak csendes magányukba szobájukba és ott áhitattal imádkozzanak.

A jó Isten meglátja, észreveszi és meghallgatja a csendes áhitatban, magányban elhangzó imát. Jól látja szükségeinket, jól tudja kéréseinket, mielőtt kimondanók vagy kérnők. Nincs szükség tehát hosszadalmas, sok beszédü imádságra sem.

Legszebb, legfenségesebb az a szép és rövid imádság marad mindig, melyet Jézus az Uri-imában tanitott s amely imádságainknak záró koronája marad mindig.

Ime tehát e kis evangéliumi részlet megerősit s nyilvánvalóvá teszi a mi egyszerü unitárius hitünk tiszta tanitását, mely szerint mi a mi vallásalapitónk Dávid Ferenc tanitása szerint az Ur Jézus példaadása nyomán rövid, egyszerü, szivből jövő szavakkal közvetlenül a mi mennyei Atyánkhoz imádkozunk. Ez a közvetlen kapcsolat, mely van a mi Atyánk és köztünk az ő gyermekei között, ez teheti boldoggá, megszenteltté életünket, amelyhez ez óra áhitata is vigyen közelebb minket. *Amen.*

Isten tegye lelkünkre nézve boldoggá, nyugodttá ez áhitat perceit. *Amen.*

Jöjjetek imádkozni!

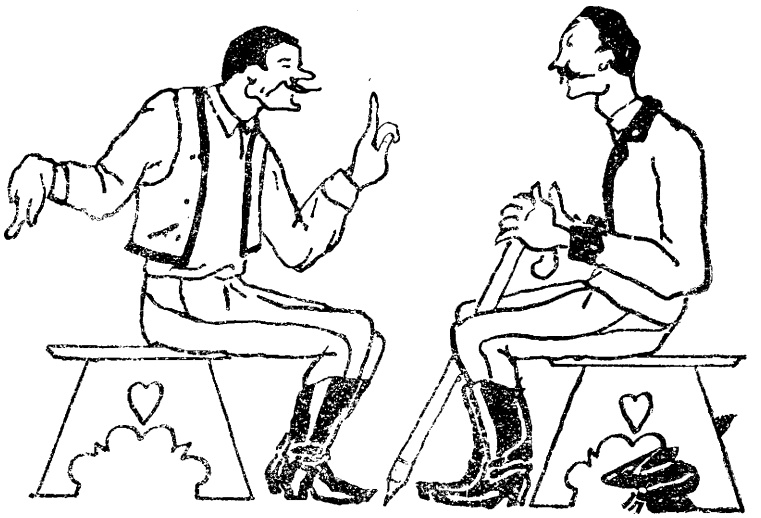
Az indiai unitáriusok, az u. n. Brahmo Samaj egyház hivatalos közlönye: The Indian Messenger (Az indiai hirnök). Calcuttában jelenik meg minden vasárnap igen nagy példányszámban. E lapban olvastuk az alábbi sorokat, melyek igen megszivlelésre való gondolatokat tartalmaznak egyik vezető indiai unitárius tollából:

„A Brahmo Samaj vallás alapköve az imádság. A Brahmo Samaj nem hiszen egy olyan Istenben, aki egyszer, réges-régen, megteremtette ugyan a világot, de azóta nem csinál semmit, csak pihen világának valamelyik elrejtett sarkában — sem pedig egy olyan Istenben, aki kormányozza ugyan ezt a világot, de megmásithatatlan természeti törvényeknek van alávetve maga is. (E két elképzelése Istennek az u. n. deistáktól, racionálista filozófusoktól ered, akik az unitárizmusra igen nagy hatást gyakoroltak s ezért tartja az iró ezeket első helyen megcáfolandóknak. Szerk.) Mi az élő Gondviselésben hiszünk, aki előtt ismertek a mi szükségleteink, aki figyel a szív kiáltásaira és teljesiti a jogos és buzgó imádság kéréseit. Az imádság meghallgatása ép oly tudományos tétel, mint az, hogy ha hidrogént és oxigént a megfelelő mérték szerint összehozunk — viz áll elő. Az imádság meghallgatása tény, amely egyetemes tapasztalásokon alapszik Igaz és tiszta szivü emberek megerősitést és felemelést nyertek az imádságban minden időkben és bárhol éltek is. Az általános tapasztalás szerint az emberi szív őszinte és buzgó imája, ha nem is mindig, de legtöbbször meghallgatásra, feleletre talál valami misztikus, előttünk érthetetlen módon. Lehet, hogy az imádság filozófiáját ma még nem tudjuk kifejteni, de viszont az emberi élmény oly kétségbevonhatatlan bizonyságai szólanak mellette, hogy a filozófia és a tudomány meg kell hogy hajoljanak valósága előtt.

Az a tény, hogy imáink kérései nem mindig teljesülnek be, egyáltalában nem csökkenti az ima valóságának értékét. Az ima sikerességének épen ugy, mint minden természeti jelenségnek, meg vannak a feltételei, amelyeket be kell töltenie. Az igazi imádkozás nem a rest ember kibuvója, hogy a saját feladatát elvégezhesse Istennel. Az igazi imádkozás az isteni gondviselés előtt való önmegadás, miután már, mindent megpróbálva, emberi erőnk határára értünk. Az imádkozás nem azokból a szavakból áll, amelyeket elmormol ajkunk, hanem elménknek egész önkitárásából, amellyel a Mindenható elé térdepel. Amikor egy ember gigászi erőfeszitések után mégis összeomolva, magatehetetlen, Istenhez fordul erőért és segitségért — ez az igazi imádság. Ha az ilyen ima kérései sem teljesittetnek, ez azt jelenti, hogy Istennek más, jobb tervei vannak velünk.

Hemchandra Sarkar.

Mindenkinek kellene olvasni az Unitárius Közlönyt, aki jó unitáriusnak tartja magát. Mindenki örömét leli benne. Egy családból sem szabad hiányozni ennek a kipróbált unitárius ujságnak. Ára egész évre 60 lei.

Unitáry János észleletei.

Uj rovatot nyitunk lapunk hasábjain,' amely fentnevezett érdemes és hithü afia, Unitáry János presbiter leveleit fogja hozni, valahányszor ilyen leveleket kapunk, azaz, amikor csak el nem vész valamelyik a postán. Előljáró beszédként azonban legyen szabad elmondanom, hogyan ismerkedtem én meg Unitáry János afiával.

Egy szép, napsugaras, téli délelőtt felmentem a püspöki irodára, hogy a Közlöny számára friss hireket szerezzek. A városzobában, ahol M. Marci bátyánk trónol végeláthatatlan sok könyv között, szépen megtermett, harisnyás embert látok üldögélni. Ejnye, gondolom magamban, ezt az alkalmat kihasználjuk. Most ugyis mindenki székely akarna lenni, a lapok is mind székely novellákkal, székely versekkel, székely társaságokkal és székely miegyébbel vannak tele, magam is valami főfőszékely volnék a helyi székely szakszervezetben, — hát csak melegedjünk már egyszer össze igazi, hamisitatlan székelyekkel is! Odalépek hát az atyafihoz, de keményen és hányiveti módon, mint ahogy a novellákban olvastam valahol s azt mondom neki:

— Adjék Isten, testvér! Hát honnét zándorodott ide fel?

Az atyafi megnéz, aztán tisztességtudóan feláll s igy felel:

— Jó napot kivánok az urnak. Nevem Unitáry János, presbiter, Szentegységfalváról.

Hm! Az biza szent igazság! Nem illik ismeretlenül megszólitani valakit. Igaza volt az atyafinak, én is megmondtam hát a nevemet, amire ő mély meggyőződéssel csak annyit válaszolt: „Tartsa meg az Isten!“ S ebben is lefőzött, mert én elfelejtettem az előbb

az „Isten éltessét". Hát rosszul kezdődött az ismerkedés, hanem azért nem hagytam magamat s tovább ismerkedtem.

— Aztán mi járatban van, presbiter uram?

— Én bizony a templom ügyibe jöttem a méltóságos püspök urhoz. Templomot akar épiteni a filiánk s engedélyt kértünk, hogy gyüjthessünk a javára.

— Hát aztán a dulló adott-e már paksust?

Rámnéz.

— Mit, kérem tisztességgel?

— A dulló adott-e már paksust?

Ismét rámnéz, csavar egyet a fején.

— Már, engedelmet kérek, de nem értem én ezt a beszédet. Csak furcsa ez a kolozsvári beszéd, az már igaz...

— De hiszen én nem kolozsvári módra beszélek, én székelyül szóltam! Hát nem tud maga székelyül?

— Székelyül? Nem én, kérem. — S ezt igen nagy meggyőződéssel mondta. — Én csak magyarul tudok, elég az nekem. Szép nyelv az, tiszteletes ur! Már amig élek, nem tanulok más nyelvet, nem én.

— Hát nem a Székelyföldről való?

— Én onnan aztán! De ott mindenki magyarul beszél!

— De hiszen ma azt tartják, hogy más a magyar és más a székely. Még a régi nóta is azt mondja: „Te magyar vagy, én meg székely". Tudja az a szép nóta, amelyik igy kezdődik: Bekecs alatt Nyárád tere. Azt az én nagybátyám irta s az csak tudta, hogy mit ir, egész életében a Székelyföldön kóborolt...

Erre a nyomós argumentumra már nem felelhetett az én székely-magyar ismerősöm, mert behivták a püspök urhoz.

Eltelt egy jó félóra, de én csak vártam türelmesen. Tetszett nekem ez a székely, aki nem akar tudni székelyül. Végre kijött. Vette a botját, tisztességgel elköszönt mindenkitől, azután hozzám jött az ablakhoz.

— Hát a tiszteletes ur nagybátyja irta azt a nótát, hogy „Bekecs alatt Nyárád tere"? Szép nóta, ismerjük mi arra mifelénk, hogyne ismernők. Még azt is szoktuk mondani egyik másik prédikációra, hogy „hosszu, mint a Szentiványi-nótája!" Hanem azért sokat énekeljük ma is. Bár mégegyszer olyan hosszu volna! Hanem mi nem ugy énekeljük, ahogy a tiszteletes ur mondta, hanem igy: „Te *jobbágy* vagy, én meg székely..." Mi már igy tudjuk. De akármit mondjon is a nóta, mi csak magyarok vagyunk, tiszteletes ur! Szivvel-lélekkel, amig csak élünk! Adjon az Isten jó egészséget!

S azzal elment.

Bizony, szégyenben hagyott. De nem bántam. Ez aztán az ember, elvei vannak, meggyőződései s nem fél azokat meg is mondani — akárkinek. Pár hét mulva ismét találkoztunk, akkor már a gyüjtőkönyvvel jött fel. „Nem szégyen az — mondotta — az Isten

házáért kéregetni!" Ekkor fogamzott meg bennem az a terv, hogy a gyüjtő-utján szerzett tapasztalatairól irjunk valamit az Unitárius Közlönyben. Eleinte vonakodott, de azután megigérte, hogy levélben tudat majd egyről-másról, amit jártában-keltében észlel. Pár hét mulva kaptam is tőle egy levelezőlapot s azon csak annyi állt:

Tiszteletes szerkesztő ur!

Ma épen beszélgettünk a Benkő felső komámmal az én gyüjtő utamról. Ő is azt mondja, hogy irjak valamit becses lapja részére cselekedeteimről. Én hát irok, ha a szerkesztő ur is jónak látja és alkalmasnak találja. Csak még a külső munkát végezem el a tanorokban s azután nekikezdek.

Szentegységfalva. Tisztelettel

Unitáry János,
presbiter.

Most hát várjuk az Unitáry alia részletes levelét észleleteiről. Jövő számunkban remélhetőleg már közölhetjük is az első levelet. Sz. I. S.

NŐK VILÁGA.

Egy év az Unitárius Vidéki Leányok Kolozsvári Egyesületének életéből.

Ezelőtt egy évvel az Unitárius Közlönyben irtunk arról az akcióról, amit az Unitárius Nők Szövetsége a vidékről szolgálatba ide került leányok érdekében akar inditani, hogy leányainkat egy egyesületbe tömöritse, ahol a szabad vasárnap délutánjukat tisztább, nemesebb szórakozásban tölthessék el s megóvják őket ezáltal a város, az utca kétes értékü mulatságainak hatásától.

Annak idején a vidéken müködő Nőszövetségeinket s papjainkat is felkértük, hogy a megszervezés munkájában segitségünkre legyenek: a községükből szolgálatba jött leányoknak itteni lakáscimét hozzátartozóiktól megtudakolják, nekünk tudomásunkra hozzák s igy megkönnyitsék számunkra az összegyüjtés munkáját.

Most nem akarok arra kitérni, csak mellékesen jegyzem meg, hogy Nőszövetségeinktől nem kaptuk meg azt a segitséget, támogatást, amitől pedig a legtöbbet vártunk.

Papjaink közül Bölöni Vilmos, Marosi Márton és Gál Mózes uraknak, akik válaszoltak kérésünkre, ez uton mondunk szivességükért hálás köszönetet.

A beérkezett 25 cimmel természetesen nem tudtunk pontos számadást csinálni az összes itt tartózkodó vidéki leányokról. De ezzel a kevés segitséggel is megkezdtük az ügy szervezését. A be-

küldött cimek alapján felkerestük leányainkat, elmondtuk tervünket, lelkükre beszéltünk, biztattuk az egyesületbe való belépésre. Meg is igérték valamennyien, hogy az alakuló összejövetelünkön megjelennek.

Az elmult év pünkösd másodnapján gyültünk először össze. A huszonöt leány közül eljött — hat. Szent-Iványi Sándor lelkész szép beszédben buzditotta őket az összetartásra — mi pedig nem csüggedtünk, bejártuk ismét a várost, felkerestük ujra a leányokat... Ujabb buzditások, ujabb igéretek.

Nem számolok be a megszervezés nehézségeinek minden mozzanatáról. Csak az első év eredményét ismertetem: egy év elteltével 22 tagot számlál egyesületünk s vannak törzstagjaink, akik ez év alatt egyetlen összejövetelről sem hiányoztak.

S milyen kedvesek, tanulságosak voltak ezek a délutánok!... Énekeltünk — mert minden összejövetelünket egyházi énekkel vezettük be —, azután a leányok szavaltak, könyvekből felolvastak, vagy mi olvastunk fel nekik, játszva megismerték a magyar történelem nagy alakjait, iróinkat, költőinket, megtanulták szeretni, becsülni azoknak jelentősebb munkáit, ezen kivül szindarabokat tanultak be, melyeket ez év március 30-án nagy közönség előtt olyan nagy sikerrel mutattak be, hogy mindnyájan, mind ők, mind mi, megjutalmazva éreztük magunkat a fáradtságért. Régi magyar és székely népdalokat tanultak, e mellett társasjáték keretében feladott kérdések által sok hasznos ismeretet szereztek, szinte észrevétlenül, amit kimondott „tanitás" mellett talán kedvük sem lett volna megtanulni.

Muzeumokba, ünnepélyekre, előadásokra vittük őket az Egyesület költségén; mindenütt ott voltak, ahol valami hasznosat, szépet tanulhattak. Akinek kedve volt, azt megtanitottuk a rece-munkára, karácsonykor pedig, a Nőszövetség által rendezett ünnepély alkalmával, mindnyájan ajándékot kaptak, többnyire kézimunka-anyagot, amellyel aztán az összejöveteleken gyakorolhatták a különböző varrásokat.

Lelkészeink közül Ürmössy József és Szent-Iványi Sándor tartottak időnként bibliamagyarázatot, Főtisztelendő Püspök urunk pedig több izben tett látogatása alkalmával mindig talált egy pár keresetlen, szivhez szóló, buzditó szót számukra.

Egyesületünk jó hirnevének bizonyitékául kell tekintenünk azt a látogatást is, amellyel egyszer a más vallásu, de minden magyar ügy iránt melegen érző nagyasszonyunk, Báró Huszár Pálné tisztelte meg Egyesületünket s nagyon szép, elismerő szavak kiséretében adott kifejezést a körünkben látottak és tapasztaltak felett.

Ez az első év munkájának rövid összefoglalása. Megelégedéssel állapithatjuk meg, hogy leányainkban sok tisztességtudás, jóra való hajlandóság s értelem van.

Mikor az elismerést megadjuk azoknak, akik erre érdemesek voltak, nem hallgathatjuk el azt a kedvezőtlen, sőt egyenesen szomoru tünetet sem, amit szervező munkánk közben elég gyakran saj-

nálattal tapasztaltunk. Azt t. i., hogy a mi falusi leányaink között milyen sok a vallástalan, közönyös lélek.

Nagy számmal voltak azok, akik semmi rábeszélésre sem akartak vallásos mozgalmainkba belekapcsolódni. Nem hatott reájuk sem az egyház iránti ragaszkodásra való rábeszélés, sem a vallásos lelki élet szükségességének hangoztatása, nem tudtunk annyira hatni reájuk, hogy a templomba járjanak. Nem egyszer azt a választ kaptuk: nem is tudják, hogy hol van a templom.

S ezt olyanok mondták, akik már évek óta itt tartózkodnak, tudják, hol van a szinház, a mozi, a sétatér, a kaszárnya, de nem tudják, hol van az Isten háza.

Ez a megdöbbentő közöny, a vallástalan lelki élet eredménye aztán az a sok tragédia, aminek az ujságokban már szinte állandó rovata van: megtévelyedett cselédlányok testi-lelki összeomlása, halálba való menekülése.

Nem akarok senkit vádolni, de a tényt nem tagadhatom el: itt valami hiba történt a nevelésben. A teljes közönyért, mely éppen a vallással, azzal a hatalommal szemben nyilvánul meg, mely erőssége, támasza az élet küzdelmei között egyedül álló embernek — az ezzel szemben megnyilvánuló közönyért a felnőtteket tartom felelőseknek. Azon a véleményen vagyok: valami mulasztás történt vagy a szülők részéről, akik nem szoktatták gyermeküket már a legkisebb korban arra, hogy az imádkozásban komoly, szent kötelességet lássanak; mulasztás történt talán a nevelők részéről, vagy a tanterv körül, mely nem fektetett több sulyt a vallásos érzés fejlesztésére.

Nem tudom, nem kutatom, hogy ki a hibás, de a baj meg van. És hogy milyen nagy a baj, azt mutatja az erkölcsi érzés leromlása, mely ma már kortünet s a vele járó lelki nyomoruság, amely rendes következménye a nemesebb, tisztultabb lelki élet hiányának.

De ahol baj van, ott van szükség a segitségre. Nem tudom, benne van-e vidéki Nőszövetségeink munkaprogrammjában, de ha nincs benne, magukévá kell tenniök fiatal falusi leányaink lelki gondozásának ügyét.

Az ifjak számára alakitott ifjusági egyleteink mintájára meg kellene alakitani a Leányegyletet, melynek tagja legyen minden konfirmált leány. Ezeket vasárnaponként — esetleg templomozás után — össze lehetne gyüjteni egy arra alkalmas helyiségben, velük a prédikációról beszélgetni, kikérdezni, magyarázni s ezáltal rászoktatni őket, hogy a szent beszédet figyelemmel kisérjék. Főleg nagy sulyt kellene fektetni a vallásos és erkölcsös érzés fejlesztésére, arra, hogy egyházukhoz ragaszkodjanak és hogy bármerre menjenek, keressék fel az unitárius köröket, ahol őket társként, testvérként fogadnák, dolgaikban segitenék. Egyszóval arra kellene őket nevelni, hogy bárhol legyenek, egyházukban lássák támaszukat, igaz barátjukat.

Lehet, hogy e cél elérése nehéz munkát követel, de annak végrehajtása nem lehetetlen. Számtalan példát láttunk arra, hogy rendszerrel, kitartással, a jó ügybe vetett hittel a legnehezebb problémát is meg lehet oldani s a lelkiismeretes munkát siker koronázza.

Ezt a hiánypótló tevékenykedést várjuk s kérjük Nőszövetségeinktől s az ők megalapozó munkájuk nyomán haladva, reméljük, hogy még eredményesebben folytathatjuk a már megkezdett munkánkat: fiatal nemzedékünk számára vallásos nevelésen alapuló nemesebb, tartalmasabb életforma kiépitését.

Jelentés

a vidéki D. F. egyleti nőszövetségek évi működéséről.

Kolozs-Dobokai kör.

(Folytatás)

1. A **kolozsi** D. F. E. és Nőkszövetsége vallásos estélyt tartott 9 alkalommal, soha nem tapasztalt nagy érdeklődés mellett. Az összejöveteleket énekkel kezdték, a lelkész imádkozott s az egyháztörténelemből tartott előadásokat. Müsoron voltak még: másirányu felolvasások, szavalatok s hegedüjáték. Felnőttek, kicsinyek együtt müködtek. Szavaltak a 3 és 5 éves kis Ütő-gyermekektől kezdve az öreg Székely Mihály nagyapáig sorban. Tartottak karácsonyfaünnepet s az iskolás gyermekeknek 420 leu értékben ajándékoztak. Ugyancsak karácsonykor a D. F. E. javára, illetve a „Hősök emléke alap"-jára Ütő Kálmán kántortanitó rendezésében mükedvelők (felekezeti különbség nélkül) előadták a „Falu rosszá"-t. A gyönyörü erkölcsi siker mellé járult a szép anyagi eredmény 7000 leuban. A Nőszövetség tagjai minden vasárnap virággal diszitették az urasztalát. Jelentés szerint a nők munkájának tulajdonitható, hogy a hivek adománya „Aranykönyv" bejegyzés sze int 28.303 leu 25 bani s továbbá, hogy az Ütő Kálmán kezdeményezésére a világháboruban elesett hősöknek a templomba helyezendő emléktáblára kb. 4000 leus alapot gyüjtött. Jelentés megemlékezik az egylet volt elnöknőjének, Kiss Sándornénak az egyházközségnek adott ajándékáról, egy urasztali teritőről 6000 leu értékben. Elnök Ütő Kálmánné.

Küküllő kör.

1. **A dicsőszentmártoni** unitárius Nőszöve'ségének munkája különösen a szegényügy, vallásos ünnepélyek s jótékonycélu előadások rendezésében nyilvánult meg.

Szegény unitárius nőknek ruhasegélyt adtak, szegény iskolás gyermekeket 4700 leu értékü ruha- és pénzsegélyben részesitettek. Az iskolás gyermekek számára karácsonyfa-ünnepélyt rendeztek: iróeszköz, cukorka és sütemény ajándékozással.

A városi „Magyar párt“ tagozáta által, a csikszenttamási tüzkárosultak segélyezésére rendezett gyüjtésben is tevékeny részt vett a Nőkszövetsége.

Az iskola és templom javitására rendezett mulatságok és előadások erkölcsi és anyagi sikerében is nagy része van a szövetségnek.

A leánynövendékekkel dalárdát szervezett.

Szintén a Nőszövetség érdeme az is, hogy ott 144 magyar nő közül 29 kb. 20% unitárius vallásut vettek fel a választójogosultak közé.

Tagsági dijat nem vesznek, anyagi szükségleteiket az egyházközség keretében fedezik.

Elnök Gvidóné Molnár Katalin, titkár-jegyző Bényi Ida.

Később érkezett jelentések.

Kereszturi kör.

Az ujszékhelyi unitárius nők D. F. egyletének alakuló gyülése 1928 nov. 18-án volt Pap Lázárné és dr. Elekes Dénesné urasszonyok részvételével. Elnök Murvai Sámuelné, alelnökök Bakó Lázárné, Gyarmathy Lajosné, ügyv. alelnök Kisgyörgy Sándorné, ellenőrök Fazakas Péterné, Lőrinczi Mózesné, jegyző Dimény Erzsike, titkár Bartha Ilonka, pénztárosok P. Buzogány Sándorné, P. Buzogány Dénesné és 24 választmányi tag, 91 rendes tag.

Az egylet tartott 1928 nov.-től 1929 nov.-ig 1 alakuló, 13 rendes, 3 választmányi gyülést. Rendezett 1 teaestélyt, 1 müsoros estélyt, 1 bállal összekötött szinielőadást.

A rendes gyülések egyházi énekkel, imával, bibliai magyarázattal és érdekes, hosszu müsorral mindig a templomban kezdődtek el. Felolvasott Benczédi Pál boldogfalvi lelkész: „Az unitárius vallás

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank R.-T.
Cluj Piața Unirii (Mátyás kir.-tér) 7.
Fiókjai: Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár, M.-Vásárhely, Nagyváradon és Temesváron.
Saját tőkéi 143 millió lej
Affiliált intézetei: Tordaaranyosmegyei Takarékpénztár Rt. Tordán, Alsófehérmegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár Rt. N.-Enyed. Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Székelyudvarhelyen és Sz.-Kereszturon, Szászrégeni Takarék és Hitel Rt. Szászrégenben, Népbank Rt. Bánffyhunyadon, Szamosujvári Hitelbank Rt. Szamosujváron.
Betéteket elfogad. Betéteket elfogad.
Minden bankügyletet legelőnyösebben végez.
Engedélyezett devizahely. Áruraktárai a vasut mellett.

és a nők" cimen, Bakó Lázárné: „Kertészet és nők", Bakó Manci: „Kertészet hasznáról" cimen. Szólót énekeltek: Bartha Ilonka, Fazakas Juliska, Kisgyörgy Katóka, Bakó Manci. Duettet énekeltek: Kisgyörgy Piroska, Murvai Juliska. 31 szavalat volt 10 alkalommal, különböző, tanulságos cikkeknek felolvasása. Az ifjuság a Nőegylet rendezésében előadta a „Tábornok" c. szindarabot óriási anyagi és erkölcsi sikerrel.

Az egylet szociális tevékenysége a következő volt: 2 alkalommal, halálesettel kapcsolatban 2 szegény hadiözvegyet először 600 leuval (S. Buzogány Józsefné), másodszor 530 leuval (Matka Zsuzsika) segitett. Egy beteg iskolás leányka orvosságát fizette 200 leuval. A kereszturi gimnázium részére adott 1000 leut. A köri gyermekek tanittatásához hozzájárult 1500 leuval. Az unitárius Leányotthon betegszobája részére 500 leut adott. A Dávid Ferenc-emléktáblára 300 leut ajándékozott, az iskolás gyermekek karácsonyfájára 500 leut. Fikker Sándor segédlelkésznek a fáradozásai jutalmául 1350 leut. Benedek János segédlelkésznek szintén jutalmul 1500 leut. Összesen 7980 leu. Jelenlegi összes vagyona kölcsön adva 8000 leu.

(Folytatjuk.)

Alapitvány. Ürmössy Józsefné édesanyjának: özv. Balaskó Ferencnének elhunyta alkalmából, emlékére 1000, azaz Egyezer leus alapitványt tett a vargyasi Nőegyletnek. Az alapitvány kamata szegény gyermek segélyezésére forditandó. Nemes lélek emlékére, nemes cél szolgálatára tétetett az alapitvány, melyért a vargyasi Nőegylet hálás köszönetét fejezi ki. Vargyas, 1930 május 8. *Kiss Károlyné* nőegyleti elnök.

Egyleti élet és munkásság.

D. F. E.-i közgyülés Szentmihályon.

A székelykereszturi unitárius egyházkör D. F. fiókegylete 1930 junius 19-én tartotta ünnepélyes közgyülését Székelyszentmihály egyházközségben. A szép Nyikóvölgynek emlékezetes ünnepe volt e nap; szentmihályi unitárius hiveink egyházszeretetének pedig próbaköve. Az egylet vezetősége szereplésre hivta ez alkalomra az egyházközségnek nemrégiben kitüntetett iró fiát, Gyallay Pap Domokost, a Kisfaludy Társaság tagját. Megjelenése a hivekben lelkesedő örömöt váltott ki s a néphangulat igazi ünneppé avatta a gyülést.

Már kilenc órától kezdve sürün érkeztek a messzibbről jövő vendégek. Autók és kocsik hozták Keresztur felől, a Pártiumból, Gagyvize és Firtos vidékéről az unitárius belsőembereket és világi hiveket. Tiz órakor megkondultak a messzire néző szentmihályi torony uj harangjai. Az egyházközség négy falujából, Kobátfalváról, Szentmihályról s a két Bencédből seregestől jöttek az istenházába

ünnepi öltözetben férfiak, asszonyok, székelyruhás legények és leányok. A gyönyörü nagy templomot megtöltötte a közönség, bár tudtuk, hogy voltak még távolmaradók.

Először istentisztelet volt, gyülekezeti ének: „Oh jöjj az Urnak házába . . .“ és „Áldjad én lelkem az Urat“ Gálfalvi Péter kadácsi énekvezér-tanitó kellemes orgonajátéka mellett. Zsigmond József segédlelkész áhitatos imában emelte Istenhez a sziveket. A közéneket Gál Jenő zsákodi énekvezér-tanitó erőteljes, mély bariton-szólója szolgáltatta. Alkalmi beszédet Ütő Lajos kereszturi lelkész mondott II. Krónika VI. 1—2. alapján. Logikusan felépitett beszéde világosságot terjesztett az Ur magas hajlékában s a jelenlevők érezték a szimbólum igazságát, hogy a künnmaradottak homályban járnak. Kár, hogy voltak kivülmaradók, mert a szivekre egyformán omlott a szeretet evangéliumának szava s azok összedobbantak a kiengesztelődés felemelő, boldogitó érzésében. Oh jaj azoknak, akik vétkeznek haragjokban! — Azután énekeltük: Megáll az Istennek igéje.

A templomi ünnepélyt Pap Mózes elnök üdvözlő beszéde nyitotta meg. Visszapillantást tett e népes és tehetős egyházközség nagyszerü multjára; az onnan kikerült vezetőférfiak példás unitárius életére. Tolmácsolta a vidék örömét s büszke elismerését az ünnepélyen megjelent Gyallaynak abból az alkalomból, hogy őt a Kisfaludy Társaság tagjává választotta. Az egyházközség üdvözletét Marosi Márton lelkész mondotta, fogadalmat téve, hogy ez ünnepély által gyujtott fény mellett megujult lélekkel fogja hirdetni Jézus evangéliumát s mindig ott lesz hiveivel, ahol a szeretet s kiengesztelődés szelleme munkál a szivekben. László Balázsné kedves szólóéneke nyujtott ujabb változatosságot a müsor keretében. Ezt követőleg Gyallay Pap Domokos tartotta meg szabadelőadását. A komoly templomi hangulatot egyszerre derüssé varázsolta gyermekélményeinek szines előadásával. Szavait elsősorban az ifjusághoz intézte s a néplélek igazi ismerésével tudta megeleveniteni, életre kelteni az elmult idők szereplőit: szülőfaluja belső embereit, a kereszturi kollégiumba menő becézett fiut, annak apját, gondos anyját, a diákélet romantikus vakációit. Megláthattuk bennök a régi egyszerüséget; a „véka tudományt s a köből jó magaviseletet.“ S az ifjuság hálás volt az előadó közvetlen szavaiért. Hosszu sorban vonultak elébe s szeretetük jeléül szines virágcsokrot nyujtottak át falujok szülöttének. Köszönték, hogy minden héten üzen nekik a Magyar Nép hasábjain s nem titkolták, hogy örömük most még nagyobb, mert élőszóban beszélt hozzájuk. Az ünnepélyt Gálffy Margitka müvészi szavalata s a közönség éneke zárta be.

Folytatólagosan megtartottuk a fiókegyleti közgyülést. Boros Jenő titkár felolvasta évi jelentését; kegyeletes szavakban emlékezett meg az egylet elhunyt munkás pénztárosáról, Kendi István kereszturi énekvezér-tanitóról. A pénztári jelentést szintén titkár terjesztette elő. Azután a gyülés egyhangu felkiáltással Nagy Lajos főgimn. tanárt választotta uj pénztárosnak.

Közgyülés után az egész közönség átvonult Kobátfalvára a Kókusi kertbe, Mihály János hires királybiró majdnem százéves sirjának megkoszoruzására. A sirnál Péter Lajos főgimnáziumi tanár emlékezett meg ez iskolaépitő nagy unitárius érdemeiről s nagy jellemét követendő példányképül állitotta a most élő utódok elé. Énekeltek a kobátfalvi iskolás gyermekek András Albertné tanitónő vezetésével

Jó délután gyült össze az ünneplők serege közebédre, a kobátfalvi ifjusági otthon helyiségében. Kellemes hangulatban folyt le a közebéd; a pohárköszöntők során harisnyás székely atyánkfiai versenyre keltek vezetőikkel ötletességben s szónoklásban. A falu népe, gazdálkodók és kisiparosok lelkes ünneplésben részesitették Gyallayt, a Magyar Nép elhivatott szerkesztőjét.

Hisszük, hogy az ige varázsa elhat azon szentmihályi hiveink lelkéhez is, akik most még az ünneprontó „majális"-on voltak; megláthatják még az alázatos szivüek és békességre igyekezők boldogságát s a felfuvalkodottak megaláztatását.

A 30 éves D. F. Ifjusági Egylet.

A Kolozsvári Dávid Ferenc Ifjusági Egylet megalapitásának 30 éves évfordulója alkalmából 1930 május 9-én este 8 órai kezdettel az Unitárius Kollégium tornatermében nagyszámu közönség jelenlétében és kellő sikerrel emlékünnepélyt rendezett. A változatos műsor a Teológia Akadémia ifjusági énekkarának nyitány számával kezdődött. Möhring: „Távolban" c. darabját adta elő a dalárda Ütő Lajos karnagy vezetése mellett. A bariton szólót Bede Emil énekelte. Gyallay-Pap Zsigmond elnöki megnyitójában ismertette az egylet megalakulásának történetét, multját és jelenlegi helyzetét. Ezek után szavalt Major Zsuzsika, majd novellát olvasott fel Székely László. Népdalokat énekelt Ürmössy Magda Nagy Ferenc és az ifjusági zenekar kiséretével.

A műsor második részét képezte egy igen érdekes összetételü darabnak a bemutatása. Ennek a jelenetekben gazdag szinjátéknak cime: „A nagy próba", irója: Szent-Iványi Sándor, rendezője (és 2 prológus irója): Székely László. Szereplők voltak: Lőrinczy Gergely, Gyallay-Pap Zsigmond, Kovács Domokos, Ferencz József, Ürmössy Gyula, Nagy Béla, Kovács Lajos, Bede Emil és Fülöp Árpád.

Ugyancsak a darab keretén belül imát mondott: Kriza Judith, prológust adtak elő: Ferencz József, Szántó Luci, Gyergyay Kornélia és Szabó Lili. Francia négyest táncoltak: Bedő Boriska, Bedő Julia, Király Lenke és Szabó Nusi. Szavaltak: Pap Dodó és Kaáli Nagy Pista. Charisok voltak: Hadházy Éva és Weress Zsófika.

A bezáró beszédet Dr. Boros György püspök ur őméltósága mondotta.

A műsor után tea és ismerkedés is volt s tehetünk-e róla, ha a Nagy Ferenc bandája játszani, az ifjuság pedig táncolni kezdett.

Egyletünk multja és jelene, a lelkes vezetők munkássága, valamint az ünnepély szép sikere buzdítanak, hogy dolgozzunk odaadással és erős kitartással, mert a nemes cél megérdemli, sőt megköveteli ezt. **Fülöp Árpád.**

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Jóltevők emlékünnepe Kolozsvárt. Mindvégig emelkedett hangulatu emlékünnepélyt rendezett kolozsvári kollégiumunk áldozócsütörtökön délután 5 órakor a diszteremben. Közének után Gálfi Zsigmond igazgató magvas, szép megnyitót tartott, felhiván a figyelmet arra a termékenyitő hatásra, amelyet, ha jóltevőinkről megemlékezünk, mindnyájan jólesően érezhetünk. Utána dr. Gál Kelemen tb. igazgató olvasta fel mind arányaiban, mind tartalmában hatalmas tanulmányát Kovácsy Antalról, mint az intézet szellemi jóltevőinek egyik legkimagaslóbb alakját mutatva be őt az ifjuságnak és a közönségnek. Kovácsy Antal egyénisége s Brassai nevelési elveit részben megvalósitani, részben tovább fejleszteni iparkodó munkássága rányomták bélyegüket unitárius nevelésünkre, melynek 1860-tól 1892-ben bekövetkezett haláláig vezető személyisége volt. Az előadó nem elégedett meg pusztán csak a Kovácsy Antal személyének és munkásságának jellemzésével, hanem széles látókörrel felölelte az egész XIX. század nevelési mozgalmainak a történetét, melynek olyan részleteire is rávilágitott, melyeket ezelőtt még sohasem láttunk leirva vagy ismertetve. Már itt felhivjuk olvasóink figyelmét arra, hogy ugy ez az értekezés, mint az emlékünnepély többi prózában történt előadásai is a Keresztény Magvető legközelebbi számában meg fognak jelenni. Dr. Gál Kelemen felolvasása után Jakab Jenő VI. o. t. szavalta el Péterfi: „Jóltevőink" c. költeményét, gimnázistáknál szokatlanul fejlett megértéssel és kifejezéssel. Majd a kollégium ifjusága adott elő két négyszólamu dalárda-számot és egy zenekari számot Kiss Elek zenetanár vezetésével, igen preciz összetanultsággal és a legfinomabb árnyalatokat is kifejező tökéletességgel. A második dal egyébként Kiss Elek saját szerzeménye volt. Végül dr. Ferencz József iskolai f. ü. gondnok zárta be az emlékünnepélyt tartalmas, szép beszéddel. Külön érdekessége volt az ünnepélynek s a hangulat emelkedettségéhez igen meghatóan járult hozzá Kovácsy Antal leányának, dr. Boros Györgyné szül. Kovácsy Rozália őméltóságának a jelenléte. A szépszámu közönség lélekben meggazdagodva távozott az ünnepélyről.

A kolozsvári Unitárius Leányotthon előljárósága értesiti mindazon unitárius szülőket, akik középiskolákban vagy kenyérkereső pályán tanuló leányaikat az 1930 31. isk. évben a Leányotthonban óhajtják elhelyezni, hogy eziránti kérvényüket julius 30-ig a Leányotthon előljáróságának cimezve az unitárius gimnáziumhoz küldjék. *Ferencz József,* elnök.

Meghivó az unitárius egyetemes lelkészköri közgyülésre. Az unitárius egyetemes lelkészkör f. évi julius hó 21-én d. e. 9 órai kezdettel Marosvásárhelyen közgyülést tart, a marosvásárhelyi templom julius 20-iki felszentelését követőleg. A közgyülést julius 21-én este be is végezzük. Julius 20-án este 8 órakor a választmány tartja ülését. Midőn e gyülésre a tagokat meghivom, egyuttal felkérem összes lelkésztársainkat, hogy igyekezzünk már a templomszentelésre minél többen megjelenni s igy a közgyülésen is résztvenni. Palástját lehetőleg mindenki hozza magával. Elszállásolás céljából jelentkezzenek az egyesek Halmágyi János esperes, lelkészköri alelnöknél. A vonatok és autobuszok járásáról is ő készséggel ad felvilágositást. A közgyülés programmját később fogom közölni a lelkészköri elnökök utján, akik azt körözni fogják az illetők között. Kolozsvár, 1930 jun. 15. *Csifó Salamon*, egyetemes lekészköri elnök.

Országos tanitói kongresszust tartanak a romániai kisebbségi felekezeti tanitók 1930 julius 2-án Kolozsvárt, a ref. teológia disztermében a fizetéskiegészitő államsegély és az állami nyugdijintézetbe való felvétel ügyeinek megtárgyalására, melyre az unitárius tanitókat, illetve a körök kiküldöttjeit ezuton meghivja az elnökség.

Unitárius győzelmek az első ifjusági dalosversenyen. Az Országos Magyar Dalosszövetség rendezésében junius 2-án és 3-án zajlott le az első ifjusági dalosverseny. Meleg érdeklődéssel kisérve, meglepő eredményekkel. Minket unitáriusokat különösen kellemesen érintenek az eredmények, hiszen a mi *kolozsvári diákjaink* nyerték el a vegyeskarok versenyében a babért. Második a nagyenyedi ref. tanitóképző, harmadik a kolozsvári ref. kollégium dalárdái lettek. A kolozsvári ref. leánygimnázium és ref. teológia jutalomdijban részesültek. — Az orgonahangversenyben az első Butyka Kálmán ref. teol., a második Báthory József tanárjelölt és a harmadik Szász Vilmos ág. ev. teol. lett. — A középiskolások egyéni versenyében a zongora első diját Faragó Erzsébet, a másodikat *Deák Erzsébet*, a ref. leányfőgimnázium növendékei nyerték. Hegedühangversenyben *első Márkos Albert, második Komjátszeghy Lajos unitárius diákok lettek.* — A főiskolai hallgatók versenyében az éneklés első diját *Bede Emil* unit. teol. nyerte. Zongorán első lett Nagy József ref. teol. senior, mig a hegedü első diját Manyák Ernő orvostanhallgató nyerte, második Kozma Tibor ref. teologus lett. — A dalosverseny befejezéséül fényes sikerü koncertet rendeztek a Magyar Szinházban, amelyen különösen az *Unitárius Teologia* dalárdája keltett lelkes, meleg ünneplést szereplésével. Az első ifjusági dalosverseny tehát 3 első és két második dijat eredményezett unitárius ifjuságunk számára. Gyönyörü eredmény, ha kis számunkat tekintjük.

Shakirov Sebestyén: „Déva vára alkonyatkor“ cimü festményének a kisorsolásához a sorsjegyek kaphatók a szerkesztőségnél vagy a lelkész urak utján. Egy sorsjegy ára 40 leu.

Halottaink. Homoródalmási Barra Lajos dr. életének 34-ik évében, f. évi április hó 18-án váratlanul elhunyt Budapesten. Halálát széleskörü rokonsága gyászolja ott is, Erdélyben is.

Pályázat lelkészi állásra. Sz.: 581—1930. U. P. A nyárádszentlászlói unitárius egyházközség lelkészi állása beteg lelkész lemondása következtében megüresedvén, arra ezennel pályázatot hirdetek. A lelkészi állás javadalmai: 40 kalangya buza (25 kévés), 220 véka csős tengeri, 270 leu készpénz az egyházközség pénztárából, 6 hold 1438 □-öl tagositott szántó, 2 hold 557 □-öl tagositott kaszáló rét, 121 □-öl szöllő, puszta, a templom kertje és a temetőkert használata 797 □-öl, 1 hold 740 □-öl gyümölcsös- és konyhakert, nyomáti erdőhasználat, 3 szobás lakás, téli konyha, kamara, 1924-ben épült; nyári konyha, külön sütőkemencével és gazdasági épületek. Jegyzet: Kepe évenként változhatik. A pályázatot, szabályszerüen fölszerelve, Marosvásárhelyre Halmágyi János esperes aa kezéhez julius 20-ig kell benyujtani. Kolozsvár, 1930 junius 27. *Dr. Boros György*, püspök.

Népes családu unitárius székely gazda igen előnyös feltételek mellett lakást és megmivelésre 18 hold jóminőségü földet kaphat. Bővebb tájékozást nyujt sepsiszentgyörgyi lelkészünk, József Lajos tiszt. esperes. Aki érdeklődik, jelentkezzék saját lelkészénél és ő tájékozást fog szerezni.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába április 25-től május 25-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek: Dr. Gálffy Zoltán Székelykeresztur 1929-re, Inczefi Lajos Szászrégen, özv. Jakab Miklósné Kolozsvár, Deák László Nyárádszereda 1930-ra, Nagy Árpád Ürmös 1929-re, Kádár József Dés, özv. Macskási Lajosné, Kelemen Lajos Kolozsvár 1929—1930-ra, özv. Kelemen Miklósné Marosvásárhely, Incze Böske Ákosfalva 1928—1930-ra.

Alapitói dijban fizettek: özv. Deák Miklósné Kobátfalva anyja, néhai Böckel Károlyné született Frank-Kis Zsuzsánna emlékére 500 L-t, Lőfi Gyula Torda 300 L-t, Kozma Miklós Ádámos 1000 L-t.

Emlékadomány cimen ajándékoztak: Lőrincz Károlyné Árkos, Dr. Gálffy Zoltán Székelykeresztur, Inczefi Lajos Szászrégen, özv. Deák Miklósné Kobátfalva, Deák László Nyárádszereda 40—40 L.; Dalström Kálmánné Árkos 100 L.

Az egylet pénztárába május 25-től junius 25-ig előfizetői és tagsági dijat fizettek: Főgimnázium Önképzőköre, Boros Jenő Székelykeresztur, Ferenczy Sándor Kolozsvár, Sebe Ferenc Pipe, Ekárt Andor, Ekárt Andorné Csehétfalva, Rodi Imre, Ferencz Istvánné Brassó, Dombi Mózes Recsenyéd, Bálint Balázs Kénos, Pál Mihály Gyepes, Korodi Ferenc, Imre Albert Sepsiszentgyörgy, Vass Gézáné Buzău 1929-re; Sándor Józsefné Homoródalmás, Shakirov Sebestyén Nagybánya, id. Fazakas Sándor Nagyajta, Bálint Mózes, Unitárius Egyházközség Pipe, Pataki Jánosné Brassó, Utő Áron, Incze Béla, Téglás Albert, Barabás Mihály, Vida Géza, Kiss Károly, id. Szabó

Mózes, ifj. Szabó Mózes, özv. Kriza Sándorné, Ütő Irma, id. Köntés Ferenc, Simon András, Szabó László Sepsiszentgyörgy, Unitárius Egyházközség Kilyén 1930-ra; Dr. Taglich Samu Brassó, Dobai István Homoródujfalu, Unitárius Egyházközség Gyepes 1927-re; özv. Sándor Mózesné Kénos 1928-ra; Vass Dénes Marosvásárhely, Lőrinczy Elek Kissolymos 1928—1929-re; Deák Jenőné Telek, özv. Török Bertalanné Érkörös 1928—1930-ra; Kiss Boriska Zsombor, Pálffy Kálmán Kreszna 1929—1930-ra; Unitárius Egyházközség Kissolymos, Unitárius Egyházközség Nagysolymos, Csoma Győzőné, Konya Mária Brassó 1927—1928-ra; Deák Ferenc Kolozsvár 1927—1930-ra; Kádár Gyula Abásfalva 1923—1924-re; Unitárius Egyházközség Sepsiszentgyörgy 1930—1931-re; Miklós József Kolozsvár 1924—1926-ra; özv. Biró Mihályné Betfalva 1924—1930-ra.

Alapitói dijban fizettek: Sigmond Ilona Kolozsvár 300 leut, Uzoni Mihály Sepsiszentgyörgy 500 leut.

Emlékadomány cimen ajándékoztak: Shakirov Sebestyén Nagybánya, Lőrinczy Domokos, Lőrinczy Elek Kissolymos, Sándor Gergely Brassó 40—40 leut. — Kolozsvár 1930 junius 25-én. *Gálfi Lőrinc,* pénztárnok.

Hátralékos előfizetőinket kérem, hogy dijaikat külön felszólitás bevárása előtt sziveskedjenek befizetni. *Gálfi Lőrinc,* pénztárnok.

Irodalom.

Dr. Gál Kelemen: A nemzeti nevelés román fogalmazásban. Erdélyi Tudományos Füzetek 24. sz. Kolozsvár. Minerva, 1930. Nagy 8-ad rét. 18 old.

Régóta óhajtott áttekintés Románia nevelési rendszereiről. A nemzeti szellem kifejlődésének csecsemőkorától, 1832-től, az Asachi György Regulamentul Organic-ja körül felviharzott harcoktól kezdődőleg szerző ismerteti a régi fejedelemségek, majd az egyesült királyság és a világháboru után hatalmas birodalommá vált Románia fejlődését a nevelés terén. Asachi György 1832-ben a románt kivánja a tanitás nyelvévé tenni, amely törekvés ellen az akkori főnemesi osztály élénk harcot folytat s a román helyett a francia nyelvet favorizálja. Lényeges előhaladást jelent e téren a Spiru Haret 1898-ban alkotott középiskolai törvénye, mely Herbart pedagógiája alapján központi gondolattá tette a Vilmos császár által 1890-ben kinyilatkoztatott elvet: „Nekünk német nemzeti ifjuságot kell nevelnünk, nem pedig görög és római ifjakat.“ Igy lett a nemzeti nevelés központi gondolattá a klasszikus, általános emberi nevelés helyett. Ez alapokon folyik tovább a román nevelés, igen megérthető és méltányolható módon. A XX. század demokratikusabb és az általános emberi ideálok felé haladó eszmeáramlata azonban nem ihlette meg az ujabbkori román nevelőket s különösen a megnagyobbodott or-

ság sok nemzeti kisebbsége problémáival szemben nem tudtak, vagy nem akartak a nemzeti nevelés szükös korlátain tágitani. Ebből folyik a jelen szigoru iskolapolitikája s a kisebbségi tanintézetek számtalan sérelme és keserve. Mindehhez járul még, hogy Romániában a felekezeti oktatási rendszer teljesen ismeretlen lévén, a magániskolákká degradált ősrégi magyar intézeteket egyáltalában nem értik meg s igy annál kevésbbé méltányolhatják a közoktatásügy jelenlegi irányadói.

Ez a kitünő értekezés méltán keltett nagy érdeklődést és meleg elismerést már akkor, amikor az E. M. E. bölcsészet, nyelv- és történettudományi szakosztályának egyik ülésén felolvastatott. Igy, nyomtatott formájában, nélkülözhetetlen szakmunkává vált, melyet minden magyar ember, akit a mi kisebbségi nevelésünk sorsa érdekel, meg kell, hogy szerezzen. Ára 50 leu s kapható az Erdélyi Muzeum kiadóhivatalában Kolozsvárt, Str. Baron L. Pop (Brassai-utca) 5. szám alatt. Sz. I. S.

Felhivás. Tisztelettel fordulok azon intézményekhez és egyesekhez, akik segiteni óhajtják unitárius szellemü teológiai irodalmunk kifejlődését, sziveskedjenek julius hónap folyamán irásban közölni velem, hogy hajlandók „A próféták világa" cimü kétkötetesnek szánt müvem első kötetét 500 leu árban előjegyezni. A munka kb. 30 ivnyi, 8°, 450—480 lap terjedelmü s az Ótestamentum prófétáival foglalkozik. A második kötet tartalma az Ujtestamentum s az ezt megelőző apokrifus irodalom, szintén akkora terjedelemmel. Egyetemes egyházi szempontból kivánatos volna, hogy egyházközségi könyvtáraink meg tudják szerezni e bibliai tárgyu könyvet. Csak annyi példányt nyomatok, amennyit biztosan el tudok helyezni. Dr. Kiss Elek teol. ak. tanár Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium.

Az „Ifju Erdély" kiadásában megjelent dr. Imre Lajostól az *Ifjuság válsága* cimü mű. Ez a kis könyv a mai ifjuság helyzetének, világképének, társadalmi és gazdasági állapotának, jellemképének megrajzolásával, képet ad arról a válságról, melyben ma az ifjuság van és inditásokat tartalmaz arra nézve, mi ebben a helyzetben a teendő. A mű 5 ivnyi terjedelemben jelent meg, ára 30 leu. Megrendelhető az „Ifju Erdély" kiadóhivatalában Kolozsvárt, Ref. Teológia.

Alapitói dij 1000 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő cimére Cluj, Unitárius Kollégium küldendő.

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L. egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz

XL. évf. Cluj-Kolozsvár, 1930 jun.—jul. 7—8. sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

II. Károly király.

Olvasóink előtt nem kell ismertetnünk azt a villámgyorsasággal lejátszódott eseményt, amely Károly herceg hirtelen hazatérésével és királlyá proklamálásával következett be. Az egész ország örömujjongása közben pünkösd első napján foglalta el II. Károly király édesatyjának trónját s ezzel véget ért az 1926 január 4-én hozott törvény következtében előállott nehéz politikai helyzet.

II. Károly királynak egyházunk nevében Püspök ur a következő távirattal fejezte ki hódolatát:

Kabinetiroda

Bucureşti.

II. Károly király trónralépése alkalmával Isten áldását kérjük életére és uralkodására, az ország minden polgára javára. Alattvalói hódolattal ajánljuk atyai jóindulatába egyházunkat és ennek intézményeit.

Boros György unitárius püspök.

E táviratra a következő válasz érkezett, melynek különös jelentőséget ad az a körülmény, hogy maga Őfelsége nevével van ellátva:

Boros unitárius püspök

Cluj.

Köszönöm az unitárius egyháznak a hüségérzelmeket, melyeket az egyház nevében kifejezett.

Károly.

Részünkről az Uristen áldását kérjük országunk fiatal uralkodójának fejére, hogy bölcs belátással, gyöngéket és elnyomottakat védelmező erővel és az ország minden polgárára kiterjedő szeretettel uralkodhassék Isten dicsőségére!

Püspöki vizsgálat a háromszéki egyházkörben.

Dr. Boros György püspök első rendes püspöki vizsgálatát a háromszéki egyházkörben május 11—27. napjain tartotta meg. Kilenc anya-, két társ- és egy leányegyházközséget látogatott meg. Az idő esős, zivataros és hideg volt, de a püspök könnyen elviselte és szellemi frissessége győzedelmeskedett a tennivalók sokféleségén s mindenre kiterjedő körültekintéssel intézkedett.

E körben 42 éve nem volt hivatalos püspöki vizsgálat. Érthető, hogy hiveink a legnagyobb örvendezésben voltak egész idő alatt. Gyülésbe, templomba, iskolába az ifjak és öregek egész serege kisérte, az utcákon a falu végétől kezdve tolongott a nép sokasága és virággal hintette be nemcsak a szekereket, hanem az utcát is. A rendkivül nagy munkáról megközelitően kimeritő tudósitást sem lehet adni. Csupán a főmozzanatokat érintjük. Nagyajtán kezdődött és ott Szent-Iványi Gábor felügyelő-gondnok és Végh Benjámin köri esperes fogadták a püspököt és egész utján nagy kitartással kisérték és résztvettek a munkában. Itt Dr. Ferenczy Géza főgondnok és Tana Sámuel köri gondnok is résztvettek s az utóbbi szintén elkisérte a vizsgálati uton. Itt emlitjük meg, hogy Szent-Iványi Gábor felügyelő-gondnok gépkocsiját egész időre a püspök rendelkezésére bocsátotta és maga is nagymértékben közremüködött, hogy a vizsgálat minden irányban sikeres legyen. A püspöki titkári teendőket Sigmond József homoródjánosfalvi lelkész végezte, aki minden templomban közremüködött imával vagy beszéddel.

Lapunk terjedelme nem engedi, hogy hü képet adjunk arról a nagy szeretetről s azokról a rendkivül kedves, meghatóan szép jelenetekről, melyeket az egyházközségek népe felekezeti külömbség nélkül elévarázsolt minden helyen. Nagyajtán meglepte a vizsgálószéket az a rend és előkelőség, ami a papiakban, az uj iskolában és a templomban mutatkozik. Valóban minta gyülekezet és minta pap vezeti itt az életet, igen szerencsés kisegitő munkásokkal.

Május 14-én reggel érkezett a püspöki vizsgálószék Bölönbe. Permetező eső és 18 tagu lovas bandérium fogadta a határ szélénél. A tüzoltó zenekar hatalmas trombitazengéssel jelezte a községbe beérkezését. Itt is, mint mindenütt, ékesen felállitott diadalkapu és „Isten hozott“ fogadta. A bölöni messze vidéket uraló gyönyörü templom zsufolásig megtelve várta a püspököt és kiséretét. A háromtanerős iskolát végig tanulmányozta a vizsgálószék s örömmel látta, hogy a felekezeti iskolát a hivek gyermekeikkel megtöltik. A további uton Sepsiszentkirály következett. Itt is lovas bandérium, nagy sokaság, a polgáriak és egyháziak üdvözlete fogadta. A közönséget nem zavarta a hüvösre fordult esős idő sem; a kis templom zsufolásig megtelve hallgatta az imát, főpásztori üdvözletet és beszédet. Ezután Kökös következett, ahol talán legfeltünőbb volt a püspöki vizsgálószék iránt mutatkozó nagy tisztelet és figyelem, mert a rövid

időre földerült ég alatt a diszkapunál már nemcsak a magyar és unitárius lakosság, hanem a román lakosság is fogadta, a görög keleti egyház fuvós zenekara, a görög keleti és unitárius nőegyletek, az ifjusági egyletek virággal és szépen csengő magyar üdvözletekkel köszöntötték a főpásztort. Itt rendkivüli örömünnep volt, mert az áldozatkész hivek felekezeti iskolájukat óriás áldozattal diszes épülettel ajándékozták meg. A közelebbi megálló Brassóban volt. Amire egy nagy városban alig lehetett számitani, itt is diszkapuval fogadták a főpásztort és kiséretét s a vármegye és a város nevében az uton üdvözölték, aminek meglepő folytatása volt a református templomban, hol istentisztelet után 15 testület küldöttsége üdvözölte a főpásztort és hasonló egyetértéssel vett részt a város közönsége a közebéden, valamint az estélyen, hol müsoros előadás volt.

Ez után már Árkos község gyönyörü nagy gyülekezetének meglátogatása volt soron, de a nagy vizáradások miatt az Olt utját állotta a küldöttségnek. A főuton tengelyig érő vizből, árból vissza kellett menekülni, hogy majdnem négy órai kisérletezés után megérkezhessenek a 24 tagu lovas bandériummal váró községbe. Itt is a tömeg örömrivalgása, zene, üdvözletek, meleg szeretet és nagy előzékenység mutatkozott minden oldalról, aminek kiválóan szép példája volt báró Szentkereszty Béla ur kitünő figyelme, aki a püspöknek fölajánlotta uri házát ottléte idejére. A régi várfallal körített szép templom, valamint a hatalmas iskolaépület a tanulók nagy seregével olyan tanujelei voltak a község hivei áldozatkészségének, amikről csak a legnagyobb elismerés hangján lehetne szólni.

Sepsikőröspatak volt a következő megállóhely, ahova szintén a kocsik hosszu sora s a lovas bandériumok diadallal kisérték be, hogy ujból végig élvezzék a Főpásztor jelenlétét, oktatásait és intéseit.

Kálnokra vezetett a további ut, a jól mivelt és sokat igérő határokon keresztül. A püspöki vizsgálathoz tartozó rendes menetü dolgokon kivül ki kell emelnünk a régi kis templom hiven őrizett gyönyörü menyezetét és régi dicsőséget hirdető köpenyeges fatornyát, melyet a mai emberek szerettek volna kicserélni, de az idősebbek és a főhatóság figyelme megőrizett, hogy hirdesse a mult idők hithüségét és buzgóságát.

Váratlan s annál inkább meglepő volt a bodoki uj lelkes egyházközség, amelynek hivei még csak 100 körül járnak, de a református székely testvérek szeretete és jóindulatu támogatása mellett sokat igérő munkásságot fejtettek ki. A kedves kis imaház és gondozott telke igen jó benyomást tett s a püspöki vizsgálószék föl is használta az alkalmat, hogy üdvözölje Orbán Ferencet, aki 42 évi buzgó gondnoksága és áldozatkészsége jutalmaképen gyönyörködik a virágzó unitárius egyházi életben.

Szentiványlaborfalva, a Szent-Iványi család ősi fészke, Szent-Iványi Gábor f. ü. gondnok otthona a szivélyes fogadásban és megtisztelő kedvességben régi jó hiréhez méltó fényben tündökölt. A

Berde Mózsa nagy szelleme ellenállhatatlanul figyelmeztette a vendégeket, hogy ők ébresszék a nép szivében a kegyeletet azok iránt, akiknek az unitárius egyház létezése és fennállása olyan sokat köszön. Itt a püspök Szent-Iványi Gábor és kedves neje vendége volt. A püspöki vizsgálat és a templomi meg az együtt járó munka kielégitő és megnyugtató eredményre vezetett.

Sepsiszentgyörgy városa várta május 25-én a püspöki vizsgálószéket. Az aránylag kezdő gyülekezetnek segitségére siettek az árkosiak és lovas bandériumokkal várták a város végén a menetet és bevezényelték a helybeli lelkész házához. A város is s az unitárius hivek is együtt örvendeztek a ritka alkalom fölött. Diszkapu, virágszórás és a szeretetnek számos egyéb jele mutatta, hogy itt szivesen látják a püspököt és kiséretét. A közelebbről épitett imaház igen szüknek bizonyult a közönség befogadására. Gyönyörüség volt szemlélni a szentgyörgyi hivek örömét és boldogságát, hogy saját hajlékukban fogadhatják a püspököt és hallgathatják áldást osztó szavait.

Lehangoló, de nem reménytelen volt az utolsó kirándulás Kilyén társegyházközségbe. A kis község csekélyszámu lakosságával együtt az unitáriusok is apadóban vannak, mert a közel fekvő város magához csábitja, de meg van a hitök és a buzgóságuk s ez a kettő uj igéret a jövőre nézve.

Ebből a futó pillantásból nehezen és alig tudja kiolvasni a közönség, hogy milyen szép, megható és emlékezetes volt a háromszékköri püspöki vizsgálat. Lapunk szük tere nem engedte meg, hogy beszámoljunk e körben müködő unitárius Nőszövetségekről, de annyit mégis megemlitünk, hogy Brassóban az összes lelkésznék megjelentek és fogadták az unitárius Nőkszövetsége elnökét, dr. Boros Györgynét, aki erre az alkalomra lejött Brassóba. A brassói Nőszövetség hatalmas serege vette körül a papnékat, élükön a püspöknével és hosszasan tárgyalták föladataikat és ismertették az elért eredményeket.

Csak érintenünk lehet azt a kiválóan kedves hatást, amit az összes községek ifjusága ért el azzal, hogy a püspököt és kiséretét szünetlenül körülvették, erre az alkalomra házi szőttes saját készitette magyaros ruhájukkal tüntettek a leányok székely-magyar voltuk mellett, mert tudták, hogy ezzel szereznek legnagyobb örömet a püspöküknek.

A lelkészi és tanitói kar a püspöki vizsgálat befejezése után Sepsiszentgyörgyön a püspök kivánságának megfelelően összegyült és május 26-án délután meghallgatta a püspök véleményét és tapasztalatait, valamint az egyes községekben és általában megtett észrevételeit és tanácsait.

Ha általánosságban kellene véleményt mondanunk, csak ismételhetnők itt-ott jelzett tapasztalatainkat és azt kellene mondanunk, hogy ha az unitárius egyház nyolc körében olyan élénk, olyan lelkes és lendületes munka folyik s akkora áldozatkészség van, amekkorát Háromszéken tapasztaltunk, akkor semmi ok nincs aggoda-

lomra. Ahol a nép megérti vezetőit és a vezetők nem sajnálják az éjjel-nappali fáradtságot és áldozatot, ott virágzik az egyház és épit az iskola. Aki kételkedett volna székely fajunk életrevalóságában, munkás jó kedvében, vallásos buzgóságában, az itt teljesen megváltoztatta volna a nézetét.

Még csak egyet. Szerettük volna fölsorolni azokat a polgári, hatósági, társadalmi és más társulatok és egyesületek vezetőinek a névsorát, akik a községekben és a városokban is olyan határtalan szeretettel és tisztelettel vették körül az unitárius püspököt és kiséretét, felekezeti és faji különbség nélkül. Ezek fogadják innen is a Főpásztornak minden alkalommal kifejezett őszinte, szivből jövő hálás köszönetét és elismerését. *S. J.*

Varga Jucika köszöntője.

Özv. dr. Morvainé őnagysága a kovásznai szórványból magával hozta a püspöki vizitáció idejére Szentiványlaborfalvára bájos kis 9 éves unokáját, aki egy csokor szép rózsával a tisztelgők sorába állva, a következő kedves versikével üdvözölte a templomi gyülekezet előtt a Püspök urat:

Püspök Apónak.

Megkértem a rózsabokrot:
Adjon egy pár piros rózsát!
Mindjárt adott. Kötöttem is
Belőle egy szép bokrétát.

Megkértem a fülemilét:
Zengjen egy dalt!... Mindjárt zengett.
Legislegszebb énekével
Verte fel az éji csendet.

Megkértem a fényes eget:
Dobjon le egy szép csillagot!
Egy ragyogót a legszebből
Le is dobott, lehullatott.

Itt a csillag a szivemben,
Itt az ének, itt a rózsa!
Mai napon szeretettel
Rászórom püspök apóra.

Erzsébetváros imaházának felszentelése.

Az erzsébetvárosi unitárius egyházközség junius hó 15-én tartotta Imaházának felszentelési ünnepségeit.

Junius 14-ikén d. u. 7 órakor érkezett meg autóval a Püspök ur felesége és leánya Dr. Hintzné kiséretében. Az egyházközség tagjai az Imaház előtt fogadták, ahol Solymosi István e. k. gondnok és Szakál Mihályné nőegyleti elnöknő üdvözölték. Ezek után a gyülekezet az Imaházba ment, ahol a Főpásztor tartott lélekemelő imát. Innen az e. k. tagjai Dr. Isekutz Viktor ur lakására kisérték, ahol a legnagyobb örömmel nyitottak ajtót és fogadták vendégükül a püspöki családot.

Este a magyar kaszinóban 50 teritékes vacsora volt, ahol a város magyar közönségének legnagyobb része kellemes estét töltött.

Másnap, junius 15-én, vasárnap a szépen feldiszitett Imaházban kezdődött meg az ünnepség. Gvidó Béla esperes vezetése mellett a jelenlevő lelkészek és a helybeli kebli tanács a Püspök ur elébe ment, kit meghivott az ünnepségre. Az Imaház előtt Kelemen Imre helybeli lelkész fogadta és vázolva e napnak jelentőségét, átadta az Imaházat a Püspök urnak, hogy felszentelje azt.

Ugyanakkor Solymosi Nusika és Vass Bandika ügyes kis versben köszöntötték és nyujtottak át csokrokat a Püspök urnak és a méltóságos asszonynak. Ezután megkezdődött az istentisztelet, amelyen áhitatosan imádkozott Nagy Béla segesvári lelkész. Magas nivóju egyházi beszédet tartott Ütő Lajos székelykereszturi lelkész, melyet a hivek a legnagyobb lelki gyönyörrel hallgattak végig, utána főtisztelendő Püspök ur szentelte fel az imaházat és adta rá főpásztori áldását. Ezután felolvasta Kelemen Imre lelkész az imaház rövid történetét; az ünnepséget pedig bezárta Gvidó Béla esperes mindenekre áldást kérő imája.

Ezután az egész templomi gyülekezet dr. Issekutz Viktor ur lakására vonult, ahol a főt. Püspök ur a küldöttségek tisztelgését fogadta. E küldöttségek során megjelentek: Gvidó Béla a köri papság, gör. kel., gör. kath., róm. kath., örmény kath, ref., lutheránus, izraelita egyházak képviselői, utána a helybeli katonai kórház (őrnagy és főhadnagy) parancsnoksága, a város küldöttsége, örmény kath, róm. kath. és unitárius nőegyletek, Ghimbesan Stefan és végül a helybeli unitárius egyházközség. A Püspök ur szép, buzditó szavakban fejezte be egyházközségünk vezetőségéhez intézett beszédével a tisztelgést. Ezekután a közebéd következett, melyen szép számmal vettek részt a város előkelőségei. A közebéden szép és lelkes pohárköszöntőket mondtak Püspök ur, Gvidó Béla esperes, Nagy Béla és Ütő Lajos lelkészek, Groza János alpolgármester, dr. Issekutz Viktor és Kelemen Imre lelkész.

Délután 5 órakor vallásos délután volt változatos müsorral. Ezután főt. Püspök ur köri esperes és az egyházközség vezetőinek kiséretében látogatást tett a tisztelgők vezetőinél. A látogatások

során különösen impozáns volt az a fogadtatás, amellyel a katonakórház parancsnoksága fogadta, ahol a parancsnok kérésére beszédet is intézett Püspök ur a katonákhoz.

Este 9 órakor az egyházközség egy müsoros estélyt rendezett, amelyen Püspök ur családjával résztvett.

A Püspök ur visszautazása másnap, 16-án reggel 9 órakor történt.

Ez alkalmat is megragadja egyházközségünk arra, hogy köszönetét fejezze ki főt. Püspök urnak, nejének és leányának (dr. Hintzné) megjelenésükért, mellyel nekünk a legnagyobb örömöt szerezték és ünnepségeink értékét növelték. Köszönetet mond az egyházközség vezetősége dr. Issekutz Viktor urnak és kedves nejének azokért a kedvességükért, mellyel magas vendégeinket lakásukba fogadták. Végül köszönetet mond mindazoknak, akik az ünnepség megrendezéséhez, anyagi és erkölcsi sikeréhez hozzájárultak.

Az anyátlan árva.

Itt vagyok jó anyám,
Itt vagyok sirodnál.
Oh! mint szeretném, ha
Bár csak egy szót szólnál.
Kinzó szenvedésben
Szavad mindig hatott;
Fájó szivem attól
Uj erőre kapott.

Te voltál reményem,
Semmitől sem féltem;
Álltad az ostromot
Megszenvedtél értem.
Vészben és viharban
Kezeddel fedeztél
Amikor elbuktam,
Magadhoz emeltél.

Most, életem puszta,
Szomoru a sorsom.
Nincs a ki fölvegye
Ezer féle gondom.
Megvet, lenéz, eldob
Magától mindenki.
A szegény árvával
Már nem gondol senki.

Ide jövök, ide,
Amikor csak lehet,
A temetőkertben
Itt a sirod mellett,
Megenyhül bánatom,
Fájdalmat nem érzek.
S megkönnyebbült szivvel
Hiszek és remélek.

Lőrinczi Miklós.

Pályázat lelkészi állásra. Sz.: 500—1930. U. P. A gagyi (Udvarhelymegye, judeţul Odorheiu) lelkészi állás elhalálozás következtében megüresedvén, arra ezennel pályázatot hirdetek. A pályázatok szabályszerüen fölszerelve julius hó 20-ik napjáig Katona Ferenc köri espereshez Firtănuş (Firtosmartonos) judeţul Odorheiu küldendők be. A gagyi lelkészi állás jövedelme: 50 kalangya (25 kévés) buza, 50 kalangya (25 kévés) zab, 54 litervéka szemes kukorica, 18 szekér tüzifa, 16 kézinapszám a hivektől és három kat. hold 1537 □-öl egyházi birtok használata. Kongrua. Lakás 4 szobával, konyha és kamrával, tágas pincével és verandával. Nyári konyha, istálló, disznóól s kukoricakas. Kut az udvaron. Kis zöldségeskert. Kolozsvárt, 1930 május 30. *Dr. Boros György* unitárius püspök.

Székely unitárius vallásu tanitók kitüntetése.

Az „*Udvarhelymegyei Tanitóegyesület*“ f. évi április hó 26-án tartott gyülésében három tanitó nyert miniszteri kitüntetést „Răsplata muncilor“, minek jelvényeit Latoș, kerületi felügyelő ünnepélyes keretek között nyujtotta át a kitüntetett tanitóknak.

A kitüntetésben részesült tanitók közül kettő: *Nagy Ferenc* énlaki és *Györffy István* homoródszentmártoni — székelyudvarhelyi volt áll. ig. tanitók — unitárius vallásuak. Mindketten több, mint négy és fél évtizeden át állottak a népmüvelés és a vallásos nevelés szolgálatában. Mindketten unitárius énekvezérek is voltak.

Nagy Ferenc énlaki ig.-tanitó az egyházi énektanitás körül hervadhatatlan érdemeket szerzett. Müködése alatt mindvégig ifjusági egyletet, dalárdát és zenekart vezetett. Faiskolája az egész vidéken mintaszerü volt s többször jutalmaztatott a „Berde“ dijjal. Községében éltető lelke volt minden népjóléti, népmüvelési intézménynek. Hivatalát annyira meg tudta kedveltetni tanitványaival, hogy azok közül igen sokan tanitók lettek, kiket a nyári szünidőkön ő maga is előkészitett erre a nehéz, de magasztos pályára. Tanitványainak olyan tökéletes kiképzést adott, hogy azok a középiskolákban mindenütt első helyen állottak. A nála végzett elemi tanulók a katonaságnál is majdnem mind altiszti rangra emelkedtek; a csendőrségnél, pénzügyőrségnél pedig vezető állást vivtak ki maguknak. Mintaképe volt az egyszerü, de mindig tanuló, széles látkörü, falusi tanitónak, kinek nem a divatos, tarka öltöny, hanem a belső tartalom az igazi disze. Elve volt, hogy a néphez nem lereszkedni, hanem a népet kell fölemelni magasabb szellemi fokokra. Nevelési rendszerében kevesebb elmélet, több gyakorlat volt. Értett minden falusi, gyakorlati munkához az orsócsinálástól a kerékfalazásig. Nyáron a kaszanyelén és az ekeszarván üdült, mert — mint gazda is — minta volt népe előtt. Sokirányu tehetségét meggyőző erővel tudta átplántálni tanitványaiba. Müködési ideje alatt faluja népe minden jóban első helyen állott. S ha neki is lett volna része korunk átkában: a hálátlanságban, ez csak halvány árnyék lenne, mit megtör az ő kimagasló, erkölcsi fénye...

Györffy István homoródszentmárton-székelyudvarhelyi volt ig.-tanitó, mint tanügyi szervező és vezető erő tünt ki, de mint énekvezér is elismerésre méltóan müködött. Ő is sok irányu, népjóléti munkát végzett. Éles észtehetsége s bölcs előrelátása kiemelte társai közül s mindig vezérszerepre juttatta. A tanitói egyesületek szervezésében és vezetésében éppoly kiválóan müködött, mint iskolájában és a társadalomban.

Az elismerés fénysugára olyan pályára világitott rá, melyen sok anyagi nehézséggel, el ité'ettel s néha még hálátlansággal is küzdeni kell az idegölő munka mellett, de az elismerés fénye felejtesse és tüntesse fel az árnyékokat. **Tanitvány.**

Anyám.

Van nekem egy drága kincsem,
Hasonló több ahoz nincsen.
Világit a sötétségben.
Bátorit a szenvedésben.

Ügyelek rá, nagyon féltem,
Szóval, tettel meg nem sértem.
Nincs nagyobb szomoruságom;
Mint amikor sirni látom.

Nem félek, türök, szenvedek,
Ő érte mindent megteszek;
Csak ne legyen haragos rám,
Soha az én édes anyám.

Ő a hit, remény s bizalom,
A viharban az oltalom.
Egy imádság minden szava,
Erő és élet van abba.

Mikor kezem összefogom,
S gyermekszivvel imádkozom;
Az imádkozó szivemből,
Egy fohász száll az égbe föl:

Áldja meg őt a jó Isten,
Életére áldást hintsen!
Legyen boldog édes anyám,
Aki mindig ugy vigyáz rám!

Lőrinczi Miklós.

Mig odafenn öröm van.

Lent, a föld mélyében szól a csákány bús zenéje,
Taktusban nap-nap után újra felzokog ugyanaz a dal...
Verejtékező dalnoka az életnek, a bánya szegénye
Megtörli forró homlokát és újra szembe száll a végzet-haraggal.

Igy folyik életek létküzdő folyama lámpafényben, a mélyben,
Ahova az öröm hahotás lármával be nem kopogtat:
Ahova a nap mosolygó, játszó gyermekét sohasem küldi le,
Ahol százezer szeszély mindég más és új áldozatra kutat.

Mit tudják sokan, hogy mi van ott a mélyben, mi történik ott,
Mig az erőkkel dacoló kőtömbök napfényre jönnek és új titkokra várnak.
Mit tudják, hogy fáradt ősz munkás hányszor fuldoklott,
Mig odafenn öröm van, flört és ezeren adják magukat a mámort [sodró árnak.

Genova 1930.

Ifj. Gspann Károly.

A kolozsvári unitárius kollégium hagyományos évzáró tornaünnepélye ez évben az előbbinél is szebb sikerrel és néhány igen figyelemreméltó eredménnyel zajlott le, ami elsősorban az intézet testnevelésén fáradhatatlanul dolgozó László Gyula tanár érdeme. Néhány jobb eredménye a következő: Magasugrás: 1. Kovács Béla VII. 1·57 m., 2. Ferenczy József VII. 1·52 m Távolugrás: 1. Ferenczy József VII. 5·50 m., 2. Kovács Béla VII. 5·29 m. Sulydobás: 1. Almási Gyula VII. 10·45 m., 2. Ferenczy József VII. 9·73 m., 3. Erdős M. V. 9·45 m. Nyujtó, korlát, ló (főverseny): 1. Kovács Béla VII., 2. Ferenczy József VII, 3. Ármánkó Gyula VI. A vivóverseny is jól sikerült. A kardvivásban 1. Ferenczy J. VII., 2. Ármánkó Gyula VI.

A kolozsvári nagytemplom uj orgonája.

Régi vágya teljesedett be végre kolozsvári unitárius egyházközségünk hiveinek, midőn junius hó 1-én felbúgott a gyönyörü nagytemplomban az uj orgona, amely hivatva van az 1806. évben készült régi orgona után a maga tökéletes alkotásával, változataiban rejlő szép harmoniával emelni a hivek seregének lelkét Isten felé s igy épiteni Isten országát már itt e földön.

Az orgona fontosságát a lelki épülés céljából már a régiek is érezték és fontosnak tartották, hiszen már az ókorban ott találjuk ennek csiráját a kinaiak „Cseng"-jén, ahol egy fába, — mint közös kis szélládába — beállitott különböző nagyságu bambusznádsipoknak megszólaltatásával az orgona alapgondolatát láthatjuk.

Az első orgona Kr. e. a III. században épült az ugynevezett Hydraulos, Alexandriai Ktesibios viziorgonája, amelynek sipjait azáltal szólaltatták meg, hogy a szélládában levő levegőt viz beszivattyuzása által süritették s a billentyü lenyomásával szabaddá tett sipba bebocsájtottak levegőt. A IX—X. században már kezdik feltalálni a szekrényes orgonát, amelynek rézből készült és most már principálalaku sipjait billentyü helyett a sipok alatt elhelyezett vizszintes kis pálcikák lenyomása által szólaltatják meg; azonban ez még alig tartalmaz 8—12 hangot. A X. század végén már kezdik készíteni a nagyobb szabásu orgonákat, sőt már két manuálos orgona létezéséről is van tudomásunk, habár csak 20—20 billentyü volt mindkettőnél. A XVI. század elején találják fel a pedált és igy most már rohamos fejlődésnek indul az orgona tökéletesitése, melynek főrugója a temperálás és a szekrényes fuvó feltalálása.

A XIX. század elejéig az u. n. mechanikus orgonát találjuk mindenfelé, melynek szerkezete — jóllehet tartósság szempontjából talán utolérhetetlen — nagyon nehézkes billentyü szerkezettel és csuszkás változataival müvészeti szempontból sok kivánni valót hagyott fenn, mig végre feltalálják a pneumatikus szerkezetet, ahol már többé nem emelőszerü lécek hozzák mozgásba a billentyüvel összekapcsolt szelepeket, hanem a légnyomás segitségével vékony fémcsövekben vezetett süritett levegő emeli meg a kis membrákat, melyek aztán szabad teret engednek a szélládából a levegőnek a sipokba leendő bejuthatásra.

Később pedig a villamosság elterjedésével tért hódit a villamos szerkezetre beállitott orgona is, melyet azonban csak ott használnak, ahol a játszó asztal nagy távolságban van az orgonatesttől, vagy az orgona testek a templom különböző részeiben vannak elhelyezve. (Pl. a marosvásárhelyi kulturpalota, a pesti zenemüvészeti főiskola orgonái, melyeknek játszóasztala az emelvénynek bármely részére hordozható).

Azonban az orgona fejlődésében fontos szerepet foglal el a változatok jellegezése is. A régi orgonákban kétféle jellegü sipokat találunk: fa- és fémfuvolákat, melyek kisebb vagy nagyobb és nyi-

tott vagy dugott sipok voltak, de mindannyian csak fuvola jelleget képviseltek. Ma már odafejlődött az orgonaépitészet, hogy a sipok készitésében fontos szerepet adtak a különféle hangszerek szineinek jellegezésére. Az ajak és nyelvsipok ma egyesitik magukban az összes hangszerek hangszineit és ezáltal azt mondhatjuk, hogy az orgona a hangszerek koronája.

Kolozsvári nagytemplomunk orgonája is a pneumatica alapján van egybeállitva. Ha bárki belépik a templomba s fölnéz az orgonára, ott látja a régi orgonatestet ugy, amint öseink 1806. évben azt, — mint a legelső unitárius orgonát — beállitották, csak legfennebb azt a különbséget veszi észre, hogy a játszóasztal felett 2 méter magasságban egy sor sip köti össze a két régi orgonatestet. A régi testben van elhelyezve az I. manuál siprendszere és pedig: Principal 8', Bourdon 8', Gamba 8', Dolce 8', Octava 4', Csőfuvola 4', Mixtura 4 soros és Clarinett 8' (nyelvsip); végül pedig a fal mellett az orgonatest aljában felállitva a pedálnak a Violonbass 16'-os változata, melynek leghosszabb sipja 572 cm. A játszóasztal feletti üres térben nyert elhelyezést a II. manuál 9 változata: Hegedü principal 8', Quintatöna 16', Flota amabile 8', Aeolin 8', Voxcelestis 8', Flota dolce 4', Silvestrina 2', Harmonia aeterea 3 soros és a Voxhumana 4' (nyelvsip). Ezen II. manual egy teljesen zárt szekrényben van s a homlokzaton elhelyezett némasipok mögött egy lábregiszterrel nyitható ajtócskák nyitásával vagy becsukásával a crescendo-decrescendo előidézése által nagyban emeli a templomi áhitatot. S végül pedig a karzat hátsó részében 2 szekrényben van megosztva a pedál másik 2 változata, a Subbass 16' és Cello 8'.

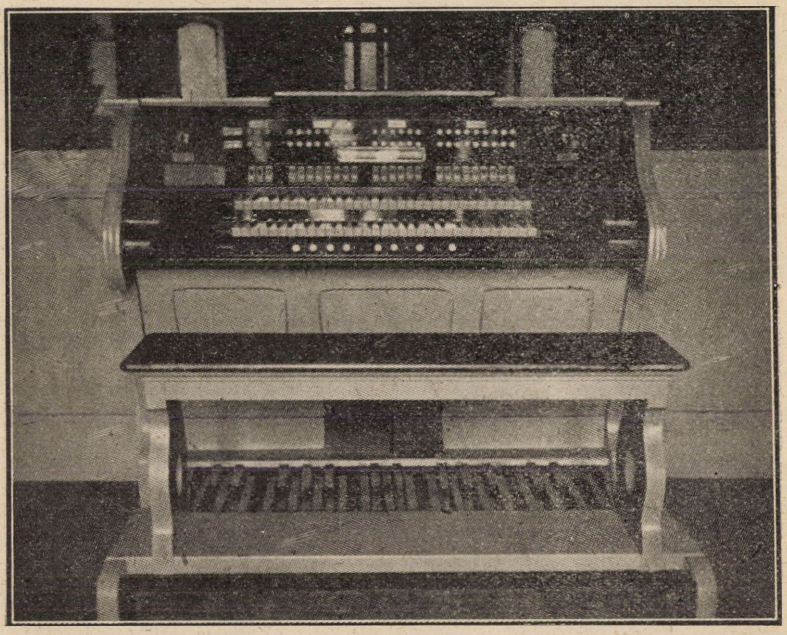
Játszóasztalon — mely a régi két orgonatest között foglal helyet — a II. manuál billentyüzete felett vannak elhelyezve a változatok és pedig a 3 pedál, 8 I. manuál, 6 kopula és a II. manuál 9 változata, melyek fölött 2 sorban huzódnak meg szerényen a 2 sor szabadkombináció kis fehér csontgombjai. Lennt, a pedálbillentyüzet felett, a középen van elhelyezve a hengercrescendo, amelyben az orgona összes változatai a láb segitségével nyithatók és csukhatók s mellette áll az u. n. papucs a redőnyszekrény nyitása és csukása céljából. Az I. manuál billentyüzete alatt láthatók a tömegváltozatok: piano, mezzoforte, forte, fortissimo, kiváltó 1—2 sor szabadkombináció, nyelvsip-kapcsoló és az automaticus pedálkiváltó kis fehér gombjai.

A fuvó a baloldali karzaton nyert elhelyezést, melyhez a levegőt egy $1^1/_2$ lóerős villanymotor szolgáltatja. Azonban tekintettel arra, hogy a fuvó az orgonatesttől elég nagy távolságban fekszik, a levegő szabályozása céljából ugy a két régi orgonatestben, mint a II. manuál szekrényében 1—1 kis regulator fuvó van elhelyezve.

Az egész orgonatestben összesen 1574 sip foglal helyet, melyek közül a legkisebb 15 cm. és a legnagyobb 572 cm. Tekintetbe véve azt, hogy a régi orgonából csak a fasipok s a fémsipok közül csak az 1901. évben történt javitás alkalmával betett akkor uj Salicionál

és Gamba kerültek be — de teljes átdolgozással — uj orgonánkba, ezért joggal mondhatjuk azt. hogy végre elkészült nagy templomunk uj orgonája, melynek épitője, Szeidl Ferenc nagyváradi orgonaépitő, ujabb jó hirnevet és becsületet szerzett önmagának s a munkája méltán sorakozik eddigi alkotásai mellé, hogy azok állitsák ki mesterükről azt az elismerő oklevelet, amely joggal megilleti a szakszerü, lelkiismeretes és önzetlen alkotót.

Az orgona ünnepélyes felszentelése junius hó 1-én a délelőtti istentisztelet alkalmával történt meg, mikor nagytemplomunk megtelt zsufolásig az ünneplő hivek seregével. Imát Szent-Iványi Sándor lel-

A kolozsvári uj orgona játszóasztala.

kész mondott, mig a felszentelő beszédet dr. Boros György püspök ur tartotta. Az orgonaépités történetét Ürmösi Károly esperes-lelkész ismertette. Az istentisztelet alkalmával a Dávid Ferenc Vegyeskar zenekar kisérettel énekelte Haydn „Teremtés" oratoriumának egy részletét, ahol az orgona fuvós szinezetü változatai helyettesitették az oratorium zenekari partiturájában levő fuvós hangszerek szerepét.

Az orgona szakszerü átvétele junius hó 5-én történt meg, amikor az egyházközség vezetősége jelenlétében az elnökség által felkért Zsizsman Rezső európai hirü orgonamüvész szakszerüen felülvizsgálva az orgonát, teljes megelégedésének adott kifejezést a lelki-

ismeretes és pontos munkáért s nyugodt lélekkel ajánlotta annak átvételét, egyben pedig azon igéretének is kifejezést adott, hogy az orgona-alap javára a legszivesebben ad egy orgona-koncertet. Erre legalkalmasabb időpontnak látja egyházközségünk vezetősége a Főtanács legközelebbi gyülését, amikor is a Tana Ferenc hitrokonunk buzgó adományából templomunkba bevezetett villanyvilágitás mellett a Főtanács vidéki tagjai is részesei lehetnek egy magasztos orgona-koncert meghallgatásának és élvezésének.

Hozzászólás.

M . . . vári szórványunk hiveihez!

Levelük mélyen megdöbbentett, de azt, épen az annyira kivánatos felekezeti béke megóvása végett, nem közöljük le. Biztositjuk hiveinket, hogy ma már egy egyház sem nevez minket „eretnekeknek", s még kevésbbé izgat ellenünk a szószékből, mert ezt az országos törvények is szigoruan büntetnék. Hogy épen M . . . váron ez megtörtént — igen sajnálatos jelenség, de csak pillanatnyi meggondolatlanság eredménye lehet. Ez esetre felhivtuk főhatóságunk figyelmét, mely meg fogja tenni a szükséges lépéseket — egyelőre nem törvényes, hanem csak barátságos uton — az illető lelkész felettes hatóságánál. Bizunk benne, hogy e sajnálatos esemény nem fog többé megismétlődni. Amennyiben azonban mégis megtörténne, kérjük ujabbi szives értesitésüket, mert — mint fennebb is irtuk — az országos törvények szigoruan büntetik az ilyen kilengéseket bármelyik felekezet részéről. Szerk.

Haladás vagy visszafejlődés?

A marosvásárhelyi unitárius egyház kebli-tanácsa szavazattöbbséggel elhatározta, hogy most épülő uj imaháza falára megfesteti Dávid Ferenc első püspökünk arcképét.

A kisebbségben maradt ellenvéleménnyel szemben a többség legfőbb argumentuma az, hogy az ujkor modern haladó szelleme nem botránkozik meg, sőt gyönyörrel szemléli a festőművészet remekeit az Istenházában is.

A kisebbség álláspontja viszont az, hogy ez visszafejlődés a katholicizmus szellemébe, mert bár osztatlan hódolattal övezzük martirhalált halt első püspökünk emlékét, de a templom mégis csak egyedül *Isten háza*. És ha évszázados küzdelmek eredménye, hogy a protestantizmus szelleme nem türt meg a templomokban még egy Krisztus képet sem: hogyan lehetséges, hogy épen az unitárius egyház nyissa meg templomainak kapuit a képeknek? Mert hiszen csak az első lépés nehéz. Azután jöhetnek sorba martirkoszorus őseink, jöhet a Krisztus és az apostolok képe stb.

Bármiként hódoljunk is a festőművészetnek, ez mégis csak visszafejlődés.

De mit szólna hozzá unitárius köznépünk? Bizonyára megbotránkozna, pedig *„Jaj a botránkozónak, de hétszerte jajabb a botránkoztatónak!“* Ez egy oly mélyenjáró, fontos elvi kérdés, hogy e fölötti döntés joga csak a zsinati főtanácsot illeti meg.

A marosvásárhelyi unitárius egyház kebli tanácsának e tárgyban jóváhagyásra felterjesztett jegyzőkönyvére kíváncsian várjuk az E. K. Tanács döntését.

Marosvásárhely, 1930. május 24.

Szabó Lajos,
egyházi tanácsos.

Ezt az igen érdekes és több szempontból igen időszerü kérdést olvasóink elé tárjuk megvitatásra. Magunk részéről nem kívánunk elébe vágni ennek az igen érdekesnek igérkező eszmecserének s ezért csak annyit jegyzünk meg, hogy — nézetünk szerint — e kérdés felvetése és megvitatása nem sértheti sem az emlitett római katholikus egyházat, sem a mi saját egyházunkat. Tehát sem a felekezeti béke, sem saját egyházunk tekintélye nem fog szenvedni azáltal, ha ezt a kérdést végre őszintén és tárgyilagosan megvitatjuk. Várjuk tehát a hozzászólásokat ugy képzett és hivatásos, mint e kérdésben csak laikus, de önálló meggyőződésüket kifejezni biró olvasóinktól. **(Szerk.)**

Szórványaink.

Vádirat.

Lehetetlen meghatódottság és minden észrevétel nélkül elmennünk a Temesváron öngyilkossá lett „Sárdi Borbála nagykadácsi illetőségü cselédleány“ esete mellett. A nagy város rohamának és szédületének áldozata. Azt szegényke ösztönszerüen megtanulta, hogy van reménytelen szerelem. De azt nem tudta, hogy Istenben bizó hittel ebből is van más kiut, mint az élet eldobása. Nem tudta, mert a vallásos ismeretben még addig sem jutott el, hogy megtanulja és vallja, hogy ő unitárius. Tizennégyéves korában elkerül falujából Temesvárra, a kicsiny házból a világ forgatagába. Itt nem hallotta az unitárius szót, elnevezést emlegetni. De még nagyobb baj, hogy otthon a kis székely falu iskolájában, templomában konfirmálási oktatásában nem vésődött elméjébe, szivébe, hogy ő unitárius. Ha ez meglett volna, talán elkerülheti e szerencsétlenséget. Temesváron van egy melegszivü, apostoli lelkü jó unitárius emberünk, ki a Sárdi Borbála esetéről is résztvevő szivvel megemlékezett, ki levelezésben áll Balázs András esperessel s egyházi főhatóságunkkal. Összegyüjti az ott lakó cselédleányokat, oktatja őket vallásunk szellemében. Ha a kis Sárdi Borbála be lett volna jelentve — a sokat és sokszor kért módon — egyházi főhatóságunkhoz s innen Nagy Elemér hitrokon testvérünk értesitve lett volna, akkor bevonhatja idejében

Sárdi Borbálát az unitáriusok kicsiny vallásos körébe, akkor tudhattak volna róla a többi ott szolgáló unitárius leányok is . . . akkor ő is megérezhette volna a hit biztató erejét . . .

Ez az eset, ez a szivünket érintő vádirat szolgáljon tanulságul lelkészeinknek és a szülőknek arra, hogy városokban szolgáló leányaik, vagy más hozzátartozóik pontos cimét közöljék egyházi vezetőségünkkel, mert mi minden városban, — ahol lelkészünk nincs is, — igyekezünk egy-egy buzgó hitrokon atyánkfiát az apostoli gondozási szerepre felkérni.

Hála és köszönet Nagy Elemér hitrokonunknak, hogy ezzel a „Tetemre hivás"-sal felhivta a figyelmet ujólag erre a mi régóta sajgó sebünkre, hogy unitáriusságunkért és pedig öntudatos unitáriusságunkért a falu határán tul terjedő sok-sok teendőink vannak, melyeket csak egymás segitségével, támogatásával tudunk eredményesen elvégezni. ösi.

Szórvány családi házi áhitat.

(Ezeket a rövid családi istentisztelet-formákat azon szórványbeli hiveink számára közöljük, kiknek ritkán van részük unitárius istentiszteletben, de akik a családban vagy együtt lakó több család együtt egy ilyen házi áhitatot a családfő (apa vagy anya) vezetése alatt elvégezhetnek.)

Előének: Teremtő nagy Isten . . .

Derekas ének: Mint a szép hives patakra . . . 1—2. versszaka.

Imádság.

Mindenható Isten, szerető édes Atyánk! Szivünk csendes áhitatával keresünk Téged ez összegyülekezésünkben. Ugy vágyunk hozzád, mint szomju szarvas a hűs forrásokhoz. Boldogok vagyunk, hogy a Te nevedben és a te imádásodra összegyülhettünk e családi hajlékban és a Te közelségedben lelki vágyainkat, imádkozó érzéseinket el tudjuk mondani és sok aggodalmainkra és kétségeinkre enyhületet s megnyugvást találhatunk. Mennyi nyugtalanság is kinoz, epeszt, hajt minket e sokat zaklatott életben. Sokszor aggódva tekintjük önmagunk bizonytalan sorsát s kétségeskedünk, vajjon hová, merre, kihez forduljunk? S te jó Atyánk világosságot, utat mutatsz minden fiadnak és leányodnek, aki keres és szeret tégedet. Fényesen ragyog előttünk a mi követésreméltó példányképünk a názáreti Jézus Krisztus, ez a lelki orvos, ki igéjével, példaadó életével, benned bizó, Tégedet szerető lelki erejével minden bünöst megtérésre, minden beteget gyógyulásra késztet azért, hogy a te áldott országod a megvalósulás felé közeledjék. Légy áldott jó Istenünk, hogy minket is e magasztos szent ügy szolgálatára, hitünk szerinti imádságra, neved tiszteletére összegyüjtöttél. Foglald el lelkünket magadnak. Szent igéd megszentelő ereje járja át bensőnket, hogy annak vezetése szerint járhassunk a Jézus Krisztus nyomdokain, kinek tanitása szerint könyörgünk hozzád, hallgass meg. *Amen.*

Miatyánk ki a mennyben vagy . . .

Ének:

Buzgóságra hiveinket
Gerjessz fel és tanits minket,
Szent igédben, hogy épüljünk
Igaz hitben, idvezüljünk.

Kedves testvéreim! Ezen családi istentiszteleti alkalommal elolvasom Máté evangéliuma VI-ik részének 5, 6, 7, 8 verseit [A családfő vagy áhitat vezető felolvassa ez evangéliumi verseket s azután elolvassa a rövid magyarázatot].

Jézus a maga korának vallásos szertartásaival nem volt megelégedve főleg azért, mert sok volt azokban a külső formaság, a látszatra épitő kegyesség. Különösen a zsidó papi rendnek a farizeusi osztálya volt látszatra dolgozó, képmutató Isten imádásában. Jézus kárhoztatta is a nép előtt a farizeusok ezen eljárását s óva inti hallgatóit és követőit az olyan módon való imádkozástól, ahogyan a farizeusok tettek.

A zsidóknál naponta három ima-óra volt: reggel, délben és délután. Az imaórák kezdetét mindig hangosan jelezték s kit ahol talált az imaóra ideje, ott imádkozott.

A farizeusok ugy intézték dolgaikat, hogy az imaóra az utcán találja őket s akkor az utcák szegletén leborultak s fennhangon imádkoztak. Ezt azért csinálták igy, hogy a zsidó nép lássa őket s dicsérje, hogy milyen kegyes-vallásos emberek.

De Jézus észrevette, hogy ez képmutatás s ezért tanitványait, hallgatóit arra intette, hogy ne tegyenek igy, mert az imádkozást nem az emberek kell, hogy lássák, hanem a jó Isten. Ezért mikor imádkoznak, vonuljanak vagy a templomba s ott a hivek seregében együtt imádkozzanak csendesen, vagy vonuljanak csendes magányukba szobájukba és ott áhitattal imádkozzanak.

A jó Isten meglátja, észreveszi és meghallgatja a csendes áhitatban, magányban elhangzó imát. Jól látja szükségeinket, jól tudja kéréseinket, mielőtt kimondanók vagy kérnők. Nincs szükség tehát hosszadalmas, sok beszédü imádságra sem.

Legszebb, legfenségesebb az a szép és rövid imádság marad mindig, melyet Jézus az Uri-imában tanitott s amely imádságainknak záró koronája marad mindig.

Ime tehát e kis evangéliumi részlet megerősit s nyilvánvalóvá teszi a mi egyszerü unitárius hitünk tiszta tanitását, mely szerint mi a mi vallásalapitónk Dávid Ferenc tanitása szerint az Ur Jézus példaadása nyomán rövid, egyszerü, szivből jövő szavakkal közvetlenül a mi mennyei Atyánkhoz imádkozunk. Ez a közvetlen kapcsolat, mely van a mi Atyánk és köztünk az ő gyermekei között, ez teheti boldoggá, megszenteltté életünket, amelyhez ez óra áhitata is vigyen közelebb minket. *Amen.*

Isten tegye lelkünkre nézve boldoggá, nyugodttá ez áhitat perceit. *Amen.*

Jöjjetek imádkozni!

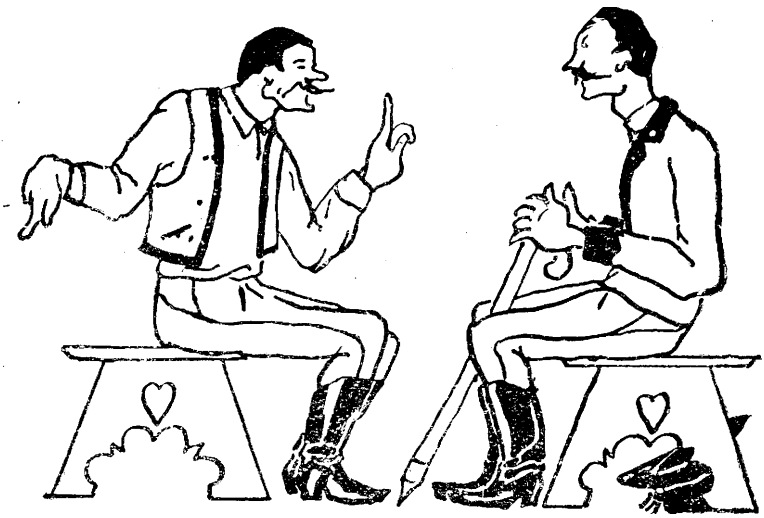
Az indiai unitáriusok, az u. n. Brahmo Samaj egyház hivatalos közlönye: The Indian Messenger (Az indiai hirnök). Calcuttában jelenik meg minden vasárnap igen nagy példányszámban. E lapban olvastuk az alábbi sorokat, melyek igen megszivlelésre való gondolatokat tartalmaznak egyik vezető indiai unitárius tollából:

„A Brahmo Samaj vallás alapköve az imádság. A Brahmo Samaj nem hiszen egy olyan Istenben, aki egyszer, réges-régen, megteremtette ugyan a világot, de azóta nem csinál semmit, csak pihen világának valamelyik elrejtett sarkában — sem pedig egy olyan Istenben, aki kormányozza ugyan ezt a világot, de megmásithatatlan természeti törvényeknek van alávetve maga is. (E két elképzelése Istennek az u. n. deistáktól, racionálista filozófusoktól ered, akik az unitárizmusra igen nagy hatást gyakoroltak s ezért tartja az iró ezeket első helyen megcáfolandóknak. Szerk.) Mi az élő Gondviselésben hiszünk, aki előtt ismertek a mi szükségleteink, aki figyel a sziv kiáltásaira és teljesiti a jogos és buzgó imádság kéréseit. Az imádság meghallgatása ép oly tudományos tétel, mint az, hogy ha hidrogént és oxigént a megfelelő mérték szerint összehozunk — viz áll elő. Az imádság meghallgatása tény, amely egyetemes tapasztalásokon alapszik Igaz és tiszta szivü emberek megerősitést és felemelést nyertek az imádságban minden időkben és bárhol éltek is. Az általános tapasztalás szerint az emberi sziv őszinte és buzgó imája, ha nem is mindig, de legtöbbször meghallgatásra, feleletre talál valami misztikus, előttünk érthetetlen módon. Lehet, hogy az imádság filozófiáját ma még nem tudjuk kifejteni, de viszont az emberi élmény oly kétségbevonhatatlan bizonyságai szólanak mellette, hogy a filozófia és a tudomány meg kell hogy hajoljanak valósága előtt.

Az a tény, hogy imáink kérései nem mindig teljesülnek be, egyáltalában nem csökkenti az ima valóságának értékét. Az ima sikerességének épen ugy, mint minden természeti jelenségnek, meg vannak a feltételei, amelyeket be kell töltenie. Az igazi imádkozás nem a rest ember kibuvója, hogy a saját feladatát elvégezhesse Istennel. Az igazi imádkozás az isteni gondviselés előtt való önmegadás, miután már, mindent megpróbálva, emberi erőnk határára értünk. Az imádkozás nem azokból a szavakból áll, amelyeket elmormol ajkunk, hanem elménknek egész önkitárásából, amellyel a Mindenható elé térdepel. Amikor egy ember gigászi erőfeszitések után mégis összeomolva, magatehetetlen, Istenhez fordul erőért és segitségért — ez az igazi imádság. Ha az ilyen ima kérései sem teljesittetnek, ez azt jelenti, hogy Istennek más, jobb tervei vannak velünk.

Hemchandra Sarkar.

Mindenkinek kellene olvasni az Unitárius Közlönyt, aki jó unitáriusnak tartja magát. Mindenki örömét leli benne. Egy családból sem szabad hiányozni ennek a kipróbált unitárius ujságnak. Ára egész évre 60 lei.

Unitáry János észleletei.

Uj rovatot nyitunk lapunk hasábjain,' amely fentnevezett érdemes és hithü afia, Unitáry János presbiter leveleit fogja hozni, valahányszor ilyen leveleket kapunk, azaz, amikor csak el nem vész valamelyik a postán. Előljáró beszédként azonban legyen szabad elmondanom, hogyan ismerkedtem én meg Unitáry János afiával.

Egy szép, napsugaras, téli délelőtt felmentem a püspöki irodára, hogy a Közlöny számára friss hireket szerezzek. A városzobában, ahol M. Marci bátyánk trónol végeláthatatlan sok könyv között, szépen megtermett, harisnyás embert látok üldögélni. Ejnye, gondolom magamban, ezt az alkalmat kihasználjuk. Most ugyis mindenki székely akarna lenni, a lapok is mind székely novellákkal, székely versekkel. székely társaságokkal és székely miegyébbel vannak tele, magam is valami főfőszékely volnék a helyi székely szakszervezetben, — hát csak melegedjünk már egyszer össze igazi, hamisitatlan székelyekkel is! Odalépek hát az atyafihoz, de keményen és hányiveti módon, mint ahogy a novellákban olvastam valahol s azt mondom neki:

— Adjék Isten, testvér! Hát honnét zándorodott ide fel?

Az atyafi megnéz, aztán tisztességtudóan feláll s igy felel:

— Jó napot kivánok az urnak. Nevem Unitáry János, presbiter, Szentegységfalváról.

Hm! Az biza szent igazság! Nem illik ismeretlenül megszólitani valakit. Igaza volt az atyafinak, én is megmondtam hát a nevemet, amire ő mély meggyőződéssel csak annyit válaszolt: „Tartsa meg az Isten!“ S ebben is lefőzött, mert én elfelejtettem az előbb

az „Isten éltessét". Hát rosszul kezdődött az ismerkedés, hanem azért nem hagytam magamat s tovább ismerkedtem.

— Aztán mi járatban van, presbiter uram?

— Én bizony a templom ügyibe jöttem a méltóságos püspök urhoz. Templomot akar épiteni a filiánk s engedélyt kértünk, hogy gyüjthessünk a javára.

— Hát aztán a dulló adott-e már paksust?

Rámnéz.

— Mit, kérem tisztességgel?

— A dulló adott-e már paksust?

Ismét rámnéz, csavar egyet a fején.

— Már, engedelmet kérek, de nem értem én ezt a beszédet. Csak furcsa ez a kolozsvári beszéd, az már igaz...

— De hiszen én nem kolozsvári módra beszélek, én székelyül szóltam! Hát nem tud maga székelyül?

— Székelyül? Nem én, kérem. — S ezt igen nagy meggyőződéssel mondta. — Én csak magyarul tudok, elég az nekem. Szép nyelv az, tiszteletes ur! Már amig élek, nem tanulok más nyelvet, nem én.

— Hát nem a Székelyföldről való?

— Én onnan aztán! De ott mindenki magyarul beszél!

— De hiszen ma azt tartják, hogy más a magyar és más a székely. Még a régi nóta is azt mondja: „Te magyar vagy, én meg székely". Tudja az a szép nóta, amelyik igy kezdődik: Bekecs alatt Nyárád tere. Azt az én nagybátyám irta s az csak tudta, hogy mit ir, egész életében a Székelyföldön kóborolt...

Erre a nyomós argumentumra már nem felelhetett az én székely-magyar ismerősöm, mert behivták a püspök urhoz.

Eltelt egy jó félóra, de én csak vártam türelmesen. Tetszett nekem ez a székely, aki nem akar tudni székelyül. Végre kijött. Vette a botját, tisztességgel elköszönt mindenkitől, azután hozzám jött az ablakhoz.

— Hát a tiszteletes ur nagybátyja irta azt a nótát, hogy „Bekecs alatt Nyárád tere"? Szép nóta, ismerjük mi arra mifelénk, hogyne ismernők. Még azt is szoktuk mondani egyik másik prédikációra, hogy „hosszu, mint a Szentiványi-nótája!" Hanem azért sokat énekeljük ma is. Bár mégegyszer olyan hosszu volna! Hanem mi nem ugy énekeljük, ahogy a tiszteletes ur mondta, hanem igy: „Te *jobbágy* vagy, én meg székely..." Mi már igy tudjuk. De akármit mondjon is a nóta, mi csak magyarok vagyunk, tiszteletes ur! Szivvel-lélekkel, amig csak élünk! Adjon az Isten jó egészséget!

S azzal elment.

Bizony, szégyenben hagyott. De nem bántam. Ez aztán az ember, elvei vannak, meggyőződései s nem fél azokat meg is mondani — akárkinek. Pár hét mulva ismét találkoztunk, akkor már a gyüjtőkönyvvel jött fel. „Nem szégyen az — mondotta — az Isten

házáért kéregetni!" Ekkor fogamzott meg bennem az a terv, hogy a gyüjtő-utján szerzett tapasztalatairól irjunk valamit az Unitárius Közlönyben. Eleinte vonakodott, de azután megigérte, hogy levélben tudat majd egyről-másról, amit jártában-keltében észlel. Pár hét mulva kaptam is tőle egy levelezőlapot s azon csak annyi állt:

Tiszteletes szerkesztő ur!

Ma épen beszélgettünk a Benkő felső komámmal az én gyüjtő utamról. Ő is azt mondja, hogy irjak valamit becses lapja részére cselekedeteimről. Én hát irok, ha a szerkesztő ur is jónak látja és alkalmasnak találja. Csak még a külső munkát végezem el a tanorokban s azután nekikezdek.

Szentegységfalva. Tisztelettel

Unitáry János,
presbiter.

Most hát várjuk az Unitáry afia részletes levelét észleleteiről. Jövő számunkban remélhetőleg már közölhetjük is az első levelet. Sz. I. S.

NŐK VILÁGA.

Egy év az Unitárius Vidéki Leányok Kolozsvári Egyesületének életéből.

Ezelőtt egy évvel az Unitárius Közlönyben irtunk arról az akcióról, amit az Unitárius Nők Szövetsége a vidékről szolgálatba ide került leányok érdekében akar inditani, hogy leányainkat egy egyesületbe tömöritse, ahol a szabad vasárnap délutánjukat tisztább, nemesebb szórakozásban tölthessék el s megóvják őket ezáltal a város, az utca kétes értékü mulatságainak hatásától.

Annak idején a vidéken müködő Nőszövetségeinket s papjainkat is felkértük, hogy a megszervezés munkájában segitségünkre legyenek: a községükből szolgálatba jött leányoknak itteni lakáscimét hozzátartozóiktól megtudakolják, nekünk tudomásunkra hozzák s igy megkönnyitsék számunkra az összegyüjtés munkáját.

Most nem akarok arra kitérni, csak mellékesen jegyzem meg, hogy Nőszövetségeinktől nem kaptuk meg azt a segitséget, támogatást, amitől pedig a legtöbbet vártunk.

Papjaink közül Bölöni Vilmos, Marosi Márton és Gál Mózes uraknak, akik válaszoltak kérésünkre, ez uton mondunk szivességükért hálás köszönetet.

A beérkezett 25 cimmel természetesen nem tudtunk pontos számadást csinálni az összes itt tartózkodó vidéki leányokról. De ezzel a kevés segitséggel is megkezdtük az ügy szervezését. A be-

küldött cimek alapján felkerestük leányainkat, elmondtuk tervünket, lelkükre beszéltünk, biztattuk az egyesületbe való belépésre. Meg is igérték valamennyien, hogy az alakuló összejövetelünkön megjelennek.

Az elmult év pünkösd másodnapján gyültünk először össze. A huszonöt leány közül eljött — hat. Szent-Iványi Sándor lelkész szép beszédben buzditotta őket az összetartásra — mi pedig nem csüggedtünk, bejártuk ismét a várost, felkerestük ujra a leányokat... Ujabb buzditások, ujabb igéretek.

Nem számolok be a megszervezés nehézségeinek minden mozzanatáról. Csak az első év eredményét ismertetem: egy év elteltével 22 tagot számlál egyesületünk s vannak törzstagjaink, akik ez év alatt egyetlen összejövetelről sem hiányoztak.

S milyen kedvesek, tanulságosak voltak ezek a délutánok!... Énekeltünk — mert minden összejövetelünket egyházi énekkel vezettük be —, azután a leányok szavaltak, könyvekből felolvastak, vagy mi olvastunk fel nekik, játszva megismerték a magyar történelem nagy alakjait, iróinkat, költőinket, megtanulták szeretni, becsülni azoknak jelentősebb munkáit, ezen kivül szindarabokat tanultak be, melyeket ez év március 30-án nagy közönség előtt olyan nagy sikerrel mutattak be, hogy mindnyájan, mind ők, mind mi, megjutalmazva éreztük magunkat a fáradtságért. Régi magyar és székely népdalokat tanultak, e mellett társasjáték keretében feladott kérdések által sok hasznos ismeretet szereztek, szinte észrevétlenül, amit kimondott „tanitás" mellett talán kedvük sem lett volna megtanulni.

Muzeumokba, ünnepélyekre, előadásokra vittük őket az Egyesület költségén; mindenütt ott voltak, ahol valami hasznosat, szépet tanulhattak. Akinek kedve volt, azt megtanitottuk a rece-munkára, karácsonykor pedig, a Nőszövetség által rendezett ünnepély alkalmával, mindnyájan ajándékot kaptak, többnyire kézimunka-anyagot, amellyel aztán az összejöveteleken gyakorolhatták a különböző varrásokat.

Lelkészeink közül Ürmössy József és Szent-Iványi Sándor tartottak időnként bibliamagyarázatot, Főtisztelendő Püspök urunk pedig több izben tett látogatása alkalmával mindig talált egy pár keresetlen, szivhez szóló, buzditó szót számukra.

Egyesületünk jó hirnevének bizonyitékául kell tekintenünk azt a látogatást is, amellyel egyszer a más vallásu, de minden magyar ügy iránt melegen érző nagyasszonyunk, Báró Huszár Pálné tisztelte meg Egyesületünket s nagyon szép, elismerő szavak kiséretében adott kifejezést a körünkben látottak és tapasztaltak felett.

Ez az első év munkájának rövid összefoglalása. Megelégedéssel állapithatjuk meg, hogy leányainkban sok tisztességtudás, jóra való hajlandóság s értelem van.

Mikor az elismerést megadjuk azoknak, akik erre érdemesek voltak, nem hallgathatjuk el azt a kedvezőtlen, sőt egyenesen szomoru tünetet sem, amit szervező munkánk közben elég gyakran saj-

nálattal tapasztaltunk. Azt t. i., hogy a mi falusi leányaink között milyen sok a vallástalan, közönyös lélek.

Nagy számmal voltak azok, akik semmi rábeszélésre sem akartak vallásos mozgalmainkba belekapcsolódni. Nem hatott reájuk sem az egyház iránti ragaszkodásra való rábeszélés, sem a vallásos lelki élet szükségességének hangoztatása, nem tudtunk annyira hatni reájuk, hogy a templomba járjanak. Nem egyszer azt a választ kaptuk: nem is tudják, hogy hol van a templom.

S ezt olyanok mondták, akik már évek óta itt tartózkodnak, tudják, hol van a szinház, a mozi, a sétatér, a kaszárnya, de nem tudják, hol van az Isten háza.

Ez a megdöbbentő közöny, a vallástalan lelki élet eredménye aztán az a sok tragédia, aminek az ujságokban már szinte állandó rovata van: megtévelyedett cselédlányok testi-leiki összeomlása, halálba való menekülése.

Nem akarok senkit vádolni, de a tényt nem tagadhatom el: itt valami hiba történt a nevelésben. A teljes közönyért, mely éppen a vallással, azzal a hatalommal szemben nyilvánul meg, mely erőssége, támasza az élet küzdelmei között egyedül álló embernek — az ezzel szemben megnyilvánuló közönyért a felnőtteket tartom felelőseknek. Azon a véleményen vagyok: valami mulasztás történt vagy a szülők részéről, akik nem szoktatták gyermeküket már a legkisebb korban arra, hogy az imádkozásban komoly, szent kötelességet lássanak; mulasztás történt talán a nevelők részéről, vagy a tanterv körül, mely nem fektetett több sulyt a vallásos érzés fejlesztésére.

Nem tudom, nem kutatom, hogy ki a hibás, de a baj meg van. És hogy milyen nagy a baj, azt mutatja az erkölcsi érzés leromlása, mely ma már kortünet s a vele járó lelki nyomoruság, amely rendes következménye a nemesebb, tisztultabb lelki élet hiányának.

De ahol baj van, ott van szükség a segitségre. Nem tudom, benne van-e vidéki Nőszövetségeink munkaprogrammjában, de ha nincs benne, magukévá kell tenniök fiatal falusi leányaink lelki gondozásának ügyét.

Az ifjak számára alakitott ifjusági egyleteink mintájára meg kellene alakitani a Leányegyletet, melynek tagja legyen minden konfirmált leány. Ezeket vasárnaponként — esetleg templomozás után — össze lehetne gyüjteni egy arra alkalmas helyiségben, velük a prédikációról beszélgetni, kikérdezni, magyarázni s ezáltal rászoktatni őket, hogy a szent beszédet figyelemmel kisérjék. Főleg nagy sulyt kellene fektetni a vallásos és erkölcsös érzés fejlesztésére, arra, hogy egyházukhoz ragaszkodjanak és hogy bármerre menjenek, keressék fel az unitárius köröket, ahol őket társként, testvérként fogadnák, dolgaikban segitenék. Egyszóval arra kellene őket nevelni, hogy bárhol legyenek, egyházukban lássák támaszukat, igaz barátjukat.

Lehet, hogy e cél elérése nehéz munkát követel, de annak végrehajtása nem lehetetlen. Számtalan példát láttunk arra, hogy rendszerrel, kitartással, a jó ügybe vetett hittel a legnehezebb problémát is meg lehet oldani s a lelkiismeretes munkát siker koronázza.

Ezt a hiánypótló tevékenykedést várjuk s kérjük Nőszövetségeinktől s az ők megalapozó munkájuk nyomán haladva, reméljük, hogy még eredményesebben folytathatjuk a már megkezdett munkánkat: fiatal nemzedékünk számára vallásos nevelésen alapuló nemesebb, tartalmasabb életforma kiépitését.

Jelentés

a vidéki D. F. egyleti nőszövetségek évi működéséről.

Kolozs-Dobokai kör.

(Folytatás)

1. A **kolozsi** D. F. E. és Nőkszövetsége vallásos estélyt tartott 9 alkalommal, soha nem tapasztalt nagy érdeklődés mellett. Az összejöveteleket énekkel kezdték, a lelkész imádkozott s az egyháztörténelemből tartott előadásokat. Müsoron voltak még: másirányu felolvasások, szavalatok s hegedüjáték. Felnőttek, kicsinyek együtt müködtek. Szavaltak a 3 és 5 éves kis Ütő-gyermekektől kezdve az öreg Székely Mihály nagyapáig sorban. Tartottak karácsonyfaünnepet s az iskolás gyermekeknek 420 leu értékben ajándékoztak. Ugyancsak karácsonykor a D. F. E. javára, illetve a „Hősök emléke alap"-jára Ütő Kálmán kántortanitó rendezésében mükedvelők (felekezeti különbség nélkül) előadták a „Falu rosszá"-t. A gyönyörü erkölcsi siker mellé járult a szép anyagi eredmény 7000 leuban. A Nőszövetség tagjai minden vasárnap virággal diszitették az urasztalát. Jelentés szerint a nők munkájának tulajdonitható, hogy a hivek adománya „Aranykönyv" bejegyzés sze int 28.303 leu 25 bani s továbbá, hogy az Ütő Kálmán kezdeményezésére a világháboruban elesett hősöknek a templomba helyezendő emléktáblára kb. 4000 leus alapot gyüjtött. Jelentés megemlékezik az egylet volt elnöknőjének, Kiss Sándornénak az egyházközségnek adott ajándékáról, egy urasztali teritőről 6000 leu értékben. Elnök Ütő Kálmánné.

Küküllő kör.

1. **A dicsőszentmártoni** unitárius Nőszöve'ségének munkája különösen a szegényügy, vallásos ünnepélyek s jótékonycélu előadások rendezésében nyilvánult meg.

Szegény unitárius nőknek ruhasegélyt adtak, szegény iskolás gyermekeket 4700 leu értékü ruha- és pénzsegélyben részesitettek. Az iskolás gyermekek számára karácsonyfa-ünnepélyt rendeztek; iróeszköz, cukorka és sütemény ajándékozással.

A városi „Magyar párt“ tagozáta által, a csikszenttamási tüzkárosultak segélyezésére rendezett gyüjtésben is tevékeny részt vett a Nőkszövetsége.

Az iskola és templom javitására rendezett mulatságok és előadások erkölcsi és anyagi sikerében is nagy része van a szövetségnek.

A leánynövendékekkel dalárdát szervezett.

Szintén a Nőszövetség érdeme az is, hogy ott 144 magyar nő közül 29 kb. 20% unitárius vallásut vettek fel a választójogosultak közé.

Tagsági dijat nem vesznek, anyagi szükségleteiket az egyházközség keretében fedezik.

Elnök Gvidóné Molnár Katalin, titkár-jegyző Bényi Ida.

Később érkezett jelentések.

Kereszturi kör.

Az ujszékhelyi unitárius nők D. F. egyletének alakuló gyülése 1928 nov. 18-án volt Pap Lázárné és dr. Elekes Dénesné urasszonyok részvételével Elnök Murvai Sámuelné, alelnökök Bakó Lázárné, Gyarmathy Lajosné, ügyv. alelnök Kisgyörgy Sándorné, ellenőrök Fazakas Péterné, Lőrinczi Mózesné, jegyző Dimény Erzsike, titkár Bartha Ilonka, pénztárosok P. Buzogány Sándorné, P. Buzogány Dénesné és 24 választmányi tag, 91 rendes tag.

Az egylet tartott 1928 nov.-től 1929 nov.-ig 1 alakuló, 13 rendes, 3 választmányi gyülést. Rendezett 1 teaestélyt, 1 müsoros estélyt, 1 bállal összekötött szinielőadást.

A rendes gyülések egyházi énekkel, imával, bibliai magyarázattal és érdekes, hosszu müsorral mindig a templomban kezdődtek el. Felolvasott Benczédi Pál boldogfalvi lelkész: „Az unitárius vallás

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank R.-T.
Cluj Piața Unirii (Mátyás kir.-tér) 7.
Fiókjai: Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár, M.-Vásárhely, Nagyváradon és Temesváron.
Saját tőkéi 143 millió lej
Affiliált intézetei: Tordaaranyosmegyei Takarékpénztár Rt. Tordán, Alsófehérmegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár Rt. N.-Enyed. Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Székelyudvarhelyen és Sz.-Kereszturon, Szászrégeni Takarék és Hitel Rt. Szászrégenben, Népbank Rt. Bánffyhunyadon, Szamosujvári Hitelbank Rt. Szamosujváron.
Betéteket elfogad. Betéteket elfogad.
Minden bankügyletet legelőnyösebben végez.
Engedélyezett devizahely. Áruraktárai a vasut mellett.

és a nők" cimen, Bakó Lázárné: „Kertészet és nők", Bakó Manci: „Kertészet hasznáról" cimen. Szólót énekeltek: Bartha Ilonka, Fazakas Juliska, Kisgyörgy Katóka, Bakó Manci. Duettet énekeltek: Kisgyörgy Piroska, Murvai Juliska. 31 szavalat volt 10 alkalommal, különböző, tanulságos cikkeknek felolvasása. Az ifjuság a Nőegylet rendezésében előadta a „Tábornok" c. szindarabot óriási anyagi és erkölcsi sikerrel.

Az egylet szociális tevékenysége a következő volt: 2 alkalommal, halálesettel kapcsolatban 2 szegény hadiözvegyet először 600 leuval (S. Buzogány Józsefné), másodszor 530 leuval (Matka Zsuzsika) segitett. Egy beteg iskolás leányka orvosságát fizette 200 leuval. A kereszturi gimnázium részére adott 1000 leut. A köri gyermekek tanittatásához hozzájárult 1500 leuval. Az unitárius Leányotthon betegszobája részére 500 leut adott. A Dávid Ferenc-emléktáblára 300 leut ajándékozott, az iskolás gyermekek karácsonyfájára 500 leut. Fikker Sándor segédlelkésznek a táradozásai jutalmául 1350 leut. Benedek János segédlelkésznek szintén jutalmul 1500 leut. Összesen 7980 leu. Jelenlegi összes vagyona kölcsön adva 8000 leu.

(Folytatjuk.)

Alapitvány. Ürmössy-Józsefné édesanyjának: özv. Balaskó Ferencnének elhunyta alkalmából, emlékére 1000, azaz Egyezer leus alapitványt tett a vargyasi Nőegyletnek. Az alapitvány kamata szegény gyermek segélyezésére forditandó. Nemes lélek emlékére, nemes cél szolgálatára tétetett az alapitvány, melyért a vargyasi Nőegylet hálás köszönetét fejezi ki. Vargyas, 1930 május 8. *Kiss Károlyné* nőegyleti elnök.

Egyleti élet és munkásság.

D. F. E.-i közgyülés Szentmihályon.

A székelykereszturi unitárius egyházkör D. F. fiókegylete 1930 junius 19-én tartotta ünnepélyes közgyülését Székelyszentmihály egyházközségben. A szép Nyikóvölgynek emlékezetes ünnepe volt e nap; szentmihályi unitárius hiveink egyházszeretetének pedig próbaköve. Az egylet vezetősége szereplésre hivta ez alkalomra az egyházközségnek nemrégiben kitüntetett iró fiát, Gyallay Pap Domokost, a Kisfaludy Társaság tagját. Megjelenése a hivekben lelkesedő örömöt váltott ki s a néphangulat igazi ünneppé avatta a gyülést.

Már kilenc órától kezdve sürün érkeztek a messzibbről jövő vendégek. Autók és kocsik hozták Keresztur felől, a Pártiumból, Gagyvize és Firtos vidékéről az unitárius belsőembereket és világi hiveket. Tiz órakor megkondultak a messzire néző szentmihályi torony uj harangjai. Az egyházközség négy falujából, Kobátfalváról, Szentmihályról s a két Bencédből seregestől jöttek az istenházába

ünnepi öltözetben férfiak, asszonyok, székelyruhás legények és leányok. A gyönyörü nagy templomot megtöltötte a közönség, bár tudtuk, hogy voltak még távolmaradók.

Először istentisztelet volt, gyülekezeti ének: „Oh jöjj az Urnak házába . . .“ és „Áldjad én lelkem az Urat“ Gálfalvi Péter kadácsi énekvezér-tanitó kellemes orgonajátéka mellett. Zsigmond József segédlelkész áhitatos imában emelte Istenhez a szíveket. A közéneket Gál Jenő zsákodi énekvezér-tanitó erőteljes, mély bariton-szólója szolgáltatta. Alkalmi beszédet Ütő Lajos kereszturi lelkész mondott II. Krónika VI. 1—2. alapján. Logikusan felépitett beszéde világosságot terjesztett az Ur magas hajlékában s a jelenlevők érezték a szimbólum igazságát, hogy a künnmaradottak homályban járnak. Kár, hogy voltak kivülmaradók, mert a szivekre egyformán omlott a szeretet evangéliumának szava s azok összedobbantak a kiengesztelődés felemelő, boldogitó érzésében. Oh jaj azoknak, akik vétkeznek haragjokban! — Azután énekeltük: Megáll az Istennek igéje.

A templomi ünnepélyt Pap Mózes elnök üdvözlő beszéde nyitotta meg. Visszapillantást tett e népes és tehetős egyházközség nagyszerü multjára; az onnan kikerült vezetőférfiak példás unitárius életére. Tolmácsolta a vidék örömét s büszke elismerését az ünnepélyen megjelent Gyallaynak abból az alkalomból, hogy őt a Kisfaludy Társaság tagjává választotta. Az egyházközség üdvözletét Marosi Márton lelkész mondotta, fogadalmat téve, hogy ez ünnepély által gyujtott fény mellett megujult lélekkel fogja hirdetni Jézus evangéliumát s mindig ott lesz hiveivel, ahol a szeretet s kiengesztelődés szelleme munkál a szivekben. László Balázsné kedves szólóéneke nyujtott ujabb változatosságot a müsor keretében. Ezt követőleg Gyallay Pap Domokos tartotta meg szabadelőadását. A komoly templomi hangulatot egyszerre derüssé varázsolta gyermekélményeinek szines előadásával. Szavait elsősorban az ifjusághoz intézte s a néplélek igazi ismerésével tudta megeleveniteni, életre kelteni az elmult idők szereplőit: szülőfaluja belső embereit, a kereszturi kollégiumba menő becézett fiut, annak apját, gondos anyját, a diákélet romantikus vakációit. Megláthattuk bennök a régi egyszerüséget; a „véka tudományt s a köből jó magaviseletet.“ S az ifjuság hálás volt az előadó közvetlen szavaiért. Hosszu sorban vonultak elébe s szeretetük jeléül szines virágcsokrot nyujtottak át falujok szülöttének. Köszönték, hogy minden héten üzen nekik a Magyar Nép hasábjain s nem titkolták, hogy örömük most még nagyobb, mert élőszóban beszélt hozzájuk. Az ünnepélyt Gálffy Margitka müvészi szavalata s a közönség éneke zárta be.

Folytatólagosan megtartottuk a fiókegyleti közgyülést. Boros Jenő titkár felolvasta évi jelentését; kegyeletes szavakban emlékezett meg az egylet elhunyt munkás pénztárosáról, Kendi István kereszturi énekvezér-tanitóról. A pénztári jelentést szintén titkár terjesztette elő. Azután a gyülés egyhangu felkiáltással Nagy Lajos főgimn. tanárt választotta uj pénztárosnak.

Közgyülés után az egész közönség átvonult Kobátfalvára a Kókusi kertbe, Mihály János hires királybiró majdnem százéves sirjának megkoszoruzására. A sirnál Péter Lajos főgimnáziumi tanár emlékezett meg ez iskolaépitő nagy unitárius érdemeiről s nagy jellemét követendő példányképül állitotta a most élő utódok elé. Énekeltek a kobátfalvi iskolás gyermekek András Albertné tanitónő vezetésével.

Jó délután gyült össze az ünneplők serege közebédre, a kobátfalvi ifjusági otthon helyiségében. Kellemes hangulatban folyt le a közebéd; a pohárköszöntők során harisnyás székely atyánkfiai versenyre keltek vezetőikkel ötletességben s szónoklásban. A falu népe, gazdálkodók és kisiparosok lelkes ünneplésben részesitették Gyallayt, a Magyar Nép elhivatott szerkesztőjét.

Hisszük, hogy az ige varázsa elhat azon szentmihályi hiveink lelkéhez is, akik most még az ünneprontó „majális"-on voltak; megláthatják még az alázatos szivüek és békességre igyekezők boldogságát s a felfuvalkodottak megaláztatását.

A 30 éves D. F. Ifjusági Egylet.

A Kolozsvári Dávid Ferenc Ifjusági Egylet megalapitásának 30 éves évfordulója alkalmából 1930 május 9-én este 8 órai kezdettel az Unitárius Kollégium tornatermében nagyszámu közönség jelenlétében és kellő sikerrel emlékünnepélyt rendezett. A változatos műsor a Teológia Akadémia ifjusági énekkarának nyitány számával kezdődött. Möhring: „Távolban" c. darabját adta elő a dalárda Ütő Lajos karnagy vezetése mellett. A bariton szólót Bede Emil énekelte. Gyallay-Pap Zsigmond elnöki megnyitójában ismertette az egylet megalakulásának történetét, multját és jelenlegi helyzetét. Ezek után szavalt Major Zsuzsika, majd novellát olvasott fel Székely László. Népdalokat énekelt Ürmössy Magda Nagy Ferenc és az ifjusági zenekar kiséretével.

A műsor második részét képezte egy igen érdekes összetételü darabnak a bemutatása. Ennek a jelenetekben gazdag szinjátéknak cime: „A nagy próba", irója: Szent-Iványi Sándor, rendezője (és 2 prológus irója): Székely László. Szereplők voltak: Lőrinczy Gergely, Gyallay-Pap Zsigmond, Kovács Domokos, Ferencz József, Ürmössy Gyula, Nagy Béla, Kovács Lajos, Bede Emil és Fülöp Árpád.

Ugyancsak a darab keretén belül imát mondott: Kriza Judith, prológust adtak elő: Ferencz József, Szántó Luci, Gyergyay Kornélia és Szabó Lili. Francia négyest táncoltak: Bedő Boriska, Bedő Julia, Király Lenke és Szabó Nusi. Szavaltak: Pap Dodó és Kaáli Nagy Pista. Charisok voltak: Hadházy Éva és Weress Zsófika.

A bezáró beszédet Dr. Boros György püspök ur őméltósága mondotta.

A műsor után tea és ismerkedés is volt s tehetünk-e róla, ha a Nagy Ferenc bandája játszani, az ifjuság pedig táncolni kezdett.

Egyletünk multja és jelene, a lelkes vezetők munkássága, valamint az ünnepély szép sikere buzditanak, hogy dolgozzunk odaadással és erős kitartással, mert a nemes cél megérdemli, sőt megköveteli ezt. **Fülöp Árpád.**

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Jóltevők emlékünnepe Kolozsvárt. Mindvégig emelkedett hangulatu emlékünnepélyt rendezett kolozsvári kollégiumunk áldozócsütörtökön délután 5 órakor a diszteremben. Közének után Gálfi Zsigmond igazgató magvas, szép megnyitót tartott, felhiván a figyelmet arra a termékenyitő hatásra, amelyet, ha jóltevőinkről megemlékezünk, mindnyájan jólesően érezhetünk. Utána dr. Gál Kelemen tb. igazgató olvasta fel mind arányaiban, mind tartalmában hatalmas tanulmányát Kovácsy Antalról, mint az intézet szellemi jóltevőinek egyik legkimagaslóbb alakját mutatva be őt az ifjuságnak és a közönségnek. Kovácsy Antal egyénisége s Brassai nevelési elveit részben megvalósitani, részben tovább fejleszteni iparkodó munkássága rányomták bélyegüket unitárius nevelésünkre, melynek 1860-tól 1892-ben bekövetkezett haláláig vezető személyisége volt. Az előadó nem elégedett meg pusztán csak a Kovácsy Antal személyének és munkásságának jellemzésével, hanem széles látókörrel felölelte az egész XIX. század nevelési mozgalmainak a történetét, melynek olyan részleteire is rávilágitott, melyeket ezelőtt még sohasem láttunk leirva vagy ismertetve. Már itt felhivjuk olvasóink figyelmét arra, hogy ugy ez az értekezés, mint az emlékünnepély többi prózában történt előadásai is a Keresztény Magvető legközelebbi számában meg fognak jelenni. Dr. Gál Kelemen felolvasása után Jakab Jenő VI. o. t. szavalta el Péterfi: „Jóltevőink" c. költeményét, gimnázistáknál szokatlanul fejlett megértéssel és kifejezéssel. Majd a kollégium ifjusága adott elő két négyszólamu dalárda-számot és egy zenekari számot Kiss Elek zenetanár vezetésével, igen preciz összetanultsággal és a legfinomabb árnyalatokat is kifejező tökéletességgel. A második dal egyébként Kiss Elek saját szerzeménye volt. Végül dr. Ferencz József iskolai f. ü. gondnok zárta be az emlékünnepélyt tartalmas, szép beszéddel. Külön érdekessége volt az ünnepélynek s a hangulat emelkedettségéhez igen meghatóan járult hozzá Kovácsy Antal leányának, dr. Boros Györgyné szül. Kovácsy Rozália őméltóságának a jelenléte. A szépszámu közönség lélekben meggazdagodva távozott az ünnepélyről.

A kolozsvári Unitárius Leányotthon előljárósága értesiti mindazon unitárius szülőket, akik középiskolákban vagy kenyérkereső pályán tanuló leányaikat az 1930 31. isk. évben a Leányotthonban óhajtják elhelyezni, hogy eziránti kérvényüket julius 30-ig a Leányotthon előljáróságának cimezve az unitárius gimnáziumhoz küldjék. *Ferencz József,* elnök.

Meghivó az unitárius egyetemes lelkészköri közgyülésre. Az unitárius egyetemes lelkészkör f. évi julius hó 21-én d. e. 9 órai kezdettel Marosvásárhelyen közgyülést tart, a marosvásárhelyi templom julius 20-iki felszentélését követőleg. A közgyülést julius 21-én este be is végezzük. Julius 20-án este 8 órakor a választmány tartja ülését. Midőn e gyülésre a tagokat meghivom, egyuttal felkérem összes lelkésztársainkat, hogy igyekezzünk már a templomszentelésre minél többen megjelenni s igy a közgyülésen is résztvenni. Palástját lehetőleg mindenki hozza magával. Elszállásolás céljából jelentkezzenek az egyesek Halmágyi János esperes, lelkészköri alelnöknél. A vonatok és autobuszok járásáról is ő készséggel ad felvilágositást. A közgyülés programmját később fogom közölni a lelkészköri elnökök utján, akik azt körözni fogják az illetők között. Kolozsvár, 1930 jun. 15. *Csifó Salamon*, egyetemes lekészköri elnök.

Országos tanitói kongresszust tartanak a romániai kisebbségi felekezeti tanitók 1930 julius 2-án Kolozsvárt, a ref. teológia disztermében a fizetéskiegészitő államsegély és az állami nyugdijintézetbe való felvétel ügyeinek megtárgyalására, melyre az unitárius tanitókat, illetve a körök kiküldöttjeit ezuton meghivja az elnökség.

Unitárius győzelmek az első ifjusági dalosversenyen. Az Országos Magyar Dalosszövetség rendezésében junius 2-án és 3-án zajlott le az első ifjusági dalosverseny. Meleg érdeklődéssel kisérve, meglepő eredményekkel. Minket unitáriusokat különösen kellemesen érintenek az eredmények, hiszen a mi *kolozsvári diákjaink* nyerték el a vegyeskarok versenyében a babért. Második a nagyenyedi ref. tanitóképző, harmadik a kolozsvári ref. kollégium dalárdái lettek. A kolozsvári ref. leánygimnázium és ref. teológia jutalomdijban részesültek. — Az orgonahangversenyben az első Butyka Kálmán ref. teol., a második Báthory József tanárjelölt és a harmadik Szász Vilmos ág. ev. teol. lett. — A középiskolások egyéni versenyében a zongora első díját Faragó Erzsébet, a másodikat *Deák Erzsébet*, a ref. leányfőgimnázium növendékei nyerték. Hegedühangversenyben *első Márkos Albert, második Komjátszeghy Lajos unitárius diákok lettek.* — A főiskolai hallgatók versenyében az éneklés első díját *Bede Emil* unit. teol. nyerte. Zongorán első lett Nagy József ref. teol. senior, mig a hegedü első díját Manyák Ernő orvostanhallgató nyerte, második Kozma Tibor ref. teologus lett. — A dalosverseny befejezéséül fényes sikerü koncertet rendeztek a Magyar Szinházban, amelyen különösen az *Unitárius Teológia* dalárdája keltett lelkes, meleg ünneplést szereplésével. Az első ifjusági dalosverseny tehát 3 első és két második dijat eredményezett unitárius ifjuságunk számára. Gyönyörü eredmény, ha kis számunkat tekintjük.

Shakirov Sebestyén: „Déva vára alkonyatkor" cimü festményének a kisorsolásához a sorsjegyek kaphatók a szerkesztőségnél vagy a lelkész urak utján. Egy sorsjegy ára 40 leu.

Halottaink. Homoródalmási Barra Lajos dr. életének 34-ik évében, f. évi április hó 18-án váratlanul elhunyt Budapesten. Halálát széleskörü rokonsága gyászolja ott is, Erdélyben is.

Pályázat lelkészi állásra. Sz.: 581—1930. U. P. A nyárádszentlászlói unitárius egyházközség lelkészi állása beteg lelkész lemondása következtében megüresedvén, arra ezennel pályázatot hirdetek. A lelkészi állás javadalmai: 40 kalangya buza (25 kévés), 220 véka csős tengeri, 270 leu készpénz az egyházközség pénztárából, 6 hold 1438 □-öl tagositott szántó, 2 hold 557 □-öl tagositott kaszáló rét, 121 □-öl szöllő, puszta, a templom kertje és a temetőkert használata 797 □-öl, 1 hold 740 □-öl gyümölcsös- és konyhakert, nyomáti erdőhasználat, 3 szobás lakás, téli konyha, kamara, 1924-ben épült; nyári konyha, külön sütőkemencével és gazdasági épületek. Jegyzet: Kepe évenként változhatik. A pályázatot, szabályszerüen fölszerelve, Marosvásárhelyre Halmágyi János esperes aa kezéhez julius 20-ig kell benyujtani. Kolozsvár, 1930 junius 27. *Dr. Boros György,* püspök.

Népes családu unitárius székely gazda igen előnyös feltételek mellett lakást és megmivelésre 18 hold jóminőségü földet kaphat. Bővebb tájékozást nyujt sepsiszentgyörgyi lelkészünk, József Lajos tiszt. esperes. Aki érdeklődik, jelentkezzék saját lelkészénél és ő tájékozást fog szerezni.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába április 25-től május 25-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek: Dr. Gálffy Zoltán Székelykeresztur 1929-re, Inczefi Lajos Szászrégen, özv. Jakab Miklósné Kolozsvár, Deák László Nyárádszereda 1930-ra, Nagy Árpád Ürmös 1929-re, Kádár József Dés, özv. Macskási Lajosné, Kelemen Lajos Kolozsvár 1929—1930-ra, özv. Kelemen Miklósné Marosvásárhely, Incze Böske Ákosfalva 1928—1930-ra.

Alapitói dijban fizettek: özv. Deák Miklósné Kobátfalva anyja, néhai Böckel Károlyné született Frank-Kis Zsuzsánna emlékére 500 L-t, Lőfi Gyula Torda 300 L-t, Kozma Miklós Ádámos 1000 L-t.

Emlékadomány cimen ajándékoztak: Lőrincz Károlyné Árkos, Dr. Gálffy Zoltán Székelykeresztur, Inczefi Lajos Szászrégen, özv. Deák Miklósné Kobátfalva, Deák László Nyárádszereda 40—40 L.; Dalström Kálmánné Árkos 100 L.

Az egylet pénztárába május 25-től junius 25-ig előfizetői és tagsági dijat fizettek: Főgimnázium Önképzőköre, Boros Jenő Székelykeresztur, Ferenczy Sándor Kolozsvár, Sebe Ferenc Pipe, Ekárt Andor, Ekárt Andorné Csehétfalva, Rodi Imre, Ferencz Istvánné Brassó, Dombi Mózes Recsenyéd, Bálint Balázs Kénos, Pál Mihály Gyepes, Korodi Ferenc, Imre Albert Sepsiszentgyörgy, Vass Gézáné Buzău 1929-re; Sándor Józsefné Homoródalmás, Shakirov Sebestyén Nagybánya, id. Fazakas Sándor Nagyajta, Bálint Mózes, Unitárius Egyházközség Pipe, Pataki Jánosné Brassó, Utő Áron, Incze Béla, Téglás Albert, Barabás Mihály, Vida Géza, Kiss Károly, id. Szabó

Mózes, ifj. Szabó Mózes, özv. Kriza Sándorné, Ütő Irma, id. Köntés Ferenc, Simon András, Szabó László Sepsiszentgyörgy, Unitárius Egyházközség Kilyén 1930-ra; Dr. Taglich Samu Brassó, Dobai István Homoródujfalu, Unitárius Egyházközség Gyepes 1927-re; özv. Sándor Mózesné Kénos 1928-ra; Vass Dénes Marosvásárhely, Lőrinczy Elek Kissolymos 1928—1929-re; Deák Jenőné Telek, özv. Török Bertalanné Érkörös 1928—1930-ra; Kiss Boriska Zsombor, Pálffy Kálmán Kreszna 1929—1930-ra; Unitárius Egyházközség Kissolymos, Unitárius Egyházközség Nagysolymos, Csoma Győzőné, Konya Mária Brassó 1927—1928-ra; Deák Ferenc Kolozsvár 1927—1930-ra; Kádár Gyula Abásfalva 1923—1924-re; Unitárius Egyházközség Sepsiszentgyörgy 1930—1931-re; Miklós József Kolozsvár 1924—1926-ra; özv. Biró Mihályné Betfalva 1924—1930-ra.

Alapitói dijban fizettek: Sigmond Ilona Kolozsvár 300 leut, Uzoni Mihály Sepsiszentgyörgy 500 leut.

Emlékadomány cimen ajándékoztak: Shakirov Sebestyén Nagybánya, Lőrinczy Domokos, Lőrinczy Elek Kissolymos, Sándor Gergely Brassó 40—40 leut. — Kolozsvár 1930 junius 25-én. *Gálfi Lőrinc,* pénztárnok.

Hátralékos előfizetőinket kérem, hogy dijaikat külön felszólitás bevárása előtt sziveskedjenek befizetni. *Gálfi Lőrinc,* pénztárnok.

Irodalom.

Dr. Gál Kelemen: A nemzeti nevelés román fogalmazásban. Erdélyi Tudományos Füzetek 24. sz. Kolozsvár. Minerva, 1930. Nagy 8-ad rét. 18 old.

Régóta óhajtott áttekintés Románia nevelési rendszereiről. A nemzeti szellem kifejlődésének csecsemőkorától, 1832-től, az Asachi György Regulamentul Organic-ja körül felviharzott harcoktól kezdődőleg szerző ismerteti a régi fejedelemségek, majd az egyesült királyság és a világháboru után hatalmas birodalommá vált Románia fejlődését a nevelés terén. Asachi György 1832-ben a románt kivánja a tanitás nyelvévé tenni, amely törekvés ellen az akkori főnemesi osztály élénk harcot folytat s a román helyett a francia nyelvet favorizálja. Lényeges előhaladást jelent e téren a Spiru Haret 1898-ban alkotott középiskolai törvénye, mely Herbart pedagógiája alapján központi gondolattá tette a Vilmos császár által 1890-ben kinyilatkoztatott elvet: „Nekünk német nemzeti ifjuságot kell nevelnünk, nem pedig görög és római ifjakat.“ Igy lett a nemzeti nevelés központi gondolattá a klasszikus, általános emberi nevelés helyett. Ez alapokon folyik tovább a román nevelés, igen megérthető és méltányolható módon. A XX. század demokratikusabb és az általános emberi ideálok felé haladó eszmeáramlata azonban nem ihlette meg az ujabbkori román nevelőket s különösen a megnagyobbodott or-

ság sok nemzeti kisebbsége problémáival szemben nem tudtak, vagy nem akartak a nemzeti nevelés szükös korlátain tágitani. Ebből folyik a jelen szigoru iskolapolitikája s a kisebbségi tanintézetek számtalan sérelme és keserve. Mindehhez járul még, hogy Romániában a felekezeti oktatási rendszer teljesen ismeretlen lévén, a magániskolákká degradált ősrégi magyar intézeteket egyáltalában nem értik meg s igy annál kevésbbé méltányolhatják a közoktatásügy jelenlegi irányadói.

Ez a kitünő értekezés méltán keltett nagy érdeklődést és meleg elismerést már akkor, amikor az E. M. E. bölcsészet, nyelv- és történettudományi szakosztályának egyik ülésén felolvastatott. Igy, nyomtatott formájában, nélkülözhetetlen szakmunkává vált, melyet minden magyar ember, akit a mi kisebbségi nevelésünk sorsa érdekel, meg kell, hogy szerezzen. Ára 50 leu s kapható az Erdélyi Muzeum kiadóhivatalában Kolozsvárt, Str. Baron L. Pop (Brassai-utca) 5. szám alatt. Sz. I. S.

Felhivás. Tisztelettel fordulok azon intézményekhez és egyesekhez, akik segiteni óhajtják unitárius szellemü teológiai irodalmunk kifejlődését, sziveskedjenek julius hónap folyamán irásban közölni velem, hogy hajlandók „A próféták világa" cimü kétkötetesnek szánt müvem első kötetét 500 leu árban előjegyezni. A munka kb. 30 ivnyi, 8°, 450—480 lap terjedelmü s az Ótestamentum prófétáival foglalkozik. A második kötet tartalma az Ujtestamentum s az ezt megelőző apokrifus irodalom, szintén akkora terjedelemmel. Egyetemes egyházi szempontból kivánatos volna, hogy egyházközségi könyvtáraink meg tudják szerezni e bibliai tárgyu könyvet. Csak annyi példányt nyomatok, amennyit biztosan el tudok helyezni. Dr. Kiss Elek teol. ak. tanár Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium.

Az „Ifju Erdély" kiadásában megjelent dr. Imre Lajostól az *Ifjuság válsága* cimü mű. Ez a kis könyv a mai ifjuság helyzetének, világképének, társadalmi és gazdasági állapotának, jellemképének megrajzolásával, képet ad arról a válságról, melyben ma az ifjuság van és inditásokat tartalmaz arra nézve, mi ebben a helyzetben a teendő. A mű 5 ivnyi terjedelemben jelent meg, ára 30 leu. Megrendelhető az „Ifju Erdély" kiadóhivatalában Kolozsvárt, Ref. Teológia.

Alapitói dij 1000 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő cimére Cluj, Unitárius Kollégium küldendő.

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L. egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz

XL. évf. Cluj-Kolozsvár, 1930 szeptember 9. sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapitotta: Dr. BOROS GYÖRGY.

A Dávid Ferenc Egylet Ifjusági Köreinek III. egyetemes konferenciája.

Nagyajta—Bölön—Ürmös. 1930 aug. 28 — szept. 1.

Ami három esztendővel ezelőtt még halvány reménység volt, ma már öntudatos valóság. Az unitárius ifjuság harmadik nagy találkozójára összegyült kétszázfőnyi hallgatóság bizonysága annak, hogy egyháztársadalmunk kebelében mind szélesebb hullámokat vet az ifjusági mozgalom.

A tanulság, amit Erdővidék három egyházközségében töltött napok emlékéül hazavittünk magunkkal, elegendő kell, hogy legyen kovásznak egy esztendei munkához.

*

Augusztus 28-án reggel, egy átbeszélgetett éjszaka után, talán kissé fáradtan érkezett meg egy körülbelül 25—30 tagu társaság az apácai állomásra, ahol a nagyajtai egyházközség fiatalsága, élükön *Taar* Géza helybeli lelkésszel, fogadta a konferenciára érkezőket. Délelőtt választmányi gyülés volt, amely az utolsó előkészületeket tette meg a konferencia sikerének biztositására. Délután 3 órakor, a tele templomban nyilik meg a harmadik unitárius ifjusági konferencia. Az ének hangjai után Taar Géza lelkész jelenik meg a szószéken és szivből jövő, erős gondolatokkal telt imájában kéri Istennek áldását a konferencia munkájára. Dr. *Vajda* Béla elnök megnyitójában tömören mutat reá az unitárius ifjusági mozgalom eddigi eredményeire és vázolja a megvalósitásra váró feladatokat. A nagyajtai unitárius ifjuság nevében *Darkó* Béla papnövendék üdvözli a konferenciát. A *Mikó* Imre által felolvasott részletes titkári jelentésből világlik ki az Egyetemes Szervezet első esztendei munkásságának összefoglaló képe: az alapszabály átdolgozása; a jelentések; a meg-

keresések; a tanoncügy; a dévai emlékünnepély; a zsoltárpályázat; a vetitések ügye; az ifjusági lap; a népfőiskola; az ifjusági daloskönyv; az ifjusági jelvény; a külföldi kapcsolatok és az idei konferencia képezték a tartalmas jelentés lényegesebb részeit. A pénztárosi jelentés után a köri alszervezetek és az egyházközségi egyletek jelentéseinek felolvasása következett. Sajnos, elég kevés helyről érkezett be jelentés. Kellemesen lepték meg a hallgatóságot a mészkői és az ürmösi ifjusági egyletek müködését ismertető rövid, szabatos, de kimerítő jelentések. A budapesti Brassai Sámuel unitárius ifjusági egyesület üdvözletét *Kriza* Kálmán tolmácsolta. Ezután tartotta meg dr. *Ferenczy* Géza egyházi főgondnok *ünnepi beszédét*, melyben tapasztalatai alapján ad tanácsot az ifjuságnak s különösen felhivja figyelmét az öntudatos unitáriusság és az önérzetes magyarság kimélyitésére. Az átdolgozott alapszabályt a konferencia a választmány által megvitatott szövegben elfogadta. Lényeges ujitás az öt állandó bizottságnak — falufejlesztési, iparos-kereskedő, értelmiségi, leány és szerkesztő — a felállitása, valamint az ifjusági titkároknak a szervezése. Reméljük, hogy ezeknek segitségével a jövő évi konferenciára mindenünnen kedvező jelentést fogunk kapni az ifjuság munkásságáról. A választási bizottság kijelölése után a már sötétedő templomban *Ekárt* Andor vezeti el Istenhez az imádkozni vágyó lelkeket. A nap programját este filmbemutatás fejezte be.

Augusztus 29-én a reggeli könyörgést *Fikker* János végezte. *Lőrinczi* László előadást tartott „Az erdélyi magyar unitárius falusi ifjuság problémái"-ról. A hozzászólások után a konferencia elhatározta, hogy sulyt helyez az elkövetkező évben az ifjusági egyleti otthonok beállitására és megszervezésére. A nagy gonddal és körültekintéssel elkészitett előadáshoz számos értékes hozzászólás történt, melyek közül kiemeljük dr. Ferenczy Géza egyh. főgondnok hozzászólását, melyben az ifjuság iránt érzett nagy szeretetéről tett bizonyságot. Ifj. *Szabó* Samu előadásában *az iparos-kereskedő ifjuság problémáival* foglalkozott. A konferencia elhatározta, hogy foglalkozni fog a városba bekerülő falusi tanoncok elhelyezkedésének kérdésével és igyekezni fog a szakszervezetek által az egyháztól elidegenitett ifjuságot, életet adó hitéhez visszavezetni. *Balázs* Ferenc „*Modern unitárizmus*" cimen tart bevezető előadást, mely után élénk vita alakult ki. Az esti istentiszteleten *Csongvay* Lajos mond imádságot. Vacsora után vetités fejezi be a napi programot.

Augusztus 30-án a reggeli könyörgést *Lukács* Sándor végezte el. Utána *Gyergyai* Judit tartja meg előadását *az erdélyi unitárius leányok problémái* cimen. Az előadást élénk vita követi, melynek során a leánykiküldöttek közül többen igen értékes hozzászólásban vitatják álláspontjukat, ami a leányprobléma helyes beállitásának bizonyitéka volt. Délután *missziós kirándulást* rendeztünk a bölöni egyházközségbe. A hatalmas és szép templom zsufolásig megtelve várta a konferencia résztvevőit. A templomban tartott vallásos estélyen imát *Lőrinczi* László mondott. Az elnöki megnyitóban dr. *Vajda*

Béla a vidéki kapcsolatok fontosságára irányitja reá a figyelmet. Szavalt ifj. *Kovács* Lajos és egy helybeli leány. Előadást tartott *Balázs* Ferenc *a mai ifjuság vallásáról.* Verseiből felolvasott *Fekete* Lajos, énekszólót adott elő *Bede* Emil. *Lőfi* Ödön helybeli lelkész bezáró beszédében ismertette egyik legrégibb egyházközségünk történetét, végül pedig megköszönte az ifjusági konferencia missziós munkásságát. Este filmbemutató volt.

Augusztus 31-én, vasárnap délelőtt *Mikó* Imre tart előadást *az unitárius ifjuság uj utja* cimen. Az érdekes és tanulságos vita után vonulnak be a konferencia tagjai a zsufolásig megtelt templomba, ahol imádságot *Fikker* János, egyházi beszédet *Kővári* Jakab tartottak. Énekszólót adott elő *Ürmössy* Magda orgonakiséret mellett. Templomozás után fényképezés volt. Délután kerül sor *Borbély* András előadására, melyben a magyarországi unitárius ifjuság munkásságának nyolcesztendős küzdelmeit és eredményeit tárta fel. Az előterjesztett és elfogadott inditványok közül a következőket emlitem meg: a konferencia elhatározza, hogy foglalkozni kiván a regátba szakadt unitárius fiatalokkal; megbizást ad a külföldi akadémitáknak, hogy az erdélyi unitárius ifjuság mozgalmát ismertessék és annak barátokat szerezzenek; elhatározza egy ifjusági daloskönyv szerkesztését és kiadását; kiküldött kérdőivek alapján számbaveszi az ifjuság helyzetét; kirándulásokat rendez, melyeknek célja a vidék megismerése mellett a nép müvészetének megismerése; a középiskolák ifjusága részére külön konferenciákat rendez, hogy azokat is belevonja az egyházépitő munkába; a tél beálltával az állóképek mellett mozgóképek — film — vetitését is beinditja; a „Kévekötés" cimü ifjusági lapot továbbra is kiadja; gondot fordit az ifjusági egyleti otthonok beszervezésére; a tanoncelhelyezés kérdésével foglalkozni kiván stb. A jövő évi konferencia helyéül kijelöli a konferencia a marosi vagy a tordaaranyosi egyházkört. Az elnökség és a választmány nevében dr. *Vajda* Béla elnök adja be a lemondást s meghatott hangon mond köszönetet azoknak, akik egy esztendőn át munkatársai voltak az ifjuság ügyének felkarolásában. A beadott jelölőlisták összegezése és a megejtett választások után *Ferencz* József, a választási bizottság elnöke hirdeti ki az eredményt, mely szerint a következők vezetik tovább az ifjusági mozgalmat:

Elnök dr. Lőrinczy István, alelnök Mikó Imre, főtitkár Darkó Béla, főjegyző Fülöp Árpád, főpénztáros Gyarmathy Árpád, ellenőrök Fazakas Olga és ifj. Ürmösi Károly. *Ifjusági titkárok:* kolozsi Barabás Miklós, aranyostordai Balázs Ferenc és Gál Gyula, küküllői Pál Tamás, marosi Fülöp Zoltán és Máthé Zsigmond, kereszturi Lőrinczi László és Máthé Sándor, udvarhelyi Kővári Jakab és Simén Domokos, felsőfehéri Fekete Lajos, háromszéki Csongvay Lajos. *A bizottságok:* 1. Falufejlesztési. Elnök Balázs Ferenc, tagok Dobay István és Máthé Sándor. 2. Iparos-kereskedő. Elnök Szent-Iványi Sándor, tagok ifj. Szabó Samu és Végh Kálmán. 3. Értelmiségi. Elnök Mikó Imre, tagok Gyallay Pap Zsigmond és Székely László.

4. Leány. Elnök Gyergyay Judit, tagok Bedő Boriska és Ébert Hajnalka. 5. Szerkesztő. Elnök Balázs Ferenc, tagok Lőrinczi László és ifj. Szabó Samu. *Választmányi tagok:* kolozsi Bede Emil, aranyostordai Gálfi Elek, küküllői Kovács Jenő, marosi Kovács Domokos, kereszturi ifj. Vári Albert, udvarhelyi Csiky Andor, felsőfehéri Bedő Juliska,. háromszéki Sükösd Pál; tiszteletbeli választmányi tag dr. Vajda Béla; hivatalból választmányi tag a D. F. E. titkára: Szent-Iványi Sándor.

A konferenciát bezáró istentiszteleten imádságot *Báró* József, bibliamagyarázatot *Pál* Tamás tartottak. Este müsoros estély fejezte be az ünnepségeket. Az estélyen bevezető előadást *Ferencz* József tartott, aki az unitárius ifjusági mozgalom történetét vázolta s a nagyajtai konferencia eredményeit összegezte. Szavalatokkal szerepeltek *Szántó* Luci és *Fülöp* Árpád. Előadást tartott Balázs Ferenc *a japán faluról.* Novellát olvasott fel *Lőrinczi* László. Humoreszket adott elő *Ébert* Hajnalka. Péterfy László novelláját ifj. *Szabó* Samu olvasta fel. Magyar nótákat énekelt Bede Emil, cigányzenekisérettel. A müsort stilusosan egészitette ki két helybeli leány szavalata, valamint a *Gazdag* Miklós által vezetett dalárda énekszámai. Bezáró beszédet *Taar* Géza helybeli lelkész tartott. A müsort bál követte, mely a reggeli órákban ért véget.

Hétfőn szekereken és gyalog átrándultak a konferencia résztvevői Ürmösre, ahol az egyházközség ifjuságának meghivására *ifjusági napot* rendeztek. Az istentiszteleten imát mondott *Lőrinczi* László. Az elnöki megnyitót dr. *Lőrinczi* István ujonnan megválasztott elnök tartotta lendületes szavakkal. Előadásokat tartottak Báró József *a magyar dalról,* Balázs Ferenc *a dániai népfőiskolákról,* Dobay István *az ifjui lélek fejlődéséről* és Fikker János *az unitárius ifjuság életfelfogásáról.* Szavalatokkal szerepelt: *Darkó* Béla, egy vargyasi és egy ürmösi ifju és egy ürmösi leány. Énekelt *Bede* Emil. Ujonnan szerzett egyházi énekeit bemutatta *Nagy* Árpád helybeli kántortanitó, dalárdakisérettel. A jól sikerült ifjusági napot *Fekete* Lajos helybeli lelkész zárta be lendületes szavakkal. A bezáró estéli imát *Kádár* Lajos mondotta. Vacsora után filmbemutató volt.

*

Ime, ennyi minden történt három egyházközségben. Ezek voltak az unitárius ifjuság harmadik találkozójának külső eseményei. Benső, lelki élményt mindnyájan vittünk haza s ezek fogják megteremni az épitő munka számára a maguk igazi gyümölcseit. Kivánjuk, hogy ugy legyen! **Ferencz József.**

Mindenkinek kellene olvasni az Unitárius Közlönyt, aki jó unitáriusnak tartja magát. Mindenki örömét leli benne. Egy családból sem szabad hiányozni ennek a kipróbált unitárius ujságnak. Ára egész évre 60 lei.

TŰZHELY MELLETT

Összeégett remény.

A ház, — hol a szép Bodnár Anikó lakott — valamikor egyszerü sövényfalakból készült. Régen volt az, még a nagyapja gyurta az anyagot hozzá s a nagyanyja vájkolta annyi boldogsággal, mint amennyivel a paloták falai emelkednek. Azóta sokat rongálódott már. A falak meggörbültek, a tető leereszkedett. A patak felőli része földre ült volna, ha hatalmas támasszal utjában meg nem állitják. A sok madárfészektől a szalmatető ugy át volt lyukgatva, mint a rosta, mint az azsuros kendő. A csillagokat meg lehetett számlálni a tető nyilásain át.

Szegény Anikó mióta apátlan árva, nem sokat javitott rajta. Az a kevés kereset — mihez nehéz munka után jutott, — beteg anyjának orvosságra kellett.

A ház körüli keritések összeomlottak, néhol egészen le volt szedve. Nagy részét tüzelésre használták el téli időben. Nyáron, mikor a nagy eperfa hatalmas koronájával majdnem az egész házat beboritotta, nem látszott olyan elhagyatottnak, mint most, mikor szegényes volta meztelenül szégyenkezett feltáskázott falain. Olyan volt, mint foltosruháju öreg kéregető, kinek támasza is ott van kezében, sövénykeritésből törve.

Anikó, mikor haza ment s rápillantott düledező házára, sirásra fakadt. A szalmafedél fekete füstös szine, — mely tele volt most sárga falevéllel, — ugy hasonlitott egész élettörténetéhez, mintha ennek minden jelenése oda lenne irva a ház fedelére, hogy mindenki lássa s olvassa róla: ime ilyen a szép Bodnár Anna szomoru sorsa.

Mint a ruhát, mely egyszer „megindult“ alig lehet folttal győzni, ugy nézte Anikó is bomladozó házát. Nap-nap után vájkolta, meszelte, de kevés idő mulva az „agyag folt“ még nagyobb darabokban hullott le. Folt tépte, huzta a foltot. Anyja — mint minden beteg — zugolódó és követelőző volt. Egyik percben azt kivánta, hogy leánya mindig mellette legyen, máskor munkába kergette. Kitalált ételekre vágyott, majd erővel éheztette magát, hogy leányának legyen.

— Ha szegény apád élne, máskép lenne minden.

Pedig ki tudja vajjon máskép lenne-e? Hiszen, hogy a ház düledező s a foltot sem tartja, hogy egyetlen keritése sincsen, az az ő hibája, mert jobban szerette a pálinkát, mint a hideg vizet.

Azért, ugy ahogy csak eléldegéltek, mert napszám is akadt. A sok sirástól Anna szeme beesett, fekete karika rajzolódott alája, gyönyörü keretként annak a két szép fekete szemnek, mely könny-

csepptől volt mindig nedves. Arca sápadt, termete magas. Minden „átka" szegénysége volt.

Ujabb aggodalom kinozza most Anikót. Jön a tél, vége a napszámoknak. Jön a dermesztő, zuzmarás világ s még fája sincsen. Egy-egy szekér ágat kapogat a „gazdáktól", előre jegyezve a tavaszi napszámokra. Előre el kell égetnie nehéz munkával átdolgozott napszámait. Ilyen az ő egész fiatal kora.

A szükség, a gond fölemészti jövő reményeit is.

Abban a kis faluban, hol Anikó lakott, hatalmas gyár állott. Annyiszor nézett fel sóvár szemekkel magas kéményeire... ha ő oda bejuthatna, mennyire boldog lenne.....

Egy alkalommal kinálkozott a szerencse, de az anyja ép akkor lett nagy beteg s ő tovább szenvedett.

Erről gondolkozott egy este, mikor anyja ágya szélén ülve tartotta a tányért, miből reszkető kezekkel próbált kanalozni a beteg. Mind a kettő saját gondolataival volt elfoglalva s alig vették észre, mikor az ajtón benyitott Tamási Erzsi.

— Jó estét. Mit dolgozol Anikó? Jó hirt hoztam, figyelj. Jöjj holnap a gyárba, Zsuzska felmondott, helyét neked szánta a felügyelő ur. Reggel 6 órakor megyünk, légy készen, utánad jövök.

Amikor Erzsi bényitott, Anikó ajkán egy mosoly jelent meg s ez a meglepetéstől, az örömtől most is ott van, mintha megaranyozni akarná azt a könnycseppet, mely arcán végig pereg. Az öreg asszony is leteszi a kezéből a kanalat s folyton ismételgeti:

— Jó az Isten! Jó az Isten....

Szó nélkül áll fel Anikó, lábai reszketnek. Rakosgatni kezd, de minden hull ki kezéből. Amikor végre még is sikerült a kis szobát rendbe szednie, eszébe jutottak Tamási Erzsi utolsó szavai:

— Hat órára légy készen.

— Igen... hát én most mit vegyek fel?

Előszedegette vékony ruhadarabjait, hosszan elnézegette, próbálgatta egyik darabot a másikhoz. Foltokat rakosgat s mig vékony ujjaival szaporán öltöget, gondolata mintha nem is figyelne mozdulataira, merész számtani müveleteket végez. Mennyit kap egy napra, mennyi lesz egy hónap alatt. Mennyi lesz a kiadás s mennyi marad. A müvelet végén a számadás nagy többlettel zárul, pedig buza, hus, ruházat minden fel van véve.

Éjfélbe vénült már az idő. Anikó fáradt, de addig nem akar lefeküdni, mig a képzeletben megmaradt tőkéje sorsát el nem intézi. Föltekint a lámpa füstjétől feketült gerendára, melyet már hiába surolgat, legföllebb fehérre meszelhet. A lámpa finom apró korma uszkál a levegőben. Ő nézegeti azokat, erről eszébe jut, hogy nincsen petroleum, jó lesz sietni s a lámpát eloltani. Igen-igen, a gerendák, a tető, a falak minden-minden nagyon gyenge. A megmaradt összegből a házat fogja rendbe hozni.

S ime.... egyszerre kiegyenesednek a falak, kitisztul a gerenda, cserép váltja fel a füstös szalma fedelet. Anikó nagyot ásit, a lámpát

eloltja s rádül ruhástul az ágyra. Elalszik, álmában tovább épit. Magas nyitott ablakokban könyököl, melyeknek csipke függönyeit fujdogálja a szél. Virágokat helyez cserepekbe, azokat öntözgeti. Majd beteszi az ablakokat, hasogatott fából tüzet éleszt.... de ekkor egy szikra észrevétlenül kipattan, belekap fátyol ruhájába, lángra gyul.... Ő ijedten menekül s nincs aki segitsen rajta.....

* * *

Harangkongás, trombitaszó veri fel a falu alvó népét. Ijedten ugrálnak ágyukból az emberek. Nehány perc mulva lárma, zaj, orditozás, sirás, jajgatás hallszik... Ijedten kérdezgetik egymástól: hol a tűz?

Egyelőre mindenki saját portájára figyel, gondosan körül járja s mikor meggyőződik, hogy nincs veszély, elindulnak a tűz keresésére.

Lószekerek rohannak át a falun s a szekeren ülők kiáltozzák:

— .... ég a gyár....

Fölriad álmából Anikó, alig tud magához térni s mikor az ucca zaja hozzá is el jut, ájultan roskad vissza ágyába. Szegény beteg anyja nagy nehezen fölkel, oda szédeleg leányához, homlokát simogatja, ébreszgeti, csókolgatja sápadt arcát:

— Leányom, leányom ég a gyár....

— Nem a gyár anyám.... sikolt Anikó.... nem a gyár ég, hanem a ruhám... a selyem ruhám.... ég a házunk, minden elveszett.... összeégett minden reményem.... Ütő Lajos.

A kis család.

Vetve az ágy jó melegen.
Benne fekszik két gyermekem.
Arc az arcnál, kéz a kézben,
Ugy alusznak, álmodoznak;
Nyugalommal csendben, szépen.

Az ágy mellett feleségem
Ül, imakönyv a kezében.
Az alvókat betakarja,
S azután a fakó könyvet
Buzgósággal olvasgatja.

Majd, ha imáját végezte,
A kis szobát teszi rendbe;
S mikor tizet üt az óra
Lefekszik, és az alvókat
Veszi rendre és ugy csókolja.

És elalszik, — amig alszik,
Piros hajnal hasadtáig;
Én virrasztok a kis ágyon,
Hogy ne érje veszedelem,
Álmodozó kis családom.

Lőrinczi Miklós.

Alapitói dij 1000 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

*Mese egy földre szállt Angyalról.**)

A jó Istennek sokszor lett volna oka elfordulni földi halandóitól, kik rosszak, hütlenek, háládatlanok lettek Hozzá, de atyai jóindulatát nem tudja megvonni érdemetlen fiaitól s ezért minden roszszaságuk dacára sok gonddal őrködik jóvoltuk fölött. Többek között egyszer nagy gondjai után pihenőre térve Menyországának legszebb kertjében élvezte az angyalok énekkarát és táncát. A szép látvány jó kedvre hangolta s fenkölt lelkében ujra megbocsátás ébredt. Elhatározta hát, hogy jókedvének hatását éreztetni fogja erre érdemetlen földi gyermekeivel is: küldeni fog egy angyalt a földre, aki jó és nemes cselekedeteivel talán jó példát tud majd szolgáltatni az annyira elfajult népnek és ugy képzelte: mindenesetre javára fog válni az emberiségnek a köztük élő angyal tevékenysége.

Előhivta hát legszebb angyalát és leküldé a földre azzal a meghagyással, hogy azt a darab kenyeret, amit a földön elhelyezett a számára, mint halandó fogyassza el.

Lejött hát az Angyal és megkezdte csendes, szerény és erényekben dusgazdag életét itt a földön — mint halandó ember.

Fáradhatatlanul dolgozott, rövid idő alatt nemcsak háza népének lett önfeláldozó és őrző angyala, de az lett a kis falunak is, hol müködési terét jelölte ki az Uristen — valóságos nemtője. Jó tettei számosak és fenségesek, minőt csak igazi nemes lelkek képesek. Többek között: egy gyermekének életet adni nehezen tudó anya sulyos szenvedéseiben Hozzá imádkozott, hogy mentse meg az őt környező tudatlanságtól, közönytől, ne hagyja el. És az angyal nem mérlegelve azt, hogy mily áldozatba, mily fáradtságba kerül, egy zord éjjelnek idején szekérre téve a vajudó asszonyt bevitte a közeli város kórházába és virrasztott mellette, mig bizonyossá lett, hogy megtalálhatta a segitő, a mentő kezet. Egy másik haldokló édes anya a betegágyához jövő Angyalt összetett kezekkel kérte, hogy ne hagyja el árván maradó egyetlen gyermekét. És az Angyal igéretéhez hiven felnevelte, tanittatta a kis árvát, nem téve különbséget a saját és a *nép* gyermeke között. A kis árva ma szép, nagy leánnyá fejlődve, nevelő anyjával szemben a hála és szeretet megtestesülése. Sajnos, talán az egyetlen az egész nagy világon. Két nemes és fenkölt cselekedet volt és az Angyal egyik esetben sem kérdezte: *„milyen nyelven dicséred az Istent s mely nemzet fia vagy."*

E nemzetközi jótékonykodásáért egyesektől sokszor szenvedett korholást, sőt nyilt támadást is, de ő mindig a legnagyobb lelki nyugalommal felelte: *„én csak embertársaim szenvedését látom."*

Van egy öreg védence is a háznál, hajdan ez is jobb napokat látott, de önhibáján kivül csuszott le az élet létráján, mignem mint harangozó állapodott meg; mint ilyen már egy emberöltő óta szolgálta az eklesiát, de végre már ez a foglalkozás is meghaladta

*) Egy unitárius papnéról szól ez a kis mese, örömmel közöljük. Hála Istennek, hogy papnéinkról ilyen elragadtatással lehet irni!

korát és testi erejét. Harangozói hivatása mellett, mint szolga is müködött a háznál sok-sok éven át. Egyszer valamiért megneheztelt és el akart menni, ekkor igy szólt hozzá az Angyal és méltó élettársa: „Aldja meg az Isten! Ha majd olyan öreg lesz, hogy már dolgozni sem tud és nem lesz, aki eltartsa, jöjjön vissza, nálunk otthont és ápolást fog találni". Az öregnek szemei megteltek könynyel s csak ennyit mondott: „Hátha igy van, akkor el sem megyek". Az évek telnek, a testi erő fogy. Az öregnek kötelessége vizet, fát hozni a konyhára. Tudna ő még számottevőbb munkát is végezni, de nem utasitja erre senki és nem várja tőle senki. Kap tisztességes ellátást, ruházatot és dohányt.

Ha valakinek foga, füle, feje, gyomra, háta fáj, a legnagyobb bizalommal megy az Angyalhoz, mert tudja jól, ha van balzsam sebére, azt ott megtalálja. A fagyott végtagokat meggyógyitja; a ruhátlanokat fölruházza; a szenvedéseket megenyhiti; a csüggedteket vigasztalja. A gazda marhájának betegségére is tud irt adni. És sohasem várja, sohasem kérdi *mit kap cserébe érte.*

Évekkel ezelőtt, mig nem volt arra alkalmas más egyén a faluban, a népet erkölcsileg is nevelte, foglalkozott velök, szindarabok kifogástalan előadatásával, táncmulatságok rendezésével — mindezt egyházi jótékonycélra. Viditotta, tanitotta népét. A leánygyermekeket, aki kivánja, ma is tanitja.

Nem is volna gyarlóság és hitványság a földön, ha nem akadna ember, aki az Angyal e jóságát ki ne aknázná, föl ne használná a hála legparányibb jele nélkül. Jótékonyságáért cserébe nem egyszer igért a szenvedő, az azon pillanatban megszoruló viszontszolgálatot, de hogy meg is adták volna, erre alig akad példa.

Aztán a sok kölcsönkérés, mely megtagadva soha sincs, bár jól tudja az Angyal, hogy megadásról nem álmodhatik. A koldusokról nem is beszélek, kik nap-nap mellett nyitják be ajtaját és üres kézzel soha sem távoznak.

Ő jót cselekszik és jótékonykodik, mert a nemes jó lelke ugy követeli és nem azért, hogy hálát és elismerést nyerjen. Annyira szerény, hogy jótetteiről sohasem beszél még övéi előtt sem; nem hirdeti, azt csak ki kell lesni, meg kell látni. Öntudatlanul hódol annak a példabeszédnek, mely azt mondja: „Nem tudja a balkéz, mit müvel a jobbkéz".

Ekkora szerénységnek, jóságnak, mégis — ugy sejtem — egy kis földi igazságszolgáltatás volna, ha e lap utján olvasóközönségünk tudomást szerezne róla, mert: *ez a mese nem mese, ez a mese valóság.* Ott fekszik X. vegyesajku kisközség cseréptetejü házaival, lombos fákkal környezve a Torda és turi hasadékok közelében emelkedő dombok közt. Ha a dombtetőről nézed, könnyen elhinnéd, hogy a keresztény mythologia Paradicsoma ez volt, ilyen volt, annyira megkapó szép panorámát mutat messziről, mert a közel szemlélőnek minden illuzióját lerombolja a gyakori ragadós, mély sár, az örökös szél és a terep egyenetlensége. Hajdan több

magyar nemes család lakta, rendre elszármaztak, kipusztultak, már csak egy kuria létezik. Ma e kis falunak csak kevés lelket keblére ölelő unitárius eklesiájának papnéja — a mi Angyalunk.

Az Egyetemes Unitárius Lelkészkör

a marosvásárhelyi templomszenteléssel kapcsolatban julius 21-én gyülést tartott Csifó Salamon teol. akad. dékán elnöklete alatt. Csifó tanár, mint uj elnök, tartalmas és szép munkaterveket magában foglaló megnyitóban köszöntötte a lelkészköri gyülés tagjait. Kifejtette, hogy a lelkészkör munkásságának kettős célja van: önmagunk segitése és egyházunk segitése. Önmagunk segitése az összetartó-együttes munkában áll, ha kezet fogva láncot füzünk és az alkotó munkában egymást erősitjük, biztatjuk. Aki ezt nem teszi, az nem közénk való. De mi egyházunkért őrállókul vagyunk állitva, igy a mi munkánk nem lehet önző. Mi egy szent lobogóra esküdtünk fel: a Dávid Ferenc lobogójára. Munkálnunk kell hát a haladó tudomány terén, de a hétköznap küzdelmeiben is népünkért, ennek lelki és testi javaiért. E célból ki kell mennünk a szociális életbe s felvenni ott is a reánk váró teendőket. Ebben a nehéz és küzdelmes munkában az elveket és teendőket vitassuk meg, de ne személyeskedéssel, hanem tárgyilagos itélkezéssel, egymás megbecsülésével, mintahogy ez a palástot viselő lelkészektől elvárható. A maga részéről kijelenti, hogy a lelkészi kar jogos érdekeinek munkása, védője óhajt lenni, de *eszköz* nem akar és nem fog lenni senki kezében.

A lelkes és tartalmas elnöki megnyitót a gyülés tagjai nagy megértéssel, bizó reménnyel hallgatták s a gyülésen jelenvolt dr. Boros György püspök megköszönte a személyéhez és dr. Ferenczy Géza főgondnok urhoz szóló üdvözletet, valamint a lelkes elnöki megnyitót is.

Weress Béla petrozsényi lelkész tartott reggeli áhitatot Márk evang. alapján Jézus keresztjének felvétele és hordozásáról. A lelkes és tartalmas szép elmélkedését igen rontotta a nem természetes hangu tulfütött szónoklása, a mi nem áhitat keretébe való. Sőt szónoki előadásban is a természetesség a legszebb és leghatásosabb.

A tulzsufolt programmból — amely minden összejövetelünknek az ügy kárára menő betegsége — három előadást tudtak megtartani: Benczédi Pál boldogfalvi lelkész „A vallásos szabadelvüség mérlege" cimen, Lőrinczi László kadácsi lelkész *„Ifjuságunk vezetésének ujabb irányai"* és Fekete Lajos ürmösi lelkész *„A kulturházakról"*. Az idő elteltsége miatt elmaradt a Weress Béla petrozsényi lelkész felolvasása: „A lelkipásztori gondozás köréből" és elmaradtak a hozzászólások azokhoz az értékes és aktuális tárgyakhoz. Nyomtatásban való megjelentetésük elhatároztatott s olvashatásuk után az őszi közgyülésen való hozzászólások.

Este 6 órakor igen szép számu gyülekezet előtt Taar Géza nagyajtai lelkész tartott istentiszteletet. Az uj templom hangulatához, a gyülekezet lelkivilágához alkalmazkodó törzsgyökeres unitárius szellemü szép beszédet mondván Pál apostol ama vallomásáról: „Nekünk egy Istenünk van amaz Atya, kitől vannak mindenek." Előadása szép, természetes, nyugodt; ott emelkedik és lelkesedik, hol arra szükség van és ez nem a hallgatóságot fárasztó mülelkesedés, hanem önként adódó és emelő. Taar Géza lelkésztársunk ezen beszédével és előadásával az eddigi szép sikereihez ujabb elismerést szerzett.

Istentisztelet végeztével éppen elérkezett az indulás ideje és kedves emlékekkel hagytuk ott marosvásárhelyi hitrokon testvéreinket.

Ü. I.

Jöjjetek imádkozni!

Ima.

Parker Tivadar után.

Örök Isten, vég és határnélküli Lélek, ki öröktől fogva vagy és örökkön örökké lenni fogsz, a Te közelségedet keressük, a Te hatalmadnak imádására vágyunk, bölcsességedet megismerni, igazságosságodat eltanulni és szeretetedben felüdülni kivánkozunk. *Tudjuk, hogy nincs szükséged áldozatokra, sem kőből épitett oltárokon, sem imára formált ajkakon, sem tömjénben és mirhában, sem ékes szavakban, ahoz, hogy megértsd a mi lelkünk beszédeit,* s kitöltsd rajtunk atyai szeretetedet. De a Te csodás világodban élünk, a Te mindenütt megnyilvánuló lényed körülfog minket, a Te jóságod megtart és a Te áldásod felüdit minket, — hogyan tudnók hát néma ajakkal és közönyös lélekkel élni ezt az életet, s élvezni mindezeket az áldásokat?! *Meghajtjuk hát fejeinket szined előtt alázatos lélekkel, s odaroskadunk lábaid elé, hálával, fiui szeretettel és büneink megbánásával a sziveinkben.*

Hálát adunk neked ezért a csodálatos világért, mely körülvesz minket, amely néha komor, sötét felhőkkel teljes, máskor azonban vidám napsugárral örvendező, *de sötét felhők és éltető napsugarak között is mindig a Te lényedtől áldott. Áldunk téged mindazokért, amik vagyunk, és a beigért dicsőségekért reményeinkben, amik leszünk.* Hálát adunk neked a mindennapokért is, nehéz fárasztó kenyérharcaiért, kisértéseiért, megpróbáltatásaiért, fájdalmaiért és eltévedéseiért is, Atyánk, mert tudjuk, *hogy fájdalmak tüzében válik értékes gyémánttá a lelkünk.* Hálát adunk barátainkért, akik megértenek, *de ellenségeinkért is, akik megtanitanak minket türni.* Hálákat adunk a reggel felmosolygó örömeiért, s az éjjel vizióiért egyaránt, hálákat adunk főként, hogy lelkünkben fény és árnyék,

fájdalom és öröm üzik egymást, mert tudjuk, hogy *ezáltal születik a könny és a mosoly: a mélységes élet.*

Töredelmes szivvel ismerjük be, Atyánk, hogy *kósza vándorok* vagyunk, akik gyakran letérnek a Te utaidról délibáb képekért, távolról hangos mocsári virágokért, s elfeledjük a Te törvényeidet. Hányszor, de hányszor elvesznénk önerőnkön, ha Te utánunk nem jönnél, mint a jó pásztor eltévedt juhai után, s vissza nem vezetnél minket haza. Te magad vagy a szeretet, az irgalom és a megbocsátás, s tudjuk, hogy a *Te szivedben nincsen bosszuállás. Magunk ellen segits meg csak minket Atyánk, hogy mi meg tudjunk bocsátani önmagunknak!* Hogy el ne vesszen belőlünk a lelkünk magasabb rendeltetésébe vetett hit, hogy el ne fáradjunk a sok eltévedésben, meg ne lankadjunk a vezeklésben és megigazulásban földi hibáink miatt!

Tanits meg Atyánk helyesen élni lelkünk értékeivel. Oltsd belénk az örök megtérés tehetségét, oktass minket az igazsághoz és tisztességhez, az élet magasabb ideáljaihoz való ragaszkodás müvészetében. Hadd találhassunk mindennapi botlásainkban, megkisértetéseinkben és megpróbáltatásainkban nem kiábrándulást, hanem életiskolát, amely bölcsességre, jóságra és hitbuzgóságra tanit. *Erősödjünk meg minden elbukásunk után a megtérésben, minden kereszt alatti összeroskadás után a felemelkedésben, s ha az élet éjszakájának keserü vizeiből iszunk, találjunk abban is izt, és felfrissülést.*

Áldj meg minket látással, hogy lássunk téged, amikor a világ ezernyi torzképe elénkbe áll, tudjunk megállani azokban a napokban, amikor a gyöngék összeesnek, a lélekben üres hazugsággá válik, s a világ fia maga lesz a hiábavalóság. A mi testvérünk, a názáreti Jézus nevében kérünk, hallgass meg. Ámen.

●●●

NŐK VILÁGA.

1929 május 23 — 1930 szeptember 15.

Két dátum. Az egyik volt, a másik érkezik. 1929 május 23 kiemelkedő nap volt a kolozsvári D. F. egyleti Nőkszövetsége életében.

E napon unitárius nőink minden akadályt és nehézséget leküzdve s más vallásu, megértő szivü nőket megnyerve, a szövetség nemes és messzekiható céljának elérésére uccai gyüjtést rendezett.

A gyüjtés eredménye gyönyörü sikere volt a nők ritka ügybuzgalmának és meleg szeretetének.

A Város Szive megérezte, hogy itt komoly dologról van szó, a gyermekről... a jövőről!...

És nem hangzott visszautasitó szó, nem emelkedett elháritó mozdulat, mindenki adott, mert jól esett adnia. S az üres perselyek teltek, teltek a szegény unitárius gyermekek nyomorának enyhitésére s öregek, betegek fölsegitésére.

Unitárius nőink önzetlen munkájukért édes lelki örömben nyertek jutalmat. Sok könnyet letörülhettek, sok éhező, panaszos szájra mosolyt varázsolhattak.

Őszinte hálával gondolnak a Város Szivére, mely nagy sziv e napon az ő szivükkel összedobbant.

Ez volt 1929 május 23-án.

És most érkezik 1930 szeptember 15! Unitárius nőink uj reménnyel, megujult lelkesedéssel akarnak munkához látni s megismételni ama szép napot.

Ujra fölveszik a fáradság terhét s tömörülnek az áldozatos munkára. Unitárius, kolozsvári Hittestvéreink! Lássátok meg őket 1930 szeptember 15-én s ne sajnáljátok filléreiteket a felétek tartott perselyektől, mert Isten néz és ezerannyit ad helyette.

Ü. K.-né.

Jelentés

a vidéki D. F. egyleti nőszövetségek évi működéséről.

Torda-Aranyos kör. (Folytatás és vége.)

A **csegezi** unitárius Nőkszövetsége 1927-ben negyven taggal alakult meg. Elnök özv. Pálffy Jánosné, alelnök Kelemen Sándorné, Komáromi Lőrincné, pénztárnok özv. Schmilovszki Józsefné, titkár Ferenczi Mózesné, jegyző Kelemen Ilonka. Tagsági dij 14 leu. A Nőszövetség rendezett karácsonyfa-ünnepélyt, melyen az iskolás gyermekek szindarabot adtak elő, 44 csomag süteményt és édességet

osztottak ki a gyermekek közt és apróbb iskolai felszereléseket a nők adakozásából. Hetenként egyszer összegyültek s kézimunkálás közben olvastak, szavaltak, egyházi éneket tanultak s háztartási kérdésekről beszéltek. A termet mindig Schmilovszki Józsefné engedte át dijtalanul. 1928 május havában Anyák-napját rendezett, melyen a gyermekek köszöntő verssel üdvözölték édesanyjukat, virágcsokor kiséretében. Rendeztek gyermekelőadásokat, melynek fele jövedelmét a Nőszövetség pénztárához csatolták s felét adakozásokból kipótolva, 1928-ban is karácsonyfa-ünnepélyt rendezett. Lelkes tagok a templomkertet virágokkal ültették be.

Kereszturi kör.

A **székelyszentmihályi** Nőkszövetsége 1929 október 7-én alakult meg. Diszelnök Gyarmathy Dénesné, ügyv. elnök Kádár Balázsné, alelnök Pap Sándorné, jegyző Gyarmathy Lenke. Az alakulón kivül még egy gyülést tartottak. A gyülés egyházi énekkel kezdődött, Kádár Balázs énekvezér vezetése mellett, imát Kőváry Jakab h. lelkész mondott. Megnyitó felolvasást tartott Kádár Balázsné, szeretetre, vallásos buzgalomra és összetartásra hiva fel a tagokat. Szavaltak: Péter Anna, Deák Eszter és Kőváry Jakab h. lelkész. A gyülés elhatározta, hogy kéthetenként tartja összejöveteleit.

Küküllői kör.

A **segesvári** Unitárius Nőkszövetsége az 1929. évben is megtartotta negyedévenként a szokásos programmos teaestélyeit, melyek az ifjuság szórakoztatására tánccal voltak egybekötve. Minden egyes alkalommal látogatottak voltak ezen estélyek, melyeken nemcsak az unitárius hivek jelentek meg, hanem ott voltak a város előkelőségei felekezeti és nemzeti különbség nélkül. Programszámokkal közremüködtek: Nagy Béla lelkész, Tanorveauné Nagy Margit vezetésével az ifjusági énekkar, Ütő Lajos székelykereszturi lelkész, Balázs Ferenc lelkészjelölt, Horváth Ilonka, Róth Gyula, Szabó József, Katona Endre, Sarlati Eszti, Adorján Jenő tanár, szindarab és páros jelenetekben még számosan. Az unitárius nők felváltva tizes csoportban tésztát adtak. A rendezésben s a háziasszonyi teendőkben résztvettek: Nagy Béláné, Kelemen Jenőné, Dénes Mózesné, Rózsa Jánosné, Ilyés Józsefné, Tóth Józsefné, Katona Endréné, Örtel Jánosné, Radó Józsefné, Nagy Józsefné, Lőrinczi Mózesné, Domkuj Zsuzsa, Varga Vencelné, Demeter Mózesné, Lakatos Péterné, Biró Izsákné, László Sándorné, Lakó Istvánné. Az estélyekből befolyt tiszta jövedelmet a templomépitési alaphoz csatoltuk. Az iskolás gyermekek részére karácsonyfa-ünnepély rendeztetett, mely alkalommal 90 ifju részesült alkalmi csomag és 68 ruhasegélyben. Ennek fedezésére a nőkszövetségének vezetősége a városon rendezett gyüjtésből 5000 leu készpénzt s 5000 leu értékü ruha s egyéb ajándéktárgyat gyüjtött össze. Az elmult évben a tisztikar ujra lett választva, eltávozott

Bedőházi Gáborné titkár s Csutak Ilonka jegyző. Titkárnak megválasztatott Ilyés Józsefné, jegyzőnek Tóth Józsefné s második alelnöknek Katona Endréné. A Nőkszövetségének 50 tagja van.

Ürmösi Károlyné, főtitkár.

A Nagyajtai D. F. E. Nőkszövetsége az elmult egyleti évben 1929 november 3-án tartotta első összejövetelét. A megelőző évben az addigi lelkes, buzgó elnök, özv. Molnár Sándorné eltávozott községünkből s igy az első gyülésen megtörtént a tisztikar kiegészitése. Választás utján elnök lett Taar Gézáné, alelnök özv. Györke Béláné, titkár Gyulai Ilona. Az év folyamán 11 rendes és 2 rendkivüli gyülés tartatott. A rendkivüli gyülések egyike emlékünnepély volt Dávid Ferenc halálának 350 éves évtordulója alkalmával; a másikon dr. Bodor Ákosné urnő tartott szakszerü előadást a modern baromfitenyésztésről. Rendes összejövetelek voltak minden vasárnap délután, amelyeken a müsort mindig a tagok által felolvasott imával és egyházi énekkel kezdtük és végeztük be. A müsor többi részét a tagok által felolvasott szépirodalmi és erkölcsi tartalmu elbeszélések, ugyancsak a tagok által előadott szavalatok, továbbá az egylet vezetői által tartott *társadalom- és neveléstudományi, egészségtani, háztartási* és *kertészeti* tárgyu előadások képezték. Az unitárius felekezeti iskola növendékei részére az egylet szép karácsonyfa ünnepélyt rendezett, amelyen az összes tanulók édességet és irószereket, a szegény gyermekek ruhanemüeket kaptak, amit mind az arra vállalkozott tagok gyüjtéséből szereztek be. Az emberszeretet vezette a Nőkszövetségét, midőn a tél folyamán egy teljesen vagyontalan özvegy asszony halála után annak négy kiskoru árváját gondjaiba vette. A saját kebelében rendezett gyüjtésből gabona, élelmiszer és pénzsegélyben részesitette az árvákat s közülök a legkisebbet a központi D. F. E. segitségével a kolozsvári árva leánynevelő intézetben helyezte el s fele tartásdiját fizeti évente. *Igyekezett az egylet segitségére lenni az egyházközségnek is nehéz anyagi viszonyaiban. Ezt a célt szolgálta, midőn a templom fütésére két modern Zephir kályhát ajándékozott, a kémények felállitásával együtt mintegy 24.000 leu értékben.* Lélekemelő befejezése volt egyleti évünknek, hogy 1930. május 12-én ünnepélyes bezáró összejövetelünket Mélt. és Főtiszt. Püspök ur jelenlétében tartottuk meg, amidőn bemutattuk eddigi törekvéseinket.

Nagyajta, 1930. junius 21-én.

Taar Gézáné, elnök. Gyulai Ilona, titkár.

Dalköltőink figyelmébe! Az ifjusági daloskönyv kiadása technikai okok miatt megkésett. Ezt az időt a szerkesztők arra használják fel, hogy a már eddig is tekintélyes anyagot ujabb dalokkal kibővitsék. **Kérjük tehát azokat az énekvezéreket vagy zeneértőket, akiknek önálló szerzeményeik vannak** (egyházi énekek egy vagy több szólamra), **hogy munkáikat folyó hó 20-ig az Unitárius Közlöny címére beküldeni sziveskedjenek.** Előnyben részesitjük azokat az énekeket, melyek unitárius költők verseit zenésitik meg.

Hozzászólás.

I.

Haladás, vagy visszafejlődés?

Közlönyünk jun.—jul. számában „*Haladás vagy visszafejlődés*“ cimén megindult kérdéshez, szerkesztő ur okos magatartása és engedélye alapján, szólok én is, mert ez a kérdés a kilencvenes évek elején néhai *Péterfi* Dénes egyik templomi beszéde alapján szintén megvitatás alá kerülvén, akkor csak szerényen és magamban tapsoltam azoknak, a kik a templomi művészi képek elhelyezése mellett nyilatkoztak. De ma már a tudós ifju fellángolása enyhületében: az öregség komoly megfontolásával ismerem be tévedésem és jelentkezem az ellenkező álláspontra, hogy t. i. a most felujitott kérdésben nem állok a vásárhelyi presbyterium többsége mellé, sőt ellenkezőleg a “*kisebbség*“ részén vagyok.

Ugy vélekedem: fel sem szabadott volna vetődnie e kérdésnek, — legalább is ilyen alakban sem az evangeliumi, sem az unitárius szellemü felfogás szerint. — Mert ugyanis ezek szerint „*a hit Isten ajándéka*“, s mint ilyen az embernek született isteni adománya, — kincse lévén: ezt symbolicus képekkel vagy allegoricus magyarázatokkal sem születésében, sem növekedésében, sem esetleges kialvásában nem magyarázhatjuk, nem erősithetjük. — Ha angyalok nyelvén szólanánk is, csak zengő érc és pengő cimbalom gyanánt hangzanék beszédünk minden demonstratió, vagy művészi képek mutogatása mellett is! mivelhogy a hit Világában az érzéki világ tárgyai nem világitólag, hanem csak zavarólag hatnak, sok ellenkező eredményt szülhetnek.

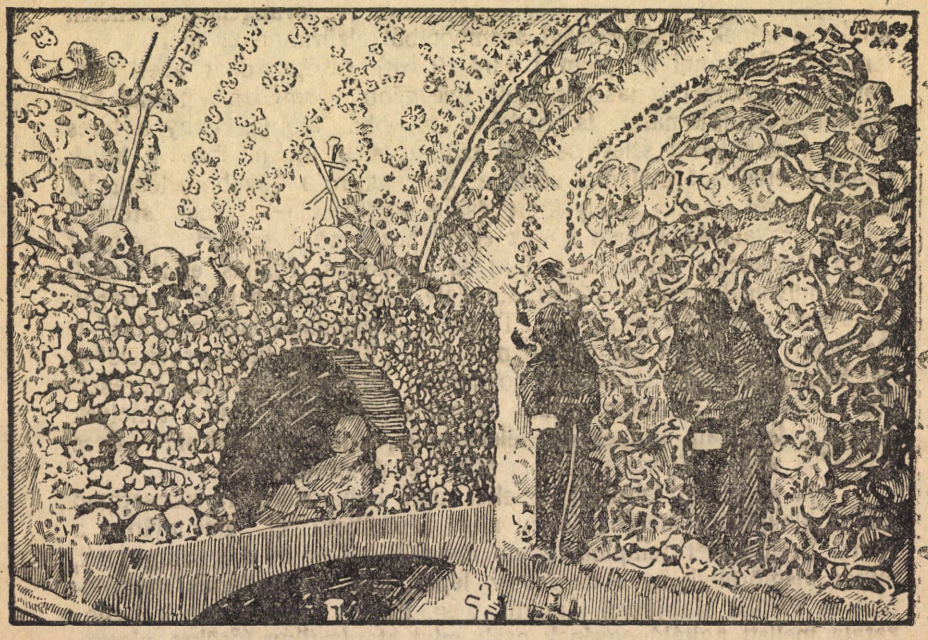
Különben is ez a kérdés felülmulja a nagyközönség illetékessége körét s mint ilyent a vallás ügyét irányitó hatóság bocsáthatja a hallgatóság követés, vagy nem követése alá.

Németh István, ny. lelkész.

II.

Véletlenül akkor találtam elolvasni az U. K. legutóbbi számában megjelent „Hozzászólás“ cimü két fejezetet, amikor még élénken szemeim előtt lebegtek Tiziano, Tintoretto, Michelangelo, Ráffael, Rubens, Munkácsi stb.-ek által megfestett hires képek, amelyek a a legnagyobb és legrégibb olaszországi vagy más templomokat (muzeumokat) diszitvén az idegen látogatók ezreit vonzzák magukhoz. Többször láttam kinait, japánt, négert, európait, katolikust, protestánst, budhistát és mohamedánt belépni a felbecsülhetetlen szépművészeti értékeket magukbazáró templomokba, ahol vallás különbség nélkül mindenki a hatalmas márványoszlopokat, szép mozaikokat, pazar festményeket, vagy sirokat nézte meg s csak azután jutott

felszinre az Istenháza, amit rövidesen háttérbe szoritott Michelangelo vagy más művész geniális konceptioja. Ugyancsak a keresztény vallás bölcsőhelyein levő templomokban történik meg, hogy miután az emberi elme már képekkel, szobrokkal sem tudott elég pressiot gyakorolni a vallásos hit fokozására, akkor éppen a katolikusok (kik a vivi és mortisectio, élve és halva boncolás ellen tiltakoztak) között akadtak a kapucinus barátok, akik templomuk egyik szárnyába egy olyan részt rendeztek be, amiről csak rémmesékben hallhat vagy olvashat az ember.

Amint a mellékelt fényképen is látható, már nem Tiziano, Tintoretto stb. szép képe, esetleg Michelangelo szobra disziti, hanem halott embereknek csontjai helyettesitik a mozaikok szines kockáit, csontok helyettesitik a lámpák szokásos fémalkatrészeit, emberi csigolyák szolgálnak a gipszdomborművek utánzására, barátruhába öltöztetett csontvázak bámulnak ridegen a szemlélő felé.

Ez a kép jutott eszembe, mikor a két hozzászóló ur inditványát elolvastam s ugyanekkor biologiai alapon igyekszem a képek unitárius templomokba való bevitelét vagy nemvitelét eldönteni. Vonatkozik minden élőlényre, emberre s annak minden intézményére egyaránt.

Ma mindenki tudja azt, hogy az Ősemberből (Homo primigenius) fejlődött ki a Kultur-ember (Homo sapiens), ami kétségkivül egy előre való (progressziv) fejlődést bizonyit. Ez a progressziv

fejlődés észlelhető a templomoknál is, mert aki járt a római katakombákban s azután a Szent Péter templomban, láthatta azt az óriási különbséget, amit az első képnek és szobornak a templomba való bevitele előidézett. Mig a katakombák falát egyszerü vulkáni eredetü kőzet képezi, addig a Szent-Péter, Frari, S. Giovanni e Paolo templomokat 60 féle szebbnél-szebb szines márvány disziti, pedig azt is tudjuk, hogy a római Szent-Pál templom épitésénél csak fehér mészkövet használtak, ma azonban óriási csiszolt rózsaszinü gránit oszlopok és 16 féle szines márvány található az ős formájából teljesen kivetkőzött templomban. Az evangelium jeleneteit ábrázoló képek látványossági szempontból elsőranguak, mert a Velencei S. Giovanni templom 1 Lira (9 leu) belépő dijat szed látogatóitól, ugyanezt tapasztalhatjuk gyengébb formában a római kapucinusok templomában is. Érdekes továbbá az is, hogy a hires vatikáni mennyezet átfestése vált szükségessé, amennyiben a hivek vallásos érzületét kihivóan sértette. Nem akarom tovább elősorolni azokat a részleteket amelyek kevésbbé segitik elő a lélek Istenhez való szárnyalását, hanem ha az egyik hozzászóló ur szerint be lehet hozni Munkácsi: „Ecce homo"-át és „Krisztus Pilátus előtt" cimü remekmüveinek reproduktióját, akadály nélkül behozhatjuk Leonardo Da Vinci: „Utolsó vacsorá"-ját, Tiziano: „Krisztus töviskoronázásá"-t, Raffaello: „Krisztus mennybemenetelé"-t, „Krisztus keresztrevitelé"-t, Michelangelo nagy márványcsoportjának: „Krisztus levétele a keresztről", másolatát Murilló: „Jézus kenyeret osztogat" stb. amelyek legalább is olyan szépek és lélekemelők, mint Munkácsi: „Ecce homo"-a vagy „Krisztus Pilátus előtt" cimü remekmüve.

Ha az előbb felsorolt képeket mind behozzuk falra akasztható képek alakjában, mert máskép alig képzelhető el, amennyiben a római Szent-Péter templom egyik mozaikján 4-en 20 évig dolgoztak, akkor megtörténik az a degressiv lépés, ami az unitárius templomot és vallást alapjában támadja meg. Éppen ezért a képek behozatala mellett agitáló egyének csak mint atavisztikus (ősökre visszaütő) jelenségek tudhatók be, amelyek katolikus őseinkre ütnek vissza s a biologia törvényei szerint az ilyen megnyilvánulások csak mint ősökre vonatkozó bizonyitékok szerepelhetnek, de sohasem elegendők arra, hogy egy bizonyos irányba előhaladó fejlődési fokozatot (unitárius vallást) visszarántsanak oda, ahol az ősök voltak és vannak ma is.

Ferenczi Sándor.

Unitárius országnagyok.

Tisztelendő Szerkesztő ur!

Szives engedelmével legyen szabad egy helyreigazitást tennem az „Unitárius Közlöny" f. évi május havában a „Tűzhely mellett" c. rovatban megjelent „Taft H. Vilmos" c. cikkhez.

A jelzett cikkben az van irva, hogy: „Az unitárizmus törté-

netében kevés arisztokratával, főurral vagy más, országos hivatalt viselő férfival találkozunk." „Négyszázéves történelmünkben mindössze két vagy legfeljebb három államfővel találkozunk. Az első volt János Zsigmond. Második unitárius államfőnek számithatjuk Székely Mózest. A harmadik államfő Taft H. Vilmos, aki az Amerikai Egyesült államok elnöke volt 1909—1913-ig."

Ezek tényleg unitáriusok voltak, de ezeken kivül még más államfők is voltak unitáriusok. Volt pl. Ukrániában egy unitárius herceg a 17-ik évszáz elején.

Az Egyesült Államokban pedig az elnöki tisztséget tudtommal az alábbi unitárius emberek viselték:

1. Thomas Jefferson 1801—1809.
2. John Adams 1797—1801.
3. John Quincy Adams 1825—1829.
4. Millard Fillmore 1850—1853.

A 2-ik és 3-ik angol puritán családokból származtak, a 2 sz. alatti apja volt a 3 sz. alattinak. Alelnök pedig még több volt, vagy 17-19 egyén ezeken kivül. Egyuttal az angol és amerikai tudományos, szépművészeti, történelmi, irodalmi, politikai és jogászi világnak világhirü nagy alakjai között az unitáriusok igen-igen előkelő helyet, mondhatni több téren egészen vezető szerepet töltöttek be. A ki bővebb tájékozodást óhajt szerezni e felől olvasgassa meg Charles W. Wendte „What Do Unitarians Believe?" c. kis füzetét, melyet az Amerikai Unitárius Társaság adott ki Bostonban.

A szives közreadást megköszönve, maradok kiváló tisztelettel és szeretettel

Péter Sándor, lelkész.

Abrudbányai Nagy Balázs.

A tordai unitárius egyházközség keblitanácsa szomoruan tudatja, hogy hüséges tanácsosa, a melegszivü emberbarát: *abrudbányai Nagy Balázs,* az Egyesült Kisegitő Takarékpénztár nyugalmazott tisztviselője, egyházi tanácsos, életének 78-ik évében folyó évi augusztus hó 24-én meghalt.

A Nagy Balázs halála nemcsak a tordai unitárius egyházközségnek, hanem egyetemes unitárius egyházunknak is gyásza. Nemcsak azért, mert benne egy izig-vérig unitárius embert veszitettünk el, akinek egész élete, minden gondolata összeforrott az egyházunk életével és küzdelmeivel, hanem azért is, mert tekintélyes vagyonának kizárólagos örökösévé az unitárius egyházat tette. Egyházunk jövő előhaladása, papi generációink minél alaposabb kiképzése és erkölcsi-szellemi nivójának emelése már évek óta foglalkoztatta a nemesszivü hagyakozót s megérlelte benne a gondolatot, hogy vég-

rendeletében egyházunkat tegye örökösévé éppen a fenti cél előmozditása érdekében.

Nagy Balázs e tettével, mely csendes, szerény egyszerüségét egyszerre kiemeli a hétköznapi emberek sorából s az elsők közé állitja, bevéste nevét az unitárius történelembe, példát adván az egyházért való aggódó szeretetre és áldozatkészségre minden idők unitáriusainak.

Legyen csendes nyugodalma az áldott lelkü adakozónak.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Hymen. Augusztus 9-én tartotta esküvőjét Bende Béla, IV. é. theologus afia Szőllősy Rózsikával Tordán. Egyházi megáldásban részesitette az ifju párt Csifó Salamon, theológiai dékán. Az Ur Istennek minden áldása legyen az ifju páron.

Ki a jó unitárius? Az, aki mindig épiteni, javitni, haladni, rendet csinálni, békitni, szeretni és gyülölséget szüntetni akar. Az, aki szereti a templomot, tiszteli a papot, becsüli a tanitót és mindig szeretne valami jót tenni embertársaiért, egyházáért. Az, aki jó magyar, hüséges hazafi, tiszta életü polgár. A jó unitárius szereti és megbecsüli hitrokonát s boldog, ha találkozik vele.

Irodalom.

Unitárius Naptár. Felkérjük a *Dávid Ferenc-egylet* kötelékébe tartozó *tagozatokat,* hogy tisztikaraikra nézve az esetleges változásokat szeptember 20-ig tudtunkra adni sziveskedjenek. Reméljük, hogy ez évben már mindenik tagozat tisztikara bent fog foglaltatni a névsorban. Vásárjegyzékre, vagy általában a Naptárt érdeklő dologra nézve szives helyreigazitásokat, inditványokat stb. kérünk. Cim: Szent-Iványi Sándor, Kolozsvár, Unitárius Kollégium.

„Szivemet hozzád emelem"

Női imakönyv, szerkesztőségünknél megrendelhető: fehér kötés 200 L., bőrkötés 200 L., egyszerübb bőr- sarokkal 100., 80. és 60 Leu.

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő cimére Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium küldendő

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L. egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz

XL. évf. Cluj-Kolozsvár, 1930 október. 10. sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

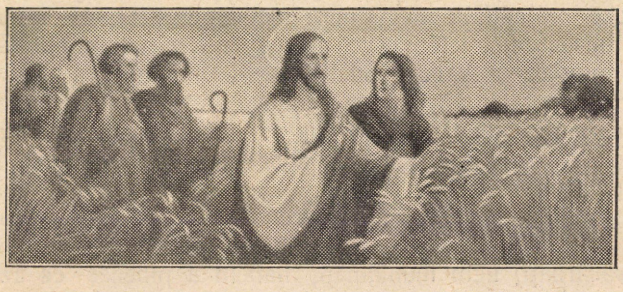
A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Kalászfépés szombatnapon.

Az alábbi kép, amely egyik világhirü festőmüvész mestermüvének sokszorosan kicsinyitott másolata, azt a jelenetet ábrázolja, amikor Jézus gazdag buzaföldeken átmenve, itt is alkalmat talál arra, hogy egy mélyértelmü tanitást adjon az embereknek.

„És lőn, hogy szombatnapon a vetések közt megy vala által, és az ő tanitványai mentökben a kalászokat kezdék vala szaggatni.

Ekkor a farizeusok mondának néki: Imé, miért müvelik azt szombatnapon, amit nem szabad?

Ő pedig monda nékik: Sohasem olvastátok-é, mit mivelt Dávid, amidőn megszükült és megéhezett vala társaival együtt?

Mi módon ment be az Isten házába Abiákár főpap idejében és ette meg a szent kenyereket, amelyeket nem szabad megenni csak a papoknak; és adott a társainak is?

És monda nékik: A szombat lőn az emberért, nem az ember a szombatért.

Vári Albert ur

Loco

Str. Al. Vlăhuţă 6 [Bolyai-u.]

Annak okáért az embernek Fia a Szombatnak is ura". (Márk evang. II. rész, 23—28 versei.)

Mindnyájan emlékezünk rá, hogy a negyedik parancsolat (II. Mózes XX. 8.) meghagyja az emberiségnek: „*Megemlékezzél a szombatnapról, hogy azt megszenteljed! Ne tégy akkor semmi dolgot*..." Ennek a parancsolatnak az értelme világos. Hat napon át eleget munkálkodik az ember, a hetedik napot, a szombatot (nálunk a vasárnapot) mindenkinek arra kell fordítania, hogy testét és lelkét pihentesse, Istennek hálát adjon eddigi segedelméért és további áldásait kérve, uj erőt és bizalmat gyüjtsön. Szép és igen hasznos parancsolat ez, amelyet aki meg nem szivlel, önmaga látja kárát. Ám a farizeusok és irástudók, akik szörnyü nagy tudományosságukban végül is nem látták meg a fától az erdőt, itt is a betüt nézték, ahelyett, hogy az értelmével törődtek volna ennek a parancsolatnak. Lassanként odáig jutottak szőrszálhasogató okoskodásaikban, hogy a zsidóknak azt sem engedték meg, hogy szombatnapon jót tegyenek, hogy gyógyitsanak, s a szabó például már pénteken este le kellett, hogy tegye a tüt magától, nehogy kint sétálgatva, a csillag feljövetelekor még nála legyen a tü, amellyel dolgozni szokott. Még ma is a buzgóbb zsidóknak a pénzt még megérinteni sem szabad szombatnapon. Természetesen ez a hajlandóság, hogy egy-egy, Isten által adott parancsolatot a tulságig betüszerint értelmezzünk, nemcsak a zsidóknál volt meg, hanem más népeknél is, s még ma is találhatók olyanok, akik vallásuknak nem a lényegét, hanem a betüjét tartják fontosabbnak. Jézust is a farizeusok azért támadták meg, mert megengedte, hogy a tanitványok egy-egy buzaszemet letépdesve megegyenek. Azt mondották a farizeusok, hogy ez a kalásztépdelés annyi, mintha arattak vagy cséplettek volna a tanitványok; az aratás és cséplés pedig munka, tehát szombatnapon ezt tenni: bün. Jézus azonban megfelelt nekik. Nem az ember van a szombatért, hanem a szombat az emberért. Isten nem az embert teremtette azért, hogy a szombat törvénye előtt térdetfejet hajtson, hanem a szombatot rendelte az emberek szolgálatára, hogy az testüknek, lelküknek javára legyen. Igaz, szombat (vagy nálunk vasárnap) nem munkanap, hanem a pihenés és az Istenhez fordulás napja. Ám ez nem azt jelenti, hogyha valaki kalászt lát, Isten e drága ajándékáért való mélységes rajongásában azt meg se érinthesse, vagy, ha valami vándor sebektől boritott lábára irt kér, ő be ne kötözhesse; sőt még azt sem, hogy ha valami életbevágóan fontos dolga akad, azt is el ne végezhesse. Nem az ember van a szombatért, hanem a szombat van az emberért!

A vallásos hitelvek, magyarázatok és parancsolatoknak e túlzásig vitt betü imádása ellen tehát már Jézus is kikelt, s az ő nyomdokain haladva alapitotta meg Dávid Ferencz az unitárius egyházat. Mert mi, unitáriusok, nem azért harcoltunk és harcolunk szellemi harcainkban, hogy Jézus csodálatos lényének istenitését, vagy a Biblia egyik-másik helyének valószinüségét tagadjuk, hanem azért, hogy a

betü imádása helyett az értelemnek megismerését és követését hangsulyozzuk. Azok a dogmák, amelyeket sok száz éven át a kereszténység nagy szentjei és filozófusai megszerkesztettek, lehetnek részben igazak, részben tévedések, de semmiképen sem arra valók, hogy az ember azokat imádja, hanem csak arra szolgálhatnak, hogy általuk könnyebben megérthesse a hivő Istent és az Ő szándékát a világgal és az emberrel. Ha tehát a dogmák is arra valók, mint a szombat, hogy az embernek segitségére és hasznára legyenek, akkor ide is vonatkozik Jézusnak ez a tanitása: Nem az ember van a szombatért, hanem a szombat van az emberért, azaz: nem az ember van a dogmákért, hanem a dogmák vannak az emberért, hogy magyarázatukkal segitségül szolgáljanak az Isten dolgaiban.

Hasonlóképen vagyunk a világi törvényekkel is. A törvényeket meg kell tartani. De lehetnek esetek, amikor a törvény értelmét megtartjuk akkor is, amikor a törvény betüje ellen látszólag vétünk. Ezért mondotta ki a modern büntetőjog, hogy e törvényeknek mindig a szellemét és nem a betüjét kell alkalmazni. Hallgassunk mindig a szivünkre, amikor birák vagyunk, mert az sokszor biztosabban és igazságosabban itél, mint az ugynevezett „józan ész".

Épenugy az irodalomban és a müvészetekben is. Itt is vannak törvények és szabályok, ám ezek csak arra valók, hogy segitségére legyenek az alkotónak munkája elkészitésénél. Maguk a szabályok még nem tesznek müvésszé senkit. Csak a mesterember méri ki óvatos pontossággal, hogy vajjon a legutolsó részletig követte-e a szabályokat, mig az igazi tehetség néha uj törvényeket is alkot. Természetesen ezek az uj törvények csak akkor lesznek helyesek, ha a meglevő törvények természetes következményeiképen jöttek létre.

Vallásban, törvényhozásban, irodalomban és müvészetben egyaránt akadnak tehát farizeusok; akik a betü külsőleges értelmezését tulságba viszik, s ezenközben eltévesztik szem elől a belső, valódi értékeket. Ezek ellen állandóan küzd a haladás, a tehetség, a lélek. Ezért küzd az unitárizmus is.

Ám nincsen annál szörnyübb, mint amikor ezek között a szabadelvü, haladó küzdők között támadnak betüimádók, formáért és külsőségekért harcolók. Nincs megdöbbentőbb embertipus, mint a szabadelvüség farizeusai, akik épenugy becsukják a szemeiket ellenfeleik, vagy az élet és Isten igazságai előtt, mint a régi, zsidó farizeusok, akik törvényt csinálnak a törvények megtöréséből és dogmává teszik a dogmák megtagadását. Akik kimennek és kalászt tépnek szombatnapon, csak azért, hogy megmutassák: nem az ember van a szombatért. Akik dacosan munkaruhába öltöznek és hangos dalolással mennek a rétre, a gyárba, a mühelybe — vasárnap délelőtt, csak azért, hogy hetykén odamondhassák: nekem nem parancsol a pap. Akik restelnek akár koporsóelőtt is térdethajtani, mert ők szabadelvü unitáriusok. Akik nem imádkoznak hangosan, mert az ő más hiten levő testvéreik hangosan imádkoznak. Akik erővel elfordulnak a názáreti Jézus magasztos személyiségének csodálatától és

ezzel együtt megértésétől is, csak azért, mert az ő hitük szerint más felekezetüek tulságosan is csodálják Jézust. Akik mindent gunyos mosollyal kétségbevonnak, talán még az Isten atyai voltát, sőt létezését is, csak azért, mert az orthodox keresztények szerintük nevetségesen könnyen-hivők.

Testvéreim! Jézus védelmébe vette tanitványait, akik a szombatnak a lényegét nem, de a betüjét az akkori szokások értelmében megtörték, mert hiszen tudta, hogy a tanitványok nem istentelenségből, nem kuruckodásból, nem rossz akaratból nyultak a kalászokhoz. És ezzel a tettével nagy bizalmat és bátorságot hagyott mindazok számára, akik tiszta szivvel keresik Istent és az ő igazságait, nem emberi intézményeken keresztül, hanem Isten legcsodálatosabb „intézménye" utján: lelküknek segélyével. Ám azok számára, akik ennek a lelki keresésnek árulói lesznek, a csakazértis kalászttépők, a dacból ünneprontók, a feltünési vágyból született kételkedés káromló ajaku „irástudói", a szabadelvüség cinikus farizeusai számára Jézusnak bizonyára nem védő szava, hanem korbácsa leszen. Faluhelyen a gazda, ha földje szélén tovahaladó vándort lát, ösztönösen megérzi, hogy ez vajjon csakugyan a Mindenható drága ajándékát látja-e abban a kalászban, amelyet esetleg leszakit, vagy pedig tisztán csak rombolási, pusztitási vágyból gázol bele a drága vetésbe. S a szerint mond fogadj Istent, vagy kergeti el a kalásztépőt. A nagy Gazda is tudja, hogy az ő gyermekei közül melyiknek a szivében lakozik hit, alázat és jóakarat, s melyiknek feketiti el a lelkét magavetés, kérkedés, álbüszkeség.

S bizony, hogy aszerint cselekszik! Sz. I. S.

A sepsibodoki unitárius leányegyházközség kebli tanácsa és lelkes női f. évi szeptember hó 21-én d. u. 3 órakor a szépen feldiszitett templomban vallásos ünnepélyt rendeztek, amelyen jelen voltak a kálnoki és árkosi hiveink közül is elég szép számmal. Árkosról a vonós zenekar is jelen volt s a müsornak két számát töltötte be müvésziesen játszva a két vallásos zeneművet Régeni Áron harmonium kisérete mellett. Az istentiszteletet Végh Benjámin esperes végezte. A templomot zsúfolásig megtöltő közönség nagy figyelemmel és igazi lelki élvezettel hallgatta végig Patakfalvy I. és Simon E. és Farkas Bözsi szépen és hatással előadott szavalatait, ugy Régeni I. és Kiss A. szólóéneküket. kik gyönyörü előadásukkal emelték a lelkeket Istenhez, valamint Imreh István felolvasását, melyben a nehéz viszonyok között levő egyházi élet és kultura fejlesztésére annyira szükséges áldozó erények gyakorlására mutatott be követendő példát.

Az ünnepély rendezéséért, valamint a kellemes szeretet vendégségéért, mellyel az idegen és helybeli vendégeket részesitették, az érdem a kedves nőinket, élükön Farkas Aladárnét, Imreh Istvánnét és ifj. Simon Györgynét illeti meg.

TŰZHELY MELLETT

Virágok az őszben.

Most nyilnak a legszebb,
Legszentebb virágok:
Kulturánk mezején: az iskolák.
Mintha bús, magyar szivekre,
Szülőkre és gyermekekre
A jó Isten sugározná
Áldott mosolyát.

Oly szomoru az ősz,
Ha nincsen tavasz,
Ha szivünkből nem fakad dal,
Csak mindig panasz.

De szomoruságunk
Mintha felderülne,
Mintha hervadó lombok közt
Reménység zöldülne.

Megtárul a művelődés
Dús nektáru kelyhe,
A sok apró dobogó sziv
Boldogan lehel be
Régen leirt és megszentelt
Szép magyar betüket,
Szegény szülők, magyar szülők
Letörlik könnyüket
S ezekkel a szép betükkel
Iskolázott gyermekükben
Ápolják hitüket.

Ürmös. **Fekete Lajos.**

Dalszöveg.

Valamikor, ha rám néztél,
A télben is tavaszt láttam
S édes szóval, mikor hivtál,
Tán nem is e földön jártam.

Valamikor a szivembe'
Csupa örömmag volt vetve.
Bánatvirág nyilik mégis,
Fölöttem borus az ég is.

Valamikor csak daloltam,
Mikor rólad álmodoztam;
Rég elhallgatott a nóta,
Nála veszett el a kóta.

Ü. K.-né.

Magyarok!

Az uj tanévvel a Magyar Párt Diáksegélyző-akciója hatodik esztendejébe lép. Azt jelenti ez az első határkő a jövőbe vezető küzdelmes uton, hogy az uj megnehezedett erdélyi élet porondján olyan magyar tanárok, magyar jogászok, magyar gyógyszerészek, de magyar orvosok is felvették már a harcot, kiknek kezébe a magyar társadalom megszervezett, céltudatos áldozatkészsége adta a tudás fegyvereit.

Öt esztendő tapasztalatai s folytonossága a diáksegélyzés munkáját az erdélyi magyar társadalom bevált és meggyökeresedett intézményévé tették. Tradicióvá, uj és megható tradicióvá vált immár az, hogy az erdélyi magyar nemzeti társadalom a nagy égésben odaveszett gazdasági erőinek megmaradt porából ad életet az uj Phönixének.

Ez a képletes beszéd ma megrázó valósággá vált. Azt a kis magyar gazdasági erőt is, melyet a kisebbségellenes céltudatosság meghagyott, a gazdasági világválság teljes porráégéssel fenyegeti.

S mégis: kell, mindenáron kell még annyi erőt találnunk, hogy a diáksegélyzés folytonossága fennakadást ne szenvedjen.

Öt esztendő tapasztalatai azt mutatják, hogy száz meg száz magyar családfő, intézmény és egyesület költségvetésében állandó tételként szerepel már az az összeg, mellyel ehez a nemzeti munkához évről-évre önként hozzájárultak.

Ennek a meg sem alakult egyesülésnek tagjait, kiket nem tagdij-kötelezés és alapszabály, hanem a meleg sziv és a nemzeti életösztön fog közös áldozatkészségre össze, — arra kérjük ebben a nehéz órában az ifjuság, a jövő adóját, még ebben az évben se töröljék évi kiadásaik jegyzékéből és küldjék el adományaikat ujra a Magyar Párt Diáksegélyző Bizottságának cimére (Cluj—Kolozsvár, Monostori-ut 18 sz).

Kolozsvár, 1930 október 1.

A Diáksegélyző Bizottság nevében:
Dr. Inczédy-Joksmann Ödön
az Orsz. Magyar Párt üv. alelnöke.

NŐK VILÁGA.

Hittestvéri szeretettel kérjük vidéki nőszövetségeink vezetőségét, hogy szövetségük évi munkájáról *mielőbb* jelentést tenni szíveskedjenek.

A kolozsvári D. F. egyleti Nőkszövetsége elnöksége.

Gondolatok.

Ruskin az angolok tanitómestere mondja: „Az ember azért rossz és boldogtalan, mert eltávolodott Istentől s Istentől azért távolodott el, mert nem látja őt meg műveiben. Ha tehát azt akarjuk, hogy az ember ismét jó és boldog legyen, a természeti és művészeti szépnek szemlélete által vissza kell vezetnünk Istenhez. Tehát megváltás a szép által; de ennek feltétele a nyomorból, tudatlanságból és önzésből való kiemelés."

Roessler Artur: „Álljál bár a határ egy homokbuckáján, vagy a Rigi hófödte csúcsán, egyaránt bámulhatod a Teremtő legcsodásabb szinjátékát, amint a hatalmas firmamentum ráborul e szép földre és a búcsuzó nap ontja tüzes szineit. Kanyargó patakunk odvas fűzfáira éppen olyan túlvilági pompával hintik ezüstös fényüket a csillagok ezrei, mint Egyiptom piramisaira és a római Campagnara. Tájék és tájék között nem oly nagy a fokozat, de óriás a különbség néző és néző között. A lelki finomság, mely könnyüszerrel paradicsomot varázsol a pusztába, nem terem minden bokorban!"

Goethe irja Herdernek: „Ha továbbra is szeretsz, nehány jó emberem barátságát ezután is birom, Krisztina hű marad, a fiam él és a nagy kemencém jól fűtik, — nincs egyéb kivánságom e földön."

Lessing. a Mendelssohn Mózessel — nagy bölcsész volt — folytatott eszmecsere hatása alatt irja egyik levelében: „Elvem elégedetten élni, ha még oly kevés okom is van rá... Bizony elég nehéz mostanság magamat boldognak tartani, de hol van az a boldogság, melynek egyéb alapja volna a magunk szuggeszciójánál?!"

Haeckelről irja egy rajongója (Dodel Agost): „Boldogok azok, kik mint a gyermekek, teljes szivből kacagni tudnak és kacagni akarnak. Mert igazi emberek maradtak, a rettenetesen agyonkulturált társadalomban a természet gyermekei maradtak, őrizői és ápolói isteni derünek. A boldogság hordozói ők, akik idején csendülnek kacajra, mint a reggeli nap, mely nem felejti el fölkelése óráját."

Prohászka mondta: „Meg kell látnunk, föl kell fedeznünk az élet értékeit, a valódi értékeket, melyek függetlenek az élet gondja-

bajától, célt kell kitűznünk magunk elé, föl kell ismernünk kötelességeinket, eleget kell tennünk föladatainknak és akarnunk kell a nemesebb, értékesebb életet."

Ugyancsak ő szólt: „Elmélkedések az Evangéliumról" c. könyvében: „Igyekezzünk családot, munkát, hivatást isteni szinvonalra emelni s az élet apró követelményeinek fölényes s meleg lélekkel megfelelni, szóval az egész életet a reggeli mosakodástól az esti lefekvésig krisztusilag stilizálni."

A francia Renan mondja: „Az önzés, amely biztos mérőónja az egyén alantiságának, olyan mértékben kevesbedik, amilyen mértékben távolodunk az állatitól. A tökéletes ember már nem lesz egoista, mert szivét egészen be fogja tölteni a vallás."

Asszony könyvéből — asszonyoknak: „Örülj az életnek, nagy kincs ez; ne félj a szenvedéstől, eke az, felszántja az ugart, hogy Isten szava csirát verhessen benne! Élj tiszta szivvel, nagy és szép gondolatokkal, állandó, hasznos munkában és akkor sohasem lesz időd az élet tagadására: csüggeteg unalomra, kielégithetlen önzésre."

„Bizonyára rózsán fekszem, mert érzem töviseit. Ha megtanultad kitörni méregfogát a szenvedésnek, ha tövisről eszedbe jut a rózsa, ha nem henye időtöltésnek de missziónak fogod föl az életet és vidáman dalolva munkálod göröngyös talaját a néked kimért parcellának — akkor mestere vagy a boldogság művészetének."

közli: Ü. K.-né.

Hozzászólás.

S. Nagy László hozzászólása „A képek bevitele a templomba" c. ankétunkhoz.

Ennek a kérdésnek, hogy szabad-e képet, szobrot vagy más művészi tárgyat bevinni az unitárius templomokba, szeretném ezt a hamleti cimet adni: Tenni, vagy nem tenni? Ne ütközzék meg senki ezen a könnyed szellemességen, de én igazán jellemzőnek találom töprengéseinkre ezt az átültetett hasonlatot abban a kérdésben, amelyik szerintem lényegileg *nincs, nem is lehet, mert ezt a kérdést elintézte már részünkre is Dávid Ferenc és elintézte az unitárius szellem három- és félszázados gyakorlati megnyilvánulása.*

De ha nagyon forszirozzuk ezt az előtérbe állitott problémát, akkor is könnyen végezhet vele az unitárius szellem:

Az unitárizmus szerint: Isten — lélek. Aki imádja, szükség szerint kell, hogy lélekből és lélekkel imádja. Ez a hitvallás látszólag teljesen tisztázza a problémát s nem enged semmilyen segédeszközt igénybe venni az Isten-imádáshoz. Minthogy azonban e hitvallás kiéléséhez olyan, szinte fenkölten tiszta gondolkozásra, a mindennapi életből s a mások gondolatjármából kiemelkedett minden régi be-

folyásolástól mentesen gondolkozó lélekre van szükség, az unitárius hit szépségeinek kivánt terjedése s a normál lelkek: a nagy tömeg vallásos kivánságainak kielégitése véget *én* szivesen fogadok minden olyan impulzust, természeti vagy mesterséges hatóerőt, amely közelebb visz a kivánt lelki megnyugváshoz, a tisztább gondolatokhoz, az Isten-eszméhez. Ezt a célt szolgálja a templomokban az ének, a zene, az orgona, amely utóbbit Dávid Ferenc szintén nem engedte meg, de később — igen helyesen — bevonták a mi istentiszteleti gyakorlatainkra is. Amint az ének, zene, az orgona nem von el az isteni gondolattól, hanem közelebb visz ahhoz, épugy, ha egy *olyan* képet vagy szobrot látok, amely feltétlenül az Isten-eszmét juttatja eszembe, magasztosabb gondolatokkal tölt el s ennélfogva imába tud mélyiteni, én annak a képnek, szobornak csak hálás tudok lenni. Hangsulyozom, hogy annak a képnek vagy szobornak csak ezt a gondolatot szabad sugároznia s harmonikusnak kell lennie egész élet és vallásos felfogásommal, unitárius hitemmel és semmi szin alatt sem lehet olyan, amelyik *elvonhat* egy megtisztult gondolatvilágtól, a nemesebb érzéskomplexumoktól, nem ellenkezhetik az egy-Isten fogalmával. Én egy ilyen abszolute müvészi képet vagy szobrot a mi templomainkban is el tudok képzelni, ha az egyébként teljes harmoniában van az unitárizmus szellemét lehelő puritán templomunk konstrukciójával is s elsősorban: Isten-gondolatot áraszt mindenki felé. Az ilyen lehetséges megoldásoktól nem félnék, de félek attól, hogy a lehető legnagyobb gondosság, jószándék és puritánizmus mellett is idővel olyan tulzás, szin- és kompozició-tultengés, esetleg felfogásunkkal nem egyező kompozició is származhatik ebből, amilyent másutt is láthatunk.

Szerintem Dávid Ferenc megoldotta ezt a kérdést minden időkre. Nekem nincs szükségem semmilyen képre vagy szoborra, különösen, ha kolozsvári, egyszerüségével igazán Istenhez emelő, magasztosan szép templomunk áhitatába merülhetek bele, de azért el tudok képzelni egy olyan unitárius templomot, amelynek stilusába Dávid Ferenc vagy a tordai országgyülés ismert relifjét aplikálják bele s én azért nem torpanok vissza onnan, de ép ugy el fogok mélyedni az emberi rendeltetés és az isteni eszme fenkölt gondolatában, mint kolozsvári gyönyörü templomunkban.

*

E főkérdéstől különben teljesen függetlenül megjegyzem, hogy bizonyos kép- és szoborformákkal mostanság is találkozunk nálunk is, mint amilyenek a menyezetfestéseink s az orgonák és katedrák galamb, stb. diszitései. De tudtommal még soha senki sem tiltakozott ellenük. Pedig nem egy templomunkban, különösen budapesti uj templomunkban épen eléggé dominálnak a szinek. Én jobban szeretem, nekem jobban tetszik a kolozsvári templom megkapó puritánsága, de viszont nem vitatom el a magyar lélek és szív szinájtatosságát sem s különösen nem vitathatóm el ezt épen a legmagyarabb vallással kapcsolatban. Ami azt is bizonyitja, hogy az unitárizmus

tiszteli az egyéniségben és adott alkalmak szerint megnyilatkozó szabad szellemet s ha az idők és viszonyok ugy kivánják: a korral való haladást is megengedi. Egyet azonban sohasem engedhet el: bensőleg: az igaz kereszténységhez illő áhitatot, külsőleg: a szerénységet, az egyszerüséget. Mert Isten: lélek.

S. Nagy László.

Egyleti élet és munkásság.

Háromszéki egyházkörünkben a Dávid Ferencz Egylet és a Nőkszövetsége Kálnok, Sepsikőröspatak, Árkosi tagozata augusztus hó folyamán tartotta meg vallásos ünnepélyeit. 3-án Kálnokon, 17-én Sepsikőröspatakon és 24-én Árkoson, mindenütt istentisztelettel kapcsolatosan. Kálnokon Székely Kelemen, Sepsikőröspatakon Végh Benjámin és Árkoson Kovács Imre lelkészek tartottak az alkalom és helyzethez szükséges imát és beszédet. Mindenik helyen igen szép számban vettek részt az ünnepélyen a három község hivei, amit örömmel állapithatunk meg. Ezt az idézte egyfelől elé, hogy az árkosi derék zenekar egy pár zeneszámot Régeni Áron orgonakisérete mellett igazán művésziesen játszott. Kálnokon és Sepsikőröspatakon ez volt az első templomi zenés ünnepély, s bátran mondhatjuk, hogy hiveinknek nagyon, de nagyon tetszett, amit leginkább bizonyit az, hogy arra kértek, csináljunk minden hónapban egy ilyen zenével összekötött ünnepélyt, hiszen ez olyan megható volt, hogy örömkönnyeket hullattunk.

A műsor többi számait orgonakiséret mellett szóló ének töltötte ki. Kálnokon énekelt árkosi Kisgyörgy Mihályné, Sepsikőröspatakon Régeni Juliska és Árkoson ugyancsak ők.

Szavaltak: Kálnokon Ütő Sándorné, ifj. Szilágyi Károlyné és Gyöngyösi Boriska. Sepsikőröspatakon: Para Margit, Bedő Juliska, ifj. Bedő Imre és Bedő Boriska. Árkoson: Nagy Ignácné, Duka Jánosné és kálnoki Bedő Erna.

Felolvasást tartottak Kálnokon: Gyöngyössy Sándorné, Sepsikőröspatakon: Bedő Ferenc járásbiró, felsőfehérköri f. ü. gondnok és Árkoson: Kisgyörgy Pálné. A szereplők derekasan megállották helyüket, úgyhogy a közönség teljes elismerését nyerték meg.

A megnyitó és bezáró beszédeket Kovács Imréné, Székely Kelemenné és Végh Benjámin tartották.

Mindhárom községből az ünnepélyen kölcsönösen tekintélyes számban vettek részt. Az ünnepélyek tartását meg-megismételjük. Szeptember hó folyamán bodoki leányegyházközségünkben is, — ha Isten segit — egy ilyen ünnepélyt tartani fogunk. cs. e.

Missiói munkálkodás. A háromszéki egyházkör belső emberi értekezlete három missiói körre osztotta az egyházközségeket. Egyik missiói körhöz Bölön, Nagyajta és Brassó tartoznak, melyhez önként

csatlakozott Ürmös. Ez a négy egyházközség előre megállapitott terv szerint szeptember 14-én kezdette meg munkásságát Bölönben, összekapcsolva a műsoros vallásos ünnepélyt a felekezeti iskola megnyitásával. Kovács Lajos brassói lelkész már reggel kiutazott Bölönbe, ahol délelőtt istentiszteletet tartott. Délután 4 órakor Bölönnek népe nagyszámu hallgatósággal töltötte meg hires templomát s a másik három egyházközségből is többen megjelentek. A missiói ünnepély Fekete Lajos ürmösi lelkész alkalmi imájával és egyházi beszédével kezdődött, mely után Kovács Lajos brassói lelkész mondott megnyitót, reámutatva a maguk eleibe tűzött célra s különösen kiemelve a felekezeti iskola fontosságát és jelentőségét. Taar Géza nagyajtai lelkész „A példaadás szerepe a családban" cimen tartott igen tanulságos és az élet teljes ismeretére való felolvasást, mely a figyelmet egészen lekötötte. A kántori szerepet Nagy Árpád ürmösi énekvezértanitó töltötte be, aki a műsor keretében két magán számot is adott elő. Közben az ürmösi ifjusági kör részéről szavalt Feneki András, Brassóból ifj. Kovács Lajos és Nagyajtáról Keresztes Anna. Énekelt a bölöni ifjusági dalárda László Ferenc felekezeti énekvezér-tanitó vezetésével. Lőfi Ödön helybeli lelkész bezáró szavaival megköszönte a nagyszámu közönség érdeklődését és a vidékiek megjelenését. A vezetőknek az a terve, hogy ahol a tagozat missiói munkára összejön, a többi három egyházközség nőszövetsége és ifjusági köre, esetleg más szervezete is kiküldött tagokkal képviseltesse magát az egylet költségén. Fokozni akarja ezáltal az érdeklődést és alkalmat adni a tájékozódásra. A műsort rendesen az idegen egyházközségek tagjai töltik ki. A belső emberek kitartó erővel óhajtják folytatni a kedvező körülmények között indult missiói munkát, remélve, hogy az egyház és valláserkölcsi élet iránt azon egyháztagokban is felébred az érdeklődés, akik társadalmi helyzetüknél és képzettségüknél fogva vezetésre és példaadásra hivatottak, de az egyházi munkától még a hivatalos elkötelezés dacára is igen sokszor távoltartják magukat. A közelebbi missiói összejövetel Ürmösön lesz, majd Brassóban és Nagyajtán.

A Nőkszövetségének munkássága Jobbágyfalván. A Nyárádszentmártonhoz tartozó kicsiny leányegyházközségben figyelemre méltó munkásság folyik a Nőegylet keretén belül, mely 1929 dec. 1-én alakult meg, mintegy 60 taggal a következő tisztikar vezetése mellett. Elnök: Nagy Jenőné; alelnökök: Szász Lajosné és Nagy Lajosné; jegyző: Tóth Menyhértné—Nagy Piroska; titkárok: László Zsigmondné és ifj. Balogh Jánosné; pénztárnok: László Györgyné. Nőegyletünk tehát csak féléves multra tekint vissza, de már ez is elég időt és alkalmat nyújtott hűséges tagjainak arra, hogy hasznos munkával kapcsolódjanak bele ezen kicsiny gyülekezet lendületes életébe.

A rendes önképzésre és a vallásos élet elmélyitésére irányuló összejöveteleken kivül, melyekből minden hónapban egyet tartott a Nőegylet, különösen emlitésre méltó az az áldozatkészség, mellyel az iskolás gyermekek karácsonyfa ünnepélyét rendezték meg. Erre a célra

a Nőegylet tagjai 595 leit, Nagy Jenőné tésztát, Tóthné Nagy Piroska és Czitrom Józsefné 100—100 drb. cukorkát adományoztak. A karácsonyfáról Boros Mózes helybeli tanitó gondoskodott. A karácsonyfa ünnepélyen iskolás gyermekeink kedves szavalatokkal, énekszámokkal és egy jól sikerült alkalmi szindarabbal gyönyörködtették a nagyszámu közönséget. A betanitás fáradságos munkáját Boros Mózes tanitó végezte.

Szépen sikerült nyilvános összejövetelt rendezett a Nőegylet husvét első napjának estéjén is, melynek úgy erkölcsi, mint anyagi szempontból nagy eredménye volt. Ezen összejövetel műsorán szerepeltek iskolás növendékeink szavalatokkal és egy gyermek-szindarabbal, Tóth Menyhért s. jegyző szabad előadással „Legnagyobb kincs a gyermek" cimen, Tóthné Nagy Piroska, Nagy Erzsike, Szász Irma szép szavalatokkal és Nagy László gimnázista ügyes monológgal. A műsor kiemelkedő pontja volt az a táncszám, melynek keretében Nagy Magduska és Nagy Erzsike a magyar szólót mutatták be. Az egyes számokat Boros Mózes tanitó konferálta be és az estélyt a lelkész rövid előadása zárta be. A szereplő gyermekek betanitását Nagy Magduska és Boros Mózes tanitó végezte.

És még egyet. Csak nemrégen adott át a Nőegylet egy műsorral kibővitett ünnepélyes istentisztelet keretében két szép gyászlobogót a közhasználatnak, melynek anyagát szintén a vezetőség és a tagok közadakozásból vásároltak be 1893 leiért. E zászlók feliratainak himzését és más diszitéseit ifj. Balogh Jánosné, László Zsigmondné, László Mihályné, Nagy Magduska, Nagy Ilona és Szász Irma végezték. A zászlószentelési istentiszteleten ünnepi beszédet tartott a lelkész, a beszerzés történetét ismertette Boros Mózes tanitó s szavalt Lászlóné Májai Berta és Nagy Ilona.

Az egylet vagyona jelenleg 2000 lei, mely minden összejövetel alkalmával szaporodik a tagok önkéntes szeretetadományaiból.

A fenti adatok bizonyságai annak, hogy öntudatos munka folyik, mely sok szép reményre jogosit a jövőre nézve is. Sikert a továbbiakban is! Istennek áldása legyen leányegyházközségünk hithű Tábitháin.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Középiskoláink. Nehéz kisebbségi sorsunkban mindnyájunk szeme féltő aggodalommal figyeli gimnáziumaink sorsát. Hála Istennek, ez alkalommal örvendetes hireket közölhetünk olvasóinkkal. A kolozsvári unitárius kollégiumba beiratkozott tanulók osztály és vallás szerint a következőképen oszlanak meg az 1930—31. isk. évben:

1. Elemi iskola.

	Unitárius	Ref.	Róm. kath.	Luth.	Összesen
I. oszt.	10	7	2	—	19
II. „	12	6	3	—	21
III. „	14	7	2	—	23
IV. „	12	8	—	—	20
Összesen	48	28	7	—	83

2. Főgimnázium.

	Unitárius	Ref.	Róm. kath.	Luth.	Baptista	Izraelita	Összesen
I. oszt.	26	11	2	5	—	—	44
II. „	34	—	1	1	—	—	36
III. „	18	3	—	3	—	—	24
IV. „	16	2	—	3	—	—	21
V. „	19	3	2	—	—	—	24
VI. „	24	8	3	—	—	—	35
VII. „	12	1	—	—	2	1	16
Összesen	149	28	8	12	2	1	200

A megnövekedett létszámmal a konviktus gondjai is megszaporodtak. A nyomasztó gazdasági helyzet, a pénztelenség folyományaképen a szülők a kedvezménykérések soha nem tapasztalt tömegét nyujtották be. A konviktus nem képes e kéréseknek eleget tenni s ezért az intézet vezetősége szeretne egy pár alsóbb osztályos tanulót jóakaratu családokhoz ebédkosztra elhelyezni olyanformán, hogy az erre hajlandó családok hetenkint legalább egyszer egy tanulónak egy meghatározott napon ebédet adnának. Hét család nemes adományával egy kis diák egész évi ebédkosztja biztositva lenne. A heti egy ebédadományt meg lehet váltani 20 leuért, tehát egy hónapban 80 leu összeggel, amelynek beszedéséről az iskola gondoskodik. A jövő generáció sorsát szivükön viselő jó lelkek ez iránt való készségüket sziveskedjenek az igazgatói irodában bejelenteni.

Az iskolai évet ünnepélyesen szept. 15-én d. e. 10 órakor nyitották meg nagyszámu szülő és tanügyi barát jelenlétében. Imát mondott Vári Albert vallástanár, megnyitó beszédet tartott Gálffy Zsigmond igazgató, dr. Várady Aurél isk. felügy. gondnok és a Püspök ur őszinte szeretetből fakadó atyai intelmekkel emelték az ünnepély jelentőségét. A tanitás 16-án reggel 8 órakor kezdődött.

Örömmel állapitjuk meg, hogy az internátus dolgozószobáinak a déli, tehát napos oldalon történt elhelyezése s kevésbé zsutoltsága az egészségügyi követelmények tekintetében nagy haladást jelent a multhoz képest; továbbá azt, hogy az internátusi közös medencefürdő zuhanyfürdővé alakittatott át (6 zuhany). Igy a bentlakó tanulóifjuság egyénenkint, mások által nem használt tiszta vizben fürödhetik minden héten az eddigi két hetenkint való fürdés helyett. A főgimnáziumi bentlakó tanulók száma 122.

Ebben az iskolai évben a mult évi tanterv maradt érvényben s igy a folytonos tantervváltozás zökkentő hatásai nélkül ez az év simább lefolyásunak igérkezik, mint a mult évek. Erre való tekintettel az intézet vezetősége tervbe vette, hogy szombaton délutánonkint az ifjuságot *tanulmányi sétákra* viszi, megismertetve Kolozsvárnak, ennek a kulturális központnak ipari telepeit, gyárait, muzeumait, könyvtárait stb.

E rendszeresitett tanulmányi séták során szept. 20-án megnézték a tanulók, kellő tanári kiséret mellett, Kolozsvár vizmüveit, azt a

hatalmas berendezést, amely százezer ember mindennapi vizszükségletét látja el. Szept. 27-én a város történeti nevezetességü épületei, helyei s az azokhoz füződő események megismertetésére került sor. A kalauzolás nehéz szerepét Kelemen Lajos tanár afia látta el az ő páratlan szaktudásával és tárgyszeretetével. Megtekintették az óvári zárdát, a főtéri Szent-Mihály templomot, a Szabók bástyáját; megismerték általános és unitárius vonatkozásban Kolozsvár történetét.

Érettségi eredmények a kolozsvári unitárius főgimnáziumban az 1929—30. iskolai évben.

Az 1930. juniusi vizsgálatra állott ismétlő tanuló 13, átment 3 tanuló.
Az 1930. „ „ „ új „ 5, „ 5 „
Az 1930. szept. „ „ ismétlő „ 11, „ 6 „
Az 1930. „ „ „ új „ 5, „ 5 „

Ismétlőknek vannak jelezve azok a korábbi évfolyamú növendékek, akik már több izben, újaknak a mult iskolai év (1929—30) tanulói, akik először jelentek meg a vizsgabizottság előtt. A szeptemberi vizsgálaton a kisebbségi iskolák összes fiú tanulói közül a kolozsvári kerületben a három legjobb osztályzatot főgimnáziumi tanulóink nyerték: Komjátszeghy Lajos 7·25, Kőkösi Kálmán 7·25 és Almási Gyula 7 középszámmal. A fenti eredmény alapján ebből a főgimnáziumunkból az elmult iskolai évben 19 érettségizett ifju vág neki a kisebbségi élet bizonytalanságának.

Jövő számunkban sz.-kereszturi gimnáziumunkról fogunk hasonlóképen hirt adni.

Az érdekeltek figyelmébe. A Nyugdij-intézet vezetősége köréből nyert értesülésünk alapján felhivjuk az ujonnan kinevezett lelkészek és más belsőember, vagy általában egyházi alkalmazott afiai szives figyelmét arra, hogy állásuk elfoglalásától számitott három hónapon belül kérniök kell a Nyugdij-intézetbe való felvételüket a szabályzatban előirt módon. A Nyugdij-intézet szabályzata megjelent az 1929 évi főtanácsi jegyzőkönyvben, s önálló füzetben is. Kapható az Iratterjesztő utján. Felhivjuk egyuttal a nagytiszt. esperes urak figyelmét is arra, hogy az állásaikat elfoglalt belsőembereket be kell jelenteniök. A jelentkezések és bejelentések elmulasztása sok adminisztrativ nehézséget, sőt egyéni kellemetlenséget is vonhat maga után.

Hymen. Ótordai Székely Gizella és Nagy Domokos unitárius lelkész jegyesek. Verespatak, 1930 szept. 21. Gratulálunk.

Gyászrovat. Katona Ferencné szül. Simon Zsuzsa, Katona Ferenc kereszturköri esperes afia neje, hosszas és kinos szenvedés után szeptember 9-én elhunyt. Élt 62 évet. A gyászoló családnak adjon vigasztalást a Mindenható!

A „Dombói Unitárius Dalkör" ünnepe. Sokáig emlékezetes marad küküllődombó unitárius népe előtt 1930 szeptember 7. Ezen a napon ünnepelte dalárdája, a „Dombói Unitárius Dalkör" fenállásának 80 éves évfordulóját. Ezen a nem mindennapi és unitárius, magyar kultur történeti szempontból nagyjelentőségü ünnepély

felemelő szépsége mellett gazdag tanusággal is szolgált. Alkalmat adott arra, hogy 8 évtized kultur munkáját igazolva láthassuk Az 50-es évek egyházunkra és fajunkra egyaránt szomorú és gyászos eseményei jelentek meg legelsőbben is lelkünk előtt. A magyar jövendőnek biztositása a szent feladat akkor is. Dombó szegény, müveletlen népe faji és vallási öntudatról és magyar jövendőről nem gondolkozhatott. Kisgyörgy József dombói unitárius rector jogakadémiai, papi és tanitói végzettséggel, de mindenek fölött a népnevelő hivatásérzetével megkezdi az uttörő munkát a nép müvelésére: éneklő társulatot szervez már 1842-ben. Mivel ezen alakulat hivatalos testületté csak 1850-ben lesz, ettől kezdve datálódik a dalkör létezése. De azért is, mert amint a „Nemzeti társalgó" és a Kisgyörgy József 40 éves tanitói jubileuma alkalmából kiadott füzet[1] emliti az első alakulat inkább az irástudatlan emberek tanitásával foglalkozott, a tulajdonképeni dalmüvelés csak később, az 50-es években kezdődött, és azóta — a világháború idejét leszámitva, megszakitás nélkül müködik.

Hogy a miénkhez sokban hasonló nehéz időkben megkezdett kulturmunka mit eredményezett, a kicsiny mag minő termést hozott, azt mindennél jobban igazolja az a tény, hogy Küküllődombó, mely az 50-es évek kezdetén még a vármegye egyik legszegényebb, legmüveletlenebb faluja volt, ma egyik legértékesebb községe, rendszerető, törvénytisztelő felvilágosult gondolkozású, öntudatos magyar népével.

De, hogy a magvetés nem volt hiábavaló, igazolja az az egyetemes magyar kulturális áramlat is, mely ma, 80 év után minden faluban meg akarja szervezni a magyar dalárdát, a magyar jövendő megmentése végett.

Méltán ünnepelte hát Küküllődombó népe ősi dalárdáját, amely nemes munkájával kulturális fejlődését előmozditotta. Eme nemes munka elismerése jutalmául a község unitárius asszonyai egy művészi kivitelü diszlobogót ajándékoztak a dalkörnek, melynek felszentelése a jubiláris ünnepély keretében folyt le.

A dalkör vezetői, egykori karnagyai iránti hálájának abban adott kifejezést, hogy e napra megkészitette életnagyságú mellképeiket és ünnepélyes formák között leleplezte ugyancsak a jubiláris ünnepély keretében. Ott függnek már néhai Kisgyörgy József alapitó és József Dénes karnagy képei a felekezeti iskola falain, mintegy buzditva és serkentve mindeneket a szebb és dicsőbb jövendő munkálására.

Az ünnepély végeztével az óriási számban megjelent gyülekezet kiséretében a dalkör kivonult a temetőbe, ahol gyászdalok és emlékbeszéd kiséretében megkoszoruzta: néhai Nagy József dombói unitárius lelkész, volt elnök, Kisgyörgy József volt karnagy és Ütő Lajos volt elnök sirjait.

Az emlékünnepély napján müsoros estély is volt, a felekezeti

[1] „Koszorú", irta: Nagy János.

iskola udvarán, mely, bár elég tágasnak mondható, alig birta befogadni a közelből és távolból összegyülekezett közönséget.

A templomi ünnepélyen közremüködtek: Gvidó Béla esperes felszentelő beszéddel, Ütő Lajos székely-kereszturi lelkész egyházi beszéddel, Székely Tihamér magyar-sárosi lelkész imádsággal. A dicsőszentmártoni ref. és unitárius dalárdák, az ádámosi D. F. dalárda és a helybeli dalárda.

A lobogót átadta a nők nevében özv. Kissné Kisgyörgy Berta tanitónő, átvette Pál Tamás lelkész a dalkör elnöke, megkoszoruzta Pál Tamásné. A jubiláló dalkört üdvözölte és az uj lobogót egy schrapnel hüvelyből öntött lanttal diszitette Bartók Endre ádámosi unitárius lelkész az ádámosi D. F. dalkör nevében, ugyszintén üdvözölte Kovács István magyar-szentbenedeki lelkész és dalköre nevében.

Az estélyen közremüködtek: Az ádámosi D. F. a dicsőszentmártoni ref. és unitárius, a sövényfalvi ref., a magyarózdi ref, a dicsőszentmártoni róm. kath. „Cecilia", a helybeli férfi és vegyes dalárdák; Péterfi Mihály dicsőszentmártoni unitárius s. lelkész és a helybeli mükedvelő szintársulat tagjai.

Egy felemelően szép nap drága emlékeivel oszlott szét a nagyszámu közönség.

D. F. E. Évkönyv. A D. F. E. választmánya októberi gyülésén kimondotta, hogy már ez évben Évkönyvet ad ki, amelybe a vidéki és központi egyleti tagozatok évi müködése, valamint a szervezkedésre és munkálkodásra hasznos útbaigazitások fognak összegyüjtetni. Felhivjuk egyrészt vidéki tagozatainkat, hogy jelentésüket már csak azért is minél hamarább küldjék be, nehogy az Évkönyvből kimaradjanak, — másrészt olvasóink figyelmét erre a hasznos és hézagpótló könyvecskére.

Irodalom.

Unitárius iratterjesztés. A tavalyi főtanácsi gyüiés egy uj bizottságot szervezett meg: A Magyar Unitárius Egyház Sajtó- és Iratterjesztő Bizottságát, melynek feladatává tétetett az unitárius egyház kiadásában megjelent és más unitárius szellemü irattermékeknek a terjesztése Elnök: dr. Gál Kelemen, tagok: S. Nagy László, Szent-Iványi Sándor, Ürmössi Károly és dr. Varga Béla. A bizottság saját kebeléből megválasztotta ügyvezetőkül a Sajtó-osztályba S. Nagy Lászlót és az Iratterjesztő-osztályba Szent-Iványi Sándort, mint akik az eszmét eredetileg is felvetették és az E. K. Tanácshoz inditványképen beadták. Az Iratterjesztő feladatává vált most, hogy azok az egyházi kiadványok, amelyek eddig az egyházi titkár, levéltáros és pénztáros kezeléséből kerültek forgalomba, most mind egy helyre összpontosuljanak. Az Iratterjesztő iroda és raktárhelyisége az Unitárius Kollégiumban van (I. emelet, 26).

Szükségtelen a Sajtó és Iratterjesztő Bizottság megszervezésé-

nek nagy fontosságára külön is reámutatni. A római katholikus és református egyházak hasonló bizottságai hatalmas alaptőkével fogtak munkához, s ma már több milliós vagyonok felett rendelkeznek. Az unitárius Iratterjesztő alaptőke nélkül kezdett a munkához, de azért most már átesve a kezdet nehézségein, a jövőben fokozatosan fog egyházközségeink és hiveink rendelkezésére állani. Az első félesztendő munkája bizonyság arra, hogy a beinditás iránya helyes volt és az iratterjesztés munkája máris szép eredményeket mutat fel. Hangsulyozni kell azonban azt is, hogy még nem kellő eredményeket. Az unitárius olvasóközönség tudatába még nincsen kellőképen beidegződve az Iratterjesztő létezése. Sajnos, hogy még főtanácsi gyülésen jelen volt lelkészeink egy igen nagy része is más egyházi hatóságainkhoz intézi tankönyv és irattermékek rendeléseit, s igy az iratoknak az egyik hatóságtól a másikhoz való áttétele miatt az expediálás munkája késedelmessé válik, de felesleges és elkerülhető munkatöbbletet is jelent. Vonatkozó egyházi rendeleteink értelmében ugyanis ma már mindennemü tankönyv és más unitárius kiadványt csak az Iratterjesztőtől lehet rendelni.

Az Iratterjesztő Bizottság látta el a nyáron szórványokban lakó hiveinket, szórványgondozó lelkészeink utján, lelki táplálékkal, unitárius szellemü tanulságos és szórakoztató olvasmányokkal, több mint kétezer könyv és füzet szétküldése által. Minuez természetesen csak a kezdet kezdete. Angol és amerikai testvéreink hasonló vállalatai évenként több százezer példanyszámban tudnak unitárius szellemü nyomtatványokat hiveik között, valamint másvallásu érdeklődők között is, ingyen, vagy igen olcsó áron szétosztani. Tenni tudják ezt azért, mert hiveik megértve az iratterjesztés nagy fontosságát, mindent elkövetnek e bizottság anyagi és erkölcsi fellendülése érdekében.

Az Iratterjesztő Bizottság most állitja össze a jelenleg kapható, unitárius irók által irt, vagy unitárius szellemü munkáknak második cim- és árjegyzékét, amelyik már a közeljövőben napvilágot fog látni. Az árjegyzékben foglaltakra, amelyik a következő tiz csoportba sorozza a munkákat, már most felhivjuk az érdeklődők figyelmét. 1. Bibliák. 2. Szószéki dolgozatok. 3. Theológia, filozófia, neveléstudomány. 4. Történelem, életrajzok. 5. Tankönyvek. 6. Ének és zene. 7. Szépirodalom. 8. Törvénykönyvek. 9. Folyóiratok. 10. Különfélék. A legjobb alkalom áll mindenkinek rendelkezésére könyvtárát kiegésziteni Felhivjuk egyházközségi vezetőembereink figyelmét arra, hogy faluhelyen most vannak beszervezés alatt a községi népkönyvtárak. Kérjük őket, ezek beszervezésénél legyenek tekintettel a megfelelő számu unitárius szellemü munkáknak a beszerzésére is. Egyházközségeink ifjusági egyletei nagyobb megrendelés esetén kedvezményben részesülnek, ha könyvtáraikat akarják unitárius szellemü munkákkal kiegésziteni, vagy beinditani. Ezenkivül, ha bárkinek bármilyen más és árjegyzékünkbe fel nem vett munkára, könyvre, vagy folyóiratra van szüksége, az forduljon bizalommal az Iratterjesztőhöz, amelyik azokat a tényleges költség felszámolása mellett, bármelyik

könyvkereskedésnél olcsóbban tudja beszerezni, mivel minden nagyobb könyvkereskedéssel és kiadóvállalattal a Bizottság viszontleszámitolási viszonyban van. Igy hiveink olcsóbban jutnak hozzá olvasmányaikhoz és a Bizottság forgalmát növelik, amelyiknek célja az, hogy unitárius szellemü nyomtatványaink minél olcsóbb áron kerüljenek forgalomba. Kérjük vezetőembereinket és hiveinket, hogy Kolozsvárt jártukban keressék fel az Iratterjesztő irodahelyiségét, hogy ott személyesen megtekintve a könyvanyagot, tájékozódhassanak az ujabb gyarapodásokról. A Bizottság ezuton is kér mindenkit, hogy eddig megjelent könyveiből és ezután kiadandó munkáiból tiz-tiz példányt küldjön be a Bizottsághoz, hogy azokat raktáron tartva, a terjesztésben segitségére lehessen az iróknak és kiadóknak.

Ez alkalommal különösen felhivjuk a figyelmet arra, hogy nagyon jó alkalom van bibliabeszerzésre. Szószékeinken nagyon visszahatóan fest a már elrongyolódott biblia. Hiveink között mindig akadnak lelkes és buzgó tagok, akik a régi biblia helyett egy ujat vásárolnak. De saját lelkiszükségletünk kielégitésére is szintén szükségünk van a biblia állandó olvasására. A mai nehéz napokban sem a „tiszta szoba“ asztaláról vagy a mestergerendáról, sem a szépen berendezett könyvtárszekrényből nem szabad hiányoznia a könyvek könyvének: a bibliának. Mai számunkban közöljük bibliaárjegyzékünket, amelyik a Britt és külföldi Bibliatársulat kiadásában megjelent bibliákat öleli fel. De bármilyen más bibliát is be tudunk szerezni.

A Magyar Unitárius Egyház Sajtó- és Iratterjesztő Bizottságának Bibliaárjegyzéke:

			Leu
No. 935.	Biblia, nagy alak, egész bőrkötésben, aranyvágással	Szószékre alkalmas.	800·—
No. 925.	„ kvárt alak, egész bőrkötésben		500·—
No. 933.	„ nagy alak, egész vászonkötésben		350·—
No. 932.	„ nagy alak, félvászonkötésben		300·—
No. 923.	„ kvárt alak, félvászonkötésben		250·—
No. 906.	„ kis alak, egész bőrkötésben, indiai papiron, aranyvágással		150·—
No. 917.	„ oktáv alak, félvászonkötésben		140·—
No. 911.	„ kis alak, egész vászonkötésben, pirosvágással		120·—
No. 909.	„ oktáv alak, félvászonkötésben, pirosvágással		100·—
No. 903.	„ oktáv alak, félvászonkötésben		90·—
No. 952.	Ujtestamentum, félvászonkötésben		20·—
No. 954.	Ujtestamentum és zsoltárok, félvászonkötésben		25·—
No. 981.	Zsoltárok könyve		5·—
No. 985.	Evangéliumok, füzetenként		5·—

Reméljük, hogy öntudatos hiveink megértve az iratterjesztés munkájának nagy fontosságát, azon lesznek, hogy munkánk eredményes legyen. **Ferencz József.**

Felhivás előjegyzésre. Mikó Egyházjogának kéziratát ez év őszén sokszorositattni fogom. Az egyes példányok ára a sokszorositandó példányok számától függ. A kötelező előjegyzést folyó évi szeptember hó folyamán kérem kezemhez juttatni.

Megjegyezni kivánom, hogy az U. K. folyó évi augusztus havi (8 sz.) füzetében megjelent felhivásnak az utolsó mondata nem erre a munkára vonatkozik. Tévedésből toldották be. **Dr. Tóth Gy.**

Gál József imái. Szerzőnek az Unitárius Szószék ez évi 3-ik füzetében egy egész hétre való imája jelent meg. Kis egyházunkban ritka jelenség ez. Bizonyos, hogy papjaink közül sokkal többen tudnak jó beszédeket, mint jó imákat irni, ami érthető is Hiszen okoskodni, eszméket fejtegetni minden logikusan gondolkozó, irodalmilag képzett elme tud. De jól imádkozni csak a mélyen érző, áhitatos, erőshitü költői lelkeknek a kiváltsága. Gál József ezek közül való. Imái nem a műkertész mesterségesen tenyésztett, rikitó szinü virágaihoz, hanem a természet ölén nyiló ibolyához hasonlitanak. Valóban, természetes báj, kedves egyszerüség, könnyed és folyamatos stilus, logikus gondolatfüzés jellemzik ez imákat. Egységesek, mert egy-egy főeszme körül csoportosulnak az iró mélyen vallásos lelkének szép megnyilatkozásai. Nincs bennük áradozás, dagályosság, sem kitérő kanyarulat, hanem nyilegyenesen haladnak kitüzött céljuk felé: mindig megnyugtatnak, kibékitnek sorsunkkal, helyzetünkkel, embertársainkkal s mindenekfölött Istenünkkel.

Boldog az, aki igy tud imádkozni, ám boldog az a gyülekezet is, amely ez áhitattal imádkozó pappal együtt emelheti szivét a jó Istenhez. Mert Gál Józsefnek az az egyik főérdeme, hogy imáiban a hivek közös buja-bánata, vágya, öröme, hite és reménye hü kifejezést nyer. Én ugy sejtem, hogy az eddig közölteken kivül szerzőnek van még egy pár hétre való imája. Kár volna azokat tovább is zár alatt tartani s át nem adni a nyilvánosságnak, mert ilyen kedves virágok nem nyilnak minden bokorban.

Kelemen Árpád, nyug. lelkész.

Kriza Vadrózsái. Egy külföldön utazgató magyar ujságiró utleirásából: *Kriza János* székely ember volt, unitárius püspök és magyar költő. Nyugodt, szép, harmonikus élete során tagja lett az Akadémiának és a Kisfaludy-Társaságnak s 1875-ben hunyta le örök álomra szemeit. Irt népies dalokat, amelyeket jóval halála után adott ki a Kisfaludy-Társaság, ámde főmüve a „Vadrózsák" cimen kiadott könyve, amely a székely népköltészeti termékek gyüjteménye. A székely népballadákból német nyelvre is leforditottak néhányat s annak idején ezek nagy elismerésre találtak.

Már most csak az a kérdés, hogy a székely népballadák és Kriza János „Vadrózsái" miként kerülnek ezekbe a futólagos utijegyzetekbe, amelyek Norvégia vadregényes tájékán születtek meg?

*

Osloba érkezésünk első napján, délben a norvég külügyminiszter vendégei voltunk. *Pryser* ur, a „Morgenposten" főszerkesztője volt az egyik szomszédom, a másik egy középtermetü, szemüveges, fehér körszakállas, tudósformáju úr, aki barátságos mosollyal adta át névjegyét, amely elárulta, hogy *M. A. Jynge* úrhoz van szerencsém, aki „Directeur en Chief de division aux Chemins de fer Norvegiens" vagyis a norvég vasutak vezérigazgatója.

A vezérigazgató úr csöndes, szelid ember, aki nagy szeretetre-

méltósággal kezdett beszélgetni Magyarországról és őszinte örömmel mondotta el, hogy ősszel Budapestre készül, a norvég müvészek kiállitása alkalmából. Mert Jynge úr nemcsak államvasuti vezérigazgató, hanem *az oslói Képzőmüvészeti Társaságnak elnöke is.*

Egyideig udvariassági társalgásnak vettem a derék úrnak Magyarországról való lelkesedését, de nemsokára szégyenkezve kellett bevallanom tévedésemet. Mert Jynge úr a legmeglepőbb tájékozottsággal kezdett beszélni a magyar költőkről és irókról és végül is szerényen megjegyezte, hogy ő számos magyar költő müvét már le is forditotta norvég nyelvre, persze német forditás alapján.

Petőfi — Vörösmarty — Arany, egymásután sorakoztatta fel a mi nagy poétáinkat és egyes költeményeiket.

— Bizonyára Petőfi irányitotta az ön figyelmét a magyar költőkre, — mondám neki.

— Nem, nem Petőfi. Azt csak később ismertem meg. *Kriza Vadrózsák* (ezt igy magyarul mondotta) cimü versgyüjteményének egyes darabjait olvastam németül s ettől kezdve valósággal szenvedélyesen gyüjtöttem a magyar költők német forditásait.

A Vadrózsák!... A székely népballadák... Kőmives Kelemen és társai ott élnek a norvég fjordok között, maguk a székelyek, akikről Petőfi irta meg, hogy a székely vérnek „minden csöppje drágagyöngyöt ér".

Ki a jó unitárius? Az, aki mindig épiteni, javitni, haladni, rendet csinálni, békitni, szeretni és gyülölséget szüntetni akar. Az, aki szereti a templomot, tiszteli a papot, becsüli a tanitót és mindig szeretne valami jót tenni embertársaiért, egyházáért. Az, aki jó magyar, hüséges hazafi, tiszta életü polgár. A jó unitárius szereti és megbecsüli hitrokonát s boldog, ha találkozik vele.

„Szivemet hozzád emelem"

Női imakönyv, szerkesztőségünknél megrendelhető:
fehér kötés 200 L., bőrkötés 200 L., egyszerübb bőr-
sarokkal 100., 80. és 60 Leu.

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő cimére Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium küldendő

Kéziratokat nem adunk vissza!

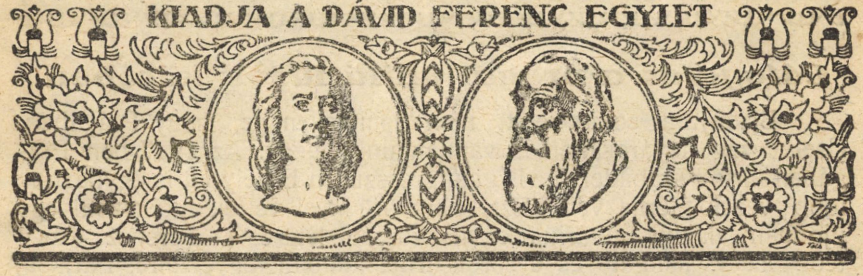
Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L. egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz

XL. évf. Cluj-Kolozsvár, 1930 november. 11. sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

A csehországi unitárius mozgalom megszervezője és vezetője.

Vári Albert ur
Loco
Str. Al. Vlăhuţă 6 [Bolyai-u.]

TŰZHELY MELLETT

Látogatás a prágai unitáriusok körében.

Bizonyára sokak előtt nem ismeretlen az, hogy Prágában, Csehország fővárosában is vannak unitáriusok. Az 1927-ben Prágában tartott szabadelvű világkongresszuson Erdélyből is egyházunk több vezető férfia vett részt, akik örömmel vették tudomásul egy újonnan alakult unitárius egyházközség létezését. Ferencz József teol. akad. hallgató és e sorok irója külföldi egyetemre, Párisba, illetve Marburgba, Németországba utazásunk alkalmával felkerestük Prágában élő unitárius testvéreinket, hogy egy nehány testvéri szót váltva velük, igyekezzünk közeledni egymáshoz. Nem tartom érdekelennek röviden beszámolni kedves olvasóinknak látogatásunk tapasztalatairól.

Rövid 8 évvel ezelőtt Prágában megalakult „A szabad barátok csoportja" néven egy új felekezet Dr. Čapek, egy lelkesedésben és fáradhatatlan munkásságban páratlan férfi vezetése alatt. Ez alakulat olyan eszmék terjesztését és megvalósitását tűzte ki céljául, melyek nagyrészben megegyeznek az unitárius gondolkozással. Sok nehézség között, de soha nem lankadó lelkesedéssel folytatódott a munka és rövid időn belül több ezerre növekedett ez új felekezet tagjainak a száma. A hivek többnyire a müvelt osztályból kerültek ki és nagy áldozatkészségük bizonyitéka az, hogy kétemeletes, körülbelül 20 lakosztályból álló házat vásároltak meg maguknak, ahol „Unitaria" elnevezés alatt unitárius jellegű könyvkereskedést, vegetáriánus éttermet és irodai-, meg tanácskozó helyeket rendeztek be maguknak. Az istentiszteletek helyéül egy hatalmas termet béreltek ki, amelyben jelenleg is tartják istentiszteleteiket és amelyért minden egyes alkalommal háromezer Leunek megfelelő cseh koronát fizetnek tisztán a hivek áldozatkészségéből. A szervezkedés munkája már annyira előhaladt, hogy a hivek több külön csoportot alkotnak közös céljaik megvalósitására. Ennek az évnek a nyarán sikerült az államtól létezésüket elismertetni s azóta „Unitaria" név alatt mint törvényesen bevett vallásfelekezet müködnek. Vasárnapra érkezve unitárius testvéreink körébe, résztvehettünk az ifjak számára tartani szokott u. n. templomiskolán és rendes istentiszteleten is. A teremben 5—20 évig kor szerint különböző csoportokban gyülekeznek össze a fiatalok, akiket fiatal férfiak és nők oktatnak vallásos tartalmú magyarázatokkal, melyeknek tárgyát minden csütörtökön este összegyülekezve, a nevelők egymásközött részletesen megtárgyalnak Čapek lelkész vezetésével, különös tekintettel arra, hogy minden egyes összejövetel alkalmas legyen az ifjú gondol-

kozásának vallásos alapon való kifejezésére. A templomiskola végeztével megkezdődött a rendes istentisztelet, melyen körülbelül 700 hivő jelent meg. A lelkész palástot nem visel, hanem egyszerűen megjelenik a podiumon és onnan irányitja az istentiszteletet. A szertartás első pontjaképpen lelkész vagy a Bibliából, vagy pedig hires költők, nagy gondolkozók gondolataiból olvas fel, melynek végeztével rögtön kezdődik az egyházi beszéd, mely a felolvasott gondolatok magyarázásából és a mai életre való alkalmazásából áll. Jelen alkalommal az egyházi beszéd megkezdése előtt, lelkész meleg szavakkal köszöntötte a két erdélyi unitárius ifjút s általuk az egész erdélyi unitárius egyházat. Az üdvözlésre Ferencz József német nyelven válaszolt az erdélyi unitáriusok üdvözletét tolmácsolva prágai testvéreinknek. A lelkes éljenzések és a sok taps a két egyház testvéri ölelkezését juttatták kifejezésre. Az egyházi beszéd tárgya az erény mibenléte és gyakorlása volt, melynek végeztével gyönyörű harmonium-, hegedű-, cello- és trombitaquartett ejtette a hiveket áhitatba és készitette elő az imádkozásra. Az ima és áldás elmondásával az istentisztelet véget ért. A fő istentiszteletet azonban nem vasárnap, hanem kedden este tartják, amikor körülbelül 1500—2000 hivő szokott megjelenni. Ezeken az istentiszteleteken már a hivek éneke is fontos helyet foglal el, melyeknek legnagyobb része Čapek lelkész szerzeménye. Általában a cseh nép nagyon hajlamos a zenére és majdnem mindenki tud valamilyen hangszeren egészen kifogástalanul játszani. Vasárnap délután az ifjúság egy nagy csoportjával együtt kirándultunk egy erdőbe, melynek tisztásán óhajtanak a hivek már a tavasz folyamán egy házat épiteni nyári üdülőhelyül és nyári vasárnapi iskolák tartására. Ugyancsak egy-két éven belül át akarják a már meglevő házuk egy részét istentiszteletek számára alakitani, hogy a szertartások még melegebbé és bensőségesebbé váljanak.

A nagy és fárasztó munkában a fáradhatatlanul dolgozó Čapek lelkésznek méltó segitőtársa felesége, aki az anyák csoportját vezeti és két fiatal lelkész, Haspl a berkeley-i teológia és Ziska, az oxfordi Manchester College volt növendékei, továbbá Haspl lelkész felesége, aki szintén elvégezte a teológiát és egyházának buzgó munkása. De általában minden egyes hivő kiveszi a maga részét a közös munkából s igy a még csak 10.000 hivőt számláló egyházközség további gyarapodása és előhaladása is biztositva van.

Ki kell fejeznünk e helyen is hálás köszönetünket prágai testvéreinknek azért a kitüntető szivességért, amellyel minket fogadtak s melyben általunk az egész erdélyi unitárius egyház, mint anyaegyház iránti tisztelet és rokoni érzelem jutott kifejeződésre.

Prágában minden régebbi ház hosszú történetet tudna beszélni, amelyek mind a vallásszabadsággal és érte való sok mozgalommal, sok szenvedéssel és mártiromsággal vannak kapcsolatban. Prága és környéke a szabad gondolkozás, az állandóan tisztuló vallásos fel-

fogás termékeny szülőföldje. Ezekben a vallásilag is tisztán látni és érezni akaró emberekben felébredt az a tudat, hogy csak akkor lesz hitük és meggyőződésük egészen tiszta, ha az unitárius vallás eszméi szerint élnek. Adja az Isten, hogy gyarapodjék sok-sok ezerre a prágai unitáriusok jelenleg még kicsi, de öntudatos csoportja, akik bizonyos tekintetben különböző útakon haladnak, mint mi, de a célunk mindkettőnknek ugyanaz: a földön a Jézushoz méltó élet megélése.

Marburg. **Ifj. Kovács Lajos.**

Jézus Ege.

Mikor az emberek még gyerekek voltak,
Imádkozni is csak *önmagukért* tudtak;
De mihelyt ifjuvá nőtt az emberiség,
Kivánta, hogy *mást is* áldjon meg a jó ég.
Hanem amióta „Atyánk" a „Szeretet":
Mindenkit boldogit, ki ennek fia lett.
Ki még ma se fia e világ-léleknek,
Bizony sok a hijja annál az életnek.
Született bár fényben, biborban, bársonyban,
Repülhet a légbe, vagy akár a *holdba* . . .
Rekvirálhat kincset, országot, hatalmat!
Mindezek nem adnak lelkünknek nyugalmat.
Csak Jézus. — Ki szinte Istenként szeretett
Még a keresztfán is! . . . hol nagy kínt szenvedett;
Ott is *tanitotta* az egyenes utat,
Melyen árva lelkünk „Mi Atyánk"-hoz juthat.
Igy formált szép Lelke hozzá méltó Eget,
Melyben király, koldus: *Isten fia* lehet.

Csegez, 1930. aug. **Ferenczy Mózes.**

Dofi néni.

A nyáron otthon voltam. A pályaudvar környékén hatalmas gyárkémények füstölnek, az emberek tolongva sietnek. Nem látok ismerős arcot és engem is mindenki olyan idegenül bámul. Mert kisváros ez most is, megbámulják az idegent. Nincs itt Jóska, az öreg székely kocsis, aki régebb mindig várt; nincs kedvem idegen kocsiba szállni és én gyalog, kicsit kedvetlenül indulok a város felé. De ni, a magas, kicsit ferde torony a régi, a szép nagy, négyszögü piactér, öreg, balkonos emeletes házak! Mindeniknek ismerem a lakóját, hisz majdnem minden másodikban rokonom lakik. Mosolygó leányarcok, piros sapkás szász diákok, mind, mind

ismerős, kedves, csak most a sapkák nem repülnek köszönve a levegőbe. Vajjon mi lelte a fiukat?

Belépek egy üzletbe. Régebb egy hófehér szakállu bácsi árulta itt a képeslapokat, fiatal leánya segitett neki, most egy öregedő néni reám mosolyog: — Te vagy? A szemem betéved egy tükörbe, onnan is már öregedő, idegen arc bámul reám — mintha álomból ébrednék . . . Igaz, harminc éve annak, hogy nem jártam itthon.

És az ismerős diákarcok ott künn? Hej, persze, azért mégis mind ismerős.

Ujra az utcán találom magam. Ujra erőt vesz rajtam ez a különös érzés. Minden a régi, minden ismerős és azért mégis minden de megváltozott. Nem tudok most oda menni, ahová utazásom célja vezet, hiszen nem a szülőimhez igyekszem, ők rég pihennek idegen temetőben. Tovább bolyongok céltalanul és egyszer csak egy kis zeg-zugos utcában, egy ismerős sárga ház előtt találom magam. Itt lakott a Dohl néni.

És látom magamat, ahogy rövid kis szoknyácskában, kis rongyos cipőmet viszem a Dohl bácsihoz foltoztatni. Szép virágos udvaron megyek végig és hátul az udvaron egy kis barátságos szobába lépek, ahol minden mosolyog. A napsugarak, a muskátlik az ablakon, a kanári és két kedves öreg arc: a neni, meg a bácsi.

A bácsi mindig kalapácsol, a néni köt, vagy foltozgat. Az öreg fütyöl, ez a kanárit is eleven nótázásra lelkesiti, a néni vékony magas hanggal velük igyekszik. Ahogy észrevesznek, össze-vissza csókolgatnak, elékerül valahonnan egy fürt szőllő, barack, télen sült alma, sütő-tök, de mindig valami, aminek kis gyermek-lelkem örvend — és kezdődik a beszélgetés. Kiről másról, mint a Dolfról, egyetlen élő fiukról. A többiek mind meghaltak. Tizenkettő volt, fiu, leány vegyesen, sok kinnal, nélkülözéssel fölnevelték őket, aztán meghaltak. De Dolf, az él! Igaz, már tiz éve, hogy künn van idegen országban. Hamburgban látta valaki utoljára. Még nem irt, de meglásd, anyus — ezt a bácsi mondja —, egyszer csak itt lesz. Négylovas hintóval érkezik, akkor te is kocsikázol, anyus, sok pénze lesz, házat épitünk, urason élünk. Mert megfogadta, csak mint gazdag ember jön majd haza. Hiszen eleget nélkülöztünk, amig tizenkettő felnőtt. Ha Dolf hazakerül, akkor kezdődik a mi életünk.

Az öreg ragyogó szemmel, lelkesen magyaráz, a néni mosolyog és egy könnyet törül ki titkon a szeméből. Én boldogan majszolom a szőllőt. És később én és a többi gyermek a családból, ha haza kerültünk, ki egyetemről, ki nevelőintézetből, mennyivel szivesebben ültünk a kedves, vidám öregeknél, mint a büszke gazdag nagynéniknél, akik emeletes, fényes házakban laktak és fehérbóbitás szobaleány kinálta a szendvicset a teához.

Most is, mint harminc évvel ezelőtt, a kis ajtó előtt találom magam. Kopogtatok. Idegenek nyitnak ajtót. Dohlék? Az öreget már eltemették, a néni meg a szegények házában van. A rokonai?

Nem szivesen engedték és szegény, amig dolgozni tudott, szivesen is maradt náluk. De aztán mind jobban öregedni és gyengülni kezdett, utolsó erőfeszitéssel a szegények házába ment és nincs hatalom, mely onnan vissza hozza. Senkinek sem akar terhére lenni.

És már indulok is a szegények háza felé. Ismerem a járást, hiszen itt nőttem fel, ebben a kicsiny városban. Itt is szép virágos kert, mintha csak Dohl néni magával hozta volna, muskátlik az ablakon, madárcsiripelés és sok, sok derült arcu, tiszta öreg nénik. Ott ketten beszélgetnek, hamiskáson kacsintgatnak egymásra, nyilván most is a régi szomszédasszonyt szapulják. Mindig oda égett a rántása, kifutott a teje. Ártatlan dolgok és ki törődik vele, hogy ezek a fogatlan nénik itten miről beszélgetnek. Mindegyiknek kötés van a kezében, sebesen egymáshoz ütődnek a kötőtük. Hosszu, hosszu harisnyát kötnek. Vidámak és mégis ugy érzem, mindegyik csak addig szeretne élni, amig a harisnyáját befejezi. A vége felé már mind csak rövidebb, rövidebb sorok következnek, könnyen halad a munka. De másikat kezdeni? Ugy gondolom, egyiknek sincs már kedve. Van, amelyik talán be sem végzi már: pedig boldog, aki ugy hal meg, hogy nem maradt itt félbe a harisnyája.

A Dohl nénit keresem. Ott ül az ágya mellett, dideregve, fénytelen szemekkel, munka nélkül, aki mindig dolgozott, az én öreg Dohl nénim. Odafutok, csókkal boritom hideg, reszkető kezeit s akkor veszem észre, hogy egy fényképet dédelget a kezében. Megmondom a nevemet, reám ismer, megölel, boldogan mutatja a képet és — mintha csak tegnap hagytuk volna félbe — a fiáról kezd beszélni. Az ő képe. Él, irt, pénzt küldött, sok pénzt, gazdag ember lett belőle. Hamburgban él, szép sokemeletes házban lakik, saját autóval jár. Sokat küzdött, dolgozott, amig elérte a kitüzött célját. Addig nem akart életjelt adni magáról. Most már ő is öreg, 70 éves, nem birná a hosszu utat, már nem tud haza jönni. „Könyörögtem, küldjék vissza neki azt a sok pénzt, minek itt nekem és irják meg neki, hogy én is nagyon jól vagyok, jómódban, kényelemben élek. De azt ne irják, hogy hol vagyok, csak azt nem. Nem akarom, hogy szegény az édesanyját szégyelje. Én pedig, ha már ide jöttem, innen el nem megyek, itt akarom a halált bevárni. Az ő fia is olyan nyugtalan vérü, amilyen ő volt. Ki ment Amerikába." Könny szökik a néni szemébe, mélyen sóhajt. „Vajjon ő ir-e az apjának?"

Aztán ujra csak mosolyogva a fia fényképét mutogatja. „Ugye szép ember az én Dolfim? Csak hiába, én már nem látom, vak vagyok." Ujra könnyet morzsol el fénytelen szemében és reszkető ujjaival oly gyengéd szeretettel simogatja a hideg fényképet, mint ezelőtt ötven évvel bucsuzó fia fürtös homlokát.

A nap lemenőben van, egy bucsuzó sugara reá esik a Dohl néni hófehér hajára, glóriával vonja körül a fejét, de az én lelki szemem töviskoszorut és aranykoronát is lát ezen a szép öreg fejen.

Jakab Miklósné.

Elnöki megnyitó.

*Tisztelendő Köri Közgyülés!**)

Tünnek az évek fölöttünk, nehéz, robotos munkában kifáradva nem is vesszük észre az idők haladását, csak igy évfordulók alkalmával figyelünk fel számbavenni az elmult év eredményeit, sajnos azonban e tekintetben mind kevesebb és kevesebb a számbavenni való. Egyházunk hajója veszedelmesen közelit a zátonyhoz s nincs ki megtéritse vagy megállitsa veszedelmes utján.

Az áldozatkészség, az unitáriusok e hagyományos tulajdonsága mind inkább eltünőben van, az egyház bevétele fokozására semmi komoly akció nem indult.

Hogy egyrészt a vagyonkobzó agrárreform, másrészt az előrelátás nélküli iskolapolitika folytán keletkezett óriási deficit kiegyenlithető legyen, a belső emberek sulyos megadóztatása után történt ugyan ujabb próbálkozás a hivek egy egészen csekély részére terhes adó kivetése által, hogy valamiképen felszinen tartható legyen a roskadásig megterhelt hajó. Hasztalan kisérletezés, mely csak arra lesz jó, hogy a még áldozatkész hiveket végleg kimeritse.

Eltekintve attól, hogy méltánytalannak tartom az egyházi tanácsosoknak sulyosabb méretü megadóztatását, mivel ők már a tisztségükkel járó kötelezettségeikből kifolyólag terhelve vannak, e mellett célhoz sem fog vezetni a hiveknek oly korlátolt számbani megrövása, bármily magas kulcsot állapitsanak is meg.

És végre is, hogy egyeztethető össze az igazságérzettel az, hogy azok, kik az egyházi adót mindig becsületesen megfizették, most már vállalják még az adófizetéstől kezdettől fogva mereven elzárkozó hivek magatartása folytán keletkezett deficit kiegyenlitését is?! Ily módon évek hosszu során alkalmunk fog nyilni a lelkiismeretesen fizető hiveknek nyolc-tizszeresen kifizetni azt a hozzájárulást, ami rájuk esnék, ha mindenki kivenné a részét belőle, s igy végeredményben a hivek egy elenyésző csekély részére fog hárulni az egyházi terhek hordozása. De meddig fogják azt birni a mai sulyos gazdasági viszonyok között!

Sokkal radikálisabb eszközhöz kellene nyulni, hogy tartós eredményt érhessünk el: a hivek összességének megadóztatása, illetve a már kivetett adó szigoru felhajtása, egyfelől a sülyedő hajóról a fölösleges terhek kidobása, egyik középiskolánk megszüntetése másfelől, ezek azok a segitő eszközök, amelyeknek keresztülvitelét évek óta hasztalan szorgalmazzuk.

A deficit kisebbitéséhez járulna a Magyar Párt 1928 januári nagygyülésében tett azon javaslatom keresztülvitele is, hogy egyes szegényebb községekben, ahol két, sőt három felekezeti iskola tengődik egészen kisszámu tanulóval, felekezetközi megegyezés alap-

*) A marosi kör ez évi rendes közgyülésén tartott f. ü. gondnok-elnöki megnyitóját, már csak iránytmutató tartalmáért is, örömmel adjuk közre.

ján a gyengébb iskola szünjön meg működni, s a megszüntetett iskola fenntartója is járuljon hozzá a megmaradt iskola fenntartási költségeihez. Ily módon lényeges megtakarítást lehetne elérni minden egyháznál. Az első és harmadik mód végrehajtása elé a kisebbségi egyházak egymással szembeni irigykedése és elfogultsága vet gátat, amely egy magasztosabb cél érdekében is a köznapi kicsinyes felekezeti érdekeken nem tud felülemelkedni s emiatt minden ilyen és hasonló irányu felekezetközi megegyezés csődbe jut már a kezdet kezdetén, a második eszköz alkalmazása a saját egyházunk vezető emberei között duló harc és kicsinyeskedés miatt szenved késedelmet és tolódik ki évről-évre a megoldás addig, amig anyagi erőink teljes felőrlődése után késő lesz már ezen utóbbi mód alkalmazása is ugy, hogy egy helyett esetleg mindkét középiskolát kénytelenek leszünk feladni. Mert az állam támogatására nem számithatunk. Hisz ép ott az eredendő hiba, hogy mindig idegen segitséget vártunk, sohasem alapoztuk egyházunk exisztenciáját a saját erőnkre.

Komoly, erős elhatározás helyett a jobbra-balra ingadozás, gyors, erélyes cselekvés helyett a halogatás idejét éljük.

Hol itt a kivezető ut, hol a próféta, ki ezt megmutassa és biztos irányban erős kézzel vezessen?!

A fent vázolt sötét kép mellett csak elvétve jelenik meg egy-egy fénysugár, mint pl. vásárhelyi templomunk létrehozása. Olyan ez az eredmény, mint számumjárta Szaharán egy üde oázis.

A mi egy igaz Istenünk hintve minden áldását ezen egyházközség hiveire, annak vezetőire nemcsak azért, hogy örök emléket emeltek hitbuzgóságuknak és áldozatkészségüknek, hanem azért is, hogy csügged egyházunk jövőjéért már-már kétségbeeső lelkünkbe ujabb reményt öntöttek, amikor demonstrálták: van még élniakarás, áldozatkészség s van hit a jövőben. — A gyülést megnyitom.

K. Nagy Árpád.

Hozzászólás

a „Haladás vagy visszafejlődés"-hez.

Magas hegycsucson állottam az erdőszélen, zordon, szürke sziklák között, mohalepte vén óriási fenyőszálak tövében. A hatalmas sziklaszirtek zugaiban élő piros vadszegfüvirágok nyilottak: mindenike egy-egy gyöngéd, bájos és szeretetteljes gondolatja volt a zordon, fenséges természetnek.

A Nap teli aranykereke lassan gördült le az égen. Karimája már érintette a kék látóhatárt. Biborszinü és rubintkőszinü és sárga és rózsás és sáfrányszinü köntöst váltó felhőcsipkék serege lebegett a magasságokban: lehelletfinom dekorációi a hatalmas, a grandiózus természetnek. Halk, puha lépésekkel érkezett a homály s reáborult az alattam és előttem pihenő tájra. A vénséges fenyőfák

lágyan ingatták fejüket s bólintgatva beleszenderültek százados álmukba. Csöndesség volt és magányosság, csak a szivem verését hallottam.

A reámboruló fenségesség sulya alatt az Ur közellétét éreztem s mélységes megilletődéssel rebegték ajkaim: Dicsőség a Szeretetteljesnek, az Üditőnek, a Fenségesnek, az élő Istennek!

S az éjszaka reáteritette bársonyköpenyét a nagy Mindenségre és fejem fölött kigyulladtak miriádnyi csillagmécsek... és a megjelenő Végtelenségben az Ur ittlétét éreztem, és mély alázatossággal rebegték ajkaim: Dicsőség a Határtalannak, a Véghetetlennek, az Örökkévalónak, az élő Istennek!

Mint szegény ember mentem föl a csucsra, s mint gazdagsággal telilelkü ember tértem vissza.

Hetekig éltem a kincses gazdagságból...

S azután ujra fölmentem kincses gazdagságot keresni.

Mire fölértem, egyhangu szintelen köd feküdte meg a csucsot. Nem láttam a mohás fényőóriásokat, a szürke sziklaszirteket, a pirosan égő vadszegfüvirágokat eltakarta a ködköpenyeg. A napsugár nem világitott, az ezerszinü felhőcsipkék nem voltak meg. A morózus csöndben leszállott a csillagtalan éjjel.

Dobogott a szivverésem, és — nem éreztem az Ur közellétét; csak a tartalmatlan ürességet körülöttem.

S lejöttem onnan üres kézzel, üres lélekkel...

Mint szegény ember mentem föl, mint szegény ember jöttem vissza.

Lyra a lélek, plectronja a tárgy.

* * *

Óriási házban voltam, magas, komoly és komor, rengeteg teremben. Tompa, egyhangu szürke világosságban nagyhomloku tudósok, szónokok, bölcsek ültek a pódiumon. A vallást és Istent elemezték és magyarázták. Hallgatott a hallgatóság.

És fölsorakoztak a vallásbölcseleti érvek, és gomolyogtak az ontológiai, a kozmológiai, a fizico-theológiai argumentumok metafizikai ködszerkesztményei és az ész-okok; és játszottak és kergetőztek önmagukkal, önformáikkal, mint a macska saját farkával. Zörgött a malom, de a lisztet nem láttam. És sarjadoztak a szóvirágok és égtek a gondolatlángok.

Megnéztem közelebbről: a buján sarjadozó szóvirágok nedvtelen, illattalan herbariumvirágok voltak, a gondolatlángok fényeskedtek ugyan, de nem melegitettek.

És a hervadt, sápadt szóvirágokból és hidegenégő gondolatlángok gőzköréből kilépett egy emberielmealkotta ködképszerkesztmény: egy construált, halott és vértelen transcendens Lény. S ezt — reárakván az Omnipotentia, az Ubiquitas, az Infinitas attributumpalástját — elnevezték Istennek.

Féltem tőle. És tovább némáskodott a hallgatóság...

És egyszerre csak kinyilott a terem egy magas ablaka s beáramlott az ezerszinü meleg napsugár és megvilágitotta az arcokat, beömlött a ház előtti kert és tájék zaja, az Élet zaja, bekondult egy templomnak harangbugása, fölemelte a sziveket, megtermékenyitette a meddő lelkeket. Elfakult és elenyészett a halványképü, vértelen herbariumlény, — harmónia töltötte be a termet és — az Őt áhitozók előtt megjelent az Élő Isten... Fölszabadulva ujjongott a hallgatóság: Alleluja, alleluja!...

Lyra a lélek, plectronja a tárgy.

* * *

Az egyptomi Medinet Habu-ban áll a Memnon-szobor: hallgatag kőkolosszus. Csak akkor szólal meg, ha reásüt a felkelő szines napsugár.

* * *

A természetes ujitások kopognak az ajtón s bebocsáttatást kérnek. Elodázhatók, de el nem utasithatók, éppen mert természetesek és ezért szükségszerüek. A szokások járommá válhatnak, legyenek bár tiszteletre méltóak,

„...De hogyha mindent ural a szokás,
Nem épül s el nem készül sohasem
Az Igazságnak tiszta temploma...
És omladék az omladékra gyül,
Toronymagasra nő a tévedés
S az Igazság napfényre nem kerül."

(Shakespeare.)

W. M.

Zárszó.

Ezt a rovatunkat utóbbi időben teljesen lefoglalta a képeknek templomainkba való bevitelének megvitatása. Most már, a Főtanács tövében, mely e kérdésben dönteni fog, illő, hogy lezárjuk a vitát. Mintegy összefoglalásul és részben kiegészitésül azonban legyen szabad a szerkesztőnek is megtennie a maga észrevételét e kérdéssel kapcsolatban.

Mindenek előtt azzal kell tisztába jönnünk, hogy milyen szempontból vehetjük ezt a kérdést vizsgálat alá. Nem tartok helyesnek két szempontot a felvetettek közül. Egyik az, hogy ez a kérdés már eldőlt, mert Dávid Ferenc kidobatta a képeket a templomokból. Bármennyire elismerjük is Dávid Ferenc nagyságát, s bármennyire iparkodjunk is az általa megjelölt utakon haladni, mégsem fogadhatjuk el dogmául összes intézkedéseit. Sőt, ha minden kri-

tika nélkül, csak az ő tekintélyének alapján fogadnánk el némely dolgokat, akkor tagadnók meg őt a legjobban. Mert Dávid Ferencben nem a részleges volt a fontos, hanem az egész — nem a betü, hanem a szellem. Az az *irány* és az a *módszer*, amelyet reánk hagyott. Az igazság kutatásának merése és vállalása vallási téren is: ez a Dávid Ferenc öröke.

A másik szempont, amely felvetődött, hogy ennek a megvitatása nem a hivek, hanem a Főtanács feladata, annyira bürokratikus hódolattal hangzik, hogy azt szinte cáfolnunk sem kell. A katolikus egyház dogmái szerint lehetne talán azt mondani, hogy valamely hittétel megformulázására egyedül csak az egyetemes zsinat illetékes; ám ez alól is van kivétel, pl. a pápa csalatkozhatatlanságának kimondása után, a pápa is illetékes dogmákat *formulázni*. A protestáns egyházak alapelve azonban épen az, hogy a tekintély elve nem az egyházon, hanem a Biblián épül fel, melynek természetes következménye, hogy mindenki olvashatja és magyarázhatja a Bibliát: tehát az összes vallási kérdéseket is. Nálunk, unitáriusoknál, még ennél is több szabadság van engedve az egyéni értelmezésnek, ugyannyira, hogy még papjainktól sem vesznek be semmiféle olyan esküt, amely megtiltaná nekik a szabad kutatás és véleményalkotás lehetőségét. A Főtanács, mint legfőbb törvényhozó testület, dönt és törvényt alkot, de rendesen a körök, szakbizottságok és mások megkérdezése után. Épen ezért minden oly tárgy megvitatásával, mely egyébként sem a közerkölcsiséget, sem az egyház egyetemes létét nem sérti vagy veszélyezteti — tulajdonképen a Főtanácsnak teszünk szolgálatot, amennyiben feltárjuk a kérdés megvitatásához szükséges adatokat s egyuttal a nem hivatalosak felfogását is erre nézve.

A jelenlegi kérdést három szempontból lehet vizsgálni. Történelmi, hittani és gyakorlati szempontból. *Történelmi* szempontból nézve a dolgot, le kell szögeznünk, hogy a legujabb archeologiai kutatások szerint megdőlt az az érv, mintha az első keresztények (kiknek elveihez és életmódjához alkalmazkodni a legtöbb protestáns egyház igyekszik) üldözték és gyülölték volna a müvészetet és nem türték volna meg azt imahelyeiken. Már a katakombákban is találkozunk a keresztény müvészet első nyomaival s később, amikor a keresztények megkapták a római és görög templomokat, mindenütt meghagyták a régi szobrokat, festményeket, diszitéseket, amennyiben azok nem voltak erkölcstelenek. Tertullianus támadása sem a müvészetek ellen volt, hanem korának léha és erkölcstelen irányu müvészetét kifogásolta csupán. Clement de Alexandria pedig igen szépen nyilatkozik a müvészetekről irásainak „Emberi müvészetek és isteni tudomány egyaránt Istentől származnak" cimü fejezetében. A kereszténység további történetében három olyan mozgalommal találkozunk, amely a müvészeteket támadta: az aszkéticizmus. ikonoklaszticizmus és a puritánizmus. Az aszkéticizmus a

világ minden öröméről való lemondást hirdette a tulvilági üdvösségre való előkészület kedvéért s igy a müvészeteket sem ápolta. Viszont sehol sem látjuk, hogy mozgalmat inditott volna a képeknek és szobroknak a templomokból való eltávolitása végett. Az ikonoklasztizmus, melyet a történelem (magyarul) igy ismer: képrombolók, a „*kiábrázolások*" ellen tüntetett a második parancsolat alapján, viszont a müvészet többi ágait igen élénken pártfogolta. Végül a puritánizmus a protestáns visszahatás elve alapján kifogást emelt a templomok diszitése ellen, az ótestamentumból véve a tiltó intézkedéseket, ám ugy válogatva ki azokat, hogy ahol azok például ceremoniát, tehát bizonyos fajta müvészetet is irtak elő, ott azonnal hátat forditott ugyanannak a forrásnak, ahonnan előbb pedig főérveit szerezte. Általában soha sem szabad felednünk, hogy a puritánizmus—visszahatás volt, amelyet ma már azok sem követnek, akik pedig a puritánok közvetlen leszármazottjai: az angolok és amerikaiak.

Ha a müvészet és vallás közötti elletétet keressük, akkor azt a nem-keresztény Platónál találjuk meg, aki három érvet hozott fel a müvészet ellen a Köztársaságról irott utópiájában: 1. a müvész teremt minden különösebb tekintet nélkül a jóra és a rosszra, tehát nem áll erkölcsi alapokon; 2. a müvész a külsőleges és ezért felületes oldalát imitálja mindennek, következésképen igen távol áll az igazságtól; 3. a müvészet, legyen az költemény, festmény vagy dráma, egyaránt a szenvedélyek felizgatását idézi elő. E három okból kifolyólag az ő elképzelt Köztársaságában nem tartotta kivánatosaknak a müvészeteket. Ez a nézet azonban, amint látjuk, egyáltalán nem keresztény s talán az igazságához is sok szó fér. Arisztotelesz például, a másik görög filozófus-óriás, egészen másként vélekedik a müvészetekről. Az az igazi filozófia, mondja ő, amely az emberi természetet a maga egészében tárgyául veszi. Tehát a müvészet, mint az emberi természet egyik legspontánabb megnyilatkozása, szintén hozzá tartozik a filozófia tárgyköréhez. A világmindenség tervszerüen, okszerüen felépitett rendszer s igy a müvészetnek is, mely már létezésével igazolja szükségszerüségét, kell, hogy valami kiváló szerepe legyen az életben.

Mindmáig a kereszténység és a müvészet egymáshoz az Arisztotelesz által adott formula révén közeledtek s gyarapitották egymást. A müvészet igen nagy mértékben hozzájárult a kereszténység áhitat emeléséhez, viszont a kereszténység alkalmat adott a különböző müvészeteknek a fejlődésre azzal, hogy tárgyat adott. Bármely más vallást vagy világmozgalmat is vizsgáljunk, egyik sem tudott olyan tárgyakat adni s következésképen oly termékenyitőleg hatni a müvészetre, mint a kereszténység.

A reformáció s a Zwingli és Dávid Ferenc képek elleni harca részben visszahatás volt, részben pedig annak a ténynek a felismerése, hogy a müvészet nem szolgálni, hanem kormányozni

kívánta már akkor a vallást. Az ilyen káros hatás ellen természetesen kellett és ezután is kell tiltakozni s ez a tiltakozás sokszor bizony képrombolássá is fajulhat, de azután ismét csak össze kell, hogy találkozzanak müvészet és vallás.

Egyetemes egyháztörténeti szempontból tehát nem lehet kifogást emelni a képek ellen. A mi sajátlagos unitárius történelmünk sem tiltja ezt. Hogy Dávid Ferenc és az angol és amerikai puritánok, az ottani unitáriusok ősei, miért emeltek kifogást ellenük, azt is láttuk. Viszont a mi régebbi erdélyi templomaink valóságos tárházai a régi magyar müvészetnek dekorative legalább; gondoljunk csak akár a kövendi, akár más templomunkra, ahol a nép a maga tudása és izlése szerint iparkodott müvésziessé tenni a templomát. Angol és amerikai testvéreink pedig valósággal versenyre kelnek templomaik minél diszesebbé és müvésziesebbé való tételében. Amerikában külön egyesület, az Unitarian Art's Guild foglalkozik a müvészet felkarolásával vallásos életünkben.

Hittani szempontból nem kell sokáig birálgatnunk ezt a kérdést, mert hiszen a fennebbi elmélkedésünk során ez is elintéződött nagyjában. Mindössze a második parancsolat meg nem szegését kell szem előtt tartanunk, hogy Istent magát ki ne ábrázoljuk.

Gyakorlati szempontból nézve azonban a dolgot, kénytelenek vagyunk állást foglalni a képeknek és szobroknak templomunkba való bevitele ellen. Mindenek előtt tudnunk kell azt, hogy a protestáns templom egészen más célt szolgál, mint bármely más templom. Minden más templom ugyanis áldozat-bemutatási hely, oltárral vagy annak megfelelő hellyel. Csak a protestánsok jutottak el arra a vallási magaslatra, hogy Istennek szellemiekben (imában, stb.) mutassanak be áldozatot buza, kenyér, bor, tömjén, stb. helyett. Ennek megfelelőleg a protestáns istentisztelet középpontja nem egy áldozat bemutatása, hanem Istennel való találkozásnak előkészitése a Róla nyert megismerések alapján. Ezért, amig a katolikus templomokban egyáltalán nem rontja le sem a templom, sem az istentisztelet egységét az, hogy a templomban nemcsak egy, hanem több oltár, Mária, Szent Antal, stb. imádkozó helyek, képek, szobrok vannak, mert hiszen ugyanegy időben több helyen is mutathatnak be áldozatot, imádkozhatnak — addig a protestáns templomot még elképzelni sem lehet két vagy három szószékkel, még kevésbé ugy, hogy azokon mind egyszerre prédikáljanak is. A protestáns templom nem tagolható részekre, annak, mint egyetlen imának kell Isten felé szárnyalnia és vonzani. Nézetem szerint tehát, bármily magasztos tárgyu legyen is egy kép vagy szobor, az nem való a mi templomainkba akkor, amikor mi ott istentiszteletet tartunk a magunk lithurgiája és felfogása szerint. Az részekre tagolná a templom, az istentisztelet, az ima, a hivek közösségének nálunk nélkülözhetetlen egységét. Ez a főkifogásom a képek és szobrok ellen, nem is emlitve azt, hogy nálunk, a mi szegényes

viszonyainknak megfelelően, olcsó, fércmunkát kellene beállitanunk templomainkba, amelyeknek még a tárgya sem lenne elég magasztos, mert bizonyára egyházi nagyjainkat festetné meg a legtöbb egyházközség. Az ellen meg egyenesen tiltakoznunk kell, hogy akár Dávid Ferencnek, akár bármely más, egyébként kiváló egyházi nagyunknak a képét előbb vigyék be a templomba, mint a názáreti Jézus képét!

Viszont igenis szükségesnek látom, hogy a müvészet minden más ágát, épitészeti kiképzéseket, dekorációkat, festészetet, kézimunkákat, világitást, zenét, stb. vigyünk be templomainkba. Azok nem törik meg a templom egységét, mert természetüknél fogva egyetemes hatást adnak.

A Főtanács természetesen határozni fog e kérdés felett, szeretnők, ha a lapunkban elhangzott véleményeket is elolvasnák és meghallgatnák határozathozatal előtt.

S ezzel a Hozzászólás rovatnak ezt a kérdését lezárjuk. Megmarad azonbau tovább is ez a rovat, hogy lehetővé tegye közérdekü egyházi és vallásos kérdéseknek megvitatását. A szerkesztő kéri az olvasókat, érezzék olyan barátjuknak ezt a lapot, amellyel néha el-elbeszélgetnek s megvitatnak egyes dolgokat.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Lapunk jelen száma a szerkesztő betegsége miatt késett.

Unitárius Kereskedők és Iparosok Köre.

Végre megalakult nálunk is az első Kereskedők és Iparosok köre. Szükségessége már régóta érzett. Amint a falu népének megvannak a maga külön problémái, épugy megvannak a városi embernek is, még pedig sokszorozott mértékben és differenciáltan. A városi hivatalnok és tisztviselő osztály külön csoportot alkot a maga problémáival, életkörülményeivel, s az iparos-kereskedő társadalom szintén külön csoportba kell, hogy különüljön, ha nem akar egyszerüen utánzó, követő és vezetett lenni abban a másik városi csoportban. S pedig nem akar. A két csoport között ugyanis nem az a különbség, hogy az egyik tanultabb, mint a másik, vagy hogy az egyik intelligensebb lenne, mint a másik, hanem csak abban, hogy ugy a tudásuk, mint az intelligenciájuk másfajta, s egymástól különböző. Eltekintve attól, hogy ma már kereskedők és iparosok között egyáltalában nem ritka az érettségivel, sőt egyetemi doplomával biró ember — az ipar és a kereskedelem akkora szaktudást követel meg, hogy abban otthon lenni egyáltalán nem kis dolog. Ezért el lehet mondani, hogy amennyire értelmetlenül állana egy kereskedő, vagy iparos, ha valami irodába betévedve, ott a magasabb

nemzetgazdaságtan tételeiről beszélne valaki, ép oly értetlenül állana az a tisztviselő, vagy tanár, aki a mühelybe betévedve valami szakbeszélgetésnek lenne fültanuja. Vagyis, a kétféle foglalkozásu ember között nem rangbeli s nem intelligenciabeli különbség van, hanem csak a foglalkozással járó szaktudás különbsége. Nem lehet tehát azt kivánni sem egyiktől, sem másiktól, hogy a másiknak alárendeltjévé váljon, még egyházi célu egyesületekben sem. A római katholikus egyház már régen felismerte a modern időknek ezt a követelményét, s külföldön, különösen Németországban, de Magyarországon is, s legujabban Kolozsvárt, megszervezte a római katholikusok Iparos és Kereskedő Egyesületeit. Ez a külön való megszerveződés nem azt jelenti, hogy ezentul tehát külön utakon fog járni egy egyházközség iparos-kereskedő és intellektuel közönsége, hanem igenis azt, hogy mindenik a saját egyesületében otthon érezve magát, most már bátran és a második sorba való kerülés veszélye nélkül fog eljönni minden olyan gyülekezésbe, amely az egyházközség hiveinek egyetemességét hivja össze. Ha mindenik csoport tudja, hogy neki magának meg van a saját köre, s hogy ennek révén őt, foglalkozását, világnézetét, céljait, elfoglaltságát a többiek is megértik és méltányolják, — akkor nyugodtan és önérzetesen vesz részt az egyházközség életében, ahol eddig esetleg azért nem vett részt, mert ugy érezte, hogy őt ott mellőzik, hogy ő nem elég „müvelt", vagy nem elég gazdag ahoz, hogy az eklézsia vezető elemével egy sorba állhasson.

Az elmondottakon kivül erre a külön megszervezkedő csoportra vár az iparos és kereskedő ifjak felkarolása is, akik bizony a háboru után mindenkinek mostoha gyermekei voltak. Végül pedig szakelőadásokkal, megbeszélgetésekkel képezhetik egymást, s megvitathatják az eklézsia anyagi helyzetének állapotát, amelyhez nekik, mint szakembereknek, kétségtelenül a legnagyobb hozzáértés jogán, privilégiumuk kell, hogy legyen.

Kolozsvárt október hó folyamán alakult meg az Unitárius Kereskedők és Iparosok Köre. A beszervezés munkáját Szent-Iványi Sándor lelkész végezte, de a megalakuló gyülésen részt vett Főt. Dr. Boross György püspök ur és Ürmössi Károly espereslelkész is. Az első tisztikar igy alakult meg, diszelnök: Ormai Kálmán, elnökök: Király József és Tana Ferenc, ü. v. alelnök: Müller Géza, főtitkár: Andrássi Gyula, pénztáros: Papszt Gyula, ellenőrök: Kahlfürst Imre és Nagy Károly, teremgazda: Andrássi Ferenc, könyvtáros: Major József. Az U. K. I. K. legelső tiszteletbeli tagjául választotta meg Demény Andor, egyházi müszaki tanácsos afiát, mint aki az egyházi életben, valamint az ifju egyesület megszervezésének terén áldozatos munkásságával kitünt. Az U. K. I. K. egyházi elnökévé Szent-Iványi Sándort választotta meg. Reméljük,

hogy az ifju egyesület szép munkálkodást fog kifejteni, s megvalósitja a hozzáfüzött várakozásokat.

Székelykeresztúri főgimnáziumunkról örömmel jelentjük az alábbiakat: A székelykeresztúri főgimnázium uj tanévének kezdetén az iskola népessége és elhelyezési viszonyai a következő képet mutatják: Beiratkozott összesen 147 tanuló. Ebből unitárius 96, ref. 35, róm. kath. 13, lutheránus 2, izr. 1. Az alsó tagozaton (I– III. o.) 70, a felső tagozaton (IV—VII. o.) 77 tanuló van. Nemzetiség szerint: 145 magyar, 1 német és 1 zsidó. Ez a létszám a mult évivel egyenlő, csupán az unitáriusok száma apadt 2-vel. Más intézetekből jött 11, mig tőlünk más intézetbe csak 4 távozott.

Az iskola a Küküllő völgyében szabad területen nyugszik. Kertje mélyen lenyúlik a Küküllő és a Gagyi összeömléséig. Az iskola 3 része a bennlakás, a főgimnázium és a tápintézet mind különálló épületekből áll. A több hold területen legideálisabban fekvő tanintézet hatalmas fákkal beültetett parkjában, vagy a teljesméretü játszóterén, a gyümölcsös kertekben, a kavicsos sétautakon, a zöld pázsitos tereken, szabad levegőtől duzzadó tüdővel, egészséges idegzettel kora tavasztól késő őszig tanulnak, gyönyörködnek, fejlődnek a jövő magyar társadalom csemetéi.

A főgimnázium táp-intézetében 100 tanuló étkezik a jelenkori egészségtan törvényei szerint. Az internátus átalakult. A vén diákok kedves emlékeinek szintere uj diszleteket kapott. Az ősi bagolyvár ma palotává szépült. Az uj kettős ablakok, vakolt mennyezet, cement folyosók és festett falak, a világos és jól berendezett tanuló szobák, a villanyvilágitás áldásai, a jó levegőjü tiszta hálószobák, szellős folyosók, a célszerüség és egyszerüség az egész épületben mind a tanulás lehetőségének a biztositását szolgálják. Az ifjuság, tanárai vezetésével, gyakran meglátogatja a négy viz völgyében izzadtságtól barázdált testvéreit.

Érettségi eredmény: Az 1930. évben összesen 29 tanuló jelentkezett a juniusi és szeptemberi érettségi vizsgára; ezek közül 15 tanuló tette le sikerrel a vizsgát.

Orgonaszentelés. A szentgericei egyházközségünknek f. évi október hó 12-én egy igen-igen szép és magasztos ünnepe volt. Orgonáját, amelyet annyi áldozattal és kitartó munkával javittatott ki, ezen a napon szentelte föl és adta át a használatnak.

Délelőtt 11 órakor istentisztelet volt, amelyen Biró Izsák lelkész buzgó imája után az ünnepi és fölszentelő beszédet dr. *Varga Béla* egyh. főjegyző tartotta, ki Jakab apostol 5. levele, 13. verse alapján, oly szépen, világosan és meggyőzően beszélt, hogy kifejtett gondolatai és találó szavai az általános érdeklődés és a merő figyelem mellett a hallgatót hinni, bizni s még a legnagyobb szenvedésekben is remélni tanitották.

Délután Biró Izsák lelkész és Hegyi Pál kántor-tanitó vezetése mellett az ifjuság a „Kulturházban" egy jól sikerült népünnepélyt rendezett. Bükkösi Márton, Erdei Károly, Bereczki Károly, Iszlai Zita, Jakab Kálmán, Gál Domokos, Erdei Ferenc és Iszlai Irén szereplők megmutatták azt, hogy a mindennapi munka teljesitése és végzése mellett a közért is áldozni és tenni tudnak, ha azt a helyzet és a körülmények is ugy kivánják és ugy akarják, mind jók voltak és ügyesen játszottak.

De dicséret illeti az unitárius Énekkart is, amely szereplésével ugy az istentiszteleten, valamint a népünnepélyen is általános elismerést és tiszteletet szerzett magának. Helyét mindenik tag becsülettel állotta meg.

A már fennt jegyzettek és látottak mellett boldog örömmel szemléltük azt is, hogy e szép napon együtt ünnepelt felekezeti különbség nélkül az egész község. A nép látta a vezetők nemes példáját, sietett hitbeli különbség nélkül örvendezni az örvendezőkkel s testvéri kezet szoritva ünnepelni a nagy napon. Hite v. más vallása senkit félre nem vont, vissza nem tartott a szép és kedves ünneplestől. Oh, ha ez mindenütt igy lenne, be másképpen folyna akkor sorsunk, szegény elárvult, szenvedő népnek. L. M.

Rava emlékünnepe. Kedves kis bucsu-ünnepély zajlott le szept. 28-án a ravai öreg templomban Sárosi József öreg lelkésztársunknak 42 évi egyházi szolgálat utáni leköszöntése és kibucsuzása alkalmával. Beszédjének eszméje a „remény és emlék" volt. Remény, mellyel kezdette és folytatta nemes hivatását — és emlék, mellyel most már elvonul pihenni vágyó öregségével. Kellemesen eleveniti fel hosszu szolgálatának egyes nevezetességeit és a végén igen emlitésre méltó számadatokkal fejezi be bucsu-beszédét: „Eskettem 177 párt, kereszteltem 649 gyermeket, konfirmáltam 412-et és eltemettem 515 egyént." „E szószéken kezdettem meg első templomi szolgálatomat — bárha közben 14 évig Székfalván szolgáltam —, most 28 évi emlék után ugyancsak e szószéken és e templomban fejezem be azt, áldott legyen e hely és e templom, a hivek stb." Ezután következett a ravai kántornak ez alkalomra választott bucsuzó énekszólója. Utána az egyházközség gondnoka elbucsuzik Rava község nevében. Majd Ajtai József tanitó könnyek között válik meg szolgatársától. Berecki József bucsuszavai után Barabás Béla lelkész áll a bucsuzó pap elé, megemlékezvén arról, hogy Sárosi bácsi volt az, ki bevezette őt egyházi hivatalába és most éppen ő neki jutott az a szerencse és kedves megbizatás, hogy az egyházkör, a munkatársai és körünk vezetője, az esperes

Aki gyümölcsfa-csemetéket akar beszerezni, szerezze be szükségletét Nagyenyeden Szabó Albert unitárius presb. afiánál, aki faoltványtelepéről a legjobb fajtáju és minőségü fákat szállitja. Vételáraiból 10%-kot is nagyenyedi egyház segélyezésére ajánlott fel.

nevében kívánjon hosszu, hüséges, pontos és békés lelkészi szolgálata után kellemes, nyugalmas öregséget az ő szülőfalujában és családja körében. E szavak után meglepetésszerüen veszi elő a főpásztor bucsu-levelét, felolvasván azt a gyülekezet előtt, meleg szavak között nyujtván át azt a bucsuzó Józsi bácsinak, ki most már könnyeket ejtve vesz bucsut mindenkitől — a gyülekezetnek könnykisérete mellett. B. B.

Le a kalappal! Egy hirlapiró egy nagy skót városban és a vidékén több templomba ellátogatott. Különös élvezete telt annak a lelkésznek a beszédében, akinek összesen hét hallgatója volt a templomban s mégis hüséggel végig mondotta a prédikációját, éppen mintha egy hely sem lett volna üres. A beszéd érdekes és jó beszéd volt s a lelkészt nagy elismeréssel emlegette tudósításában: Le a kalappal az ilyen pap előtt!

Az özvegy asszony olajos korsója. Az egyház — köztudomásu — minden belső emberre kirótta az egyházi adót s igy Szinte Sándor désfalvi kántor-tanitó afiára is, aki éveken keresztül lelkiismeretes buzgósággal szolgálta egyházközségét s egyházunkat. Szinte Sándor afia folyó év szept. 7-én elhalt Désfalván szeretteinek és egyházközségének mély fájdalmára. Özvegye szül. Hadházy Janka becsületbeli kötelességének tartotta, hogy a kirótt 500 Lei egyházi adót — nehéz körülményei között is — megfizesse, példát mutatván sokaknak, hogy kötelességét teljesitse az egyház iránt. Aki kegyelettel, szeretettel és az elhunyt iránt hüséggel hordozza az igát, megérdemli az az özvegy asszony, hogy korsójából az olaj soha ki ne fogyjon.

Melvin Welke, a mult évi főtanács alkalmával nálunk járt ifjú amerikai lelkész befejezvén európai tanulmány-utját, hazatért. Bortland városában, Oregon állam, az unitárius egyházközség másodlelkészének választotta meg.

Missziói munkálkodás. A háromszéki egyházkör erdővidéki részében október hónapban a missiói munkálkodás tovább folyt. Október hó 5-én a munkába önként bekapcsolódott Ürmösön gyült össze a tagozat, s a templomot egészen megtöltő hivek nagy érdeklődése mellett végezte feladatát. Kovács Lajos brassói lelkész imát mondott. Taar Géza nagyajtai lelkész az összejövetel célját ismertette. Lőfi Ödön bölöni lelkész igen érdekes, újszerü magyarázatokban fejtegette az unitárius vallás lényegét és főbb hitelveit. Szavaltak: Nagyajtáról Gyulai Ilona tanitónő, Bölönből Tana Rákhel és Lőfi Lajos, Brassóból Gagyi Berta. Az ürmösi dalárda Nagy Arpád énekvezér vezetése mellett két számot, nagy gyakorlatra valló összhangban adott elő. A gyülekezeti kezdő és bezáró éneket László Ferenc bölöni énekvezér vezette. A vallásos ünnepélyt, melyen a szomszéd egyházközségekből is többen jelentek meg, Fekete Lajos helybeli lelkész zárta be.

Október hó 26.-án a tagozat Brassóban gyült össze, ahol unitárius templom hiányában a vallásos ünnepély a magyar evangélikus templomban szintén igen nagy érdeklődés mellett folyt le. Az énekvezéri teendőket Gazdag Miklós nagyajtai énekvezér látta el, aki a műsor keretében is egy énekszólót igen szépen adott elő. Taar Géza áhitatos imája után Lőfi Ödön magyarázta meg a missiói munkálkodás célját. Fekete Lajos ürmösi lelkész a kereszténység mai feladatairól általános figyelem közben tartott előadást, a társadalom egészségtelen irányzataival szemben a keresztény jóságban és szeretetben jelölve meg az élet igazi célját. Általános tetszés mellett szavaltak: Bölönből Lőfi Lajos, Ürmösről Tóth András és Nagyajtáról Darkó Gyuláné. Kovács Lajos helybeli lelkész bezárót mondott. Műsor után barátságos összejövetel volt a vendégek tiszteletére, melyen a helybeliek is tekintélyes számban vettek részt. Meg kell említenünk, hogy a műsor két énekszáma, egy szóló és egy duett, elmaradt, amelyet a rendezőség felkérésére bölöni felekezeti iskolánk tanerői voltak szivesek magukra vállalni. És minden előzetes bejelentés nélkül elmaradtak, váratlanul kellemetlen meglepetés elé állitva egy nyilvánosan is hirdetett programmal szemben egy városi gyülekezetet, melynek tagjai között más felekezetüek is számosan voltak. Mi úgy érezzük, hogy ennek nem lett volna szabad megtörténnie. A vállalt kötelesség teljesitése szent és becsületbeli dolog. Felekezeti tanerők nem lehetnek útmutatók semmi okon a lelkiismeretlenségben és kötelesség mulasztásban.

Vidéki lelkészkörök vezetőségei évi jelentéseiket lehetőleg nov. 20-ig juttassák el a központi lelkészkör elnökéhez.

A Nagyenyeden tartott tanitótovábbképző tanfolyamon megjelent unitárius tanitók és tanitónők, a nagyenyedi unitárius egyház részére hármonium (orgona) alapra 1000.— leut adományoztak, fogadják ez uton is érette az egyházközség köszönetét. *Nagyenyedi Unitárius Egyházközség.*

Hymen. Pálfy Sárika és Ekárt Andor ny. szentlászlói lelkész, október 19-én házassági szövetséget kötöttek Szabédon, melyre az egyházi áldást Vári Albert, kolozsvári kollégiumunk vallástanára adta rá. Sok szerencsét és boldogságot kivánunk. — Gálffy Margitka, Gálffy Ferencz firtosmartonosi énekvezér tanitó leánya és Farkas Domokos korondi énekvezér tanitó jegyesek.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába junius 24.-től október 24-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek: Györke Dénes Beszterce, Dávid Ferenc Egylet, Özv. Fazakas Domokosné, Fazakas Ferenc, Unitá-

---

Eladó a körösfői Kriesch Aladár nagy fali festménye: A vallásszabadság kihirdetése. Ugyszintén eladó Heinrich Gusztáv: Egyetemes irodalomtörténet, 4 kötet. Értekezni lehet a szerkesztőségben.

rius Egyházközség Fiatfalva, Zsakó János Marosvásárhely, Pálffy Dezső Marossóspatak, Nagy Lázár Balázsfalva, Serester Árpád Kökös, Filep Árpád Sáromberke, Biró Lajos Gagy, Konya Lőrincné Szentegyházasfalu, Török Lajos Énlaka, Csiki Lászlóné Marosvásárhely, Pataky Jánosné Kolozsvár, Csegezy Márton Beszterce 1930-ra; Dr. K. Nagy Elemér Marosvásárhely 1929-re; Vajda Antal Fiatfalva, Szabó Pál Kolozsvár, Buzogány Elek Bözöd, Szederjesi József Székelyszentmiklós, Csutak Józsefné Héjjasfalva, Ajtay János Kolozsvár, Özv. Biró Pálné Szőkefalva, Miklós János Samuné Dombó, Lőrinczy Zsigmond Marosvásárhely, Varga Dénes Torda 1929—1930-ra; Kádár Lajos Abásfalva 1927—1928-ra, Fekete István Medgyes 1927—1928—1929-re.

Alapitói dijban fizetett Polacsek Józsefné Arad 100 L.-t.

Kolozsvár, 1930. október 20-án. **Gálfi Lőrinc.** pénztárnok.

Irodalom.

Erdélyi Magyar Unitárius Naptár 1931. Megjelent az uj Unitárius Naptár az 1931. évre. Változatos tartalmu olvasmányok, pontos vásárjegyzék, tiszti névtárak, missziói utmutatások, elbeszélések, vallásos cikkek, versek, hasznos tudnivalók teszik ezt a Naptárt még az eddigieknél is értékesebbé. Mindenkinek meg kell vennie ezt a Naptárt egyszer azért, mert ez a legolcsóbb olvasmány, amit csak szerezhetünk, másodszor pedig azért, mert belőle sok mindent megtudhatunk egyházunk állapotáról, egyházközségeink számáról, belsőembereinkről, Dávid Ferenc-Egyletünk tisztikarairól, stb. Ára ez évben is csak 25 leu, mint eddig. Kapható mindenütt a lelkész uraknál.

„Szivemet hozzád emelem"

Női imakönyv, szerkesztőségünknél megrendelhető: fehér kötés 200 L., bőrkötés 200 L., egyszerűbb bőr- sarokkal 100., 80. és 60 Leu.

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő címére Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium küldendő

Kéziratokat nem adunk vissza!

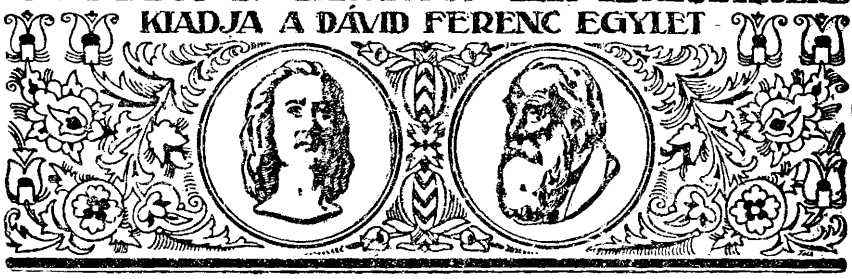
Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L. egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz

XL. évf. Cluj-Kolozsvár, 1930 december. 12. sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Jézus születése.

1. A mikor pedig megszületék vala Jézus a júdeai Bethlehemben, Heródes király idejében, imé napkeletről bölcsek jövének Jeruzsálembe, ezt mondván:

2. Hol van a zsidók királya, a ki megszületett? Mert láttuk az ő csillagát napkeleten, és azért jövénk, hogy tiszteséget tegyünk néki.

3. Heródes király pedig ezt hallván, megháborodék, és vele együtt az egész Jeruzsálem.

4. És egybegyűjtve minden főpapot és a nép írástudóit, tudakozódik vala tőlük, hol kell a Krisztusnak megszületnie?

5. Azok pedig mondának néki: A júdeai Bethlehemben; mert így irta vala meg a próféta:

6. És te Bethlehem, Júdának földje, semmiképen sem vagy legkisebb Júda fejedelmi városai között: mert belőled származik a fejedelem, a ki legeltetni fogja az én népemet, az Izráelt.

7. Ekkor Heródes titkon hivatván a bölcseket, szorgalmatosan megtudakolá tőlük a csillag megjelenésének idejét.

8. És elküldvén őket Bethlehembe, monda nékik: Elmenvén, szorgalmatosan kérdezősködjetek a gyermek felől, miután pedig megtaláljátok, adjátok tudtomra, hogy én is elmenjek és tiszteséget tegyek néki.

9. Ők pedig a király beszédét meghallván, elindulának. És imé a csillag, a melyet napkeleten látának,

Vári Albert ur
Str. Al. Vlăhuță 6 Loco [Bolyai-u.]

előttük megy vala mind addig, a mig odaérvén, megálla a hely fölött, a hol a gyermek vala.

10. És mikor meglátták a csillagot, igen nagy örömmel örvendezének.

11. És bemenvén a házba, ott találák a gyermeket anyjával, Máriával; és leborúlván, tiszteségét tőnek néki; és kincseiket kitárván, ajándékokat adának néki: aranyat, tömjént és mirhát.

12. És mivel álomban megintettetek, hogy Heródeshez vissza ne menjenek, más úton térének vissza házájokba.

Dicsőség a magasban Istennek.

(Dall. 128.)

Népek, keresztény népek,
Jertek, ünnepeljétek
A kilobbant égi fényt,
A megigért jövevényt:
Áldott, ki jön
Atyjának nevében.

Egek, harmatozzatok,
Örömkönnyet ontsatok,
A kiterjedt erősség
Ünneplőbe öltözzék:
Áldott, ki jön
Atyjának nevében.

Csodaváró éjtszakák,
Hirdessétek a csodát,
A mélység és magasság
Boldogan hogy mondhassák:
Dicsőség a
Magasban Istennek.

Pálffi Márton.

Karácsonyi ének.

(Angolból).

Mondd el a régi-régi csodás történetet,
Hogy váltott meg az égi végetlen szeretet.

Mondd el az ős regének hősét, a gyermeket,
Kit orvosuknak vártak a fölfakadt sebek.

Mondd el az ős regét, mondd. Az ember úgy feled,
A harmatot fölissza a perzselő meleg.

Mondd el a régi-régi meleg történetet.
A hiuság vásárán árult öröm hideg.

Mondd el a szép regét, mondd, s ha megkisértenek,
E szép regén acélozd szilárddá lelkedet.

Mondd el a régi-régi csodás történetet,
Mondd el és megtalálod az üdvösségedet.

Pálffi Márton.

A kolozsvári unitárius egyházközség nevezetes napja.

Szinte korszakalkotóan nevezetes napja volt a kolozsvári unitárius egyházközségnek november hó 30-ika. A szintén ez év folyamán történt orgonaszentelés után is majdnem fölényesnek mondható jelentőséget adott e napnak a villanyfény mellett megtartott esti istentisztelet, amely a templomban első volt a maga nemében. Egyetemes egyházi életünkkel való vonatkozásban is bizonyos fokig a kezdeményezés jellegét magán viselő jelentősége van e ténynek. Mert bárha tordai egyházközségünkben már korábban megkezdettek is az esti istentiszteletek, mint itt, de ezt egy olyan szerencsés körülmény tette lehetővé, amellyel kolozsvári egyházközségünk mai napig sem dicsekedhetik: a földgázzal való fütés lehetősége.

Ezt a hiányt — hála érette a Gondviselésnek — bőségesen pótolta — ugy a fütés, mint a világitás kérdésének megoldása tekintetében — az áldozatkész vallási és egyházias buzgóság. Ennek megnyilatkozása volt nehány évvel ezelőtt *Ormai* Kálmán nagyiparos és vállalkozó afiának azon szép ténye, melynél fogva — saját költségén 30.000 lei értékben — két fütőtestet adományozott templomunk részére. Gyönyörüen egészitette ki ezt az áldozatkészségi tényt most *Tana* Ferenc, elektrotechnikus atyánkfiának és kedves nejének: Czetz Vera urnőnek 50.000 lein felüli értéket képviselő adománya, amelyet a villanyvilágitási összes berendezéseknek s ezek között egy feltünően szép és impozáns méretü csillárnak saját költségén való beállitásával tett.

Ez adomány magában véve is értékes, a mai időkben éppen imponáló értékünek mondható. De sokszorosan értékessé teszi azt az adományozó lélek, amelynek melege sugárzik ki az adományleveleknek különösen is ezen mondataiból: „Alulirottak a krisztusi szeretet által vezéreltetve elhatároztuk, hogy a kolozsvári unitárius egyházközségnél 25.000 lei alapitványt teszünk.“

Ezen iskolai célra — tanuló ifju segélyezésére — tett alapitványt a következő felajánlással egészitették ki a buzgó adakozók: „A 25 000 lein felüli értéket — 26 820, azaz huszonhatezer nyolcszázhusz lei egyházunkhoz való ragaszkodásunk és szeretetünk jeléül és azon őszinte kivánságtól áthatva, hogy egyházunkon minden adódó alkalommal a lehetőséghez képest segitsünk, hogy magasztos hivatásának mindenkor áldásthozó munkával megfelelhessen, a Tisztelendő Egyházközségnek, mint szeretetadományt felajánljuk és annak szives elfogadását kérjük.“

Ezen saját magukat minden ékesszólásnál szebben dicsérő áldozatkészségi tényeket méltatták a jelzett, adventi sorozatot beinditó esti istentiszteleten ugy a fungens lelkész: Szent-Iványi Sándor, mint az adományokat az egyházközség nevében átvevő, megköszönő és rendeltetésének ünnepélyesen átadó egyházközségi gondnok: Dr. Ferencz József és alulirott esperes-lelkész. A főtisztelendő püspök ur

a köszönő, elismerő és áldástkérő szavakhoz atyai figyelmeztetést is csatolt, amelyekben különösképpen is a vidékről s nevezetesen székely testvéreink közül itt megélhetést kereső és munkában levő hitrokonoknak kötötte lelkükre az esti istentiszteletek látogatását.

Sok ilyen és hasonló ünnepet adjon a Gondviselés egyházközségünknek és többi egyházközségeinknek is! Akkor aztán „ne félj kicsiny sereg . . .“

Ürmösi Károly.

Az örökélet.

Az alvó világ csendjében,
Amig a test alszik, pihen:
Az örök lelki fény kél, száll,
Utjában nem pihen, nem áll.

Összeköt hivőt, hitetlent, —
A szem nem lát semmit, ott bent,
S majd fölébredve néz vissza
A sötét éjbe, a multba.

A lélek szól némán, csendben,
Amit gyüjt az emlékképen
S még ébren is néha-néha
Titkon fényt fog fel, küld tova.

A küzdő világ zajában,
Amig a test fárad, roppan:
Lelki tűz melege kél, száll
Munkája öröklét, halál.

Ember! előtted a végzet:
Testi halál, örökélet.
Szived vére, lelked fénye
Az Isten szent teremtménye.

Elindulsz az életuton,
Veled, az Ur, kisér folyton —
Ember ébredj! — szólit — s kérjed:
Megbocsátja minden vétked.

A jó Istent szeresd, áldjad,
Tiszta legyen minden vágyad,
És ha jó a cselekedet
A jutalom örökélet.

Kozma Miklós.

Az én életem.

Az én életem Isten hiten épült.
Ó, mert mi lenne e nélkül a lét? . . .
Van egy Isten, örök nagyhatalmú,
Ezt hirdeti minden, a mi él.

Az én reményem nagy szeretet forrás,
Mely megfüröszti mind a lelkeket;
Hirdetem, hogy lesz egy boldogabb kor,
Melyben az ember önmagára lel.

Az én szerelmem a föld, amely táplál,
S mindig forrása az ős erőnek.
Melynek porából fakad itt az élet,
S hová vissza hull minden-minden.

Pálffi Miklós.

A zsidók királya.

Irta: *Frank Harris.*

Személyek:

Hushim. A Benjamin törzsbeli asszony, felesége Simonnak és anyja két fiunak, Rufusz és Sándornak.

Simon. A Cyrénebeli. Egy kis föld birtokosa Jeruzsálem mellett, a Bethelbe vezető uton.

Szin: Jeruzsálem.

Idő: Az „Előkészület" napjának első órája.

Hushim: Szóval tudod, ugye, hogy mit kell tenned? A Templomhoz kell menned a második órára, hogy Joaddal találkozz. Ő majd elvisz téged a főpaphoz. Joadot meg fogod ismerni könnyen, ugy lesz öltözve, mint egy pap. Ne feledd el majd megdicsérni a ruháját. Mondd neki, hogy még sohasem láttál olyan csinos embert, mint ő. A kis termetü emberek rendesen szeretik azt hinni magukról, hogy hóditó a megjelenésük. A főpapnál se felejtsd el a bókokat. Mond, hogy ők az igazság valódi forrásai és tárházai a bölcsességnek. Mondj... ami eszedbe jut. Ne félj attól, hogy tulzásba esel. A szent emberek amugy is mindig tulzásba esnek maguk is...

Simon (bólint): No, majd megpróbálom.

Hushim: Ha vissza nem jössz a negyedik óráig, majd elküldöm Sándort tudakozódni. Tudod, hogy én is milyen aggódva várom az eredményt. Meg kell, hogy kapd a Templom ajtónállói tisztét. S megkapod, ha jól forgatod a nyelved. A hizelgés olyan, mint a méz: minél kevésbé érdemled meg, annál inkább örülsz neki.

Simon (mentében): Lehet, hogy igazad van Hushim.

A tizenegyedik óra az Előkészület napján.

Hushim: Na, csakhogy haza jöttél valahára! Meg van az állás? Beszélj.

Simon (végigsimitva homlokán): Nem tudom.

Hushim: Nem tudod? Hát ki tudja, ha nem te? Beszéltél Joaddal?

Simon (fáradtan leül): Nem is láttam őt.

Hushim: Nem láttad? Ó, hát becsapott a gyalázatos?! Hát aztán mit csináltál, hogy ő nem jött el?

Simon: Semmit. Ó, én olyan fáradt vagyok, Hushim.

Hushim: Fáradt? De hát mitől? Mi történt? Beszélj már! Megnémultál? Vagy beteg vagy?

Simon: Nem beteg... csak fáradt.

Hushim: Fáradt, fáradt!! Ekkora nagy mihaszna és fáradt...

Simon: Ó, ha tudnád...

Hushim: Ha tudnám... Megőrjitesz ezekkel a titokzatos szavaiddal. (Megrázza). Te buta, beszélj már értelmesebben!

Simon: Nem lehet haragra okod, asszony!

Hushim: Nincs okom?! Ó, ó! Hát, persze, ez a vége, ha az ember idegenhez megy feleségül. Még egy ajtónállóságot sem tud szerezni... Bizony, igazuk volt, akik...

Simon: Ne kárpálj, Hushim. Figyelj ide, elmondok mindent.

Hushim: (Szemeit törülgetve): Megkaptad az állást vagy nem, csak annyit akarok tudni.

Simon: Ne haragudj, asszony, de én nem is jártam arrafelé.

Hushim: Szentséges egek! Nem is járt arra felé! Hát merre jártál, mondd, merre jártál?

Simon: Adj innom, szomjas vagyok.

Hushim (bort ad): Merre jártál, te szerencsétlen?

Simon: Kimentem a mezőre s dolgoztam a második óráig. Akkor elindultam a város felé. Amikor a Templomtól a Golgothához vezető utra értem, óriási tömeg jött szembe velem. Lehetetlen volt tovább menni. Megállottam hát, s a körülállók beszédéből kivettem, hogy két tolvajt és egy északról jött rajongót visznek keresztre feszíteni. Mindenki ezt az északról jött férfit akarta látni. Azt mondták, hogy forradalmat akart csinálni, király akart lenni Izrael felett. Némelyek azonban rejtélyesen bólogatva suttogták: Istennek prófétája ez az ember...

Nemsokára elhaladt előttünk a két tolvaj, s utánuk jött, inkább vánszorgott, vontatott léptekkel ez a férfi, akit Isten prófétájának mondtak... (Hosszu, elfogódott csend után) a fején tövisből font koronát viselt, a tüskék feltépték homlokán a bőrt és arcán vékony erekben szivárgott tőle a vér. Maga vitte a keresztjét, s a hatalmas gyalulatlan gerenda hosszu nyomott hagyott maga után a porban. Amikor elémbe ért — hirtelen lerogyott a kereszt sulya alatt. A centurio odakiáltott a katonáknak s azok felemelték róla a keresztet, ugy, hogy a férfi felállhatott. De olyan sápadt volt és gyönge, hogy alig állott a lábán. A centurio körülnézett a tömegben s hirtelen odajött hozzám. Jöjj és segits vinni a keresztet — mondta nekem, s odarántott a kereszthez.

Hushim: Ó,... csak nem vitted...?

Simon: Én tiltakoztam, mondtam, hogy a templomba kell

mennem, de ő rámkiabált, hogy ha azonnal fel nem veszem a keresztet, majd láb nélkül kell, hogy a templomba menjek. Én ujra tiltakozni akartam, már csak azért is, mert ugy éreztem: magam is hóhérrá válok, ha viszem ezt a kinoknak rendelt gerendát, — de akkor hirtelen rámnézett ez az ember s én ugy láttam, ő is akarta, hogy segitsek. Hát... felvettem a vállamra a keresztet, s tovább indult a menet.

Hushim: De hát miért épen te? Nem volt ott ezer más ember rajtad kivül?

Simon: Talán, mert én voltam a legmagasabb s a legerőteljesebb a közelben... Szóval: mentünk. Különösen éreztem magam, ennyi ember és mind engem néz — gondoltam magamban, s félénken néztem körül. De senki sem nézett engem. Mindenki ezt a sápadt elitéltet vette körül. Sokan gunyolták, sokan sajnálkoztak rajta, egy öregebb asszony átfurakodott a tömegen és a lábaihoz borult: Rabbi, tégy csodát! könyörgött hozzá, de ez csak ment tovább valami különös elszántsággal az arcán, s valami nedves fénnyel a szemeiben. Lassanként felértünk a Golgothán át a Kálvária dombjára. A tetején megállottak a katonák, s én letehettem a keresztet. Amig a többiek körülállották a vonagló, átkozódó, majd hörgő két rablót, addig én részvéttel lehajoltam a sápadt arcu elitélthez. Ő rám nézett, s ettől a nézéstől egyszerre könnyel telt meg a szemem. Annyi volt benne a fájdalom és a hősiesség. Bocsáss meg — tördeltem feléje — bocsáss meg, hogy akaratlanul is én hozom számodra a kinok kinját és a halált... Ő vállamra tette a kezét s valami csodálatosan puha és mégis lélekbe markoló hangon felelt: Nincs mit megbocsátanom, hiszen te nem vétettél semmit!

(Hirtelen sirva fakad).

Hushim: Ne sirj, Simon, ne sirj. Bizonyára azoknak volt igazuk, akik prófétának mondták...

Simon: Ó, ha ott lettél volna... Ha láttad volna mind azt a sok galádságot, amit elkövettek vele, ó...

Hushim (Félig sirva): Ó, Simon...

Simon: Aztán homlokon csókolt... Nehány perc mulva leteperték a katonák, s hozzászegezték a kereszthez. Ő nem védekezett, nem panaszkodott, még akkor sem, amikor felállitották a keresztet — pedig ez a kinok kinja — csak fehér lett az arca, nagyon... nagyon fehér...

Aztán valóságos orgiája támadt a kegyetlenségnek, az emberi aljasságnak a tömegben. Szidták, gúnyolták őt, s kövekkel dobálták ott a kereszten. Ó, meg tudtam volna ölni egyenként ezt a csöcseléket, ha magam is nem rogyok össze a fájdalomtól és a könnyektől... Aztán vihar tört ki, s a csőcse-

lék szétrebbent. Mire a vihar magamhoz téritett, ő már halott volt. Asszonyok és férfiak jöttek, hogy levegyék őt a keresztről. Fáradozásaik közben meglazult az a felirat, amelyet a feje fölé akasztottak, s lehullott a földre. Az volt irva rá: a zsidók királya. Tudom, hogy nektek nincs királyotok, csak gúnyból irták azt oda. De, Zeuszra, ha visszagondolok a szavaira, a tekintetére és ahogyan meghalt... Lehet, hogy nem is akart a zsidók királya lenni... A szivek királya volt! Legalább is az én szivemnek... Istenem! milyen volt a tekintete, amikor utoljára ezt mondotta nekem: Idegen, egész Izraelben te voltál az egyetlen, aki az én terhemet vinni segitett...

Hushim: Szegény... De mégis csak oda az állás... Mit mondtál, hogy hivták azt az embert?

Simon: Jézus, a názáreti....

Ford. Sz. I. S.

Az én szivem.

Az én szivem tündérország,
Benne lakik a boldogság.
A kapuja arany kapu,
Mindig ki van tárva,
Jöjj szivembe könnyes arcu,
Elhagyatott árva!

Itt nem leszel egymagadban,
Sokan vagyunk a lugasban,
Játszi kedvben, vig örömben,
Rózsa virág kelyhén,
Napsugárban rózsa illat
Csókol minket enyhén.

Harmatcsepp a mi asztalunk,
Ha megcsendül hivó szavunk,
Tarka szárnyú pillangócskák
Hoznak ételt rája,
Ebédünkhöz vigan zenél
Tücsök cigány-szája.

Döngicsélő kis méhecske,
Kosarában friss mézecske.
Ide repül, oda repül,
Megcsókolja ajkunk,
Mézes csókja szilaj kedvvé
Változik át rajtunk.

Arany bogár, fényes bogár,
Táncos kedvű, de csapodár,
Mégis eljön ebéd után
Ide hozzánk táncba,
Atfogja a derekadat,
Hej, de vigan járja!

Ha kifáradsz, sose busulj,
A pázsitra vigan borulj,
Pázsit ágyon édes álom
Mennyországba ringat,
Édes álom arcainknak
Halvány piros szint ad.

Az én szivem tündérország,
Benne lakik a boldogság.
A kapuja arany kapu,
Mindig ki van tárva,
Jöjj szivembe könnyes arcú,
Elhagyatott árva!

Debai István.

Szám: 2317/1930.
E. K. T.

Meghivó.

A Magyar Unitárius Egyház Főtanácsának folyó évi december hó 14-én d. e. 9 órakor kezdődő és folytatólag Kolozsvárt a szokott helyen tartandó

évi rendes ülésére.

Az E. K. T. 1930 november 28-án tartott üléséből.

Dr. Boros György, püspök. *Dr. Mikó Lőrinc,* egyházi titkár.

TÁRGYSOROZAT:

1. Elnöki megnyitó.
2. Egyházi Főtanács megalakulása.
3. Jelentés az egyházkörök és egyházközségek részéről választott uj főtanácsi tagokról és egyházi tanácsosok lemondásáról.
4. Uj főtanácsi tagok eskütétele.
5. A tárgysorozat megállapitása.
6. Dr. György Zsigmond egyházköri f. ü. gondnokká választása.
7. Barabás András egyházköri f. ü. gondnok lemondása.
8. Bizottságok kiküldése.
9. Jelentés az egyházi államsegély csökkentéséről, és ezzel kapcsolatos intézkedések.
10. Főgimnáziumaink átszervezése.
11. Évi jelentések: a) a püspök, b) az E. K. Tanács, c) jószágfelügyelőség, d) a nyugdijbizottság részéről.
12. Alapitványok. Nagy Balázs, Hajdu Elek hagyománya bejelentése.
13. Jelentések: a) pénztárvizsgálatról, b) egyházkörök E. K. Tanácsi deputátusai kijelöléséről, c) egyházköri választásokról, d) főtanácsi bizottság 1929 évi jelentésére, e) tanári állásokról, f) egyetemes egyházi adózásról és egyházi adó kirovás elleni felebbezésekről, g) pénztár és számvevőség átszervezése tárgyában.
14. Belsőemberek választásáról szóló törvény és nyugdijszabályzat egyeztetése az özvegyeket illetően.
15. Fegyelmi törvény módositása és Főtanácsi Fegyelmi Bíróságba 2 tag delegálása.
16. Nyugdijszabályzat módositására vonatkozó inditványok.
17. Inditvány a sóspataki ingatlanok eladására.
18. Választások: egyházi tanácsosi, E. K. Tanácsi, nyugdijbizottsági, nevelésügyi, missziói, pénzügyi, jogügyi és kodifikáló bizottsági, II. foku közigazgatási birósági, egyh. és főtanácsi fegyelmi

birósági tagságokra, jószágfelügyelőségi elnökségre, székelykereszturi főgimnázium 3-ik f. ü. gondnoki állásra.

19. Tanügyi jelentések: a) theológiai akadémiáról, b) a kolozsvári kollégiumról, c) a székelykereszturi főgimnáziumról, d) a kolozsvári és székelykereszturi főgimnáziumokban tartott baccalaureátusi vizsgálatról, e) az elemi népiskolákról, f) a nem unitárius középiskolákban tanult unitárius növendékek hitoktatásáról, g) a nyári vasárnapi tanitásról, h) a hadiárvákról, i) a leányotthonról, j) a más intézetbe járó kollégiumi bennlakó tanulókról, k) szórványokról, l) gyermekistentiszteletekről.

20. Számadások.

21. Összesitett vagyonmérleg 1929-ről.

22. Költségvetések.

23. Segesvár egyházközségnek a felsőfehéri egyházkörhöz csatolása.

24. Miklósvár szórvány leányegyházközséggé alakulása.

25. Segélyalapok felhasználása.

26. Az országos alkotmánytörvény módositására vonatkozó javaslat.

27. Inditványok.

28. Felebbezések.

29. A jövő évi Főtanács idejének megállapitása.

Egyházi tanácsos atiait felkérjük, hogy amennyiben a főtanácsi ülésen való megjelenésben akadályozva lennének, azt december 13-ig az elnökségnek sziveskedjenek irásban bejelenteni, mert a 4/1928. sz. főtanácsi határozat szerint csak irásbeli igazolás fogadható el. Akik megválasztásuktól számitva 2 év alatt indokolatlanul a szabályszerü eskü letevésére nem jelentkeztek, ugy tekintetnek, mint akik választásukat nem fogadták el (102/1906. Ftjkv.) Az a tag, aki 3 éven át egyszer sem jelent meg a főtanácsi ülésen és elmaradását nem igazolta, az egyházi tanácsosságról lemondottnak tekintendő. (38/1923. Ftjkv.)

Minthogy az egyházi tanácsosok részére kedvezményes vasuti utazásra jogositó igazolványokat a C. F. R. vezérigazgatóságától kértünk és megkapását reméljük, a megváltott jegyet mindenki tartsa meg, hogy a kedvezményes igazolvánnyal együtt a visszautazásnál felhasználhassa.

Azok az egyházi tanácsosok, akik december 14-én a közös étkezésen részt venni óhajtanak, továbbá, akik elszállásolásra igényt tartanak, sziveskedjenek ezt az E. K. Tanácsi irodába azonnal bejelenteni. (Cluj, C. P. 63, Calea Victoriei 12.)

A Főtanács ülésével kapcsolatban a következő nyilvános összejövetelek és ünnepségek lesznek:

December 13-án d. e. $^1/_2$9 órakor az Unitárius Lelkészkör közgyülése.

December 13-án d. u. 1/2 3 órakor az Unitárius Irodalmi Társaság közgyülése.

December 13-án d. u. 4 órakor a Dávid Ferenc Egylet közgyülése.

December 13-án este 8-kor a templomban orgonahangverseny.

Tudomásul. A Főtanács tagjait az elnökség 13-án, szombaton d. u. 5 órára értekezletre kéri.

Tekintettel az egyházunk életében igen nagyfontosságu tárgyakra, kérjük a képviselők és tanácsosok teljes számu megjelenését.

A kis harang.

Megszólalt már a kis harang:
„Giling-galang, giling-galang:
Jó gyermekek ébredjetek,
Iskolába siessetek".

Délben is szól a kis harang:
„Giling-galang, giling-galang.
Jó gyermekeknek lesz ebéd,
Dicsérjétek Isten nevét".

Este igy szól a kis harang:
„Giling-galang, giling-galang.
Jó gyermekek köszönjetek
Jó éjszakát mindenkinek".

Buzaháza, 1930.

Szentmártoni Bálint.

Téli gondolatok.

Irta: *Gál Lajosné.*

Bolyongok a zuzmarától ékes kertben s lelkem nagy lendülettel emelkedik a Mindenható Atyához, ki láthatatlan és mégis mindenütt látható. Mert nem az ő csodás műve ez a felséges téli táj? Nem ő öltöztette-é ilyen bübájos ruhába a telet, hogy ezzel vigasztalja meg az embereket, annak hidegéért, szenvedéséért?

Elkáprázik az ember szeme bármerre néz! Pár nap előtt még őszi szomorusággal zörögtek az akácfákon a tavalyi magházak, ma roskadásig vannak rakva hófehér virágokkal. Hol van olyan emberkéz, mely ezt a bűvészetet utánozhatná? A száraz kórók, melyek elmúlásról susogtak bánatos mesét, melyeknek látása szomoruságot lopott lelkünkbe, ma szeszélyes alaku hóvirágokkal dicsekedve bólogatnak jobbra-balra. Ha a fenyőket nézem, nem tudok számot adni magamnak arról, hogy akkor szebbek-é, ha zöld szinben pompáznak, vagy most, ebben az ezüstös mezben?

Ha lábunk alá nézünk és a ragadós őszi sár helyett a tiszta hóban gázolunk, mely ugy ragyog a napfényben, mintha pazar kéz gyémántszilánkkal hintette volna be, uj gyönyörüség tölt el.

Miért hasonlitják mégis annyian szemfedőhöz a hótakarót? A föld nem hal meg télen, csak pihen, alszik. Csak más ruhába öltözik, erre az aktusra, mint az alváshoz készülő ember.

A télnek is meg vannak az örömei épp ugy, mint más évszakoknak, de a gyönyörü képnek vannak sötét hátterei is. A fázók és éhezők! Ők csak szomorusággal szemlélhetik a zuzmarát, a jégcsapot és befagyott ablakot.

De az ők nyomoruságában ad Isten felséges alkalmat a boldogabbaknak, a bőségben élőknek arra, hogy segitsenek azokon, akik reászorultak. Hogy gazdagitsák lelköket is egy jótett emlékével.

Mert a természet rendjét Isten nem változtathatja meg egyesekért, a tavasz, nyár, ősz és tél az egész emberiségért adódott!

Mindenik évszaknak megvan a maga rendeltetése, mint ahogy megvan mindennek ezen a földön, sőt az égen is.

Azért a sok csodás szépségért, melyet Isten a természetben nyujt nekünk, mondhatatlan hála kell eltöltse szivünket. Ezerszeres hála azért, hogy látó szemmel élvezhetjük azt a sok szépséget.

A tavasz virágzó fái, a nyár hullámzó buzatáblái, az ősz gyümölcstől roskadó fája s a tél zuzmarája, mely csodás tündérkertté tudja varázsolni a lombjavesztett természetet, mind-mind Isten kimondhatatlan nagyságát hirdeti, mely előtt kicsinységünk tudatában hajoljunk meg és imádkozzunk!

„Szivemet hozzád emelem"

Női imakönyv, szerkesztőségünknél megrendelhető: fehér kötés 200 L., bőrkötés 200 L., egyszerübb bőrsarokkal 100., 80. és 60 Leu.

Ki a jó unitárius? Az, aki mindig épiteni, javitni, haladni, rendetcsinálni, békitni, szeretni és gyülölséget szüntetni akar. Az, aki szereti a templomot, tiszteli a papot, becsüli a tanitót és mindig szeretne valami jót tenni embertársaiért, egyházáért. Az, aki jó magyar, hüséges hazafi, tiszta életü polgár. A jó unitárius szereti és megbecsüli hitrokonát s boldog, ha találkozik vele.

Karácsonyi köszöntő-vers.

Emlékezetből betanitotta *Marosi Dénes* unokájának, *Marosi Ilona* II. el. oszt tanulónak. Datk, 1929 december 25.

I.

Ma nagy öröm nékünk az égből adaték,
Mert az angyaloktól ékes szó hallaték.
De az öröm aztán, csakhamar változék,
Mert király Krisztusnak futnia kelleték.

II.

Nagy véromlás azért Bethlehem városban,
Esett Judeának ő tartományában,
Mert Hérodes király gyermek halálában
Forgódván, más királyt hallván országában.

III.

Haragjában minden apró gyermekeket
Levágata holtig kétesztendősöket.
Itt láttatok volna sok keserveseket,
Kik jaj-szóval nézték ők szerelmesöket.

IV.

De a keserüség Krisztus életével
Eltörlött s mivel maradtak békével,
Nem árthatott nekik kegyetlenségével
Az álnok Herodes nagy dühösségével.

V.

Légyen áldott azért az egeknek Ura,
Ki kegyelmeteket e szent ünnepnapra
Békével virrasztá, karácsony napjára,
Krisztus születésének e szent órájára.

VI.

Ezt annak okáért Krisztusnak szenteljük,
Istent mint jóltevő Atyánkat tiszteljük.
Ő társaságában életünket éljük.
Vallást tenni róla soha ne szégyeljük.

VII.

Kivánom, az Isten ennek utána is,
Vigyázzon reátok, miképpen eddig is,
Minden részét ennek eltöltenetek is,
Engedje s léptessen az uj esztendőre is.

Lemásolta: *Szén Sándor* III. el. oszt. tanuló.

E vers eredeti szerzője Marosi Zsigmond, datki énekvezér-tanitó 1828—1850-ig.

A szárnyas ima.

„A templom az Isten háza, Hol az ének szárnyain szállt Lelkünk föl a mennyországba; Ahol együtt imádkoztunk: szüle, testvér, rokon; Hallgattuk a pap beszédét S hit ragyogott az arcokon."

Csak most volt, hogy az idézett szép verset tanultuk, vagy az iskolás gyermekeink ajkairól hallgattuk. S bár a sors az ajkakat elnémitotta; de az igazságnak nem szabad meghalnia. Pósa Lajos bácsi Istentől sugallt szavai ma is igazak, éltetnek és lelkesítenek. „Nemcsak kenyérrel él az ember, hanem az Istennek igéjével is."

Az ének szárnyain száll lelkünk föl a mennyországba; tehát az ének a szárnyas ima, melyet a vágyódó lélek küld a végtelenségbe az örök összhang keresésére. Minthogy pedig minden buzgó ima a szív teljességéből fakad — így az ének is. Imája pedig csak a jónak van; azért „ahol dal zeng, bátran telepedj meg; gonosz emberek nem énekelnek."

Az őseink, — a régi magyarok, — midőn Hadúrnak, vagy a magyarok Istenének áldoztak a Táltosok, illetve papjaik által, mely abból állott, hogy egy szép fehér mén nemesebb részeit: szívét, tüdejét, máját és veséit máglyán (farakás) elégették: a hálaáldozatot a szűz leányok énekelve körültáncolták, a hegedüsök és kürtösök körülállva kisérték zenével s ezek körül állott a hallgatóság vagy néző közönség.

A magyar nép mindig szerette a zenét és éneket. A költő szavaival élve: „A hegedü száraz fája, Magyar ember mulatnála. Úgy megdanol, táncol, vígad, Hogy a szíve majd megszakad. A hegedü száraz fája, Oly szomorú a nótája. Úgy meg sír-rí, úgy kesereg, Talán a könnye is pereg." — Pereg bizony; hogy miért, csak ő tudja?!

A zene és ének minden igazi vallásnak igen lényeges része. Az én hiveim mindig azt mondották: „kántor úr! ha az orgona nem szól és a kántor úr nem énekel, nem is megyünk a templomba". Az én időmben nem is volt soha üres a templom. Tehát igaz az: az ének a szárnyas ima, hol az ének szárnyain száll lelkünk föl a mennyországba.

Az ének közös táborba hozza a rokon lelkeket, szelídíti az erkölcsöket s neveli az együvé tartozandóságot. „Az ének és a zene hatalma mindenütt nyilvánulhat, de főkép az ifjúnál, kinek szíve hárfa, melyen a vallásos emotio a leghatásosabb dallamokat játszhatja. Egyrészt az egyházi énekből kerül ki az élet Chorussa, azaz a testvériség békéje, a különböző osztályok barátságos érzülete és a nemzeti nagy

család szolidaritása." (Felméri Lajos.) Ezen igazságot mutatja az a sok jól szervezett énekkar vagy dalárda, amelyek vallás- és osztálykülönbség nélkül oly szépen működnek ország- és világszerte.

Jön a karácsony, — a születés ünnepe. Életemben a legmagasztosabb érzést bennem mindig az édesanya képe keltette karján az ő gyermekével. Isten után a legmagasztosabb tisztelettel és hálával az édesanyák iránt kell viseltessék az emberiség. Erre int Pósa bácsi is az „Édesanyánk" című versében, midőn így szól: „Amikor a szívünk Megtelik jósággal, A szemünk könyüvel, Lelkünk imádsággal; Mikor egy-egy nemes Tettet viszünk végbe: Csókoljuk meg édesanyánk Lábanyomát érte."

Megható az angyalok karácsonyi éneke: „Dicsőség a mennyben Istennek, e földön békesség és az emberekhez jóakarat."

Megható a bethlemes vagy kántáló gyermekek éneke is: „Mennyből az angyal lejött hozzátok." Vagy: „Jaj beh pompás fa, A karácsonyfa, Nincs árnyéka, Csak játéka, Jaj beh pompás fa." „Minden ága ég, Gyönyörüen ég, Kis Jézuska vigyáz rája, El ne aludjék."

Megható, mikor az édesanya imádkozni tanítja kis gyermekét: „Kis kacsóid összetéve szépen, Imádkozzál édes gyermekem!"

Megható az édesanya éneke kis gyermekére, melyet az ártatlan csöppség folyton figyel, után énekel, vagy hallatára felvídul, elkomolyodik vagy elalszik.

Megható a templomi gyülekezet búzgó éneklése, ahol a férfiak és nők, öregek és ifjak, jóbarátok és ellenségek szárnyas imája mind egy összhangba vegyül és az ének szárnyain száll lelkük föl a mennyországba. Az emberi lélekre és szívre semmi nagyobb hatással nem bír, mint az ének. Éppen azért nagyon fontos, hogy betartsák a szép éneklés szabályait, nevezetesen: ha mindenki csak oly erős hangon énekel, mint ahogy a rendje hozza magával; ha hallgat másokra, az orgonára; igyekszik hangját egybe olvasztani a gyülekezet hangjával: kezdés és végzés, gyorsaság és lassuságra nézve. Szép az éneklés, ha nem csak egy-kettő énekel, hanem az egész gyülekezet.

Istenfélő hívek! „Szóla Isten réges régen, Hét nap vagyon minden hétben. Hatot nektek által adok, Hogy serényen dolgozzatok. De vasárnap az én napom, Imádkoztok, meghallgatom."

Járjuk híven a templomot, mert az ének szárnyain száll lelkünk föl a mennyországba. S ha van Isten mennyországban, bizonyosan meghallgatja.

Kozma Miklós, öreg kántor.

NŐK VILÁGA.

Az amerikai unitárius nők szövetségének 50 éves jubileuma.

Az amerikai unitárius nők szövetsége az idén ünnepelte fennállásának 50-ik évfordulóját.

Az idén is, mint minden évben, májusban volt nagy évi összejövetelük, melynek egyik napját egészen az alapitók emlékének szentelték.

Az 5 évtizedes jubileum méltó megünneplésére ugy készültek, hogy már tavalyi gyülésükön elhatározták, hogy a szövetség meglévő alaptőkéjét nagy összeggel fogják gyarapitani és az elmult esztendő e gyüjtés jegyében folyt le.

A gyüjtő bizottság büszke megelégedéssel állapitotta meg, hogy sikerült 100.000 Dollárt összehozni, mégpedig ugy, hogy az egyetemes nőszövetség minden egyes tagozata kivétel nélkül hozzájárult. Ezen összeg, mint az alapitók emlékére tett alapitvány egy egyetemes női célt fog szolgálni.

Az amerikai unitárius nők évről-évre kiadott évkönyvei bámulatosan megszervezett, őszinte lelkesedéssel, hitbuzgó odaadással végzett munkáról tesznek tanuságot. A kép, melyet tevékenységükről az idei évkönyvből nyerünk, minden eddig elért eredményt felülmul, mert ez a füzet mintegy visszatekintést ad az elmult 50 esztendőről.

Az első 10 esztendőben csak mint az Unitárius Társaság kisegitő egylete müködött a nők szövetkezése, de 1890-ben már mint önálló szövetséget látjuk 90 tagozatban megszervezkedve, 3.877 taggal és évi gyüjtésük 15.500 Dollárt tett ki. Érdekes áttekinteni a 40 évről feltüntetett növekvő számoszlopokat, melyek az idei 390 tagozat 23.323 tagjával és 328.604 Dollár gyüjtési eredménnyel, végződnek.

Az ünnepi szónokok többször hangoztatták, hogy milyen merész vállalkozás volt az 50 év előtti unitárius nőktől egyletet alapitani. Akkor még unitárius papok is voltak azok között, kik nem tartották illőnek asszonyok szervezkedését.

A kezdet szerény volt, de kezdet óta lélekben gazdag volt a nők szövetsége és ha takarékoskodnia is kellett minden centtel, mégis mindig nagylelküen adakozhatott. Az első alapitók nem gondolták, hogy az általuk elültetett magvakból milyen bőségesen arat-

nak utódaik. Az elnöknő szavai szerint az egyetemes nőszövetség életadó viznek folyama, tagozatai megannyi mellékfolyó, melyeknek megduzzadt árja mind több és több földet tesz termékennyé.

Mrs. Thomas G. Rees mult évben választott elnöknő az esztendő folyamán 14 állam nőszövetségeit látogatta meg. Utazásainak eredményeképpen örömmel állapitja meg, hogy az unitárius nők célkitüzései az Egyesült-Államok és Kanada egész területén mindenütt ugyanazok és éppen ezért parancsoló szükségesség az együttmüködés és összetartozás még fokozottabb megvalósitása. Méltatja a tagozatok adakozását, idézve egy filozófus szavait, ki csak azt vélte igazán megtartottnak, amit odaadott! A nagy alapitványra nézve pedig kijelenti, hogy annak elsősorban nem maga a pénz ad értéket, hanem az a szoros lelki kapcsolat, melyet az előteremtésére való közös törekvés létrehozott.

Hogy fogalmunk legyen az amerikai asszonyok munkájáról, szükséges tudnunk, hogy az egyetemes szövetség központi szervénél 19 állandó bizottság müködik, 4 szakosztályba csoportositva. Az administrativ szakosztályba tartoznak a pénzügyi, nyomdai, utazási, könyvtári stb. bizottságok. Második a misszió munkák szakosztálya. Itt különösen fontos a postai misszió, mely már 50 év óta fennáll s melynek munkásságából okulnunk kellene, ha helyesen óhajtjuk megoldani a szorványok kérdését. Ide tartozik az internationalis bizottság is, mely 15 ország liberalis nőivel tart fenn összeköttetést. Kedves elnöknőjét, Mrs St. John-t jól ismerjük, hiszen már négyszer is járt Erdélyben és az ő kitartóan lelkes vezetése alatt álló bizottság áldásos müködéséről mindnyájan tudunk, különösen Leányotthonunk növendékei kell hálásak legyenek érte.

A felebaráti szolgálat szakosztályába tartozik a szociális munkakör: anya- és gyermekvédelem, aggok és elhagyottak gyámolitása, — továbbá az ifjuság megszervezése, baráti levelezések közvetitése.

Végül a pedagogiai szakosztály bizottságai a vallásos nevelés ügyét szolgálják.

A titkár a mult évi müködésről páratlanul szép jelentést olvasott fel; beszámolt arról, hogy az év folyamán 8 uj tagozat létesült, a központnak 3721 látogatója volt, — a szövetség utazó titkárnője, ki pap, mintegy 20·000 mérföldet beutazva 93 tagozatot látogatott meg, 103 előadást és 17 istentiszteletet tartva, a postai misszió 194.000 kinyomtatott prédikációt küldött szét. A felebaráti bizottság listáján már 774 név szerepel nagy részben fiatal leányok, 25 országból, kik buzgón leveleznek.

Az évkönyvben minden bizottság vezetője irásban számol be a végzett munkáról. Egyik jelentés lelkesebben van megirva, mint a másik, — mi mindegyikből sokat tanulhatnánk. Különösen megkapó a szociális szolgálatról irott jelentés, mely felteszi a kérdést, hogy vajjon lépést tudnak-e tartani a szociális munka terén a haladó és fejlődő idővel?

„Feleljen erre minden egyes tag, minden tagozat, mit tettek azon célból, hogy balsorsban sinylő, szenvedő embertársaink élete jobbra forduljon? Pénz nem felelet, csak igaz hitből származó cselekedet számit!"

Amerika fogalma olyan sok ember előtt a pénz abszolut hatalmát jelenti, de ezen évkönyvet lapozva örömmel állapithatjuk meg, hogy a Dollár hazájában élő hitrokonaink, kétszer is hangsulyozzák a pénz kérdésének lényegtelen voltát, — ellenben minden oldalon a hitben gazdag élet lelkesen buzgó munkásságát hirdetik.

A jubileum egyik legnagyobb hatást elért szónoknője az 50 évről, mint „veszedelmes korról" beszélt. 50 év előtt az emberek szerettek szép csendesen és nyugodtan élni, mai rohanó életünk azonban olyan, hogy élményekben gazdag létre vágyva, mintegy szeretjük farkasszemet nézni a veszedelmekkel. De ez jól van igy, mert emberi természetünk örök törvénye, hogy jobbra törjünk. Az unitárius hit veszedelmes hit, mert nem fogadja el azt a tételt, hogy a hogy kezdetben volt, ugy van ma és ugy lesz mindörökké, mi azt hisszük, hogy a mi kezdetben volt, az már nincsen ugy ma és igazán másképpen lesz holnap, és lássunk hozzá, hogy igazán ugy legyen, Amen".

„Midőn 50 éves multunkhoz gratulálunk magunknak, a jövőbe kell tekintenünk. Utánnunk jön egy ifju asszonysereg s mi, bár szinte szeretnők, hogy levegyék vállainkról a munka terhét, mégis szinte visszarettenünk a gondolattól, hogy ők álljanak a helyünkbe, mert ugy látjuk, hogy ők uj utakon keresik az igazságot. *Pedig igy van jól,* nekünk örvendenünk kell azon, ha ők uj szempontból küzdenek az ügyért, nem szabad makacsságunkkal utjokba állani, — mert akkor ők egyházunkon kivül fogják keresni a maguk elé tüzött cél kivivását. Mi csak a fegyvert adhatjuk kezükbe, de az ifjuság önállóan kell megküzdje az életharcát".

Egy idős unitárius asszony ezen bölcs szavaiból megértjük, hogy az amerikai nőszövetség fejlődése miért volt olyan szép 50 éven át és hogyan van biztositva a jövőre nézve. A társadalmi életben, akár a családban, folyton áll a generatiok harca és csak azon társadalom élet- és fejlődésképes, a hol az öregek elismerik a fiatalok jobbra törekvő vágyának örök igazságát.

* * *

Az amerikai unitárius nők azon összejöveteléről, a hol az 1878-iki Saratogában tartott nemzeti conferencia alkalmából elhatározták, hogy külön megszervezkednek. azt mesélik, hogy a lelkesedés legfőbb pillanatában villanyos szikrák szöktek egyik asszonytól a másikig. Ezek a szikrák azóta soha ki nem aludtak, hanem lobogó lánggá lettek, 50 esztendő világitó szövétnekévé.

Élvezettel és csodálattal tanulmányozva amerikai nőtestvéreink bámulatos munkáját, felébred lelkünkben az óhaj, vajha ma, midőn rádióhullámok szempillantás alatt körülfutják földtekénket, e diadal-

masan égő szövétnekből egy-egy gyujtó szikra átröppenne hozzánk, hogy az ő lelkesedésükhöz hasonlóvá tegye a mi buzgalmunk lángját, most midőn legfőbb törekvésünk nőszövetségünk egyetemes igazi megszervezése. K. E. E.

Hozzászólás.

Nehány gondolatot szeretnék felvetni itt, amelyek a mai idők sulyos gondjai között is ragyogó, meleg karácsonyt varázsolhatnának körünkbe. Mindenek előtt arról szeretnék pár szót szólani, amit nálunk némelyek pietizmusnak, miszticizmusnak, elmaradottságnak stb. szoktak nevezgetni, s mint ilyent a mi unitárizmusunkhoz méltatlannak tartanak. Ez a karácsony romantikája. Emlékszem, még fiatal theológus voltam, amikor valamelyik lelkészünk — én bizony már nem emlékezem rá, hogy melyik — azzal a kéréssel fordult néhai jó Ferencz József püspök urunkhoz, hogy a karácsonyfát, angyaljárást, betlehemezést, s az efféle „majmoskodásokat" tiltsa el egyházunkban, mert azok a modern idők szellemével nem férnek össze. Néhai jó püspök urunk azt kérdezte tőle: „Mondja, fiam, maga nem állit karácsonyfát a maga gyermekeinek, s nem örvend, ha azok szép betlehemes énekekkel örvendeztetik meg?" „Nem én — felelte tulbuzgó hévvel az inditványt tevő — én egyenesen megtiltottam otthon az ilyen szamárságokat." „Na, barátom, — felelte szomoruan a püspök ur — akkor sajnálom is én nagyon azokat a szegény gyerekeket."

Ez a kis eset, amely eltekintve attól, hogy tárgyunkra nézve frappáns illusztráció erejével hat, egyuttal néhai püspök urunk nyugodt, elmélyült bölcsességének egyik gyémántdarabja, s példaadás a mi számunkra is. Vitatkozni azzal, aki jobban szereti a napilapot, mint az irodalmat, az üzleti tudósitásokat, mint a költészetet, a kiabálást, mint az éneket — ugysem lehet. Mindössze sajnálni lehet őket, s példaadással rávezetni az élet költészetének és szépségeinek kultuszára. Ép ugy nem lehet vitatkozni azzal sem, aki a karácsonyban csak egy történelmi évfordulót lát, melyet Jézus születésének emlékére megülünk. A magam részéről azonban mellette lennék minden olyan kedves romantikának, jelképes játéknak és ünnepi hangulatnak, amely a karácsonyt költőiebbé, melegebbé és szinesebbé teszi. Ugyanezt a célt szolgálják amerikai unitárius testvéreinknél az u. n. „pageant"-ek, szimbolikus vallásos szinjátékok és körmenetek, amelyeket főleg karácsonykor és nagypénteken, de husvét és pünkösdkor is magukban a templomokban szoktak megrendezni. Angol unitárius testvéreink is valami hasonlót müvelnek, amikor a legtöbb egyházközségben megalakitott u. n. „dramatic club", szinjátszó egyesület előadásában a középkori „misztériumok"-ra emlékeztető darabokat játszanak el.

Ugyszintén nagyon gyakori a „candlelight service", gyertyafény

mellett rendezett istentisztelet, valamint karácsonykor a „Christmas Carols“, ősrégi betlehemes-énekek eléneklése, még pedig nemcsak a templomban, hanem a városok főterein, kivilágitott erkélyein stb. is.

A legszebb azonban a „friendly letter“, baráti levél misszió intézménye, amely karácsony táján felkeresi az egyedül, vagy nagy szegénységben, gyászban, lelkinyomoruságban élő hittestvéreket egy-egy baráti, együttérző, fölviditó levéllel. Ugyanez a baráti levél misszió ujabban kinőtte magát ténylegesen segitő intézménnyé is. Fölbiztatja a szegény gyerekeket, hogy irjanak igy, karácsony előtt egy-egy levelet a Santa Claus-hoz, a Mikuláshoz, Jézuskához, angyalkához, ki akinek akar, s abban szépen mondják el, hogy mit szeretnének karácsonyra kérni. Ezeket a felbélyegzetlen leveleket, már csak az elégtelen cimzés miatt is, a posta nem kézbesiti ki, hanem meggyüjti, s a különböző jótékonysági nőegyleteknek adja át elintézés végett. A nőegyletek aztán kiadják azokat tehetősebb tagjaiknak, akik a levélkéket megválaszolják, ha a kérések kicsiségek, ugy azokat a Jézuska nevében teljesitik is, ha pedig a kérések igen nagyok, azt is szépen megmagyarázzák a levélkére adott válaszukban. Képzeljük el csak a kisfiu, vagy leány örömét, amikor levelet kap — a Jézuskától! Igaz, ez már szinte több is, mint csak egyszerüen „romantika“, de én nem vettem észre, hogy a felnőtt ifju neheztelt volna valaha is azért, hogy kiskorában igy „becsapták“.

Ha a fentiekhez hozzávesszük még a sok karácsonyi bélyeget, szines levelezőlapot, köszöntő kártyát stb. — akkor látni fogjuk, hogy a karácsony romantikáját elősegiteni egyáltalában nem „majmoskodás“, nem pietizmus és nem elitélendő barbárság, amely a mi visszamaradottságunkra vallana, hanem igenis megnyilatkozása annak a szeretetre vágyó emberi léleknek, mely a kereszténységben a szeretet vallását látja.

Egy kis szeretettel és jóakarattal nálunk is meg lehetne édesiteni a mostoha idők keserüségét annyi hittestvérünk lelkében. Sz. I. S.

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank Részv.-Társ.
CLUJ, Piața Unirii (Mátyás király-tér) 7. sz.
Fiókjai: Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár, M.-Vásárhely, Nagyváradon és Temesváron.
Saját tőkéi 143 millió lej
Affiliált intézetei: Tordaaranyosmegyei Takarékpénztár Rt. Tordán, Alsófehérmegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár Rt. N.-Enyed. Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Székelyudvarhelyen és Sz.-Kereszturon, Szászrégeni Takarék és Hitel Rt. Szászrégenben, Népbank Rt. Bánffyhunyadon, Szamosujvári Hitelbank Rt. Szamosujváron.
Betéteket elfogad. Betéteket elfogad
Minden bankügyletet legelőnyösebben végez.
Engedélyezett devizaosztály. — Áruraktárai a vasut mellett.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Boldog és kellemes karácsonyi ünnepeket, valamint újévet kívánunk kedves olvasóinknak és munkatársainknak.

A Dávid Ferenc-Egylet évi rendes *közgyülését* folyó évi *december hó 13-án (szombaton) d. u. 4 órakor* tartja, melyre a tagokat és az érdeklődőket tisztelettel meghivja az elnökség. — Tárgysorozat: Imádkozik: Ürmösi József, püspöki titkár. Elnöki megnyitót tart: Dr. Boros György, püspök, ügyvezető-alelnök. Választások. Titkári jelentés.

Az Unitárius Lelkészkör évi rendes *közgyülését* szintén *december 13-án (szombaton) d. e. 1/2 9 órakor* fogja megtartani.

Az Unitárius Irodalmi Társaság folyó hó 13-án (szombaton) d. u. 1/2 3 órakor tartja meg évi rendes közgyülését.

Meghivó. Az Unitárius Tanitók Általános Egyesülete a folyó évi E. Főtanács első napja délelőttjén 8 órai kezdettel a kolozsvári unitárius kollégiumban gyülést tart, melyre a tagok (illetve a körök képviseltetés által) meghivatnak. Tárgysorozat: 1. A jóváhagyott alapszabályzat s kapcsolatosan E. K. T. erre vonatkozó 556—1930. sz. határozatának ismertetése. 2. Az általános egyesület folyó évi május 30-án tartott ülése jegyzőkönyvében foglaltakra vonatkozó E. K. T. 1005—1930. sz. határozatának közlése. 3. Inditványok. 4. Tisztikar megválasztása s az egyesületnek alapszabály szerinti megalakulása jövőre vonatkozólag. Kolozsvár, 1930. nov. 27.

Patakfalvi Zsigmond.

Népszámlálás. A lapokból értesülünk, hogy a közel-jövőben Románia egész területén népszámlálás lesz. Ezzel kapcsolatban felhivjuk olvasóink figyelmét egy dologra, amely már eddig is sok félreértésre adott okot. A vallás bediktálásánál mindenki fejezze ki tisztán, s utána irassa be románul, hogy ő „unitarian". Az összeirók t. i. nem igen törődnek az ilyen kis megkülönböztetéssel, s könnyen csak annyit irnak be, hogy „unitar", vagy pláne csak „unit". A régi Románia területén pedig, ahol ezeket a bevallásokat összegezik, nem igen ismerik az unitárius vallást, még létezéséről is alig tudnak, következésképen az ilyen „unit." vallású egyéneket beirják az „egyesült", vagyis görög katholikus vallás hivei közé. Ilyenformán a végső statisztikában, már eddig is sokat veszitettünk, pedig az államsegély kérdésénél rendesen a hivek számára szoktak hivatkozni. Ügyeljünk azért a vallásunk bediktálásánál!

Orgona hangverseny. Nagyszabású orgona hangversenyt rendez a kolozsvári unitárius egyházközség főtanács előtti szombaton, december 13-án, este 8 órakor a templomban. Az ebben az évben

épitett hatalmas modern orgona teljesitő képességét fogja bemutatni a főtanács tagjainak, valamint az érdeklődőknek Zsizsmann Rezső, ez az európai hirű orgona-művész, ki olaszországi diadalmas koncertturnéjáról csak nemrégiben tért haza. A műsoron szerepel Puksáné, Boros Irén urnő is, akinek nevét és énektudását ma már nem csak mi, unitáriusok ismerjük, hanem egész Erdély műértő közönsége is értékeli. Erre a nagysikerünek igérkező hangversenyre már jó előre felhivjuk mindazoknak a figyelmét, akik a főtanácsra Kolozsvárra jönnek. Belépti dij nincs, a műsor megváltását azonban az orgona alap javára az egyházközség kéri.

Hymen. Major Sándor, komjátszegi lelkészünk és Antonya Anna, Antonya Mihály, szováti lelkész bájos leánya, november 20-án örök hüséget esküdtek egymásnak. A megható ünnepségen, melyre Kolozsvárról, Tordáról, Nagyenyedről, sőt Bordosról is nagy számban gyültek össze a rokonok, Dr. Kiss Elek theológiai tanár adta rá az áldást az ifju párra.

Irodalom.

Pálffi Miklós: Testvérek vagyunk! Elbeszélések. 91 oldal. Füssy Torda, 1930.

Kilencvenegy oldal, mely a romlatlan magyar lélek termőtalajából nőtt ki. Aranyosszék egyszerü fia lelkéből fakadt föl az Isten-adta tehetség e gazdag megnyilvánulása. Nem a nyugati iskola nevelő hatása alatt születtek ezek az elbeszélések, hanem az egyszerü ember jobb után vágyakozó szivének legszebb megnyilatkozásai.

Felsőszentmihályi Pálffi Miklós munkában eldurvult kezei rótták ezen elbeszélések sorait. Elbeszéléseinek alakjai közül egy sem rossz ember. Lelkük mélyén valamennyien a jóság mintaképei, egyesitve magukban magyarságuk legszebb jellemvonásait. Sárdi tiszteletes ur, minden magyar lelkész mintaképéül szolgálhat. Ő az, aki a már már Erdély számára elveszett, összeroncsolt idegzetü tudós tanárt, — az ő egyszerü önzetlen szeretetének atyai gondoskodásával — önnön magának a megtalálásához segiti és igy visszaadja Erdély magyarságának.

A magyarság mai nehéz iskolai kérdésében Czakó Mártont, mint legszebb példát állitja elénk.

„A nép a nemzet fundamentuma. És épen azért a népnek nem szabad elzárkózni a tudás fájától.“ Az iró egy asszony szájába adja e szavakat, hogy a háboruban elfásult szivü férfiakat a családhoz visszaédesgesse és egy csoportba tömöritve a népkultura szolgálatába állitsa.

Előtte ledőlnek a társadalmi válaszfalak. Józan, egyszerü éleslátásával felismeri a mai magyarság gazdasági válságát. „Testvérek vagyunk!“ mondja az ugyan ilyen cimü elbeszélésében Darvasy, az elszegényedett főuri család ivadéka. „A mi számunkra egyetlen ut lehet, mely a testvérszeretetthez vezet. Nincs ur és paraszt, hiszen egy a sorsunk, s mi testvérek vagyunk.“

Ezek csak kiragadott jellemzőbb részek a kötetből. Ezeken kivül a többi elbeszélés is egytől-egyig a legkedvesebb szórakoztató és tanitó elbeszélés. Nincsenek bünösei, akik méltán elveszik büntetésüket, hanem elbeszélései végén az emberek önnönmagukra és egymásra találnak, megbocsátanak egymásnak, s tettekben fejezik ki egymás iránti igaz szeretetüket.

Nem pesszimista. A csüggedés nem keritette még hatalmába. Miért is csüggedni? Amely népnek egyszerü napszámosai között ilyen magasan szárnyaló szellemi tehetséggel felruházott egyének vannak, mint Pálffi Miklós, annak a népnek létjogosultsága van.

Magyar testvéreim! Nektek ajánlom e szivből áradó, a szeretet és bizalom édes melegével telt sorokat. Jobb könyvet irtak már ennél, de egyszerübb s őszintébb egy se volt. A stilusa nem oly szép virágos, de hiszen a mezei virág is az ő vadságával, egyszerüségével felülmulja az ápolt virágházi növényeket. Az előszó irója szerint: „Egy csokor ez szines mezei virágokból.“ Szivjuk mindnyájan magunkba édes illatát.

Major Sándor.

A „Keresztény Magvető“ legujabb füzete „Az evangéliumok nőalakjai“, *Haller* freudenstadti dékántól, *Boros* Jenő lelkész-tanár jó forditásában, a Nők Szövetsége irodájában (Cluj-Kolozsvár, Calea Victoriei (Kossuth Lajos-utca) 8.) kapható 20 leuért. Különösen olyan nők számára, kik igyekeznek gondolkozva olvasni a bibliát, nagyon értékes, szép és hasznos olvasmány.

Alapitói dij 1000 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

TANA FERENC

villamossági és müszaki vállalata

Cluj—Kolozsvár

C. Victoriei (Kossuth L.-u.) 2

TELEFON: 210

FOGLALKOZIK: A legujabb tipusu rádiók, rádió-cikkek **helyi és vidéki szerelésével és eladásával.** Az összes villamossági és erőátviteli berendezések szerelésével és cikkeinek eladásával.

Minden földi kincsnél többet ér egy jó könyv!

Az Unitárius Egyház Iratterjesztő Bizottságának Árjegyzéke.

I. Bibliák.

	Ára Leu
Biblia, No. 985. nagy alak, egész bőrkötésben, aranyvágással (29×20 cm.)	800·—
„ No. 925. Kvárt, nagy alak; egész bőrkötésben, aranyvágással	500·—
„ No. 933. nagy alak, egész vászonkötésben (29×20 cm.)	350·—
„ No. 932. nagy alak, fél vászonkötésben (29×20 cm.)	300·—
„ No. 923. Kvárt, „ „ (24×15 cm.)	250·—
„ No. 906. kis alak, egész bőrkötésben, indiai papiron, arany-vágással	150·—
„ No. 917. oktáv alak, fél vászonkötésben (21×14)	140·—
„ No. 911. kis alak, egész vászonkötésben, pirosvágással (17×11 cm.)	120·—
„ No. 909. oktáv alak, fél vászonkötésben, pirosvágással	100·—
„ No. 908. oktáv alak, fél vászonkötésben, fehérvágással	90·—
Újtestamentum, No. 952. fél vászonkötésben	20·—
Újtestamentum és zsoltárok, No. 954. fél vászonkötésben	25·—
Zsoltárok könyve, No. 981.	5·—
Evangéliumok, No. 985. füzetenként	5·—

II. Szószéki dolgozatok.

a) Imák és imakönyvek:

Dr. Boros György: Szivemet Hozzád emelem, (kötés szerint különböző ár).

Szentábrahámi-Csifó: Ima könyv, 60 Leutól felfelé.

Többen: Imádságok katonák és hozzátartozóik részére. Kvár. 1917. 16 rét, 75 old: 10.—

A legjobb ajándék egy könyv!

Ára Leu

Vári Albert: Imádságos könyv, 1925. 16 rét, 224 oldal ... ... 45.—, 60.—, 85.—, 150.—, 200·—

b) **Beszédek:**

Dr. Boros György: A szószék jövője. Bölön. 1895. 8 r., 13 o. 3·—
— Az unitárius vallás fő elvei. 8. r., 16 old. Kvár, 1889. 3·—
Bölöny Vilmos: Profétáljatok. ... ... 100·—
Channing E. Vilmos: A tökéletes élet. (Forditották az unitárius tanárok) Kvár, 1881. 8 r. 176 old. ... ... 25·—
Csifó Salamon: Szolgálat az Úr előtt. ... ... 50 —
Gálfi Lőrinc: A nagy várakozás. Kvár, 1924. 8 r., 9 old. 5·—
Győrfi István: Az ember. Kvár, 8 r., 79 old. ... ... 30·—
Szent-Iványi Sándor: Jézus emberarca. 1929. 16 r., 147 old. 100·—
Többen: Pályadijjal jutalmazott unitárius egyházi beszédek, (kiadta: Gálfi Lőrinc) Kvár, 1916. 8 r., 118 old. kötve ... ... 60·—

c) **Imák és beszédek:**

Gyöngyösi István: Augusztinovics Pál emléke. Nagyszeben, 1837. 8 r., 55 oid. ... ... 10·—
Többen: Az unitáriusok háromszázados zsinati ünnepélyének emléke. Torda, 1868. Ima és beszédek, 8 r. 111 old. ... ... 30·—
— Brassai Sámuel koporsója mellett. Ima és beszédek. Kvár, 1897. 4 r., 16 old. ... ... 5·—
— Dávid Ferencz, halálának háromszázados évfordulati emlék-ünnepélye. Székelykeresztur, 1879. 8 r., 86 o. 15·—
— Egyházi Imák és beszédek. Torda, 1861. 8 r., 74 o. 20·—
— Imák és beszédek. Toroczkó, 1891. 8 r., 61 old. ... 15·—
— Ima és beszéd Ulár Pál koporsójánál. 1903. 8 r., 9 o. 3·—
— Imák, beszédek és üdvözletek. Kvár és Déva, 1910. 8 rét, 129 old. ... ... 20·—
Vári Albert: Keressétek először Istennek országát. Székelyudvarhely, 1927. 8 r., 142 old. ... ... 100·—

d) **Ágendák:**

Ütő Lajos: Bölcső mellett, (keresztelési beszédek) ... ... 50·—
— Megnyilatkozásunk helye, (urvacsorai beszédek) ... 50·—
— Myrtusok között, (esketési beszédek). Székelykeresztur, 1927. 8 r., 74 old. ... ... 50·—

III. Theológia, filozófia és neveléstudomány.

Benczédi Pál: A vallás-tanitás története. Kvár, 1915. 8 r., 74 old. ... ... 30·—
Dr. Bognár Cecil: Logika. Komárom, 1922. 8 r., 165 old. 190·—
Dr. Borbély István: A keresztény hit története. I. rész. (Az őskereszténység) Kolozsvár, 1929. 4 r., 176 old. 100·—

	Ára Lei
Dr. Borbély István: A Magyar Unitárius Egyház hitelvei a XVI. században. Kolozsvár, 1914. 8 r., 83 old.	40·—
Dr. Borbély István: Hittan. Teologiai akadémiai előadások jegyzete. Kvár, 1930. 8 r., 120 old.	90·—
Dr. Borbély István: Unitárius egyházszertartástan I. rész. Kolozsvár, 1930. 4 r., 370 old.	210·—
Dr. Boros György: A modern bibliamagyarázat követelései a lelkésztől. Székelykeresztur, 1906. 8 r., 19 old.	5·—
Dr. Boros György: A szociálizmus és teendőink a magyar társadalomban. Székelyudvarhely, 1906. 8 r., 12 old.	3·—
Dr. Boros György: A világbéke. Kvár, 1912. 8 r., 23 old.	3·—
„ „ „ Az iskola és a vallás. Kolozsvár, 1881. 8 r., 20 old.	3·—
Dr. Boros György: Az unitárius lelkész szerepe és helyzete Magyarországon. Sepsiszentgyörgy. 8 r., 12 old.	2·—
Dr. Brassai Sámuel: A módszerről. Kvár, 1893. 8 r., 188 old.	80·—
„ „ „ Nézetek a vallás eszméjéről.	30·—
Brook—Józan: A kereszténység és a szociális munka. Kolozsvár, 1906. 8 r., 16 old.	5·—
Carpenter—Józan: Jézus az evangéliumban és a történelemben. Kolozsvár, 1904. 8 r., 25 old.	5·—
Carpenter—Dr. Kiss: A kereszténység helye a világ vallásai között. Székelykeresztur, 1923. 8 r, 70 oldal	50·—
Carpenter—Dr. Kiss: Buddhizmus és kereszténység. Kvár, 1925. 8 r., 167 old.	100·—
Casson—Ferencz: A szabadelvü hit öt elve. 8 r., 7 oldal	3·—
Dr. Csiki Gábor: Hiszek egy Istenben. Kolozsvár, 1926. 8 r., 157 old. Füzve / Kötve	70·— / 90·—
Dávid Ferenc: Rövid magyarázat. (Hasonmás és szöveg-kiadás) Kolozsvár, 1910. 8 r., 141 old.	130·—
Ferencz József: Vallásos dolgokról. Kvár, 1890. 8 r., 12 old.	3·—
Dr. Gál Kelemen: A nemzeti nevelés román fogalmazásban. Kolozsvár, 1930. 8 r., 18 old.	10·—
Dr. Gál Kelemen: A társadalmi közszellem hatása az iskolai nevelésre. Kolozsvár, 1928. 16 r., 34 oldal	18·—
Dr. Gál Kelemen: Brassai küzdelmei a magyartalanságok ellen	50·—
Dr. Gál Kelemen: Brassai mint Philosophus. Kvár, 1899. 8 r., 105 old.	20·—
Dr. Gál Kelemen: Péterfi Dénes	10·—
Gálfi Lőrinc: A hitvallások története. Kvár, 1916. 8 r., 472 old.	100·—
„ „ A vallások jövője. Kvár, 1922. 8 r., 11 old.	3·—
„ „ Legközelebb Jézushoz. Kvár, 1915. 8 r., 55 old.	30·—
Dr. Gladden—Kiss Sándor: A keresztény pásztor és dolgozógyülekezet. Székelyudvarhely, 1928. 8 r., 286 old.	240·—
Haller—Boros Jenő: Az evangéliumok nőalakjai. Kvár, 1930. 16 r., 30 old.	20·—
Dr. Kiss Elek: A vallás és erkölcs unitárius nézőpontból. Kolozsvár, 1926. 8 r., 35 oldal	50·—

	Ára Leu
Dr. Kiss Elek: Az értelmi és erkölcsi nevelés viszonya. I.—II. kötet (2 drb.) Kvár, 1916. 8 r., 175×261 old.	200·—
Dr. Kiss Elek: Az Isteni Törvény utja. Kolozsvár, 1924. 8 r., 248 old.	160·—
Dr. Kiss Elek: Teendőink az egyházi élet körében. Székelykeresztur, 1926. 8 r., 45 oldal	25·—
Koncz Boldizsár: Katechesis. 1854 Kvár. 16 r., 95 old.	10·—
Lupton—Lőrinczy László: Miért vagyok unitárius?	5·—
Dr. Martineau—Gálfi: A keresztény hit öt pontja. Kvár, 1905. 8 r., 24 old.	3·—
Pálfi Márton: Nyelvérzék és iskola. Kvár, 1902.	10·—
Perczelné Kozma Flóra: Altruizmus a szociális munkában. Budapest, 1907. 8 r., 11 oldal	5·—
Perczelné Kozma Flóra: A szabadelvü theologia előnye korunk szociális áramlataira nézve. Budapest, 1910. 8 r., 17 oldal	5·—
Péter Sándor: A baptistákról	4·—
Savage—Kovács: A kereszténység fejlődéstörténete. Székelyudvarhely, 1927. 8 r., 156 old.	120·—
St. John—Benczédi: A ma vallása. Székelykeresztur, 1924. 8 r., 40 old.	30·—
Street—Boros: Józan felfogás a bibliáról	5·—
Dr. Schulzné—Gidófalvi: A magyar pap és tanitó szociális kötelességei. Kolozsvár, 1912. 8 r., 174 oldal	40·—
Szentábrahámi Mihály: Summa Universae Theologiae Christianae... Claudiopoli, 1787. 8 r., 628 oldal	160·—
Szentábrahámi—Derzsi: A keresztény hittudomány összege. Kvár, 1899. 8 r., 412 oldal	50·—
Többen: Felolvasások a Dávid Ferenc-Egyletben. H. Okländ, 1906. Kvár, ——. 8 r., 19 oldal	3·—
— Vallás és szabadság. (Amszterdam, 1903) Kvár, 1904. 8 r., 228 old.	30·—
— Vallás, hit és szabadság. (Genf, 1905) Kvár, 1907. 8 r., 277 old.	40·—
Ürmösi József: A gyakorlati theologia főbb irányelvei	80·—
— A tartós béke munkálása és a lelkészi hivatás	5·—
— Egyházi szertartásaink reformja	10·—
— Evangéliumi kereszténységünk és a jövő békéje	5·—
— Igehirdetésünk kivánalmai	20·—
— Népnevelés, (A falu irányitása)	5·—
Dr. Varga Béla: A jelentés logikai alkata. Budapest, 1916. 8 r., 34 old.	20·—
— A lelkiismeret. Kvár, 1909. 8 r., 89 old.	30·—
— A logikai érték problémája és kialakulásának története. Budapest, 1922. 8 r., 149 old.	50·—
— A mai közszellem pszihológiája. Kvár, 1930. 8 r., 16 o.	18·—
— Ami örökkévaló Dávid Ferenc életmüvében	5·—
— Gondolatok a neveléstan értékelméleti megalapozásához. Szeged, 1922. 8 r., 74 old.	30·—

Ára Leu

Dr. Varga Béla: A subsistencia fajai. Budapest, 1928. 8 r., 80 old. --- --- --- --- --- --- --- --- 50·—
— Jacobi Henrik Frigyes. Tanulmány az ism. és értékelmélet köréből. Budapest, 1911. 8 r., 83 old. 20·—
— Valóság és érték. Kvár, 1915. 8 r., 53 old. --- 20·—
Vári Albert: Miért vagyok én unitárius. Kvár, 1926. 16 r., 20 old. --- --- --- --- --- --- --- --- --- 5·—

IV. Történelem.

Benczédi Gergely: Berde Mózsa életrajza. Budapest, 1901. 8 r., 162 l. --- --- --- --- --- --- --- --- --- 50·—
Dr. Borbély István: Régi Toroczkó --- --- --- --- --- 100·—
Dr. Boros György: Az Amerikai Unitárius Társulat 75 évi jubileuma Bostonban. 1900. Kvár, 1900. 8 r., 22 l. 5·—
Dr. Boros György: Az Amerikai és Angol Unitárius Társulatok 100 évi jubileuma. 1925. Kvár, 1925. 8 r., 34 l. 10·—
Dr. Boros György: Az unitárizmus külföldön. Kvár, 1901. 8 r., 16 l. --- --- --- --- --- --- --- --- --- 3·—
Dr. Boros György: Báró Petrichevich-Horváth Kálmán és elődei. Kvár, 1928. 8 r., 16 old. --- --- --- 4·—
Dr. Boros György: Dr. Brassai Sámuel élete. Kvár, 1927. 8 r., 372 old. --- --- --- --- --- --- --- --- 200·—
Dr. Boros György: Emléke Ferencz József 40 évi jubileumának. Kvár, 1895. 8 r., 76 old. --- --- --- 5·—
Dr. Boros György: Ferencz József. 90 esztendő örömünnepe. Kvár, 1925. 8 r., 34 l. --- --- --- --- 10·—
Dr. Boros György: Sebes Pál toroczkói iskolaigazgató élete és hatása. Kvár, 1903. 8 r., 20 old. --- --- 3·—
Dr. Boros György: Száz esztendő az unitárizmus multjából. 8 r., 20 l. --- --- --- --- --- --- --- 5·—
Dr. Boros György: Unitárius élet Észak-Amerikában. Kvár, 1901. 8 r., 16 l. --- --- --- --- --- --- 3·—
Dr. Boros György (szerk.): Az unitárius vállás Dávid Ferenc korában és azután --- --- --- --- --- 40·—
Dr. Boros György (szerk.): Értesitő a nemzetközi (Budapest, 1896) unitárius konferenciáról. Angol és magyar szöveggel. Kvár, 1897. 8 r., 182 l. --- --- --- 15·—
Botár Imre: A vallásszabadság és Dávid Ferenc. Budapest, 1929. 8 r., 24 l. --- --- --- --- --- --- 15·—
Channing E. Vilmos: Válogatott művei. III. kötet. (Élet- és jellemrajzok.) (Forditották az unitárius tanárok.) Kvár, 1872. 8 r., 192 old. --- --- --- --- --- 40·—
Jakab Elek: Dávid Ferenc emléke. Budapest, 1879. 8 r., 156 l. 25·—
Kanyaró Ferenc: Unitáriusok Magyarországon. Kvár, 1891. 8 r., 229 l. --- --- --- --- --- --- --- --- --- 100·—
Kanyaró Ferenc: Unitárius történetirás és Kálvin-orthodoxia. (Servet és Kálvin.) Kvár, 1895. 160 l. --- 25·—
Kelemen Albert: Derzsi János emléke. Kvár, 1893. 8 r., 66 l. 40·—
Kelemen Lajos: Ujabb adattár a Vargyasi Dániel-család

Ára Leu

történetéhez. Kvár, 1913. 8 r., 426 l. --- --- --- 60·—
Kiss Ernő: Dávid Ferenc. Kvár, 1910. 8 r., 98 l. --- 50·—
Kiss Sándor: Az amerikai unitáriusok. Kvár, 1908. 8 r., 12 l. 3·—
Kővári László: A Millenium lefolyásának története s a millenáris emlékalkotások. Budapest, 1897. 8 r., 320 l. 15·—
Pap Domokos: Dávid Ferenc életrajza. Kvár, 1912. 16 r., 76 old. --- --- --- --- --- --- --- --- 10·—
Sándor János: A Székelykereszturi unitárius gimnázium története. Sz.-Keresztur, 1896. 8 r., 318 l. --- --- 50·—
Ürmösi Miklós: A genfi Kálvin-ünnep utja. Kvár, 1909. 8 r., 8 l. --- --- --- --- --- --- --- --- 2·—
Varga Dénes: A tordai unitárius gimnázium története. Torda, 1907. 8 r., 392 l. --- --- --- --- --- --- 50·—
Ugyanaz, meritett papiroson --- --- --- --- --- --- 75·—

V. Tankönyvek.

A Magyar Unitárius Egyház Képviselő Tanácsa által elfogadott és előirt tankönyvek közül kaphatók:

a) Elemi iskolák részére:

III. osztály: Ürmösi József: Bibliai történetek. Ószövetségi rész. Kvár, 1923. 8 r., 46 l. --- --- --- --- 16·—
IV. osztály: Benczédi Pál: Újszövetségi történetek és tanitások. Kvár, 1923. 8 r., 48 l. --- --- --- --- --- 16·—
V. osztály: Ürmösi József: Az unitárius egyház rövid története. Kvár, 1927. 8 r., 36 old. --- --- --- 20·—
VI. osztály: Benczédi Pál: Hit és erkölcstan. Kvár, 1928. 8 r., 86 old. --- --- --- --- --- --- --- --- 20·—

b) Középiskolák részére:

I. osztály: Csifó Salamon: Bibliai történetek. Ószövetségi rész. Kvár, 1920. 8 r., 116 l. --- --- --- --- 60·—
III. osztály: Vári Albert: Istenországa munkásai. Kvár, 1928. 8 r., 115 old. --- --- --- --- --- --- --- 40·—
IV. osztály: Ferencz József: Unitárius káté. Kvár, 1927. 8 r., 103 l. --- --- --- --- --- --- --- --- --- 30·—
V. osztály: Vári Albert: Keresztény egyháztörténelem. Kvár, 1923. 8 r., 80 l. --- --- --- --- --- --- 25·—
VI. osztály: Ferencz—Vári: Unitárius kis tükör. Kvár, 1930. 8 r., 153 l. --- --- --- --- --- --- --- 100·—
VIII. osztály: Ferencz—Gálfi—Vári: Hittan. Kvár, 1930. 8 r., 128 l. --- --- --- --- --- --- --- --- --- 80·—

c) Segédkönyvek:

Sebess Pál: Erkölcsi szabályok. Kvár, 1930. 16 r., 8 l. 3·—
Unitárius konfirmációi emléklüzet. Kvár, 1923. 16 r., 31 l. 10·—
Ürmösi József: Nyári vasárnapi tanitások. Vezérkönyv. Ó-szövetségi rész I. 20·—, Új-szövetségi rész II. 20·—

VI. Ének és zene.

	Ára Leu
Ifjusági daloskönyv. (Nyomás alatt.)	—·—
Iszlai Márton: Az ének hatása az istentiszteletre. Kvár, 1899. 8 r., 8 l.	2·—
— Egyházi énekek gyüjteménye. Budapest, 1896. 8 r., 160 l.	35·—
Régeni Áron: Unitárius egyházi énekek gyüjteménye. Budapest. 4 r., 131 l.	25·—
Unitárius énekeskönyv. (Orgonakisérettel.) Kvár, 1927. 8 r., 242 l.	60·—

VII. Szépirodalom.

Albert Iván: Száradt szirmok. (Vers.) Nagyenyed, 1926. 16 r., 70 l.	10·—
Almanach a Kolozsvári Unitárius Főgimnázium Kriza Önképzőkörének 1927/28. évről. 16 r., 72 l.	20·—
Arkosi Barabás Miklós: Lángok és tüzek. (Versek.) Nagyenyed, 1926. 8 r., 77 l.	40·—
Balázs Ferenc: Bejárom a kerek világot. Füzve	150·—
" " " " " " Amatőr kiadás	280·—
Dobai István: Messiásod	30·—
Engel Ella: A lámpával járó nő. Kvár, 16 r., 12 l.	5·—
Fekete Miklós és V. Filep Andor: Ifjú lelkek. Kvár, 1926. 8 r., 46 l.	20·—
Fekete Lajos: Pusztai vándorlás. (Versek.)	50·—
Gyallay Domokos: A föld népe	60·—
— A nagy tüz árnyékában	80·—
— Dávid Ferenc búcsuzása. (Történelmi szinjáték 1 felv.)	10·—
— Falusi szinház. (8 egyfelvonásos vigjáték.)	70·—
— Genovéva	50·—
— Hadrakelt emberek	20·—
— Ősi rögön	80·—
— Rég volt, igaz volt	20·—
— Vaskenyéren	80·—
Jakab Géza: Almodik a gyopár. (Versek.) Kvár, 1927. 8 r., 136 l.	100·—
Kármán József: Fanni hagyományai	10·—
Murányi Farkas Sándor: Költemények	30·—
S. Nagy László: Harc a végeken. Kvár, 1930. 16 r., 61 l.	50·—
— Jókai szerelmei. Kvár, 1925. 8 r., 56 l.	50·—
— Késő köszöntés. (Versek.) Kvár, 1920. 16 r., 29 l.	30·—
— Krónikás könyv	50·—
— Péterfi Dénes. Kvár, 1925. 8 r., 7 l.	15·—
— Zenélő kút. Kvár, 1928. 16 r., 70 l.	50·—
Pálfi Márton: Doktor bácsinál falun	20·—
— Üzenet egy temetőből	5·—
Pálffi Miklós: Testvérek vagyunk! (Elbeszélések.)	40·—

Ára Leu

Péter Sándor: Egy Istenben bizó szegény család története 4·—
Péterfi Gyula: Piros rózsa — fehér rózsa. (Népszinmü 3 felv.) Torda, 1927. 8 r., 52 l. ... 55·—
Szent-Iványi Sándor: Még csak egy félév az élet. Kvár, 1928. 16 r., 44 l. ... 3·—
Tarcsafalvi A.: A fejedelem és papja. (Vers.) Kvár. 8 r., 20 l. 2·—
Többen: Jövendő antológia. Kvár, 1928. 8 r., 91 l. ... 20·—
Úrmösi Károlyné: Pár szál virág... (Vers.) ... 60·—
Vári Domokos: Vallomások. (Vers.) Székelyudvarhely, 1928. 8 r., 77 l. ... 40·—

VIII. Törvénykönyvek:

Dr. Boros Gy: Az Unitárius Teol. Akadémia szervezete, szabályai és fejlődésének története. Kvár, 1916. 8 r., 30 o. 10·—
Főtanácsi jegyzőkönyv 1900, 1904, 1905, 1906, 1907, 1908, 1909, 1910 évi rendes, 1910 évi ünnepi, 1911, 1912, 1913, 1920 évi rendes gyülésekről 25·—
— 1922, 1924 évi gyülésekről ... 35·—
— 1925, 1926, 1927 évi gyülésekről ... 50·—
— 1928, 1929 évi gyülésekről ... 60·—
Dr. Tóth György: Az unitárius egyház rendszabályai. (1626—1850) Kvár, 1922. 8 r., 226 old. ... 50·—

IX. Folyóiratok.

Brassai Sámuel (szerk.): Vasárnapi Ujság 1847-iki évf. 50·—
Fiatalság Barátja. Füzetenként (1 szám) ... 3·—
Keresztény Magvető egy évre ... 200·—
— régi számok kötetenként (1 évfolyam) ... 30·—
— „ „ füzetenként (1 szám) ... 5·—
Kévekötés. Egész évre ... 200·—
Unitárius Egyház. Egész évre ... 180·—
Unitárius Közlöny. Egész évre ... 60 —
— régi számok kötetenként (1 évfolyam) ... 20·—
— „ „ füzetenként (1 szám) ... 2·—
Unitárius Naptár (1928, 1929, 1930 à 10·— Lei) 1931 ... 25·—
Unitárius Szószék. Egész évre ... 100·—
— régi számok kötetenként (1 évfolyam) ... 40·—
— „ „ füzetenként (1 szám) ... 5·—
Unitárius Tudósító. Egész évre ... 40·—
Erdélyi Szemle, szépirodalmi, művészeti és társadalmi kritikai folyóirat. Felelős szerkesztő S. Nagy László. Szerkesztőség és kiadóhivatal Cluj-Kolozsvár, Calea Victoriei 37. Előfizetési ár egy évre 300·—, félévre 150·—

X. Különfélék.

Balázs András: Beszélgetés egy törekvővel ... 5·—
Dr. Boros György (szerk.): A székelykereszturi zsinat emléke. Kvár, 1899. 8 r., 38 old. ... 3·—
— Beiktató-ünnepélye és püspöki programmbeszéde ... 5·—

	Ára Leu
Brassai Sámuel: Nyelvujitás és Ballagi. Kvár, 1881. 8 r., 35 old.	25·—
Dávid Ferenc Egylet alapszabályai. Kvár, 1885. 8 r., 8 old.	2·—
Dávid Ferenc Egylet 40 éves jubileuma. 8 r., 8 l.	2·—
Gyergyai Ferenc: A magyar nyelv sajátságairól. Kvár, 1857. 8 r., 116 l.	10·—
Kanyaró Ferenc: A Zrinyiász kelte és költője. Budapest, 1894. 8 r., 34 l.	6·—
— Zrinyi ismeretlen munkája. Budapest, 1890. 8 r., 72 l.	6·—
Dr. Kiss Elek: Erdélyi kulturális kérdések. Kvár, 1927. 16 r., 64 l.	30·—
— Forgácsok angliai utamból. Kvár, 1925. 16 r., 32 l.	10·—
Kovács János: Kriza-Album. Kvár, 1892. 8 r., 95 l.	20·—
Pálfi Márton: Az okszerü vezér s Brassai nyelvtaniró munkássága	10·—
— Kolozsvári glosszák. Budapest, 1907. 8 r., 57 l.	15·—
— Régi unitárius költők	5·—
Br. Petrichevich Horváth Kálmán üdvözlő beszéde. Kvár, 1901. 8 r., 7 l.	2·—
Dr. Sztripszky Hiador: Az erdélyi halászat ismeretéhez. Kvár, 1908. 8 r., 94 l.	20·—
Sunderland: What do Unitarians believe? Boston, 16 r., 16 l.	2·—
Többen: A kolozsvári unitárius uj kollégium megnyitó ünnepélye. Kvár, 1901. 8 r., 45 l.	5·—
— Az unitárius tanárok értekezletén tartott felolvasások, III. értekezlet. Kvár, 1910. 8 r., 60 l.	10·—
V. értekezlet. Kvár, 1912. 8 r., 66 l.	15·—
— Brassai Sámuel siremléke. Kvár, 1910. 8 r., 34 l.	3·—

XI. Fénykép felvételek, levelező-lapok.

Dávid Ferenc emléktáblája 1910. a dévai várban	5·—
Déva és a dévai vár látképe, (Belle felvétel 1929)	12·—
Dévai vár és Dávid Ferenc emléktábla 1929.	12·—

Megrendeléseket készpénzfizetés vagy utánvét mellett, — lelkészeknek kongrua terhére, ha a megrendelés mellé külön felhatalmazást csatolnak, 300 Leun felüli megrendelést havi részletre is — teljesitünk. Fentieken kivül beszerzünk és továbbitunk bárhol megjelent müveket. Az „Unitárius Közlöny" 1930. 4. számában (Áprilisi) közölt könyvjegyzékben felsorolt munkák közül még több kapható az Iratterjesztőnél. Cim: Unitárius Iratterjesztő. Cluj—Kolozsvár, Unitárius Kollégium.

Az árjegyzék kelte: 1930. november.

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő cimére Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium küldendő

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L. egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17

5758